

Priloga Javnemu razpisu za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2025« v letu 2025 iz 2. točke Javnega razpisa za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2025« v letu 2025, št. 6316-1/2025-66, z dne 10. 3. 2025

**Razpisane teme CRP 2025
(dodatne informacije in obrazložitve)**

TEŽIŠČA, TEMATSKI SKLOPI OZ. TEME CRP 2025

Udeleženci CRP (predlagatelji tem in sofinancerji):

1. Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ARIS),
2. Ministrstvo za finance (v nadaljnjem besedilu: MF),
3. Ministrstvo za obrambo (v nadaljnjem besedilu: MO),
4. Ministrstvo za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: MP),
5. Ministrstvo za javno upravo (v nadaljnjem besedilu: MJU),
6. Ministrstvo za zdravje (v nadaljnjem besedilu: MZ),
7. Ministrstvo za solidarno prihodnost (v nadaljnjem besedilu: MSP),
8. Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo (v nadaljnjem besedilu: MOPE),
9. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje (v nadaljnjem besedilu: MVI),
10. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije (v nadaljnjem besedilu: MVZI),
11. Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (v nadaljnjem besedilu: MGTŠ),
12. Ministrstvo za kulturo (v nadaljnjem besedilu: MK),
13. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ),
14. Ministrstvo za naravne vire in prostor (v nadaljnjem besedilu: MNVP),
15. Ministrstvo za digitalno preobrazbo (v nadaljnjem besedilu: MDP),
16. Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, Urad Republike Slovenije za meroslovje (v nadaljnjem besedilu: MGTŠ MIRS),
17. Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (v nadaljnjem besedilu: MGTŠ UIL),
18. Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost (v nadaljnjem besedilu: URSIV),
19. Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu (v nadaljnjem besedilu: USZS),
20. Ministrstvo za zdravje, Urad Republike Slovenije za varstvo pred sevanji (v nadaljnjem besedilu: MZ URSVS),
21. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljnjem besedilu: MKGP),
22. Ministrstvo za infrastrukturo (v nadaljnjem besedilu: MZI) in
23. Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve (v nadaljnjem besedilu: MZEZ).

1. Predlagatelj teme: Ministrstvo za finance

Sofinancerja: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

1. TEMA: Napovedovanje javnofinančnih gibanj z uporabo umetne inteligence

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme: 5.5.1.

Naslov teme: Napovedovanje javnofinančnih gibanj z uporabo umetne inteligence

Cilji:

- Izboljšanje napovedovanja javnofinančnih gibanj z umetno inteligenco z uporabo zgodovinskih podatkov. Napovedne zmožnosti umetne inteligence predstavljajo pomemben napredek na področju fiskalnega napovedovanja. Zraven obstoječih metod napovedovanja umetno inteligenco vključujejo tudi na IMF in OECD. Z raziskovalnim projektom načrtujemo doseči:
 - Identifikacijo potrebne tehnične infrastrukture in znanj za napredne aplikacije umetne inteligence (vrednostno in časovno).
 - Razvoj testnega modela in izvedba usposabljanj modela in nadzora s strani človeškega vira (v zaprtem okolju).
 - Spodbujanje raziskovalnega sektorja na tem področju.

Podrobnejša obrazložitev:

Napovedovanje javnofinančnih gibanj je potrebno dopolniti z uporabo umetne inteligence na podlagi zgodovinskih podatkov. Napovedne zmožnosti umetne inteligence predstavljajo pomemben napredek na področju fiskalnega napovedovanja. Zraven obstoječih metod napovedovanja umetno inteligenco vključujejo tudi na IMF in OECD. Z raziskovalnim projektom je potrebno:

- identificirati potrebno tehnično infrastrukturo in znanja za napredne aplikacije umetne inteligence (vrednostno in časovno);
- razviti testni model in izvesti usposabljanja za uporabo modela in nadzora s strani človeškega vira (v zaprtem okolju).

Okvirno obdobje trajanja projekta:

do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev:

do 60.000,00 EUR
(MF 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:

mag. Franci Klužer,
e-naslov: franci.kluzer@gov.si

2. TEMA: Analiza dejavnikov poslovnih investicij in produktivnosti slovenskega gospodarstva

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.1.

Naslov teme: Analiza dejavnikov poslovnih investicij in produktivnosti slovenskega gospodarstva

Cilji:

- Analiza produktivnosti slovenskih podjetij in gospodarskih panog.
- Analiza dejavnikov, ki vplivajo na investicijsko dejavnost podjetij.
- Analiza učinkov različnih tipov investicij na produktivnost podjetij (investicije v neopredmetena v primerjavi z opredmetenim sredstvi, ter različne vrste neopredmetenih sredstev).
- Usmeritve ekonomski politiki za spodbujanje poslovnih investicij in produktivnosti, vključno z usmeritvami za oblikovanje prokonkurenčne industrijske politike.

Podrobnejša obrazložitev:

Na podlagi ustreznih analiz pridobiti dodatne usmeritve ekonomski politiki na tem področju
V analizo je potrebno zajeti:

- Analizo produktivnosti slovenskih podjetij in gospodarskih panog.
- Analizo dejavnikov, ki vplivajo na investicijsko dejavnost podjetij.
- Analizo učinkov različnih tipov investicij na produktivnost podjetij (investicije v neopredmetena v primerjavi z opredmetenim sredstvi, ter različne vrste neopredmetenih sredstev).
- Usmeritve ekonomski politiki za spodbujanje poslovnih investicij in produktivnosti, vključno z usmeritvami za oblikovanje prokonkurenčne industrijske politike.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(MF 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Ana Milanez,
e-naslov: ana.milanez@gov.si

3. TEMA: Nadgradnja izračunljivega modela splošnega ravnovesja Republike Slovenije z okoljsko in energetsko komponento

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme: 2.5.1.

Naslov teme: Nadgradnja izračunljivega modela splošnega ravnovesja Republike Slovenije z okoljsko in energetsko komponento

Cilji:

- Nadgradnja izračunljivega modela splošnega ravnovesja Republike Slovenije z okoljsko in energetsko komponento za izračun makroekonomskih učinkov ukrepov povezanih z zelenim preходом.
- Priprava matrike družbenih računov in ostalih vhodnih podatkov modela na podlagi zadnjih razpoložljivih podatkov, ki najbolje opisujejo trenutno delovanje slovenskega gospodarstva. Členitev matrika na proizvode in sektorje mora biti takšna, da bo omogočila vrednotenje učinkov širokega nabora ukrepov in instrumentov na makroekonomske kazalnike ter sektorje.
- Razčlenitev energetskega sektorja, ki bo upoštevala dejstvo, da imamo v Sloveniji različne vire proizvodnje električne energije, ki se med sabo razlikujejo tako z vidika samega delovanja, kot tudi izpustov toplogrednih plinov.
- Razvoj in uporaba naprednejših političnih instrumentov (npr. davek na ogljik).
- Razčlenitev sektorja država, ki bo omogočal vrednotenje makroekonomskih in fiskalnih učinkov zelenih ukrepov glede na različne načine njihovega financiranja (npr. davek na ogljik se porabi za znižanje davkov na dohodek; investicija v izgradnjo dodatnih jedrskih kapacitet je delno financirana s strani države in sicer iz naslova povečanja posrednih davkov).
- Simulacijske analize makroekonomskih, sektorskih in fiskalnih učinkov zelenih ukrepov.
- Razvoj uporabniku prijaznega vmesnika za simulacijo različnih scenarijev.
- Usmeritve fiskalni politiki, predvsem glede financiranja zelenih ukrepov.

Podrobnejša obrazložitev:

Nadgradnja zajema:

- Pripravo matrike družbenih računov in ostalih vhodnih podatkov modela na podlagi zadnjih razpoložljivih podatkov, ki najbolje opisujejo trenutno delovanje slovenskega gospodarstva. Členitev matrike na proizvode in sektorje mora biti takšna, da bo omogočila vrednotenje učinkov širokega nabora ukrepov in instrumentov na makroekonomske kazalnike ter sektorje.
- Razčlenitev energetskega sektorja, ki bo upoštevala dejstvo, da imamo v Sloveniji različne vire proizvodnje električne energije, ki se med sabo razlikujejo tako z vidika samega delovanja, kot tudi izpustov toplogrednih plinov.
- Razvoj in uporabo naprednejših političnih instrumentov (npr. davek na ogljik).
- Razčlenitev sektorja država, ki bo omogočal vrednotenje makroekonomskih in fiskalnih učinkov zelenih ukrepov glede na različne načine njihovega financiranja (npr. davek na ogljik se porabi za znižanje davkov na dohodek; investicija v izgradnjo dodatnih jedrskih kapacitet je delno financirana s strani države in sicer iz naslova povečanja posrednih davkov).
- Simulacijske analize makroekonomskih, sektorskih in fiskalnih učinkov zelenih ukrepov.
- Razvoj uporabniku prijaznega vmesnika za simulacijo različnih scenarijev.
- Usmeritve fiskalni politiki, predvsem glede financiranja zelenih ukrepov.

Okvirno obdobje trajanja projekta:

do 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev:

do 200.000,00 EUR

(MF 25 %, MOPE 25 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:

Ana Milanez,

e-naslov: ana.milanez@gov.si (MF)

2. Predlagatelj teme: Ministrstvo za obrambo

Sofinancer:

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost
Republike Slovenije

1. TEMA: Varnostna kultura na Ministrstvu za obrambo (VARKUL MO25)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 1.11.1.

Naslov teme: Varnostna kultura na Ministrstvu za obrambo (VARKUL MO25)

Cilji:

- Posnetek stanja na področju varnostne kulture na Ministrstvu za obrambo.
- Evalvacija ugotovitev.
- Evalvacija pravnih podlag, ki urejajo varovanje tajnih podatkov.
- Primerjalna analiza po varnostni kulturi v drugih državah.
- Priprava koncepta za izboljšanje kakovosti varnostne kulture na Ministrstvu za obrambo.
- Priprava vprašalnika za ocenjevanje varnostne kulture po posameznih organizacijskih enotah.
- Testna izvedba na mediju.
- Izvedba usposabljanja zaposlenih za evalvacijo rezultatov pridobljenih z vprašalnikom.
- Opredelitev nabora znanja za posamezne skupine in /ali organizacijske enote na Ministrstvu za obrambo.
- Priprava programov izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja na področju varnostne kulture.

- Priprava mehanizmov za spodbujanje zavedanja o pomenu in pomembnosti varnostne kulture.
- Priprava metod za izboljšanje zaznavanje groženj in zavedanja o ustreznem ravnanju.
- Priprava metodologije/mehanizma za povečanje ozavešanja o pomenu in dolžnosti sporočanja pomanjkljivosti in predlogov izboljšav na področju varnostne kulture ustrezni instituciji.
- Priprava programa za razvoj in ozavešanje o stalni skrbi posameznika za lastno varnost in varnost ljudi v okolici ter o pomenu izvajanja samozaščitnih ukrepov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
 (MO 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Ajda Vodlan,
 e-naslov: ajda.vodlan@mors.si

2. TEMA: Ocena izvedljivosti tehnologije za odstranjevanje onesnažil iz tal na območju uničevanja streliva z detonacijo

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 4.11.1.

Naslov teme: Ocena izvedljivosti tehnologije za odstranjevanje onesnažil iz tal na območju uničevanja streliva z detonacijo

Cilji:

- Karakterizacija onesnaženosti tal na območju uničevanja streliva.
- Preučevanje možnosti za odstranjevanje težkih kovin in organskih onesnažil v laboratorijskem merilu.
- Odstranjevanja težkih kovin in organskih onesnažil v pilotnem merilu – demonstracija funkcionalnosti tehnologije.
- Ocena izvedljivosti tehnologije za odstranjevanje težkih kovin in organskih onesnažil in priprava predloga za sanacijo onesnaženega območja.

Podrobnejša obrazložitev:

Uničevanje neeksplozivnih ubojnih sredstev in minsko-eksplozivnih sredstev z odprto detonacijo je dejavnost, ki ima velik vpliv na okolje. Metoda odprte detonacije je najpogostejši način za uničevanje nestabilnega streliva, min, razstreliva in neeksplozivnih ubojnih sredstev. Za uničevanje se najpogosteje uporablja 2,4,6-trinitrotoluen (TNT), heksahidro-1,3,5-trinitro-1,3,5-triazin (RDX) in oktahidro-1,3,5,7-tetranitro-1,3,5,7-tetrazocin (HMX). Uničevanje streliva z detonacijo se opravlja na stalnem mestu za uničevanje streliva, ki se pri nas nahaja na osrednjem vadišču SV Poček.

Območja uničenja ubojnih sredstev so močno onesnažena tako z organskimi onesnažili (predvsem s TNT, RDX in HMX), kot tudi s težkimi kovinami (predvsem z bakrom, kadmijem in svincem), kar lahko vodi v kopičenje teh onesnažil v tleh ter izpiranje v površinske in podzemne vode. Dokazano je, da imajo lahko omenjena onesnažila akutne ali kronične toksične učinke na ljudi, živali in rastline. Na primer, TNT in RDX sta potencialno rakotvorna za človeka.

Čeprav obstajajo številne raziskave, ki preučujejo različne načine odstranjevanja (remediacije) eksplozivov iz tal, nobena izmed preučevanih metod ni bila razvita v funkcionalno tehnologijo. Prav tako, trajnostne in stroškovno učinkovite tehnologije, ki bi omogočala hkratno odstranjevanje

organskih onesnažil in težkih kovin ni. Zato je razvoj novih, stroškovno-učinkovitih, okolju in tloraj prijaznih tehnologij za odstranjevanje organskih onesnažil in težkih kovin iz tal ter demonstracija njihove učinkovitosti pomemben tako za SV kot širše, se pa z izzivi onesnaženosti na vojaških vadiščih in vojnih območjih soočajo po vsem svetu.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 200.000,00 EUR
(MO 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Marjana Trontelj,
e-naslov: marjana.trontelj@mors.si

3. TEMA: Napredna umetna inteligenca za napovedovanje in upravljanje pametnih mobilnih baz za dvojno rabo (NUI-PMB)

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme: 4.8.1.

Naslov teme: Napredna umetna inteligenca za napovedovanje in upravljanje pametnih mobilnih baz za dvojno rabo (NUI-PMB)

Cilji:

- Preučiti uporabo trenutno najnovejših metod umetne inteligence za napovedovanje in optimizacijo poslovnih procesov, povezanih z mobilnimi (premestljivimi) bazami podatkov v kontekstu dvojne rabe. Projekt se bo še posebej ukvarjal z metodami generativne umetne inteligence, agentne tehnologije v kombinaciji z bolj tradicionalnimi metodami umetne inteligence, kot so "kognitivni digitalni dvojčki", analiza omrežij in modeliranje dinamičnih sistemov. Posebej bo naslovljena učinkovita komunikacija s končnimi uporabniki v raznovrstnih scenarijih uporabe. Posebej bodo naslovljeni poslovni procesi, povezani z vzdrževanjem opreme, optimizacijo energetskega virov in sprotnim prilagajanjem na operativne zahteve. Raziskava bo preučila vpliv modernih metod umetne inteligence na zanesljivost, transparentnost, varnost in učinkovitost mobilnih baz podatkov. V kontekstu uporabe bodo identificirana praktična tveganja in njihova razreševanja (mitigacija) glede na znano aplikativno prakso ter potencialne še manj znane scenarije pri uporabi umetne inteligence.

Raziskovalna vprašanja:

- Kako lahko najnovejše metode umetne inteligence, kot so generativni modeli in agentne tehnologije, prispevajo k optimizaciji poslovnih procesov, povezanih z mobilnimi bazami podatkov v kontekstu dvojne rabe?
- Kakšna je vloga kognitivnih digitalnih dvojčkov in modeliranja dinamičnih sistemov pri izboljšanju zanesljivosti in učinkovitosti mobilnih baz podatkov v različnih poslovnih procesih?
- Kako lahko analiza omrežij in uporaba generativne umetne inteligence izboljšata komunikacijo med končnimi uporabniki in mobilnimi bazami podatkov v različnih scenarijih uporabe?
- Kateri so ključni izzivi in tveganja pri implementaciji modernih metod umetne inteligence v poslovne procese, povezane z vzdrževanjem opreme in optimizacijo energetskega virov v mobilnih bazah podatkov?

- Kako lahko uporaba umetne inteligence vpliva na transparentnost, varnost in učinkovitost mobilnih baz podatkov ter kako se lahko tveganja, povezana z njeno uporabo, učinkovito zmanjšajo v praktičnih scenarijih?
- Kako prilagoditi obstoječe modele spreminjajočim se operativnim zahtevam?
- Kakšni so vplivi napovednih sistemov na logistične in vzdrževalne procese?
- Kako nacionalne in nadnacionalne regulative vplivajo na razvoj UI?
- Kako uspešno implementirati pravne in etične regulative v modele generativne UI ter agentne tehnologije?
- Kako UI zmanjšuje odzivne čase v kriznih situacijah glede na standardno klasifikacijo kriz?

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 97.000,00 EUR
(MO 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Andrej Vastl,
e-naslov: andrej.vastl@mors.si

4. TEMA: Raziskava vpliva in zagotavljanje odpornosti z uvedbo malih in mikro modularnih reaktorjev (SMR/MMR) - NEOS

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme: 4.8.2.

Naslov teme: Raziskava vpliva in zagotavljanje odpornosti z uvedbo malih in mikro modularnih reaktorjev (SMR/MMR) - NEOS

Cilji:

- Preučiti vplive uvedbe SMR na odpornost in energetska avtonomnost pametnih mobilnih baz z dvojnimi namenoma ter za morebitno podporo prebivalstvu ob izrednih dogodkih (naravnih nesrečah). Projekt vključuje analizo okoljskih vplivov, varnostnih standardov za zagotavljanje sevalne in jedrske varnosti in operativne učinkovitosti.

Raziskovalna vprašanja:

- Kako uvedba SMR povečuje energetska avtonomnost vojaških baz?
- Kakšni so okoljski vplivi uporabe SMR v izoliranih območjih?
- Kako prilagoditi regulativne standarde za vojaško uporabo SMR?
- Kako SMR prispeva k zmanjšanju logistične oskrbe z energijo?

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MO 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Andrej Vastl,
e-naslov: andrej.vastl@mors.si

5. TEMA: Uporaba komunikacijskih tehnologij 5G (6G) za povečanje odpornosti obrambnega sistema, sistema zaščite in reševanja in kritične infrastrukture (KT5GOSKI)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 1.11.2.

Naslov teme: Uporaba komunikacijskih tehnologij 5G (6G) za povečanje odpornosti obrambnega sistema, sistema zaščite in reševanja in kritične infrastrukture (KT5GOSKI)

Cilji:

- Povečanje nacionalne varnosti in stabilnosti države v kriznih razmerah s povečanjem odpornosti in povezljivosti komunikacijskih sistemov obrambe, zaščite in reševanja in kritične infrastrukture na osnovi mobilnih 5G (6G) tehnologij in omrežij.
- Opredeliti možnosti in omejitve uporabe privatnih (lokalnih) 5G omrežij, mešanih privatnih/javnih 5G omrežij in komercialnih 5G omrežij za komunikacijske potrebe obrambnega sistema, sistema zaščite in reševanja ter kritične infrastrukture v R Sloveniji.
- Zagotoviti redundančne komunikacijske povezave zemeljskim komunikacijam.
- Demonstrirati uporabo privatnega taktičnega 5G omrežja (military-oriented 5G network) in povezljivosti tega omrežja z drugimi vojaškimi in komercialnimi 5G omrežji, senzorskimi omrežji in brezpilotnimi letalniki (droni).
- Zagotoviti interoperabilnost nacionalnih komunikacijskih sistemov s sistemi v okviru Nata in z državami EU.
- Zagotoviti sodelovanje nacionalnih raziskovalnih in razvojnih zmogljivosti v znanstveno raziskovalnih projektih Nata ter Evropske obrambne agencije.
- Prenos teoretičnega in praktičnega znanja o 5G (6G) komunikacijskih tehnologijah v obrambno okolje, okolje zaščite in reševanja ter na upravljavce kritične infrastrukture.

Podrobnejša obrazložitev:

Naročnik pričakuje, da se za potrebe redundančne komunikacijske povezljivosti med podatkovnimi priključitvenimi točkami sistemov Ministrstva za obrambo, SV, Uprave za zaščito in reševanje in sistemov (nosilcev) kritične infrastrukture zagotovi varen, zanesljiv in odporen/robusten sistem povezav navideznega omrežja preko javnih 5G omrežij slovenskih operaterjev, v katerega pa ima možnost dostopati tudi omejeno število pooblaščenih (prioritetnih) uporabnikov z ustreznimi terminali. Rešitev mora omogočiti tudi priključevanje ločenih mobilnih 5G omrežij v to redundančno telekomunikacijsko navidezno omrežje (kot so stand-alone 5G omrežja in senzorska lokalna omrežja). Zato je treba v prvi fazi projekta analizirati in na osnovi zadanih ciljev in kriterijev izbrati najustreznejšo izvedljivo rešitev (npr. z uporabo 5G rezine, funkcionalnega gostovanja med vsemi operaterji v Sloveniji in z možnostjo tudi roaminga preko omrežij v tujini in koriščenja satelitskih 5G povezav). Definirati je treba način in postopke upravljanja takšnega navideznega omrežja (varen dostop za pooblašcene administratorje, AAA uporabnikov tega navideznega omrežja, spremljanje zmogljivosti delovanja, potrebne zmožnosti hitrega rekonfiguriranja, varna komunikacija z osnovnimi ponudniki infrastrukture) in definirati potrebne kvalifikacije/znanje upravljalca in podpornega osebja. Zaključek prve faze je podroben opis predlagane rešitve vključno s podrobnimi konfiguracijskimi načrti rešitve (oz. prototipa) in projektnim planom za Fazo 2.

V drugi fazi pa je potrebno ta načrt rešitve preveriti in demonstrirati v praksi v omejenem obsegu (vendar z vključitvijo vseh oblik priključitvenih točk in tipov uporabnikov) v realnem živem okolju (za to bo nujno sodelovanje naročnika, vključenih operaterjev, ponudnikov 5G privatnih sistemov) in tp omejen čas preskušati. Izdelati je potrebno »blue-print« nastavitve in konfiguracije omrežja in potrebnih postopkov za funkcionalno delovanje. Za to delujočo rešitev se poleg zaključnih performančnih testov izdela tudi ocena rizikov (tehničnih, organizacijskih, varnostnih,...), ki služi za potrebe varnostnega certificiranja in plana ukrepov/nadgradenj za zmanjševanje rizikov.

Okvirno obdobje trajanja projekta:

do 18 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 350.000,00 EUR
(MO 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Alojz Hudobivnik,
e-naslov: alozj.hudobivnik@mors.si

6. TEMA: Izboljšanje odpornosti organizacije in posameznikov na človeške vektorje kibernetских napadov ter prepoznavanje neočitnih psiholoških mehanizmov prisile (ČVKNNPMP)

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 1.11.3.

Naslov teme: Izboljšanje odpornosti organizacije in posameznikov na človeške vektorje kibernetских napadov ter prepoznavanje neočitnih psiholoških mehanizmov prisile (ČVKNNPMP)

Cilji:

- Izboljšanje odpornosti organizacije in posameznikov na kibernetские napade, kjer je tarča človek (človeški vektorji napadov).
- Izdelava modela ocenjevanja in kriterijev ocene odpornosti organizacije in posameznikov na človeške vektorje napadov.
- Priprava ocene izpostavljenosti organizacije in posameznikov na človeške vektorje napadov na osnovi javno dostopnih informacij (internet, črni splet) na manjši vzorčni skupini izpostavljenih posameznikov (vodstveni delavci, ključni delavci pri oblikovanju strateških ciljev, študij, analiz, izvedbi nabav, administratorji informacijskih in komunikacijskih sistemov, predstavniki Slovenije v tujini, delavci napoteni na misije in usposabljanja v tujino), ki so predhodno seznanjeni z metodo in načinom priprave ocene izpostavljenosti in soglašajo s sodelovanjem v vzorčni skupini. Oceno izpostavljenosti pripravi izvajalec projekta v sodelovanju s pristojnimi službami Ministrstva za obrambo.
- Izdelava predloga možnih izrab ranljivosti s poudarkom na neočitnih psiholoških mehanizmi prisile za posameznike, ki soglašajo, da se zanje pripravi analiza. Pri pripravi in predstavitvi možnih izrab ranljivosti se strogo upošteva varovanje osebnih in tajnih podatkov.
- Izdelava posplošene ocene izpostavljenosti organizacije in posameznikov na človeške vire s posplošenimi in anonimiziranimi podatki ter upoštevanjem zaščite osebnih in tajnih podatkov.
- Oblikovanje praktičnega usposabljanja izboljšanje odpornosti na človeške vektorje napadov s posebnim poudarkom na neočitnih psiholoških mehanizmi prisile.
- Izvedba usposabljanja za izboljšanje odpornosti organizacije in posameznikov na človeške vektorje napadov na izbrani vzorčni skupini s posebnim poudarkom na neočitnih psiholoških mehanizmi prisile.
- Preverjanje uspešnosti usposabljanja za izboljšanje odpornosti organizacije in posameznikov na človeške vektorje napadov z novo oceno odpornosti organizacije in posameznikov na človeške vektorje napadov.
- Prenos znanja o metodah ocenjevanja izpostavljenosti na človeške vektorje napadov in neočitnih psiholoških mehanizmi prisile na pristojne službe Ministrstva za obrambo.
- Predlog možnosti prenosa rezultatov razvojno raziskovalnega projekta na upravljalce kritične infrastrukture, poslovne subjekte in državljane Republike Slovenije.

Podrobnejša obrazložitev:

RRI projekt preučuje mehanizme možnih zlorab in zaščite pred človeškimi vektorji kibernetских napadov ter prepoznavanje neočitnih psiholoških mehanizmov prisile.

Nacionalni strateški dokumenti, kratkoročni ter dolgoročni strateški cilji NATO, EU in Republike Slovenije izpostavljajo odpornost družbe, kritičnih sistemov in informacijskih sistemov ter storitev na hibridne in kibernetiske grožnje. Predlagana RRI aktivnost bo prispevala k povečanju odpornosti družbe, kritičnih sistemov in informacijskih sistemov ter storitev na človeške vektorje kibernetских napadov, ki so v primerjavi z mehanskimi vektorji kibernetских napadov v našem okolju manj raziskano področje.

Pri človeških vektorjih kibernetских napadov napadalci izkoriščajo človeške napake ali ranljivosti, za razliko od mehanskih vektorjev kibernetских napadov, kjer se izrabljajo ranljivosti informacijskih sistemov. Človeški vektorji kibernetских napadov lahko vključujejo tehnike, kot so socialni inženiring, spletno ribarjenje in druge oblike manipulacije, s katerimi napadalci prepričajo ali prisilijo posameznike, da razkrijejo občutljive podatke ali storijo dejanja, ki omogočijo napadalcem nedovoljen dostop do informacijskih sistemov. Med človeške vektorje kibernetских napadov sodijo tudi neočitni psihološki mehanizmi prisile, pri katerih napadalci uporabljajo subtilne tehnike, s katerimi vplivajo na mnenja in dejanja ljudi, ne da bi se ti tega zavedali. Te metode niso nove in se pogosto uporabljajo v marketingu, politiki, ter tudi v vsakdanjih interakcijah med ljudmi.

Ciljani kibernetски napadi na človeka vključujejo zbiranje informacij o posamezniku, njegovi družini in socialnem življenju, njegovih nagnjenih, delu, in organizaciji v kateri dela. Te informacije se običajno zbirajo na povsem legalen, nevsiljiv in nezaznaven način iz prosto dostopnih virov, v današnjem času predvsem na internetu. Na osnovi zbranih informacij in njihove analize se lahko naredi psihološki profil posameznika, ki je osnova za izbor očitnih ali neočitnih psiholoških mehanizmov prisile.

Za potrebe ocenjevanja odpornosti MO na človeške vektorje kibernetских napadov bo v okviru RRI projekta izdelan model ocenjevanja ter kriteriji ocene odpornosti organizacije in posameznikov na človeške vektorje napadov. Na osnovi izdelanega modela in določenih kriterijev bo narejena ocena izpostavljenosti MO in posameznikov iz MO na človeške vektorje napadov na osnovi javno dostopnih informacij (internet, črni splet) na izbrani vzorčni skupini posameznikov iz MO. Za posameznike iz vzorčne skupine, ki bodo s tem soglašali, bo podan nabor možnih izrab njihovih ranljivosti s poudarkom na neočitnih psiholoških mehanizmih prisile.

Za izboljšanje odpornosti na človeške vektorje napadov bo oblikovano usposabljanje, ki bo vključevalo tudi seznanjanje z neočitnimi psihološkimi mehanizmi prisile. Usposabljanje bo izvedeno na izbrani vzorčni skupini iz MO. Uspešnost usposabljanja bo preverjeno s ponovno oceno odpornosti MO in posameznikov iz MO na človeške vektorje napadov na vzorčni skupini izpostavljenih posameznikov iz MO.

Med izvajanjem RRI projekta se bodo rezultati projekta in znanja o metodah ocenjevanja izpostavljenosti posameznikov in organizacije na človeške vektorje napadov sproti prenašala na pristojne organizacijske enote MO. V okviru RRI projekta bo pripravljen predlog možnosti prenosa rezultatov projekta na upravljalce kritične infrastrukture, poslovne subjekte in državljane Republike Slovenije.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 140.000,00 EUR (MO 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	Jaroš Britovšek, e-naslov: jaros.britovsek@mors.si
--	--

3. Predlagatelj teme: Ministrstvo za pravosodje

Sofinancerji: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost

Republike Slovenije
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
Ministrstvo za zdravje
Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

1. TEMA: Smotrnost vzpostavitve zbornične ureditve sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev kot nosilca javnega pooblastila

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme: 5.10.1.

Naslov teme: Smotrnost vzpostavitve zbornične ureditve sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev kot nosilca javnega pooblastila

Cilji:

- Raziskovalni projekt mora odgovoriti na vprašanje, ali bi bilo v skladu z Zakonom o državni upravi izvajanje upravnih nalog glede sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev v okviru nosilca javnega pooblastila (zbornice) učinkovitejše od trenutne ureditve, pri čemer se mora opredeliti do vseh predlogov rešitev iz vladnega gradiva »Pregled ureditve zborničnega sistema v Republiki Sloveniji«, ki ga je Vlada Republike Slovenije obravnavala v letu 2015 ([http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/71d4985ffda5de89c12572c3003716c4/b3f8ad40d269671bc1257e21003b86d1/\\$FILE/POROC_vlad_g2_P.pdf](http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/71d4985ffda5de89c12572c3003716c4/b3f8ad40d269671bc1257e21003b86d1/$FILE/POROC_vlad_g2_P.pdf)), in sicer glede:
 - določitve obsega prenosa javnih pooblastil, pri čemer lahko gre za:
 1. prenos izdajanja splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil
 2. prenos odločanja o pravicah, obveznostih in kršitvah v posamičnih zadevah
 3. določitev nalog, ki se nanašajo na obravnavo ravnanj članov zbornice
 - stalnega izvajanja nadzora nad nosilcem javnega pooblastila s strani pristojnega ministrstva, kar vključuje tudi preverjanje, ali zbornica še vedno izpolnjuje pogoje za podelitev javnega pooblastila.
 - jasne določitve pogojev za odvzem javnih pooblastil in ureditev vprašanja, kdo opravlja te naloge po odvzemu javnega pooblastila.
 - določitve nosilca opravljanja nadzora nad zakonitostjo (in strokovnostjo) izvajanja javnih pooblastil, vključno s predlogi pooblastil in ukrepov nadzornega organa.
 - ureditve disciplinske odgovornosti sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev, možnih sankcij, pristojnega organa in pravnega varstva strank v zakonu.
 - predlogov določitve glob za ravnanja zbornic v nasprotju z zakonom.
 - morebitne možnosti večje vključitve pristojnega ministrstva v postopke ugotavljanja kršitev članov zbornic.
 - opredelitve v zvezi z revizijsko pristojnostjo računskega sodišča, če bi bila zbornica uporabnik javnih sredstev
 - uvedbe obveznega revidiranja računovodskih izkazov zbornice
 - glede obveznega letnega poročanja zbornice pristojnemu ministrstvu o izvajanju javnopravnih nalog ter pripraviti predlog vsebine letnega poročila.
- Podati odgovore na vprašanja:
 - glede financiranja delovanja zbornice,
 - konkretizirati način zagotavljanja enakovrednega zastopanja vseh strokovnih področij in jezikov ter
 - se opredeliti o načinu članstva sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev (ali bo to članstvo obvezno ali prostovoljno in ali je predvidena članarina).

- Obravnavati vsebino, ki je navedena v nadaljevanju tega dokumenta »Razpisane teme z opredelitvijo in obrazložitvijo ciljev, skupno okvirno višino sredstev in celotnim trajanjem raziskovalnega projekta« in ima naslov »Priloga – tema 5.10.1. »Smotrnost vzpostavitve zbornične ureditve sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev kot nosilca javnega pooblastila««.

Podrobnejša obrazložitev:

Do 1. 1. 2018 je bilo področje sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev urejeno v Zakonu o sodiščih. Praksa je pokazala, da je bila dotedanja ureditev, ki je urejala zgolj pogoje in postopek imenovanja, pogoje in postopek razrešitve ter vodenje imenika nezadostna v več pogledih. Sodni izvedenci, sodni cenilci in sodni tolmači so se povezovali v društva, zaradi pestrosti strokovnih področij ter malega števila strokovnjakov na veliko specifičnih področjih, pa številni strokovnjaki slednje možnosti niso imeli. V okviru priprave novega Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih je bila sprejeta odločitev, da se z novim zakonom ustanovi Strokovni svet za sodno izvedenstvo, sodno cenilstvo in sodno tolmačenje, kot najvišji strokovno usklajevalni organ na področju sodnega izvedenstva, sodnega cenilstva in sodnega tolmačenja. Slednji je sestavljen iz petnajstih članov in njegovih namestnikov iz različnih sklopov, pri čemer pa so njihovi upravičeni predlagatelji prav strokovna združenja sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev. Strokovni svet je tako postal vezni člen, preko katerega se zagotavlja neposreden vpliv stroke. Ob pripravi novega zakona je bilo s stroko dogovorjeno, da bo po dveh letih po njegovi uveljavitvi pripravljena evalvacija, v okviru katere se oceni doseganje ciljev novoustanovljenega Strokovnega sveta, njegov prispevek k dvigu vpliva stroke in vprašanje morebitne potrebe po ustanovitvi zbornice (kar so med usklajevanju večkrat predlagala nekatera združenja), ki jo je ministrstvo sicer v prihodnje oziroma dolgoročno dopuščalo kot eno izmed možnosti, če bi se ta izkazala za bistveno primernejši forum, ki bi združeval stroko. Slednja je bila pripravljena v letu 2021. V okviru analize je bilo ugotovljeno, da je potrebno pripraviti novelo Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih, ki bo odpravila ugotovljene pomanjkljivosti nove ureditve. Hkrati pa je bilo ugotovljeno, da za morebitno odločitev o ustanovitvi zbornice, ministrstvo potrebuje odgovore na vsa vprašanja, ki so izpostavljena v zgoraj citiranem vladnem gradivu.

Pri presoji navedenih vprašanj je treba izhajati iz namena sodnega izvedenstva, sodnega cenilstva in sodnega tolmačenja, to je nudenje strokovne pomoči sodišču, ko le-ta ne razpolaga s strokovnim znanjem pri obravnavi konkretne zadeve. Ob navedenem je treba upoštevati, da vsi sodni izvedenci, sodni cenilci in sodni tolmači niso enako obremenjeni s sodnoizvedenskim oziroma sodnocenilskim delom ali s sodnim tolmačenjem na podlagi zahteve sodišča, saj so določena področja, podpodročja redkeje predmet obravnave pred sodišči oziroma upravnimi organi in se redkeje pojavi potreba po prevodih oziroma tolmačenju v ali iz določenih jezikov, vendar je njihovo imenovanje nujno za primer, če sodišče ali upravni organ oceni, da potrebuje tovrstno strokovno pomoč. Ker ustanovitev zbornice lahko poseže tudi v pravni in finančni položaj sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev, je potrebno ugotoviti tudi, ali za tako organizacijsko ureditev med njimi obstaja konsenz.

Prav tako je potrebno opraviti primerjavo prednosti in slabosti obeh sistemov (sedanji in zbornična ureditev), ki naj med drugim vključuje morebitne razlike v učinkovitosti in doseganju ciljev v obeh ureditvah, ugotovitve o tem katera ureditev omogoča višjo operativno stopnjo delovanja oz. poslovanja (organizacijsko, komunikacijsko, kadrovsko, tehnično), ugotovitve o tem katera ureditev bi zagotavljala višjo raven kakovosti dela SICT in nadzora ter katera ureditev bi olajšala komunikacijo s sodišči. Prav tako je potrebno prikazati primerjalnopravno ureditev sodnega izvedenstva, sodnega cenilstva in sodnega tolmačenja v EU, ki bo vsebovala pregled, na kakšen način imajo posamezne države vzpostavljene standarde neodvisnosti in nepristranskosti sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev (SICT), na kakšen način kontinuirano zagotavljajo visoko strokovnost dela SICT za sodišča in drugih državnih organov, kdo je regulatorni organ (sodna, izvršilna veja oblasti), kdo vodi imenike SICT-ov, postopke imenovanja oziroma podeljevanja licenc, izvaja nadzor ipd.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 15.000,00 EUR (MP 50 %, ARIS 50 %)
Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila:	mag. Valentina Vehovar, e-naslov: valentina.vehovar@gov.si (MP) Tina Kodrič Perko, e-naslov: tina.kodric@gov.si (MP)

2. TEMA: Analiza vrzeli v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj in razvoj programa za skupno multidisciplinarno usposabljanje

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme: 5.10.2.

Naslov teme: Analiza vrzeli v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj in razvoj programa za skupno multidisciplinarno usposabljanje

Cilji:

- Ugotovitev pomanjkljivosti v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov z različnih področij (policija, pravosodje, sociala, vzgoja in izobraževanje, duševno zdravje), ki obravnavajo mladoletnike zaradi kaznivih dejanj.
- Pregled programov multidisciplinarnih usposabljanj v treh državah.
- Opredelitev znanj, ki jih je glede na ugotovljene pomanjkljivosti treba zagotoviti posameznim skupinam strokovnjakov.
- Opredelitev vsebin za skupna multidisciplinarna usposabljanja, ki obravnavajo mladoletnike zaradi kaznivih dejanj.
- Ocena števila strokovnjakov, ki bi jim bilo potrebno zagotoviti multidisciplinarno usposabljanje na letni ravni.
- Priprava programa skupnega multidisciplinarnega usposabljanja.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt je namenjen izboljšanju kompetenc strokovnjakov, ki delajo z mladoletnimi storilci kaznivih dejanj, ter vzpostavitvi učinkovitega in usklajenega sistema obravnave, ki bo temeljil na multidisciplinarnem pristopu. Ključni cilj je priprava programa skupnega multidisciplinarnega usposabljanja, namenjenega strokovnjakom vseh področij, ki se vključujejo v obravnavo mladoletnikov, s poudarkom na izboljšanju sodelovanja med institucijami, pri čemer bo predvideno tudi ustrezno evalviranje usposabljanj.

Analiza trenutnega sistema usposabljanj bo osredotočena na ugotavljanje vrzeli v znanju strokovnjakov, potrebnem za izboljšanje sodelovanja med različnimi sektorji. Primerjalna analiza bo zajela države, ki so uspešno implementirale multidisciplinarno usposabljanje. Na podlagi analize vrzeli bodo identificirana ključna znanja za posamezne strokovne skupine in osnovna skupna znanja, ki jih potrebujejo vsi sodelujoči strokovnjaki za uspešno medsebojno sodelovanje, pri čemer bo poseben poudarek na razvijanju kompetenc za sodelovanje med institucijami.

Pri oblikovanju vsebin usposabljanj bodo upoštevani ključni dejavniki uspešnega multidisciplinarnega sodelovanja.

Pripravljena bo ocena potreb po multidisciplinarnem usposabljanju, ki bo vključevala oceno števila strokovnjakov, ki jih je treba usposobiti ter določitev ključnih ciljev, ki jih je treba doseči. Analiziran bo tudi najprimernejši način izvedbe usposabljanj – ali naj se izvajajo na nacionalni ali regionalni ravni. Končni rezultat projekta bo priprava celovitega programa multidisciplinarnega usposabljanja, ki bo temeljil na načelih sodelovanja. Program bo vključeval vsebine za različne strokovne skupine, ter predloge za stalno spremljanje in evalvacijo učinkovitosti usposabljanj. Evalvacija bo vključevala tako kvantitativne kot kvalitativne kazalnike, pri čemer bo posebna pozornost namenjena dejanskemu izboljšanju sodelovanja med institucijami in pozitivnemu vplivu na mladoletnike, obravnavane v mladoletniškem kazenskoopravnem sistemu.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 64.000,00 EUR
(MP 12,50 %, MDDSZ 12,50 %, MZ 12,50 %, MVI 12,50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Janja Plevnik,
e-naslov: janja.plevnik@gov.si

3. TEMA: Pravno-ekonomska analiza urejanja okvirjev prisilnega prestrukturiranja gospodarskih družb ob nastopu grozeče insolventnosti in ob nastopu insolventnosti v državah članicah EU s težiščem na analizi vlog, porazdelitve bremen in pravnega varstva prizadetih udeležencev

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme: 1.10.1.

Naslov teme: Pravno-ekonomska analiza urejanja okvirjev prisilnega prestrukturiranja gospodarskih družb ob nastopu grozeče insolventnosti in ob nastopu insolventnosti v državah članicah EU s težiščem na analizi vlog, porazdelitve bremen in pravnega varstva prizadetih udeležencev

Cilji:

- Pregled stanja in možnosti gospodarskih družb za prestrukturiranje ob nastopu grozeče insolventnosti in ob nastopu insolventnosti.
- Pravno-ekonomska oceno obstoječih okvirjev prisilnega prestrukturiranja v Sloveniji in vsaj 3 državah članicah EU z oceno prednosti in slabosti posameznih okvirjev.
- Ugotovitve kako vloge, porazdelitev bremen in pravno varstvo prizadetih udeležencev v postopkih prisilnega prestrukturiranja vpliva na učinkovito nadaljnje delovanje gospodarske družbe po prisilnem prestrukturiranju.

Podrobnejša obrazložitev:

Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju ureja finančno poslovanje pravnih oseb, pravila postopka zaradi grozeče insolventnosti, postopke zaradi insolventnosti nad pravnimi in fizičnimi osebami ter postopke prisilnega prenehanja pravnih oseb. Ključni cilj raziskovalne naloge je ugotovitev, ali obstoječa pravila spodbujajo k pravočasnemu pristopu k finančnemu prestrukturiranju ob nastopu grozeče insolventnosti ali insolventnosti. V zvezi s tem je ključna analiza vlog ter interesov udeležencev v teh postopkih (zavarovanih upnikov, nezavarovanih upnikov, upnikov terjatev, katerih nadaljnje sodelovanje je za dolžnika nujno, in družbenikov) ter

porazdelitev koristi in bremen v teh postopkih ter predlogi oziroma izhodišča za oblikovanje normativnih sprememb, če bi se izkazalo, da veljavna ureditev ni ustrezna. Poudarek naj bo predvsem na tem, kakšne procesne možnosti in vloge naj imajo posamezni udeleženci in kakšna naj bo porazdelitev bremen s ciljem ohranitve gospodarskih družb, ki imajo izgled za nadaljnje poslovanje po prestrukturiranju.

Raziskovalna naloga naj vsebuje tudi evalvacijo položaja družbenika v veljavni ureditvi, predvsem v smeri njegove vloge tako v predhodnem kot tudi glavnem postopku, ki se vodi z namenom finančnega prestrukturiranja, bodisi zaradi odprave insolventnosti bodisi zaradi odprave grozeče insolventnosti oziroma preprečitve nastopa insolventnosti, ter predloge oziroma izhodišča za oblikovanje sprememb, če veljavna ureditev ni ustrezna. Raziskovalna naloga naj vsebuje tudi pregled in evalvacijo veljavne ureditve na področju spodbud in kazni, ki jih obstoječa ureditev določa za poslovodstvo ob nastopu insolventnosti (in obveznosti ob nastopu grozeče insolventnosti) ter predstavitev dobrih praks v tujini in njihove normativne ureditve (najmanj 3 države članice EU), ki učinkovito pripomorejo k temu, da se postopki zaradi insolventnosti začnejo pravočasno, tako da ima družba vsaj toliko premoženja, da lahko krije stroške stečajnega postopka in plača prednostne terjatve.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 14.000,00 EUR
(MP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Miha Verčko,
e-naslov: miha.vercko@gov.si

4. TEMA: Analiza nevralgičnih točk veljavne sistemske in področnih ureditev sodnega varstva pravic in pravnih koristi posameznikov in organizacij proti odločitvam in dejanjem državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil ter organizacije upravnega sodstva v luči zagotavljanja učinkovitega sodnega varstva in odločanja brez nepotrebnega odlašanja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme: 1.10.2.

Naslov teme: Analiza nevralgičnih točk veljavne sistemske in področnih ureditev sodnega varstva pravic in pravnih koristi posameznikov in organizacij proti odločitvam in dejanjem državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil ter organizacije upravnega sodstva v luči zagotavljanja učinkovitega sodnega varstva in odločanja brez nepotrebnega odlašanja

Cilji:

- Opredelitev glavnih nevralgičnih točk veljavne postopkovne ureditve upravnega spora z vidika učinkovitega pravnega varstva pravic tako glede ureditve po Zakonu o upravnem sporu kot drugih področnih zakonih, ki vsebujejo specialno ureditev, ki odstopa od splošnih pravil.
- Pregled področij, na katerih je že s posameznimi področnimi zakoni določeno, da upravno sodišče v upravnem sporu odloča prednostno ali nujno, ali pa je določeno odločanje »brez odlašanja« ali »nemudoma« ter oblikovanje predlogov, na katerih področjih je potrebna takšna ureditev in na katerih ne, vključno z oceno potrebnosti oziroma nujnosti takšnega določanja.
- Pregled področji, na katerih v upravnem postopku ni predvideno redno pravno sredstvo znotraj upravnega postopka in ocena vpliva takšnih določb na postopek pred upravnim sodiščem.

- Pregled in ocena (prednosti in slabosti) veljavne organiziranosti upravnega sodstva in predlogi morebitnih nadgradenj v smeri zagotavljanja večje učinkovitosti odločanja na eni strani kot tudi kakovostnejšega odločanja z vidika varstva pravic posameznikov na drugi strani.
- Primerjalnopravni pregled ureditve organiziranosti upravnega sodstva v petih državah, od tega najmanj v treh državah članicah EU.

Podrobnejša obrazložitev:

Upravni spor vzpostavlja sodno kontrolo zakonitosti dokončnih posamičnih aktov, s katerimi državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil odločajo o pravicah ali obveznostih in pravnih koristih posameznikov in organizacij, če za določeno zadevo ni z zakonom predvideno drugo sodno varstvo. Predstavlja tudi sodno kontrolo zakonitosti posamičnih dejanj in aktov, s katerimi se posega v ustavne pravice posameznika, če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo, saj mora biti zagotovljeno sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravica do odprave posledic njihove kršitve.

Dne 29. 6. 2023 je začel veljati Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravnem sporu (ZUS-1C, Uradni list RS, št. 49/2023). ZUS-1C je v ureditev upravnega spora prinesel rešitve, s katerimi je mogoče s čim manj spremenjenimi kapacitetami sodnega sistema in ob nespremenjenem standardu pravne varnosti doseči večjo učinkovitost delovanja in odločanja v upravnem sporu. Kot temeljno pravilo je bilo določeno odločanje po sodniku posamezniku, kar posledično pomeni hitrejše reševanje in obvladovanje pripada kot v primeru senatnega sojenja, ki še vedno ostaja kot možnost za bolj zapletene primere. Z namenom pohitritve postopka se je uvedlo sojenje po sodniku posamezniku v določenih primerih tudi na vrhovnem sodišču. ZUS-1C je prinesel tudi procesne rešitve, ki sodišču omogočajo zahtevati od strank večjo skrbnost pri pripravi gradiva in s tem omogočajo večjo koncentracijo sojenja, v ureditev upravnega spora pa je bila z namenom pospešitve vključena tudi pravna podlaga za večjo možnost sklepanja sodnih poravnjav tudi v teh postopkih.

Za upravne spore je značilna velika raznolikost, obsežnost in zahtevnost obravnavanih razmerij. Posledično imajo različna pravna področja različno urejena tudi postopkovna pravila. V času od sprejetja ZUS-1 so bile sprejete tudi obširnejše spremembe teh posebnih procesnih pravil, tako v okviru (predhodnega) upravnega postopka kot tudi v okviru pravnega varstva zoper odločbe, izdane na teh področjih. Upravnemu in vrhovnemu sodišču se nalagajo nove pristojnosti oziroma področja odločanja, pri čemer nekatera tudi presegajo odločanje o posameznih upravnih aktih in širijo pristojnosti na odločanje o splošnih aktih, kar se odraža v vztrajnem povečevanju pripada zadev.

Številni zakoni oziroma upravna področja terjajo od upravnega sodišča tudi »prednostno« ali »nujno« obravnavo zadev ali določajo odločanje »brez odlašanja« ali »nemudoma« ali pa določajo krajše roke za odločanje od tistih, določenih z ZUS-1, oziroma za odločanje določajo roke, ki so glede na zahtevnost problematike lahko neustrezni.

Poleg navedenega se v področnih zakonih pojavljajo rešitve, po katerih pritožba zoper upravni akt ni dovoljena ali pa prihaja do prenosa prvostopenjskega odločanja z nižjih organov neposredno na ministrstva; oboje ima za posledico, da je zoper tako odločbo možen samo še upravni spor, ni pa več instančnega upravnega odločanja oziroma pravnega sredstva. Zaradi področnih normativnih rešitev, ki ukinjajo upravno pritožbo ter spreminjajo vlogo ter materialna in procesna upravičenja nekaterih subjektov, lahko po eni strani pride do količinsko večjega pripada tožb na upravno sodišče, po drugi strani pa bodo te tožbe verjetno bolj laične in postopek z njimi bolj zahteven. Pred vložitvijo teh tožb namreč ne bo izveden drugostopenjski upravni postopek, ki zaradi pravne kvalifikacije, ugotavljana dejanskega stanja in drugih opravil, ki jih izvede upravni organ, ko odloča o pritožbi, posredno lajšajo delo upravnega sodišča (čemur so zato prilagojeni tudi nekateri instituti upravnega spora). Zaradi tega je treba iskati tudi drugačne organizacijske okvire upravnega sodstva in posledično tudi funkcije vrhovnega sodišča.

Glede na zgoraj predstavljeno naj projekt opredeli glavne nevroalgične točke veljavne sistemske in področne zakonodaje in ponudi izhodišča za rešitve v smeri, da se upravnosodna kontrola upravnega sodstva lahko osredotoči na njegovo temeljno poslanstvo in zagotavlja posamezniku pravico do sodnega varstva brez nepotrebnega odlašanja. Raziskovalna naloga naj vsebuje pregled področij, na katerih je določeno prednostno oziroma nujno odločanje, pregled področij, na katerih je predviden le upravni spor brez predhodne pritožbe znotraj upravnega postopka z oceno vpliva takšne ureditve na postopek pred upravnim sodiščem ter pregled in predstavitev prednosti in slabosti veljavne organiziranosti upravnega sodstva z morebitnim predlogi za zagotavljanje večje učinkovitosti odločanja in kakovostnejšega sojenja. Projekt naj vključuje tudi primerjalnopravni pregled ureditve organiziranosti sodstva (prednostno) v državah članicah EU.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 10.000,00 EUR
(MP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Mihaela Bevc,
e-naslov: mihaela.bevc@gov.si

5. TEMA: Problemi definicije antisemitizma, možnosti njene zlorabe in predlogi možnih rešitev

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 5.11.1.

Naslov teme: Problemi definicije antisemitizma, možnosti njene zlorabe in predlogi možnih rešitev

Cilji:

- Identificirati problematične prakse rabe in zlorabe definicij(e) in potencialne nevarnosti slednjih za človekove pravice in svoboščine.
- Zakonodajalcu ponuditi smernice za nadaljnje urejanje tega včasih vsebinsko-strokovno nedodelanega področja¹.
- Z izvajanjem predavanj (za relevantne deležnike s področja pravosodja in notranjih zadev: policisti, državni tožilci, sodniki, idr.) o rezultatih raziskave okrepiti njihova strokovna znanja in ozaveščenost, pri delu na področjih:
 1. priprave politik in praktičnem naslavljanju fenomena antisemitizma,
 2. boja proti sovražnem govoru ter kaznivim dejanjem iz sovraštva ter
 3. ohranjanja svobode govora.
- Pomoč pristojnim deležnikom pri uresničevanju zavez, izhajajočih iz Strategije Republike Slovenije za boj proti antisemitizmu do leta 2033.

Podrobnejša obrazložitev:

Antisemitizem predstavlja eno od najstarejših kontinuiranih oblik etničnega sovraštva in rasizma. Slednji je, še posebej zaradi usodnosti in travmatičnosti holokavsta v času II. svetovne vojne, ostal močno ohranjen v spominu in zavesti človeštva, še najbolj v liberalno-demokracijskih družbah Evrope in ameriške celine ter, posledično, tudi na Bližnjem vzhodu. Antisemitizem, kot vse druge oblike

¹ Slednje ima močno moralno-etično noto in zato v družbi predstavlja močno sredstvo označevanja in defamacije posameznikov oz. skupin. Na mednarodno-politični ravni je predmetno vsebinsko področje neredko uporabljeno (in tudi zlorabljeno) za/ kot orodje geopolitične manipulacije za doseg specifičnih geopolitičnih ciljev držav.

rasizma in sovraštva, predstavlja absolutno nesprejemljiv pojav, na katerega se moramo znati ustrezno in pravočasno odzvati. Pri tem moramo delovati tako preventivno, kot ga tudi ustrezno naslavljati, ko se pojavi. Dejanja (sovražne objave na spletu in grafiti), ki smo jih v preteklih letih zabeležili kažejo, da Slovenija ni imuna na ta fenomen. Antisemitizem se vse pogosteje tako pojavlja kot motiv za prekrške in kazniva dejanja iz sovraštva.

Aktualna svetovna in regionalna geopolitična dinamika na eni strani kaže na porast antisemitizma (na kar nas opozarjajo tudi rezultati letošnje raziskave Agencije EU za temeljne pravice o antisemitizmu v Evropi) in na drugi na politično-'pol znanstvena' prizadevanja, da bi se kakršnokoli kritiko politik vladajočih struktur in dejanj oboroženih struktur v Izraelu enoznačno in avtomatsko označilo kot antisemitizem. Taki pritiski oz. prizadevanja vodijo v ožjenje prostora spoštljivega kritičnega pluralističnega diskurza, spodbujajo (samo)cenzuro ter tako posegajo v temeljne človekove pravice in svoboščine.

Da bodo pristojne institucije in relevantni deležniki lahko ustrezno strokovno naslavljanji fenomen antisemitizma v Sloveniji, jih je treba ustrezno in natančno opolnomočiti in ozavestiti tako o samem fenomenu kot tudi o izzivih, ki jih na pravnem in družbeno-političnem področju prinaša naslavljanje njegovih manifestacij.

Izvedba raziskave bo relevantnim deležnikom zagotovila konkretno vsebinsko podporo pri strokovnem delu in jim olajšala odzivanje pri naslavljanju fenomena, v situacijah, kjer bi njegovo neustrezno razumevanje ali (sicer dobronamerno) naslavljanje lahko privedlo do poseganja v druge temeljne človekove pravice in svoboščine.

Konkretizacija in specifikacija aplikabilnosti pričakovanih rezultatov:

(a) izsledki in ugotovitve raziskave bodo pristojnim pripravljavcem in odločevalcem zagotavljali vsebinsko podporo pri oblikovanju ustrežnejše zakonodaje in politik, namenjenih naslavljanju fenomena antisemitizma in širše, sovražnega govora;

(b) izvedba strukturiranih in ciljnim skupinam prilagojenih predavanj bo strokovnem osebju, ki se na praktični ravni ukvarja z naslavljanjem fenomena (na področju pravosodja, notranjih zadev idr.), omogočila poglobljeno strokovno seznanitev s tematiko in pridobitev pomembnih konkretnih oz. praktičnih znanj za obravnavo konkretnih situacij in primerov pojavov antisemitizma, na načine, ki bodo omogočali hkratno ohranjanje enega temeljnih postulatov demokratičnih družb – svobode izražanja.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 38.000,00 EUR (MP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	mag. Marko Lemaic,
	e-naslov: marko.lemaic@gov.si

4. Predlagatelj teme: Ministrstvo za javno upravo

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Pravna ureditev ožjih delov občin

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.1.

Naslov teme: Pravna ureditev ožjih delov občin

Cilji:

- Celovit pregled normativne ureditve ožjih delov občin v področnih zakonih v razmerju do krovnega Zakona o lokalni samoupravi.
- Mednarodno pravna primerjava ureditve ožjih delov občin s primerljivimi državami.
- Predloge za prihodnje normativno urejanje ožjih delov občin.

Podrobnejša obrazložitev:

Normativna ureditev ožjih delov občin se je skozi celotno obdobje po reformi lokalne samouprave spreminjala in dopolnjevala. Pri tem je bila rdeča nit sprememb prilagajanje novi ustavni ureditvi. Skozi 30 let so se v občinah izoblikovale različne norme glede vloge in položaja ožjih delov v občini. Z navedenim razpisom želi organ, pristojen za sistemsko ureditev lokalne samouprave, pridobiti kakovostne informacije o sedanjem stanju na terenu, skupaj s primerjavo z ureditvijo v drugih državah in hkrati predloge za prihodnjo normativno ureditev s ciljem večjega poenotenja in poenostavitve delovanja in oblikovanja organov ožjih delov občin.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 40.000,00 EUR (MJU 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	Loredana Leon,
	e-naslov: loredana.leon@gov.si (MJU)

2. TEMA: Nacionalna raziskava o vplivu prostovoljstva na družbo

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme: 1.2.1.

Naslov teme: Nacionalna raziskava o vplivu prostovoljstva na družbo

Cilji:

- Z nacionalno raziskavo, ki bi bila opravljena na podlagi metodologije Mednarodne organizacije dela (ILO) bi:
 - pridobili sliko o ravni in stopnji prostovoljstva v družbi, tj. oceniti obseg;
 - prostovoljstva v Republiki Sloveniji (organiziranega in neorganiziranega);
 - analizirali ekonomsko vrednost prostovoljstva;
 - razumeli demografske in geografske trende prostovoljstva;
 - ugotovili področja največjega vpliva prostovoljstva v družbi;
 - pripravili podatke za oblikovanje politik in podpora prostovoljskim programom.

Podrobnejša obrazložitev:

Prostovoljstvo je družbeno koristna brezplačna aktivnost posameznikov, ki s svojim delom, znanjem in izkušnjami prispeva k izboljšanju kakovosti življenja posameznikov in družbenih skupin ter k razvoju solidarne, humane in enakopravne družbe. Kot tako prostovoljstvo krepi medsebojno solidarnost ljudi,

spodbuja razvoj človeških zmožnosti in vseživljenjskega učenja, zagotavlja družbeno povezanost in sodelovanje pri reševanju problemov posameznikov in družbe. Z nacionalno raziskavo bi pridobili boljšo sliko o ravni in stopnji razvitosti prostovoljstva, ter predvsem poskušali analizirati njegovo ekonomsko vrednost oziroma vpliv v družbi. Na osnovi teh ugotovitev, bo lažje pripravljati ustrezne ukrepe za spodbujanje prostovoljstva na vseh ravneh.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MJU 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Loredana Leon,
e-naslov: loredana.leon@gov.si (MJU)

3. TEMA: Zaupanje v institucije, ozaveščenost in participacija mladih v procesih priprave politik in predpisov

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.2.

Naslov teme: Zaupanje v institucije, ozaveščenost in participacija mladih v procesih priprave politik in predpisov

Cilji:

- Pripravljen poglobljen pregled dejavnikov vpliva na udeležbo mladih v državljanskih in demokratičnih procesih ter pri odločanju in zastopanosti v javnih institucijah.
- Pripravljena priporočila in ukrepi za doseganje ciljev predloga Resolucije o nacionalnem programu za mladino za obdobje 2024-2032, in sicer »Večja ozaveščenost mladih o obstoječih možnostih sodelovanja v političnih procesih in procesih priprave predpisov« in »Vzpostavitev dialoga med mladimi in javnimi institucijami na področju zakonodaje in upravnih procesov«.
- Testiranje obstoječih kanalov (STOP birokraciji, eDemokracija, predlagam.vladi.si, U-Report...) z vidika izboljšanja »uporabniške izkušnje« mladih in priprava predlogov za izboljšanje.
Skozi
- Pregled literature, analiz in razpoložljivih podatkov.
- Nadgradnjo OECD vprašalnika o zaupanju s poglobljenimi metodami kot na primer intervjuji, fokusne skupine, panelne razprave.
- Interpretacijo rezultatov.

Podrobnejša obrazložitev:

Stopnja zaupanja v javne institucije je eden od glavnih kazalnikov, opredeljenih v Strategiji razvoja Slovenije 2030. Glede na rezultate raziskave OECD o dejavnikih zaupanja v javne institucije za leto 2023 je v Sloveniji še posebej velik razkorak med zaupanjem v vlado med starejšimi in med mladimi (OECD povprečje je 7 odstotnih točk, v Sloveniji pa je kar 17 odstotnih točk).

MJU je predlagani nosilec dveh ciljev predloga Resolucije o nacionalnem programu za mladino za obdobje 2024-2032, in sicer cilja »Večja ozaveščenost mladih o obstoječih možnostih sodelovanja v političnih procesih in procesih priprave predpisov« in cilja »Vzpostavitev dialoga med mladimi in javnimi institucijami na področju zakonodaje in upravnih procesov«.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(MJU 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Loredana Leon,
e-naslov: loredana.leon@gov.si (MJU)

Tema, pri kateri je MJU sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za naravne vire in prostor

TEMA: Metodologija spremljanja upravljalvske sposobnosti/usposobljenosti občin na področju urejanja prostora

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.6.

Naslov teme: Metodologija spremljanja upravljalvske sposobnosti/usposobljenosti občin na področju urejanja prostora

Cilji:

- Podrobna analiza obsega, vrste ter načina izvajanja izvirnih nalog iz pristojnosti občin na področju prostorskega razvoja oziroma urejanja prostora v skladu z 21. členom Zakona o lokalni samoupravi ter drugim odstavkom 5. člena ZUreP-3.
- Ocena kadrovskih in finančnih potreb za kakovostno izvajanje izvirnih nalog in pristojnosti ter predlog sistemskih izboljšav z utemeljitvijo.
- Opredelitev kazalnika/ov za spremljanje usposobljenosti kadra in financiranja nalog na področju urejanja prostora po občinah z viri podatkov za potrebe poročanja o stanju na področju prostorskega razvoja.

Podrobnejša obrazložitev:

Zakon o lokalni samoupravi v 21. členu določa izvirne naloge občin, med njimi načrtovanje prostorskega razvoj, kar podrobneje opredeljuje Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) v drugem odstavku 5. člena, kjer določa pristojnosti občin na področju urejanja prostora. Naloge oziroma pristojnosti naj bi zagotavljale vse občine, ne glede na svojo velikost ali zmogljivost, da jih izvajajo.

Za izvajanje nalog prostorskega razvoja, ki jih podajata oba zakona in Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 so ključni usposobljeni kadri in razpoložljiva sredstva, ki se za te naloge namenajo. V okviru naloge naj bi se preverila predvsem kadrovska zasedba in finančna sredstva za izvajanje nalog. Skladno z Zakonom o urejanju prostora spremljamo prostorski razvoj in o njem vsake 4 leta poročamo Vladi in seznanjamo Državni zbor RS. S tako raziskavo želimo pridobiti predlog kazalnika/e ter vire za zagotavljanje podatkov za kazalnike za področje prostorskega upravljanja, ki sedaj v sistemu za spremljanje stanja manjkajo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MNVP 37,5 %, MJU 12,5 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Blanka Bartol,
e-naslov: blanka.bartol@gov.si

5. Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje

Sofinancerji: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost
Republike Slovenije
Ministrstvo za zdravje, Urad Republike Slovenije za varstvo pred sevanji
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo
Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

1. TEMA: **Opredelitev učinkovitih pristopov za jasno komuniciranje preprečevanja in zmanjševanja uporabe novih tobačnih in nikotinskih izdelkov**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.1.

Naslov teme: Opredelitev učinkovitih pristopov za jasno komuniciranje preprečevanja in zmanjševanja uporabe novih tobačnih in nikotinskih izdelkov

Cilji:

- Pregled najnovejše dostopne literature (znanstvene in sive literature) in primerov dobrih praks iz drugih držav glede učinkovitih komunikacijskih pristopov za preprečevanje in zmanjševanje uporabe novih tobačnih in nikotinskih izdelkov.
- Analiza pisnih virov komunikacijskih pristopov/strategij za preprečevanje in zmanjševanje uporabe novih tobačnih in nikotinskih izdelkov skozi segmentacijo različnih ciljnih skupin.
- Pregled in analiza dostopnih raziskav in modelov glede iskanja informacij v povezavi s tobačnimi in nikotinskimi izdelki.
- Priprava, zasnova in izvedba raziskave za proučitev stanja v zvezi s pridobivanjem informacij in zaupanjem različnim virom informacij glede preprečevanja in zmanjševanja uporabe novih tobačnih in nikotinskih izdelkov v Sloveniji.
- Analiza stanja glede vedenj v povezavi z iskanjem informacij skozi prizmo različnih (pod)skupin.
- Priprava komunikacijskega načrta, vezanega na specifično slovensko okolje.
- Diseminacijske aktivnosti projekta, v okviru katerih se pridobljene podatke in ugotovitve skozi pilotne komunikacijske aktivnosti (s fokusom na skupinah mladih) aplicira v prakso in pripravi evalvacijo.

Podrobnejša obrazložitev:

Delež uporabnikov novih tobačnih in nikotinskih izdelkov hitro narašča, predvsem med mladimi. Hkrati v različnih družbenih podskupinah in med deležniki poznavanje in informiranost o teh izdelkih na (pre)nizki ravni. Na voljo je veliko napačnih in neverodostojnih podatkov, zato česar je vedenje v povezavi s temi izdelki napačno. V Sloveniji na področju tobačnih izdelkov, še posebej v luči novih izdelkov, nimamo (dovolj podatkov) o tem, kakšno je vedenje posameznikov v zvezi s pridobivanjem informacij (ang. »Information seeking behavior«) in zaupanjem v te informacije, s tem pa umanjka tudi razumevanje, kako pridobljene informacije in posamezni viri informacij sploh vplivajo na njihova stališča, odnos in vedenje v povezavi s tobačnimi izdelki nasploh.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Nataša Blažko,
e-naslov: natasa.blazko@gov.si

2. TEMA: Klinični koordinacijski center za napredna zdravljenja in razvoj modela za dostopnost do inovativnih zdravil za redke bolezni na majhnih trgih

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.2.

Naslov teme: Klinični koordinacijski center za napredna zdravljenja in razvoj modela za dostopnost do inovativnih zdravil za redke bolezni na majhnih trgih

Cilji:

- Zagotavljanje najboljših praks pri uvajanju novih naprednih zdravil ter spremljanju njihove klinične in ekonomske učinkovitosti.
- Sodelovanje pri oblikovanju strategije Republike Slovenije za zagotavljanje strokovne in vzdržne zdravstvene politike na tem področju.
- Omogočiti klinično in laboratorijsko infrastrukturo za nova zdravljenja redkih bolezni.
- Preučiti možnosti za oblikovanja nacionalnega centra za napredno gensko zdravljenje z združitvijo aktivnosti, ki na tem področju že potekajo in nadgraditvijo v smeri prenosa v medicinsko okolje.

Podrobnejša obrazložitev:

Kljub temu, da za okoli 95% redkih (genetskih) bolezni še vedno ni zdravila, so na voljo zdravila, ki posegajo v mehanizem bolezni že za nekaj 100 bolezni. Nova napredna zdravila se hitro razvijajo. Napredna zdravila je širši pojem za zdravila, ki so osnovana na razumevanju genskih mehanizmov, somatskih celicah, tkivih ali kombinacij le teh z namenom zamenjati, popraviti ali regenerirati celice, tkiva ali organe. Zdravila so že na voljo na številnih medicinskih področjih: onkologiji, interni medicini, pediatriji, nevrologiji in okulistiki, če naštejemo le glavna področja. Nova zdravila se praviloma uvajajo nišno, pogosto za posameznega pacienta in s sodelovanjem manjšega števila domačih strokovnjakov. Ker gre za največkrat zelo draga zdravila, ki imajo različno stopnjo terapevtske učinkovitosti je namen projekta, da se na državni ravni oblikuje funkcionalna koordinacija nad področjem.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Robert Medved,
e-naslov: robert.medved@gov.si

3. TEMA: Analiza izpostavljenosti visokofrekvenčnim elektromagnetnim sevanjem v Sloveniji ter ocena zdravstvenih tveganj

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.3.

Naslov teme: Analiza izpostavljenosti visokofrekvenčnim elektromagnetnim sevanjem v Sloveniji ter ocena zdravstvenih tveganj

Cilji:

- Razvoj računskega modela za ocenjevanje izpostavljenosti prebivalstva različnim visokofrekvenčnim EMS v okolju za celo Slovenijo.
- Opredelitev območij v Sloveniji, kjer so določene vrednosti VF EMS povišane glede na zakonodajo, s pomočjo verificiranega modela.
- Meritev osebne izpostavljenosti VF EMS v različnih mikro okoljih.
- Izdelava celovite ocene tveganja za zdravje in oblikovanje predlogov ukrepov za omejevanje izpostavljenosti.
- Promocija znanja o vplivih VF EMS na zdravje s poudarkom na novih tehnologijah, priprava predlogov za oblikovalce politik javnega zdravja ter ozaveščanje ciljnih skupin - mladi, zdravstveni delavci, učitelji, predstavniki množičnih medijev.

Ključni cilji projekta so:

- Glavni cilj predlaganega projekta je razvoj dinamičnega registra vseh brezžičnih sistemov, ki so vir visokofrekvenčnih elektromagnetnih sevanj (VF EMS) na območju Republike Slovenije. Podatki o virih VF EMS naj temeljijo na registru Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije. Register bo služil kot podlaga za izdelavo javno dostopne karte obremenjenosti okolja ter izpostavljenosti ljudi VF EMS. Za doseganje tega cilja bo uporabniku na voljo spletna aplikacija, ki bo omogočila enostaven in brezplačen dostop do informacij o izpostavljenosti VF EMS. Na podlagi geografskih podatkov lokacije bo namreč uporabnik pridobil informacijo o vrednosti VF EMS za to lokacijo oziroma območje glede na zakonsko določene mejne vrednosti za varovanje zdravja. Uporabniku bodo na voljo tudi podatki o virih visokofrekvenčnih EMS na izbranem območju ter o skupnih sevalnih obremenitvah, ki jih ti viri VF EMS povzročajo. Ta aplikacija bo omogočala spremljanje izpostavljenosti VF EMS v določenem okolju, zmanjševala zaskrbljenost zaradi umeščanja novih tehnologij (5G omrežje) in drugih naprav v okolje. Hkrati bo prispevala k večji ozaveščenosti prebivalstva o VF EMS. Podatki bodo na voljo vsem operaterjem, planerjem in projektantom, ki iščejo podatke o obstoječi obremenjenosti okolja z VF EMS pri izboru lokacij za nove vire VF EMS. Še posebno bo ta podatek zelo koristen pri odločanju za nameščanje novih brezžičnih sistemov generacije 5G, kjer drugi viri že obstajajo in so mikrolokacije že obremenjene z VF EMS.
- Na podlagi verodostojnih podatkov o virih določiti prostorske porazdelitve VF EMS na območju celotne Slovenije zaradi različnih virov EMS v okolju kot so: bazne postaje sistemov 2G, 3G, 4G in 5G, radijski in televizijski oddajniki, zveze, Na podlagi rezultatov je mogoče opredeliti tista območja v Sloveniji, kjer so vrednosti VF EMS povišane glede na zakonodajo. Podatki o območjih obremenjenosti bodo pripravljeni tudi v obliki, ki bo omogočala njihov vnos v Atlas okolja in druge geografsko informacijske sisteme.
- Analizirati osebno izpostavljenost prostovoljcev v različnih mikrookoljih zaradi baznih postaj, radijskih in TV oddajnikov, zvez in drugih virov VF EMS v okolju in rabe različnih električnih in elektronskih naprav doma. Posnetek stanja bo omogočil vpogled v časovno in prostorsko izpostavljenost VF EMS, ki v kratkih časovnih intervalih vzorčijo lokacijo (GSP) s pripadajočo vrednostjo VF EMS v širokem frekvenčnem območju, kjer delujejo vse relevantne tehnologije in sistemi.
- Izdelati celovito oceno tveganja za zdravje in pripraviti načrta strategije komuniciranja in ozaveščanja javnosti o problematiki VF EMP s posebnim poudarkom na najbolj ranljivih skupinah prebivalstva.
- Pripraviti predloge za oblikovalce politik javnega zdravja na podlagi smernic Svetovne zdravstvene organizacije in drugih mednarodnih organizacij kot pomoč pri odločanju na področju zdravstvenih tveganj zaradi različnih virov VF EMS v Sloveniji ter uvajanju ukrepov za zmanjševanje tveganj za posamezne najbolj ranljive skupine prebivalstva (npr. otrok in

mladostnikov).

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je podrobna analiza izpostavljenosti prebivalstva visokofrekvenčnim elektromagnetnim sevanjem (VF EMS), še posebno zaradi uvajanja nove tehnologije 5G ter opraviti celovito oceno tveganj. Tehnologija 5G prinaša številne prednosti, kot so hitrejši prenosi podatkov in izboljšana povezljivost, vendar pa se ob tem pojavljajo tudi vprašanja o njenem vplivu na okolje in zdravje. Proučevanje okolja v kontekstu 5G je ključno za razumevanje teh vplivov, saj se tehnologija hitro razvija in njen učinek na ekosisteme ter človeško zdravje še ni povsem razjasnjen. Namen projekta je pridobiti podatke o izpostavljenosti prebivalstva.

Podatki o območjih obremenjenosti bodo pripravljene tudi v obliki, ki bo omogočala njihov vnos v Atlas okolja in druge geografsko informacijske sisteme.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 150.000,00 EUR (MZ 20 %, MZ URSIV 10 %, MOPE 20 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila:	Damijan Škrk (MZ), e-naslov: Damijan.skrk@gov.si Marjeta Zupančič (MOPE), e-naslov: marjeta.zupancic@gov.si
--	--

4. TEMA: Nacionalna shema za zdravje in okolje

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 1.9.1.

Naslov teme: Nacionalna shema za zdravje in okolje

Cilji:

- Analiza zakonodaje, strateških dokumentov in deklaracij z vidika okolja in zdravja (STRS, NEPN, RDPSS 2050, Deklaracija COP28 o podnebnju in zdravju, Globalni akcijski načrt za podnebje in zdravje, Agenda za trajnostni razvoj 2030, Evropski zeleni dogovor, Deklaracija iz Dohe o podnebnih spremembah in zdravju, Budimpeška deklaracija o okolju in zdravju, Ocena ranljivosti in tveganja za zdravje, itd.).
- Identifikacija obstoječih nacionalnih in regijskih programov, shem, orodij, projektov (vključno z EU in CRP projekti) s področja javnega zdravja, blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje (npr. Zdravje v občinah, Zelena shema, predhodni CRP projekti).
- Identifikacija obstoječih mednarodnih certifikatov za zdravstvene zavode oz. ustanove s področja blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje.
- Mednarodna primerjava (»benchmark») z vidika najuspešnejših nacionalnih in regijskih shem s področja krepitve zdravja v povezavi z blaženjem podnebnih sprememb in prilagajanjem nanje ter razširjenosti okoljskih in predvsem trajnostnih znakov za zdravstvene zavode oz. ustanove (najmanj po tri države).

Cilji izvedbene faze:

- Vsebinsko in vizualno oblikovanje nacionalne sheme ali nadgradnja obstoječe sheme za krepitev zdravja in razogljčenje zdravstvenega sistema (okoljski, ekonomski in družbeni vidik trajnostnega

prehoda ter vsi vidiki javnega zdravja), kot praktično orodje za občine in zdravstvene zavode, ki združuje in nadgrajuje vse predhodne relevantne programe in projekte ter omogoča mednarodno primerjavo občin in zdravstvenih ustanov. Shema se zastavi izrazito praktično - po sistemu semaforja oz. kljukanja (kaj je že narejeno oz. v kakšni meri in kako priti do želenega cilja), opredeljeni so kvantitativni in kvalitativni kazalniki s primeri dobrih praks za izboljšave itd.

- Oblikovanje dolgoročno vzdržnega organizacijskega okvirja oz. poslovnega modela (vodenje sheme, motiviranje deležnikov za vključitev in izboljšave, podpora uporabnikom in izobraževanja, skrbništvo informacijskega sistema, terenske evalvacije, nadgradnje sheme, itd.).
- Oblikovanje kadrovskega okvirja oz. sistemske rešitve za občine in zdravstvene zavode.
- Priprava vsebinskih izhodišč, funkcionalnih specifikacij in arhitekturne sheme za nacionalno informacijsko središče, ki bo služilo kot podatkovno skladišče, orodje za vizualni prikaz podatkov, primerjalno orodje med občinami in med zdravstvenimi zavodi z vidika krepitev zdravja, blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe.
- Identifikacija potrebnih sprememb zakonodaje za krepitev javnega zdravja v povezavi z okoljem in za pridobivanje podatkov.
- Outputi poleg osnovnega dokumenta: Word dokument s ključnimi rezultati projekta v obsegu 50 strani, vizualno privlačen in uporabniku prijazen vodnik za pristop k shemi in za njeno implementacijo, vizualno privlačna in uporabniku prijazna PPT predstavitev, 4-stranska pdf. infografična predstavitev, najmanj 3 predstavitve za naročnika oz. ciljno javnost.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je razviti nacionalno shemo, kot praktično orodje za občine in zdravstvene zavode, ki bo omogočalo krepitev zdravja prebivalcev ter učinkovit trajnostni prehod zdravstvenega sistema tako z vidika blaženja kot tudi prilagajanja na podnebne spremembe in bo vključevala vse vidike javnega zdravja. Shema, ki bo zasnovana motivacijsko, bo na osnovi kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov omogočala primerjavo med občinami oz. zdravstvenimi ustanovami ter mednarodno. Občine in zdravstveni zavodi bodo s shemo pridobili vpogled v trenutno stanje, služila bo kot dolgoročno orodje za napredek ter podporo pri sprejemanju odločitev, usmerjenih v zdravo okolje, brezogljično delovanje in odpornost na podnebne spremembe z namenom krepitev zdravja prebivalstva.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 100.000,00 EUR (MZ 30 %, MOPE 20 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila:	Nataša Hočevar, e-naslov: natasa.hocevar@gov.si
--	---

5. TEMA: Analiza obremenitve zunanjega zraka z alergenim cvetnim prahom

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 4.11.2.

Naslov teme: Analiza obremenitve zunanjega zraka z alergenim cvetnim prahom

Cilji:

- Analiza rezultatov meritev povprečne dnevne koncentracije alergenega cvetnega prahu v obdobju 2002-2023 po Sloveniji in opredelitev dolgoročnih sprememb obremenitve zraka z najpomembnejšimi alergenimi vrstami cvetnega prahu v zunanjem zraku.

- Analiza razlik med posameznimi lokacijami meritev.
 - Priprava predloga za zmanjšanje izpostavljenosti ljudi s povišanimi koncentracijami alergenega cvetnega prahu v zunanjem zraku z zmanjšanjem emisij iz mestnih zelenih površin in priporočila za preventivno obnašanje preobčutljivih oseb.
- Znotraj projekta se pričakuje naslednje izdelke:
- Študija obremenitve zunanjega zraka z alergenim cvetnim prahom.
 - Priporočila za zmanjšanje izpostavljenosti ljudi alergenemu cvetnemu prahu.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je opredelitev sprememb obremenitve zraka z najpomembnejšimi alergenimi vrstami cvetnega prahu glede na klimatske in prostorske spremembe ter priprava predloga za zmanjšanje izpostavljenosti ljudi vezano na razvoj nizko alergenih javnih in zasebnih zelenih površin v mestih.

Cvetni prah je pomemben vir alergenov v zunanjem okolju. Izpostavljenost alergenom ali njihovo vdihavanje povzroči alergijske odzive nosu (alergijski rinitis, splošno znan kot seneni nahod), oči (rino konjunktivitis) in bronhijev (bronhialna astma). Vloga cvetnega prahu pri razvoju in teži alergijskih bolezni je odvisna od številnih dejavnikov, vključno s trajanjem izpostavljenosti (povezano z dolžino sezone cvetnega prahu in časom, preživetim v alergenem okolju), intenzivnostjo izpostavljenosti (povezano s koncentracijo cvetnega prahu v zraku) kot tudi z alergenostjo cvetnega prahu. Ti dejavniki imajo veliko geografsko in časovno spremenljivost, kar ima za posledico razlike v razširjenosti alergijske bolezni med lokacijami in obdobjih v letu. Letni seštevek cvetnega prahu in izmerjene povprečne dnevne obremenitve zraka so v aerobiologiji osnova za analize dolgoročnih časovnih sprememb v trajanju sezone in obremenitvi s cvetnim prahom ter za oceno povezave s krmilnimi parametri klimatskih sprememb. Dolgi časovni niz podatkov (1999-2023) nam sedaj omogoča te analize tudi v Sloveniji, ki so bile že izvedene za nekatere države v Evropi. Poleg glavnega vira alergenega cvetnega prahu, ki ga predstavlja rastlinstvo področja, so rastline tudi gradnik zelenih površin urbanega okolja na katerega lahko vplivamo s politiko zasajevanja vrst in vzpostavljanja hipo alergenih področij v mestu. Cilj je ovrednotiti obremenitev zunanjega zraka z alergenim cvetnim prahom ter pokazati na spremembe med obravnavanimi leti zaradi spreminjanja podnebnih razmer in predlagati predlog za zmanjšanje izpostavljenosti.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
 (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Breda Kralj,
 e-naslov: breda.kralj@gov.si

6. TEMA: Analiza stanja prepoznavanja in dolgoročne podpore osebam, ki alkohol pijejo tvegano

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.4.

Naslov teme: Analiza stanja prepoznavanja in dolgoročne podpore osebam, ki alkohol pijejo tvegano

Cilji:

- Osnovni cilj raziskovalnega projekta je vezan na opredelitev učinkovitosti in uspešnosti aktivnosti institucij, ki na sistemski ravni ali na ad hoc način v okviru svojih delokrogov/ pristojnosti prihajajo v stik in obravnavajo osebe, ki kažejo znake tvegane pitja alkohola (zdravstveni sistem,

pravosodni sistem, socialno-varstveni sistem, policija, šolski sistem, zaporniški sistem, delovne organizacije ipd.).

Ključni cilji raziskovalnega projekta so:

- Celovit pregled aktivnosti ter pristojnosti posameznih institucij in organizacij s svojimi podsistemi glede prepoznavne in obravnave oseb z znaki tvegane pitja alkohola.
- Analizira potencialov ter vrzeli v medsebojnem sodelovanju, izvajanju pristojnosti posameznih akterjev za boljšo prepoznavo, obravnavo ter dolgoročno spremljanje in podporo tem osebam.
- Identifikacija možnosti nadgradnje in izboljšav za bolj uspešen/učinkovit sistem prepoznavne, napotitve in/ali motivacije za aktivno naslavljanje problematike celovite obravnave oseb, ki pijejo tvegano, ter njihovega socialnega okolja.
- Izvedba mednarodno-primerjalne analize, vezane prvenstveno na evropski prostor, iz katere naj bo razvidna tako splošna situacija glede naslavljanja predmetne problematike, kot identifikacija konkretnih rešitev, ki lahko služijo kot primeri dobrih praks v slovenskem okolju.
- Pregled obstoječih aktivnosti in programov v tretji rehabilitacijski fazi za podporo osebam pri zmanjševanju tveganja oz. vzdrževanju (po zdravljenju).
- Priprava celovitega nabora stvarnih priporočil ter alternativnih rešitev za izboljšanje stanja pri identifikaciji in dolgoročnem spremljanju in podpori oseb, ki pijejo tvegano, za zmanjšanje tveganja oz. vzdrževanja.
- Organizacija zaključnega posveta z udeležbo ključnih deležnikov.
- Izdaja zbornika v tiskani obliki.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen raziskovalnega projekta je celovita analiza stanja uspešnosti in učinkovitosti prepoznavanja ter dolgoročnega spremljanja in podpore osebam ter njihovemu socialnemu okolju, ki kažejo problematične vzorce pitja alkohola.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 80.000,00 EUR (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	dr. Peter Debeljak, e-naslov: peter.debeljak@gov.si
--	---

7. TEMA: Validacija mednarodno priznanega orodja za odkrivanje psihosocialnih tveganj v delovnih okoljih, izvedba nacionalne raziskave in priprava smernic za uporabo orodja

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.5.

Naslov teme: Validacija mednarodno priznanega orodja za odkrivanje psihosocialnih tveganj v delovnih okoljih, izvedba nacionalne raziskave in priprava smernic za uporabo orodja

Cilji:

- Validirati in testirati orodje Copenhagen Psychosocial Questionnaire (COPSOQ) za oceno psihosocialnih tveganj pri delu v skladu s psihometričnimi načeli: Izvedba pilotne in validacijske študije.
- Validirati in testirati orodje Work-Related Quality of Life (WRQoL) za oceno izidov za zdravje in dobro počutje zaposlenih v skladu s psihometričnimi načeli: Izvedba pilotne in validacijske študije;

- Razviti, validirati in testirati orodje za prepoznavo psihosocialnih tveganj v kontekstu digitalizacije: Izvedba pilotne in validacijske študije.
 - Formulirati model odnosa med psihosocialnimi tveganji pri delu in izidi za zdravje in blagostanje zaposlenih ter pri tem upoštevati tudi posebnosti v visokotehnoloških in znanju intenzivnih storitvah in prisotnost specifičnih psihosocialnih tveganj.
 - Oblikovati strategijo vzorčenja in panel udeležencev za dolgoročno ocenjevanje psihosocialnih tveganj pri delu na nacionalni ravni (»SloWorkStress« panel).
 - Izvesti prečno študijo oziroma prvo meritev v vzdolžni študiji.
 - S pomočjo orodja določiti ranljive skupine zaposlenih glede na demografske značilnosti (spol, starost, izobrazba, poklic) ter organizacijske značilnosti (tip zaposlitve, poklic, panoga, velikost organizacije).
 - Analizirati izide psihosocialnih tveganj pri delu za zdravje in dobro počutje skozi primerjavo rezultatov z drugimi državami EU.
 - Zagotovitev dostopa do podatkov za načrtovanje učinkovitih praks preprečevanja psihosocialnih tveganj pri delu v delovnih organizacijah.
 - Priprava smernic za delodajalce in interesna združenja za ocenjevanje psihosocialnih tveganj pri delu in pripravo ukrepov za njihovo obvladovanje.
 - Pripraviti predlog oziroma vzpostaviti mehanizme za nadaljnje sistematično ocenjevanje psihosocialnih tveganj pri delu (tj. nadaljevanje v vzdolžno študijo oziroma v naslednji val študije).
- Kazalniki:
- 1 pilotna in validacijska študija za orodje Copenhagen Psychosocial Questionnaire (COPSOQ);
 - 1 pilotna in validacijska študija za orodje Work-Related Quality of Life (WRQoL) za oceno izidov za zdravje in dobro počutje zaposlenih v skladu s psihometričnimi načeli.
 - 1 pilotna in validacijska študija novega orodja za prepoznavo psihosocialnih tveganj v kontekstu digitalizacije.
 - Oblikovanje 1 modela odnosa med psihosocialnimi tveganji pri delu in izidi za zdravje in blagostanje zaposlenih, z upoštevanjem posebnosti v visokotehnoloških in znanju intenzivnih storitvah in prisotnost specifičnih psihosocialnih tveganj.
 - Oblikovanje 1 modela za vzorčenje udeležencev za dolgoročno ocenjevanje psihosocialnih tveganj pri delu na nacionalni ravni (»SloWorkStress« panel + prečna študija oziroma prva meritev v vzdolžni študiji).
 - Posodobitev smernic za delodajalce in interesna združenja za ocenjevanje psihosocialnih tveganj pri delu in pripravo ukrepov za njihovo obvladovanje.
 - Oblikovanje strategije za vzpostavitev mehanizmov za nadaljnje sistematično ocenjevanje psihosocialnih tveganj pri delu.

Podrobnejša obrazložitev:

Po podatkih Evropske agencije za varnost in zdravje pri delu lahko med 50 % in 60 % vseh izgubljenih delovnih dni pripišemo posledicam stresa pri delu in neobvladanih psihosocialnih tveganj. Posledice obojega povečujejo tveganje za porast zdravju škodljivih navad (več kajenja, pitja alkohola, uporabe psihoaktivnih snovi, manj spanja, prekomerno prehranjevanje), vplivajo na nastanek in poslabšanje številnih zdravstvenih težav in bolezni (duševne in vedenjske motnje, bolezni srčno-žilnega sistema, kostno-mišična obolenja, sladkorna bolezen tipa 2 itd.) ter pomenijo znatno finančno in socialno breme za celotno družbo.

V Sloveniji še ni na voljo ustreznega strokovnega in mednarodno primerljivega orodja za ocenjevanje psihosocialnih tveganj pri delu. Med najpomembnejšimi tovrstnimi tveganji so preobremenitev ali premajhna obremenitev pri delu, časovni pritiski, nizka stopnja soodločanja, slaba komunikacija, nizka raven podpore pri delu, nejasnost delovnih nalog, nepravilnost in visoke čustvene zahteve pri delu, nasilje in trpinčenje. Zaradi svojih značilnosti je ta tveganja veliko težje odkriti kot npr. fizična ali kemična. S predlaganim projektom bodo delodajalci dobili dostop do kakovostnega in strokovno

preverjenega orodja za odkrivanje psihosocialnih tveganj v delovnih okoljih, smernice za njegovo uporabo ter s tem osnovo za ustrezno izbiro ukrepov za učinkovito preprečevanje in obvladovanje teh tveganj. Strokovnjakom in pripravljavcem politik na nacionalni ravni pa bodo z raziskavo pridobljeni podatki omogočili sistematično prepoznavanje ranljivih skupin glede na demografske in organizacijske značilnosti ter poglobljeno razumevanje vzrokov za bolniški stalež. Ti podatki in rezultati projekta bodo služili kot izhodišče za načrtovanje politik ter za sistematično ozaveščanje ciljnih oz. relevantnih javnosti na področju duševnega zdravja na delovnem mestu.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Agata Zupančič,
e-naslov: agata.zupancic@gov.si

8. TEMA: Stanje prehranjenosti in s prehranjenostjo povezanih stanj ter oblikovanje klinične poti prehranske podpore pri pacientih z duševno motnjo starejših od 65 let

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.6.

Naslov teme: Stanje prehranjenosti in s prehranjenostjo povezanih stanj ter oblikovanje klinične poti prehranske podpore pri pacientih z duševno motnjo starejših od 65 let

Cilji:

- Prevalenca sarkopenije in povezanost nekaterih dejavnikov tveganja za sarkopenijo ob hospitalizaciji pacientov z duševno motnjo, starejših od 65 let: presečna, retrospektivna raziskava. Namen raziskave je ugotoviti pogostost sarkopenije pri hospitaliziranih pacientih z duševno motnjo starejših od 65 let in ugotavljati povezanost sarkopenije z indeksom telesne mase (ITM), kognitivnimi sposobnostmi ter nekaterimi krvnimi biomarkerji. V raziskavi naj se obdelajo podatki pacientov z duševno motnjo starejših od 65 let sprejetih na enoto za gerontopsihiatrijo Univerzitetne psihiatrične klinike v Ljubljani, v obdobju od oktobra 2020 do oktobra 2024.
- Prevalenca podhranjenosti in drugih stanj prehranjenosti ter s prehranjenostjo povezanih stanj hospitaliziranih pacientov z duševno motnjo, starejših od 65 let, presečna raziskava. V raziskavo naj se vključi hospitalizirane paciente z duševno motnjo, ki so starejši od 65 let. Opredeli naj se prehransko stanje s prehransko diagnozo (podhranjenost, prekomerna hranjenost z ali brez sarkopenije, neravnovesje mikrohranil, kaheksija, sarkopenija in krhkost), disfagijo (obstoječa disfagija in stopnja) in kognitivni status in komorbidnost. Poleg zgoraj naštetega naj se spremlja nekatere tudi socio-demografske spremenljivke, med katerimi na primer ugotavljanje okolja, iz katerega preiskovanci prihajajo.
- Priprava in uvedba klinične poti prehranske obravnave in ugotavljanje njene učinkovitosti ter izvedljivosti, prospektivna opazovalna kohortna raziskava. Uvedba klinične poti prehranske obravnave je nujna, saj so stanja kot sta podhranjenost in sarkopenija pogosta in pomembno vplivata na izid zdravljenja, umrljivost ter trajanje hospitalizacije. Učinkovitost in izvedljivost izvedbe prehranske podpore sta pri tej skupini malo raziskani. Učinkovitost naj se spremlja z metodami za oceno prehranskega, funkcionalnega in kognitivnega stanja ter tarčnim metabolomskim profiliranjem.

Podrobnejša obrazložitev:

Hospitalizirani bolniki v bolnišnicah, ki niso povezane z duševnim zdravjem, pogosto okrevajo po bolezni ali poškodbi in imajo zaradi tega večje prehranske potrebe, medtem ko imajo potencialno zmanjšan apetit. Za ljudi, ki prejemajo podporo služb za duševno zdravje, se lahko potrebe in prioritete razlikujejo. Podatki iz literature so skopi, saj so pacienti z duševno motnjo pogosto vnaprej izključeni iz raziskav. Opažamo, da je starejših bolnikov z duševnimi boleznimi, ki potrebujejo hospitalizacijo, vsako leto več.

Prehranska intervencija pri osebah z duševnimi boleznimi velja za osrednji element pri preprečevanju in obvladovanju nesprejemljivih stopenj telesnih komorbidnosti, ki pogosto drastično skrajšajo njihovo pričakovano življenjsko dobo. Podhranjenost je pogost problem, ki je v zadnjih letih posta vse bolj aktualen. Ljudje, stari 65 let in več, so še posebej dovzetni za podhranjenost. To je posledica fizioloških sprememb med staranjem, prisotnosti povezanih bolezni in posebnih prehranskih potreb te populacije (med drugim zmanjšana aktivnost, spremembe povezane z motnjami požiranja ali krhkostjo). V zvezi s tem mednarodne študije ocenjujejo, da je med 35–65 % starejših v bolnišničnih okoljih podhranjenih. V Evropi ta težava prizadene približno 30 milijonov ljudi in stane približno 170 milijard evrov na leto. Zlasti sta ocenjevanje in spremljanje prehranskega stanja ter disfagije med postopki hospitalizacije ključnega pomena za zagotavljanje najvišje kakovosti oskrbe, da se izognemo neželenim izidom, kot so dovzetnost za okužbe, obolevnost in umrljivost ter povečano število prezgodnjih ponovnih sprejemov in daljše hospitalno bivanje. Podhranjenost je posledica pomanjkanja vnosa ali asimilacije hranil, ki spremeni sestavo telesa, kar povzroči zmanjšanje fizičnih in duševnih zmogljivosti, kar ovira okrevanje med procesom bolezni. Poleg tega različne študije kažejo, da se prehransko stanje bolnikov med hospitalizacijo poslabša, povečajo se obolevnost in umrljivost, podaljša se čas bivanja v bolnišnici in povečujejo stroški zdravstvenega sistema.

Problem predstavlja tudi sarkopenija, saj stopnja prevalence ob hospitalizaciji po podatkih iz literature strmo narašča s starostjo: od 11,1% za ženske in 30,2% za moške stare 65–74 let, do 46,7% za ženske in 50,7% za moške, stare več kot 85 let. Gre za stanje z večfaktorsko etiologijo, vključno s kroničnim vnetjem, hormonskim neravnovesjem, podhranjenostjo in telesno nedejavnostjo in je eden najpomembnejših dejavnikov tveganja za motnje gibljivosti, padce, invalidnost, izgubo samostojnosti, hospitalizacijo in smrt med starejšimi ljudmi. Poleg posledic in težav za osebe, ki trpijo zaradi sarkopenije, ta bolezen predstavlja velik izziv tudi za zdravstveni sistem, saj sarkopenija vodi do pogostejših in daljših hospitalizacij, kar pa povečuje tveganje za razvoj oz. poslabšanje sarkopenije. Zaradi tega je sarkopenija povezana z večjimi stroški zdravljenja.

Namen projekta je oceniti stanje prehranjenosti in s prehranjenostjo povezanih stanj pri pacientih z duševno motnjo starejših od 65 let, hospitaliziranih zaradi akutnega poslabšanja bolezni in ugotavljanje z njimi povezanih dejavnikov.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 40.000,00 EUR (MZ 50 %, ARIS 50 %)
Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	dr. Katja Povhe – Jemec, e-naslov: Katja.povhe-jemec@gov.si

9. TEMA: Priprava predloga kazalnikov za oceno resnosti pandemije gripe po metodologiji PISA

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.7.

Naslov teme: Priprava predloga kazalnikov za oceno resnosti pandemije gripe po metodologiji PISA

Namen raziskave je oceniti razpoložljivost podatkov za vrednotenje ocene resnosti pandemije in oceniti sisteme, ki zagotavljajo podatke glede na pravočasnost, reprezentativnost, občutljivost, prilagodljivost, enostavnost in sprejemljivost.

Cilj:

- Opredeliti vire podatkov, podatkovne modele in obseg razpoložljivih časovnih vrst (predvsem za izračune mejnih vrednosti za oceno intenzitete) za posamezno skupino podatkov, preučiti prednosti in omejitve parametrov in predlagati nadgradnjo.

Predvideni rezultati in dobrobit:

Rezultati naj bodo osnova za izboljšanje in nadgradnjo spremljanja epidemij gripe in pripravljenost na pandemsko gripo z zmožnostjo hitrejše prilagoditve sistemov v vseh fazah pandemije, da bodo informacije v podporo k izoblikovanju pravočasnih in sorazmernih javno-zdravstvenih ukrepov usmerjenih v zmanjšanje bremena bolezni.

Podrobnejša obrazložitev:

Svetovna zdravstvena organizacija je v letu 2024 posodobila koncept za oceno resnosti pandemije gripe – Pandemic Influenza Severity Assessment (PISA) - A WHO guide to assess the severity of influenza in seasonal epidemics and pandemics). Ocena resnosti pandemije gripe temelji na zagotavljanju sistematičnega pristopa k zagotavljanju podatkov, njihovem vrednotenju in izoblikovanju ključnih kazalnikov. Pomemben poudarek je na izboljšani rabi oz. izrabi podatkov obstoječih, rutinskih sistemov spremljanja in zdravstveno-statističnih podatkov za obveščanje o tveganjih in poučeno odločanje o odzivu ter implementaciji javno-zdravstvenih ukrepov. V zgodnji obdobju pandemije bodo potrebne dodatne preiskave, raziskave in modeliranje, ki bodo dopolnjevale informacije, pridobljene iz sistemov spremljanja.

Ocena resnosti pandemije gripe temelji na štirih kazalnikih: prenosljivosti, resnosti bolezni, obolevnosti in umrljivosti ter učinku na zdravstveni sistem. Prenosljivost (angl: transmissibility) odraža dinamiko prehajanje povzročitelja med posamezniki in skupnostmi in je odvisna od sprejemljivosti populacije, sposobnosti širjenja virusa ter okoljskih dejavnikov, ki učinkujejo na preživetje virusa v zunanjih okoljih kot tudi od socialnih interakcij, ki omogočajo prenos med ljudmi.

Resnost bolezni (angl.: seriousness) je kazalnik, ki temelji na razmerju neugodnih potekov in izidov gripe po okužbi z virusom influence v primerjavi z vsemi okužbami ali simptomatskimi primeri. Resnost gripe je odvisna od značilnosti virusa – v preteklih pandemijah so virusi influence povzročili nesorazmerno veliko smrti (oz. visoko smrtnost) v določenih populacijskih kohortah. Preučevanje resnosti bolezni se osredotoča na prepoznavo dejavnikov, ki izhajajo iz gostitelja oz. nagnjenosti k težjemu poteku in neugodnemu izidu zaradi prisotnosti osnovnih zdravstvenih stanj, predhodnih cepljenj, ki nudijo zaščito, starosti osebe in dostopa do pravočasne in ustrezne zdravstvene oskrbe. Zdravstvena oskrba ima omejene zmogljivosti, zato je potrebna kontekstualna interpretacija kazalnikov kot so hospitalizacije oz. sprejemi v enote intenzivne terapije.

Tretji kazalnik je sestavljen iz obolevnosti in umrljivosti (angl.: morbidity and mortality). Poleg obolevnosti, hospitalizacij in umrljivosti zaradi okužb dihal, je potrebno spremljati kazalnike specifične za gripo. Omenjeni kazalniki (predvsem hospitalizacije in umrljivost) so bolj uporabni sestavni del ocene resnosti pandemije, saj na merilo resnih neželenih izidov navadno manj vpliva vedenje posameznikov pri iskanju zdravstvene oskrbe kot je to zaznati pri kazalniku prenosljivosti.

Učinek na zdravstveno oskrbo je četrti kazalnik za oceno resnosti pandemije in opisuje, kako pandemija vpliva na zmogljivost zdravstvenega sistema. Če je povpraševanje po zdravstveni oskrbi (pre)veliko, so viri zdravstvene oskrbe obremenjeni in celo preobremenjeni, kar vodi do znižanja

kakovost oskrbe ter poslabša izide in s tem resnost bolezni. Zaskrbljenost javnosti, obnašanje prebivalstva in izvajanje javno-zdravstvenih ukrepov součinkujejo na zdravstveno oskrbo. Kazalnik lahko temelji na podatkih o uporabi zdravstvene oskrbe glede na zmogljivost in razpoložljivosti zdravstvene oskrbe.

Namen raziskave je oceniti razpoložljivost podatkov za vrednotenje ocene resnosti pandemije in oceniti sisteme, ki zagotavljajo podatke glede na pravočasnost, reprezentativnost, občutljivost, prilagodljivost, enostavnost in sprejemljivost.

Cilj je opredeliti vire podatkov, podatkovne modele in obseg razpoložljivih časovnih vrst (predvsem za izračune mejnih vrednosti za oceno intenzitete) za posamezno skupino podatkov, preučiti prednosti in omejitve parametrov in predlagati nadgradnjo.

Predvideni rezultati in dobrobit:

Rezultati naj bodo osnova za izboljšanje in nadgradnjo spremljanja epidemij gripe in pripravljenost na pandemsko gripo z zmožnostjo hitrejše prilagoditve sistemov v vseh fazah pandemije, da bodo informacije v podporo k izoblikovanju pravočasnih in sorazmernih javno-zdravstvenih ukrepov usmerjenih v zmanjšanje bremena bolezni.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 40.000,00 EUR (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	Mojca Gobec, e-naslov: mojca.gobec@gov.si
--	--

10. TEMA: Integracijska platforma za kakovost in varnost v zdravstvu

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.8.

Naslov teme: Integracijska platforma za kakovost in varnost v zdravstvu

Cilji:

- Usklajevanje z mednarodnimi standardi: Vzpostavitev skladnosti z mednarodnimi standardi, kot so ISO 9001, ISO 27001, HIPAA in GDPR.
 - Integracija informacijskih sistemov: Združitev različnih HIS-ov in IT sistemov v enotno platformo za izboljšano upravljanje podatkov in procesov.
 - Optimizacija in avtomatizacija procesov: Avtomatizacija ključnih zdravstvenih procesov za zmanjšanje napak, izboljšanje učinkovitosti in znižanje stroškov.
 - Izboljšanje kakovosti in varnosti oskrbe: Razvoj funkcij za stalno spremljanje in nadzor kakovosti ter varnosti protokolov, ki bodo prispevali k varnosti pacientov.
 - Podpora odločanju na osnovi podatkov: Implementacija analitičnih orodij za boljše odločanje in spremljanje kazalnikov uspešnosti (KPI-jev).
- Projekt naj vključuje naslednje faze:
- Predhodna analiza in zasnova; Pregled trenutnih sistemov in procesov, identifikacija ključnih stičnih točk in zbiranje zahtev za funkcionalnosti platforme.

- Povezovanje platforme: zajemanje, avtomatizacija, zbiranje in analiza podatkov. Integracija platforme z obstoječimi IT infrastrukturami zdravstvenih ustanov.
 - Testiranje in pilotna implementacija: izvajanje testiranja v izbranih zdravstvenih centrih (npr. Osnovno zdravstvo Gorenjske in Bolnišnica Celje) za preverjanje funkcionalnosti in prilagoditev sistemov nastavitvev.
 - Širitev in nadgradnja: Postopna implementacija platforme v nacionalnem okviru z dodatnim razvojem funkcij glede na pridobljene povratne informacije.
 - Vzdrževanje in nadzor kakovosti: stalno vzdrževanje in posodabljanje platforme, usklajevanje z najnovejšimi mednarodnimi standardi in varnostnimi zahtevami.
- Pričakovani rezultati projekta so:
- Enotna platforma, ki zagotavlja visoko stopnjo kakovosti in varnosti v zdravstvenih procesih.
 - Izboljšana koordinacija in komunikacija med različnimi oddelki znotraj zdravstvenih ustanov.
 - Hitrejše in bolj natančno odločanje zahvaljujoč realnočasnemu dostopu do podatkov in naprednim analitičnim orodjem.
 - Znižanje stroškov zdravstvene oskrbe zaradi optimizacije in avtomatizacije procesov.
 - Večje zadovoljstvo pacientov zaradi boljše kakovosti in varnosti zdravstvene oskrbe.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta integracijske platforme za kakovost in varnost v zdravstvu je vzpostavitev celovitega sistema za povezovanje in avtomatizacijo vseh ključnih zdravstvenih procesov, od nabave in upravljanja virov, do kliničnih poti, kot so diagnoza, zdravljenje, ter nadzora kakovosti in varnosti. Projekt naj bo zasnovan tako, da obravnava težave nepovezanosti sistemov v Sloveniji in globalno, ter zagotavlja usklajenost z mednarodnimi standardi kakovosti in varnosti v zdravstvu.

Pričakovani rezultati projekta so:

- Enotna platforma, ki zagotavlja visoko stopnjo kakovosti in varnosti v zdravstvenih procesih;
- Izboljšana koordinacija in komunikacija med različnimi oddelki znotraj zdravstvenih ustanov;
- Hitrejše in bolj natančno odločanje zahvaljujoč realnočasnemu dostopu do podatkov in naprednim analitičnim orodjem;
- Znižanje stroškov zdravstvene oskrbe zaradi optimizacije in avtomatizacije procesov;
- Večje zadovoljstvo pacientov zaradi boljše kakovosti in varnosti zdravstvene oskrbe.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
 (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak,
 e-naslov: peter.debeljak@gov.si

11. TEMA: Tranzicija in transfer: Varen prehod kroničnega bolnika od pediatrične v zdravstveno oskrbo za odrasle

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.9.

Naslov teme: Tranzicija in transfer: Varen prehod kroničnega bolnika od pediatrične v zdravstveno oskrbo za odrasle

Cilji:

- Sistematičen pregled literature iz področja tranzicije in transferja..
- Sistematičen pregled obstoječih smernic tranzicije in transferja.
- Priprava smernic za varen prehod kroničnih bolnikov iz pediatrične v zdravstveno oskrbo za odrasle na vseh treh ravneh zdravstvenega varstva (primarna, sekundarna in terciarna) in umestitev v slovenski zdravstveni sistem.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 25.000,00 EUR
 (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak,
 e-naslov: peter.debeljak@gov.si

12. TEMA: Razvoj modela za testiranje kakovosti in varnosti kliničnih procesov v primarnem zdravstvu

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.10.

Naslov teme: Razvoj modela za testiranje kakovosti in varnosti kliničnih procesov v primarnem zdravstvu

Cilji:

- Identificirati varnostna tveganja ključnih kliničnih procesov v primarnem zdravstvenem varstvu.
- Razviti model za testiranje kakovosti in varnosti kliničnih sistemov v primarnem zdravstvu.
- Razviti in validirati kvantitativno orodje za testiranje kakovosti in varnosti kliničnih sistemov v primarnem zdravstvu.
- Izvesti pilotno testiranje modela za oceno njegove uporabnosti, prilagodljivosti in vpliva na kakovost in varnost.
- Razviti kazalnike za merjenje uspešnosti testiranja kliničnih procesov.
- Pripraviti smernice in priporočila za uporabo razvitega modela kot standardnega orodja za testiranje kakovosti in varnosti kliničnih procesov in opreme v primarnem zdravstvu.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
 (MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Peter Debeljak,
 e-naslov: peter.debeljak@gov.si

13. TEMA: Epidemiologija smrti zaradi poškodb v Republiki Sloveniji - analiza vpliva različnih javnozdravstvenih projektov na področju oskrbe poškodovanih od 2000 do 2025 na umrljivost zaradi poškodb

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.11.

Naslov teme: Epidemiologija smrti zaradi poškodb v Republiki Sloveniji - analiza vpliva različnih javnozdravstvenih projektov na področju oskrbe poškodovanih od 2000 do 2025 na umrljivost zaradi poškodb

Cilji:

- Ugotoviti vzroke smrti zaradi poškodb v RS in trende v različnih časovnih obdobjih.
- Ugotoviti vpliv implementacije različnih javnozdravstvenih projektov na umrljivost zaradi poškodb.
- Ugotoviti najpogostejšo časovno premico od nastanka poškodbe do nastopa smrti.
- Ugotoviti razpršenost umrljivosti zaradi poškodb v različnih demografskih regijah RS.
- Ugotoviti najbolj šibke točke sistema na nacionalnem in regionalnem nivoju in predstaviti možnosti za izboljšanje sistema.

Podrobnejša obrazložitev:

Poškodbe so velik javnozdravstveni problem, v RS predstavljajo tretji najpogostejši vzrok smrti celotnega prebivalstva, v populaciji med 1. in 40. letom starosti pa so poškodbe glavni vzrok smrti. V RS so poškodbe na 2. mestu med vzroki za izgubo zdravih let življenja celotne populacije. S tem so poškodbe tudi izjemen problem zaradi ekonomskega učinka, saj imamo v RS visoko stopnjo umrljivosti zaradi poškodb pred 65. letom. Zmanjševanje umrljivosti zaradi poškodb pomeni za vsako populacijo velik doprinos k družbeni blaginji prebivalstva, povečanju zdravih let življenja in zmanjševanju ekonomskega bremena celotne družbe.

V RS smo od leta 2000 naredili veliko projektov, ki pripomorejo k zmanjševanju umrljivosti zaradi poškodb. Področja teh dejavnosti lahko razdelimo na dve veliki skupini, in sicer na projekte izven delovanja javnega zdravstvenega sistema (projekti preprečevanja nastanka poškodb), in na projekte, ki so del javnega zdravstvenega sistema. Med glavne projekte razvoja zdravstvenega sistema na področju kakovosti oskrbe poškodovancev sodijo infrastrukturni projekti (izgradnja mreže urgentnih centrov), transportni projekti (dispečerstvo, sistem reševanja s reševalnimi vozili in helikopterji) ter izobraževalni projekti (uvredba posebnih izobraževalnih programov za triažiranje in oskrbo poškodovancev za različne strokovne skupine zdravstvenih in nezdravstvenih delavcev).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Luka Gorup,
e-naslov: luka-gorup@gov.si

14. TEMA: Dejavniki pridobivanja in zdržanja mladih v poklicih zdravstvene nege v slovenskih zdravstvenih ustanovah

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.12.

Naslov teme: Dejavniki pridobivanja in zdržanja mladih v poklicih zdravstvene nege v slovenskih zdravstvenih ustanovah

Cilji:

- Ugotoviti namero za ostati v poklicu v zdravstveni negi v naslednjih dveh letih med vključenimi izvajalci zdravstvene nege v raziskavo.
- Ugotoviti pomen celovitega uvajalnega procesa in poklicne integracije novo zaposlenih v zdravstveni negi ob sprejemu v delovno okolje in v prvih letih poklicnega dela med vključenimi izvajalci zdravstvene nege v raziskavo.
- Ugotoviti poklicno zavzetost za delo v poklicu med izvajalci med vključenimi izvajalci zdravstvene nege v raziskavo.
- Ugotoviti dejavnike, ki oblikujejo zadovoljstvo s poklicno kariero, delovnim okoljem in zadovoljstvom z delom med vključenimi izvajalci zdravstvene nege v raziskavo.
- Prepoznati dejavnike pridobivanja in zadržanja mladih v poklicih zdravstvene nege, ki bodo v oporo vodilnim v zdravstvenih ustanovah, ministrstvu za zdravje in visokošolskim in srednješolskim zavodom na področju izobraževanja v zdravstveni negi.

Podrobnejša obrazložitev:

Po pandemiji COVID-19 se je v številnih evropskih državah pokazala prioriteta potreba po oblikovanju močne, primerne, dobro podprte in trajnostne delovne sile v zdravstvu. Velik izziv za zdravstvene sisteme je tudi hitro staranje delovne sile v zdravstvu v Evropi, kar upravičuje potrebo po takojšnjem ukrepanju, da se zagotovi izpolnjevanje prihodnjih potreb evropskega prebivalstva po zdravstveni obravnavi. Problem starajoče se delovne sile dodatno otežuje nizka produkcija diplomantov v številnih državah v regiji, ki ne zadostuje za nadomestitev izgub kadrov zaradi upokojevanja. Z globalno dolgoživo družbo naraščajo tudi potrebe po zdravstveni obravnavi in s tem tudi potrebe po povečanju števila zdravstvenega kadra. Prihaja do povečanih delovnih obremenitev zaposlenih v zdravstveni negi, kar ima negativen učinek na zadržanje v poklicu, predvsem mladih medicinskih sester z manj kot 10 leti delovnih izkušenj v zdravstveni negi. Izkazan je tudi zmanjšan interes za študij zdravstvene nege na evropski ravni, ki se je med letoma 2018 in 2022 zmanjšal celo za 8 %. V porastu je tudi zapuščanje poklica, raziskave poročajo o namerah zapuščanja poklica zaradi nezadovoljstva z delom in pogoji dela. Slovenska raziskava RN4CAST je v februarju 2020 pokazala, da je med diplomiranimi medicinskimi sestrami in tehnikami zdravstvene nege kar 51,5% namera, da bodo zapustili poklic v roku enega leta, med poklicnima skupinama ni značilnih razlik. Raziskava opozori tudi na največjo povprečno obremenitev slovenskih diplomiranih medicinskih sester na internističnih in kirurških oddelkih v Evropski uniji, saj v eni delovni izmeni prevzemajo odgovornost za kar 15,6 pacientov. Danes se po epidemiji COVID v Sloveniji srečujemo za velikim pomanjkanjem kadra v zdravstveni negi. Nekatere bolnišnice so primorane zapreti bolnišnične oddelke, prav tako domovi za starejše, ker nimajo dovolj negovalnega kadra. Naraščajoče zdravstvene potrebe, ob starajoči se družbi in pomanjkanju kadrovskih virov, zahtevajo hiter vstop diplomantov na trg delovne sile v zdravstveni negi in zadržanje tistih, ki že delajo v poklicu. Zadržanje medicinskih sester, zlasti mlajše generacije, poleg že navedenih dejavnikov oblikujejo še dejavniki kot so globalno gospodarstvo, migracijska gibanja, politični konflikti, okoljske spremembe ter hiter razvoj informacijske družbe. Pri integraciji delovne sile v zdravstveni negi na trg dela mnogi avtorji opozarjajo na odgovornost visokošolskih in zdravstvenih zavodov, ki pripomorejo k razvoju ustreznih kadrov.

Okvirno obdobje trajanja projekta:

do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev:

do 40.000,00 EUR

(MZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:

Lucija Rojko,

e-naslov: lucija.rojko@gov.si

15. TEMA: Analiza zaznane problematike digitalne zasvojenosti otrok in mladostnikov ter odraslih s popisom potreb in aktivnosti za preprečevanje le-teh ter proučitev možnosti vzpostavitve mehanizma stalnega spremljanja rabe IKT v šolskem okolju in širše

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.13.

Naslov teme: Analiza zaznane problematike digitalne zasvojenosti otrok in mladostnikov ter odraslih s popisom potreb in aktivnosti za preprečevanje le-teh ter proučitev možnosti vzpostavitve mehanizma stalnega spremljanja rabe IKT v šolskem okolju in širše

Cilji:

- Analiza uporabe digitalnih tehnologij po starosti, namenu, vsebini z vidika uporabnikov s poudarkom na otrocih in mladostnikih, strokovnih delavcev in staršev.
- samoocena kompetenc in potreb strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, zdravstvu, socialnem varstvu za izvajanje preventivnih aktivnosti, prepoznavo ter usmerjanje k nadaljnjim virom pomoči.
- Popis in pregled obstoječih aktivnosti, ki naslavljajo nekemične zasvojenosti in njihov obseg v šolskem okolju in izven.
- Popis in pregled zunanjih virov pomoči in strokovne obravnave (zdravstvene ustanove in sociala), vključno z geografsko razpršenostjo, dostopnostjo, virom financiranja.
- Postavljanje mejnikov/definicije primerne, prekomerne, tvegane rabe IKT v šolskem prostoru in izven.
- Priprava predloga protokola o sodelovanju med šolami oz. VIZ in drugimi deležniki (javnozdravstvenimi ustanovami, Centri za duševno zdravje, CSD, izvajalci socialnovarstvenih programov, nevladnimi organizacijami, starši) v primerih zaznave tvegane rabe digitalnih tehnologij in IKT.
- Priprava podlag za oblikovanje smernic za uporabo IKT v VIZ in izven.
- Oblikovanje predloga za vzpostavitev mehanizma (instrumenta) za spremljanje rabe in prekomerne rabe IKT.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen raziskovalnega projekta je narediti analizo problematične rabe digitalnih tehnologij in digitalne zasvojenosti otrok in mladostnikov ter odraslih, pregled obstoječih preventivnih programov in vsebin v šolskem okolju in širše ter oblikovanje sistema spremljanja problematike in razvojem protokolov sodelovanja med različnimi službami v okviru zdravstva, šolstva in sociale.

Zasvojenost osebe z digitalnimi tehnologijami kot tudi prekomerna uporaba lahko negativno vplivata na fizično in duševno zdravje. Zaradi razvoja možganov, ki traja do 24 leta starosti, proliferacije digitalnih tehnologij in vseprisotne rabe med otroki in mladostniki je ključno izobraževanje in opismenjevanje za varno in smotrno rabo digitalnih tehnologij, kot tudi prepoznavanje tveganega vedenja, ki lahko vodi v razvoj nekemičnih zasvojenosti.

Prvi cilj opolnomočenja in digitalnega opismenjevanja za premišljeno in varno rabo digitalne tehnologije naslavljajo učni načrti (skupni cilji) in mnoge druge aktivnosti MVI in MZ. Drugi cilj, torej zgodnje prepoznavanje tveganega vedenja med otroki in mladostniki za razvoj nekemičnih zasvojenosti, pa v šolskem prostoru (in drugih družbenih podsistemi) ni sistematično naslovljen.

Revizija računskega sodišča za področje digitalnih zasvojenosti iz leta 2023 je priporočila trem ministrstvom (MVI, MDDSZ in MZ), naj poskrbijo za izvedbo raziskave o tem, koliko ur dnevno

osnovnošolci in srednješolci v običajnih okoliščinah preživijo pred zasloni zaradi sledenja pouku in drugih obveznosti za šolo ter posebej v prostem času, pri čemer naj se raziskava osredotoča tudi na preveritev potreb otrok in mladostnikov po določeni vrsti strokovne obravnave. Zato je potrebno, da se v raziskavo vključijo strokovnjaki vseh treh področij – zdravstva, pedagogike in sociale.

Revizija nadalje navaja, da je potrebna analiza, na podlagi katere bi bilo mogoče opredeliti tak obseg uporabe digitalnih tehnologij, ki bi bil za potrebe izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah še primeren za zdravje in razvoj otrok in mladostnikov. Predvidoma se na podlagi analize oblikujejo enotna in med resorji usklajena priporočila za vrtce, šole, starše in strokovne delavce. Poleg tega pa se prouči možnost in pripravijo predlogi za vzpostavitev mehanizma analiziranja in spremljanja potreb glede preprečevanja tveganega vedenja za razvoj nekemičnih zasvojenosti pri otrocih in mladostnikih in širše.

V okviru raziskovalnega projekta se pričakuje tudi pregled obstoječih praks v šolskem okolju za preprečevanje in zgodnjo prepoznavo problematične rabe digitalnih naprav pri otrocih in mladostnikih ter priprava predlogov za dodatno kritično obravnavo teh vsebin z namenom zmanjšanja škodljivih posledic prekomerne rabe ter oblikovanje priporočil glede splošnih šolskih pravil.

Revizijsko poročilo še posebej izpostavi nepregledno delitev pristojnosti za posamezne aktivnosti in podvajanje posameznih aktivnosti (javna služba in NVO) MZ in MDDSZ, zato predlaga, da se na podlagi rezultatov izvedene raziskave konkretnije določi vloga deležnikov znotraj posameznih mrež v okviru javne službe (VIZ, strokovne zdravstvene in socialne službe) ter vlogo zunanjih deležnikov, kot dopolnitev aktivnosti javne mreže. S tem namenom se v projektu pripravi predlog protokola o sodelovanju med različnimi deležniki v primeru zaznave prekomerne rabe IKT.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(MZ 16,67 %, MVI 16,67 %, MDDSZ 16,67 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Mateja Markl,
e-naslov: mateja.markl@gov.si

Tema, pri kateri je MZ sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za pravosodje

TEMA: Analiza vrzeli v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj in razvoj programa za skupno multidisciplinarno usposabljanje

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme: 5.10.2.

Naslov teme: Analiza vrzeli v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj in razvoj programa za skupno multidisciplinarno usposabljanje

Cilji:

- Ugotovitev pomanjkljivosti v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov z različnih področij (policija, pravosodje, sociala, vzgoja in izobraževanje, duševno zdravje), ki obravnavajo mladoletnike zaradi kaznivih dejanj.
- Pregled programov multidisciplinarnih usposabljanj v treh državah.

- Opredelitev znanj, ki jih je glede na ugotovljene pomanjkljivosti treba zagotoviti posameznim skupinam strokovnjakov.
- Opredelitev vsebin za skupna multidisciplinarna usposabljanja, ki obravnavajo mladoletnike zaradi kaznivih dejanj.
- Ocena števila strokovnjakov, ki bi jim bilo potrebno zagotoviti multidisciplinarno usposabljanje na letni ravni.
- Priprava programa skupnega multidisciplinarnega usposabljanja.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt je namenjen izboljšanju kompetenc strokovnjakov, ki delajo z mladoletnimi storilci kaznivih dejanj, ter vzpostavitvi učinkovitega in usklajenega sistema obravnave, ki bo temeljil na multidisciplinarnem pristopu. Ključni cilj je priprava programa skupnega multidisciplinarnega usposabljanja, namenjenega strokovnjakom vseh področij, ki se vključujejo v obravnavo mladoletnikov, s poudarkom na izboljšanju sodelovanja med institucijami, pri čemer bo predvideno tudi ustrezno evalviranje usposabljanj.

Analiza trenutnega sistema usposabljanj bo osredotočena na ugotavljanje vrzeli v znanju strokovnjakov, potrebnem za izboljšanje sodelovanja med različnimi sektorji. Primerjalna analiza bo zajela države, ki so uspešno implementirale multidisciplinarna usposabljanja. Na podlagi analize vrzeli bodo identificirana ključna znanja za posamezne strokovne skupine in osnovna skupna znanja, ki jih potrebujejo vsi sodelujoči strokovnjaki za uspešno medsebojno sodelovanje, pri čemer bo poseben poudarek na razvijanju kompetenc za sodelovanje med institucijami.

Pri oblikovanju vsebin usposabljanj bodo upoštevani ključni dejavniki uspešnega multidisciplinarnega sodelovanja.

Pripravljena bo ocena potreb po multidisciplinarnem usposabljanju, ki bo vključevala oceno števila strokovnjakov, ki jih je treba usposobiti ter določitev ključnih ciljev, ki jih je treba doseči. Analiziran bo tudi najprimernejši način izvedbe usposabljanj – ali naj se izvajajo na nacionalni ali regionalni ravni. Končni rezultat projekta bo priprava celovitega programa multidisciplinarnega usposabljanja, ki bo temeljil na načelih sodelovanja. Program bo vključeval vsebine za različne strokovne skupine, ter predloge za stalno spremljanje in evalvacijo učinkovitosti usposabljanj. Evalvacija bo vključevala tako kvantitativne kot kvalitativne kazalnike, pri čemer bo posebna pozornost namenjena dejanskemu izboljšanju sodelovanja med institucijami in pozitivnemu vplivu na mladoletnike, obravnavane v mladoletniškem kazenskoopravnem sistemu.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 64.000,00 EUR (MP 12,50 %, MDDSZ 12,50 %, MZ 12,50 %, MZ 12,50 %, ARIS 50 %)
Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	Janja Plevnik, e-naslov: janja.plevnik@gov.si

6. Predlagatelj teme: Ministrstvo za solidarno prihodnost

Sofinancerja: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije
Ministrstvo za naravne vire in prostor

1. TEMA: Racionalizacija gradnje javnih najemnih stanovanj

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.3.

Naslov teme: Racionalizacija gradnje javnih najemnih stanovanj

Cilji:

- Analiza stanja: pregled konkretnih projektov različnih investorjev v javna najemna stanovanja in analiza stroškov projekta, vodenja in izvedbe projekta.
- Primerjava projektov in projektnega vodenja posameznih organizacij.
- Identifikacija dejavnikov, ki vplivajo na višino stroškov. Med njimi so ključne projekte rešitve (npr. racionalizacija tlorisov, način zagotavljanja parkiranja, predvideni materiali...), zahtevnost tehničnih smernic, vodenje projekta, odnos med izvajalcem in naročnikom, cena gradbenega materiala, surovin in dela.
- Razvoj inovativnih rešitev za znižanje stroškov gradnje javnih najemnih stanovanj z manjšimi odstopanji od minimalnih tehničnih pogojev za gradnjo, ob skrbi za zagotovitev kvalitetnega bivanjskega okolja.
- Oblikovanje celovitih smernic za načrtovanje in vodenje javne stanovanjske gradnje, katerih cilj bo znižanje stroškov zagotavljanja novih javnih najemnih stanovanj.

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji postaja zagotavljanje varnih, dostopnih in dostojnih stanovanj vse zahtevnejše zaradi naraščajočih stroškov javne stanovanjske gradnje. Višji stroški gradnje vplivajo na končno ceno zagotavljanja stanovanjskih objektov, s tem pa na višje najemnine ali na višje finančno breme za ponudnike javnih najemnih stanovanj. Cilj naloge je identificirati ključne dejavnike, ki vplivajo na visoke stroške gradnje (s poudarkom na GOI delih) in razviti inovativne rešitve za njihovo racionalizacijo. Med možnimi dejavniki so neoptimalne projekte rešitev, visoke zahteve z vidika tehničnih smernic, nižja kakovost vodenja javnih naročil in projektov, nizka razvitost gradbene industrije, višina vhodnih stroškov (materiali, surovine, delo) pogajalsko neravnovesje med naročnikom in izvajalcem del in drugi. Končni rezultat naloge je analiza stanja in oblikovanje smernic ter usmeritev za racionalizacijo stroškov gradnje javnih najemnih stanovanj.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MSP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Jaka Trilar,
e-naslov: jaka.trilar@gov.si

2. TEMA: Možni modeli aktivacije velikih družinskih hiš s praznimi ali delno praznimi bivalnimi površinami

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.1.

Naslov teme: Možni modeli aktivacije velikih družinskih hiš s praznimi ali delno praznimi bivalnimi površinami

Cilji:

- Definirati pojem velike družinske hiše z določitvijo gabaritov in značilnosti.
- Analizirati razloge za nizko zasedenost in ohranjanje praznih objektov.
- Raziskati pripravljenost lastnikov za aktivacijo hiš ali njihovih delov ter načine, kako jih k temu spodbuditi.
- Ugotoviti pripravljenost potencialnih najemnikov ali prihodnjih lastnikov za bivanje v (delih) velikih hiš, vključno z njihovimi potrebami in pričakovanji.
- Razmisliti o tehničnih posegih, ki bi omogočili bivanje več gospodinjstev v teh nepremičninah.
- Pripraviti različne modele aktivacije hiš (npr. dolgoročni najem dela hiše, etažiranje in prodaja novega dela stavbe, spodbujanje aktivacije praznih hiš) s predlogi tehničnih rešitev, organizacijske strukture ter potrebne državne ali občinske podpore.

Podrobnejša obrazložitev:

Na območju Slovenije je bil predvsem v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja močan trend gradnje velikih družinskih hiš, namenjenih več generacijam. Zaradi sprememb družinskih struktur in demografskih gibanj so se številne od teh nepremičnin spremenile v domove z enočlanskimi ali dvočlanskimi gospodinjstvi, ali pa so povsem prazne. Te nepremičnine so zaradi svoje velikosti in strukture pogosto neizkoriščene, njihovi lastniki pa jih pogosto težko vzdržujejo.

Projekt si prizadeva razviti modele za aktivacijo teh hiš, ki bodo vključevali tehnične in zakonodajne prilagoditve ter organizacijske rešitve. Pri tem bo upošteval vrednotne in kulturne specifike slovenskega prebivalstva glede lastništva nepremičnin. Cilj je zmanjšati potrebo po novih gradnjah ter omogočiti bolj racionalno rabo obstoječih nepremičnin in prostora v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MSP 33,3 %, MNVP 16,7 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila: Jaka Trilar,
e-naslov: jaka.trilar@gov.si (MSP)
Ines Lupše,
e-naslov: ines.lupse@gov.si (MNVP)

3. TEMA: Izzivi udeležbe delavcev v lastništvu v slovenskem gospodarstvu: prepoznavanje ovir in oblikovanje podpornih mehanizmov

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.2.

Naslov teme: Izzivi udeležbe delavcev v lastništvu v slovenskem gospodarstvu: prepoznavanje ovir in oblikovanje podpornih mehanizmov

Cilji:

- Identifikacija ovir in težav pri uvajanju udeležbe delavcev v lastništvu, ki jih zaznavajo trije ključni deležniki: delodajalci/lastniki (npr. pomisleki glede izgube nadzora nad podjetjem, zapletenostjo

postopkov), delavci (npr. pomanjkanje znanja, različna tveganja) in financerji (npr. skepticizem glede kreditne sposobnosti podjetja in dolgoročne vzdržnosti udeležbe delavcev v lastništvu).

- Izvedba ankete na reprezentativnem vzorcu z izbranimi deležniki med delodajalci/lastniki, delavci in finančnimi institucijami za razumevanje operativnih, psiholoških, finančnih in drugih ovir.
- Izvedba poglobljenih intervjujev z izbranimi deležniki (med delodajalci/lastniki, delavci in financerji/bankirji) za razumevanje operativnih, psiholoških, finančnih in drugih ovir.
- Pregled uspešnih podpornih mehanizmov iz drugih držav, ki imajo razvito udeležbo delavcev v lastništvu in so lahko uporabni v slovenskem okolju.
- Priprava smernic in oblikovanje priporočil glede konkretnih podpornih mehanizmov s strani države, ki bodo naslovili izzive in ovire treh ključnih deležnikov ter spodbudili rast delavskega lastništva v Sloveniji.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilj raziskovalnega projekta je poglobljena analiza izzivov in ovir, povezanih z udeležbo delavcev v lastništvu v Sloveniji ter oblikovanje konkretnih priporočil za oblikovanje podpornih mehanizmov, ki bi spodbujali rast delavskega lastništva v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MSP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Leja Drofenik Štibelj,
e-naslov: leja.drofenik-stibelj@gov.si

4. TEMA: Primerjalna analiza vpliva udeležbe delavcev v lastništvu na poslovanje podjetja, zadovoljstvo delavcev in druge kazalnike v izbranih podjetjih

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.3.

Naslov teme: Primerjalna analiza vpliva udeležbe delavcev v lastništvu na poslovanje podjetja, zadovoljstvo delavcev in druge kazalnike v izbranih podjetjih

Cilji:

- Analiza dvajsetih primerljivih podjetij (po velikosti, panogi, starosti in drugih značilnostih): desetih, kjer je udeležba delavcev v lastništvu več kot 25 % (ne vodstvenega kadra) in desetih podjetij, kjer delavci niso udeleženi v lastništvu (ne vodstveni kader).
- Izvedba analize z dvajsetimi izbranimi podjetji za pridobitev podatkov o poslovanju, organizacijski kulturi in zadovoljstvu delavcev.
- Dolgoročna primerjava gospodarskih kazalcev izbranih podjetij (produktivnosti, stopnje inovacij, rasti, finančne stabilnosti ipd.).
- Analiza odzivov in odpornosti izbranih podjetij na gospodarske šoke med pandemijo Covid-19 (predvsem v povezavi s stabilnostjo zaposlitve in poslovanjem podjetja).
- Primerjava delovnih pogojev oz. kakovosti delovnih mest v izbranih podjetjih (vključno z analizo nagrajevanja, motiviranostjo delavcev in razlikami v dohodkih oz. stopnjo neenakosti).
- Primerjava zadovoljstva delavcev v izbranih podjetjih, njihove povezanosti z organizacijsko kulturo podjetij (zaupanjem, pripadnostjo, timskim delom in povezanostjo s podjetjem), fluktuacijo oz.

dolgoročnostjo zaposlitev v podjetjih z udeležbo delavcev v lastništvu in brez udeležbe delavcev v lastništvu.

- Primerjava izbranih podjetij, ki so v (delni) lasti delavcev in podjetij, kjer delavci niso udeleženi v lastništvu (korelacija kazalnikov).
- Na podlagi pridobljenih podatkov poglobljena analiza korelacij ter prednosti in slabosti izbranih podjetij, ki so v (delni) lasti delavcev in podjetij, kjer delavci niso udeleženi v lastništvu.
- Oblikovanje predlogov praktičnih smernic za podjetja, ki želijo vključevati delavce v lastniško strukturo.

Podrobnejša obrazložitev:

V tujini, kjer je področje udeležbe delavcev v lastništvu bolj prisotno in razvito, raziskave kažejo, da so podjetja z udeležbo delavcev v lastništvu bolj produktivna in odporna na gospodarske šoke (npr. na gospodarsko krizo, pandemijo ipd.). Obenem ustvarjajo tudi bolj kakovostna delovna mesta, kjer so delavci bolj zadovoljni. Kazalci torej kažejo pozitivne plati tako za takšna podjetja kot zaposlene. V tem kontekstu je cilj raziskovalnega projekta usmerjen v raziskovanje poslovanja podjetij, zadovoljstva delavcev in druge kazalnike na primeru v Sloveniji delujočih podjetij. Cilj je identificirati in raziskati 10 podjetij, kjer imajo delavci, ki niso na vodstvenih položajih več kot 25 % lastniškega deleža v podjetju ter 10 podjetij, kjer delavci, ki niso na vodstvenih položajih, nimajo lastniškega deleža. Lastniški delež vodstvenega kadra se v okviru te analize ne proučuje. Na podlagi analize teh podjetij naloga predvidena poglobljeno analizo korelacij ter prednosti in slabosti izbranih podjetij, ki so v (delni) lasti zaposlenih in podjetij, kjer delavci niso udeleženi v lastništvu in oblikovanje praktičnih smernic za podjetja, ki želijo vključiti delavce v svojo lastniško strukturo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MSP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Leja Drofenik Štibelj,
e-naslov: leja.drofenik-stibelj@gov.si

5. TEMA: Ključne kadrovske prakse in vodstvene kompetence za učinkovito upravljanje kadrov v organizacijah s področja dolgotrajne oskrbe in socialnega varstva

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 5.3.1.

Naslov teme: Ključne kadrovske prakse in vodstvene kompetence za učinkovito upravljanje kadrov v organizacijah s področja dolgotrajne oskrbe in socialnega varstva

Cilji:

- Identificirati ključne kadrovske prakse in vodstvene spretnosti za učinkovito upravljanje kadrov v organizacijah na področju dolgotrajne oskrbe in socialnega varstva v Republiki Sloveniji za izvajanje kakovostnih storitev v pristojnosti Ministrstva za solidarno prihodnost ter so določene z zakoni, ki urejajo socialno varstvo, zdravstveno dejavnost (v delu izvajalcev socialnovarstvenih storitev) ter dolgotrajno oskrbo, s poudarkom na zagotavljanju storitev za starejše in osebe z različnimi oviranostmi.
- Ovrednotiti in primerjati navedene področne kadrovske prakse in vodstvene kompetence iz prejšnje točke v vsaj petih državah Evropske unije.

- Opisati ključne kadrovske prakse in vodstvene kompetence oziroma rešitve za učinkovito upravljanje kadrov v organizacijah na področju dolgotrajne oskrbe in socialnega varstva ter predlagati izvedljiv model sistema upravljanja kadrov v slovenskem prostoru s cilji:
 - zagotavljati zadostno število ustrezno usposobljenih kadrov za izvajanje razpoložljivih, dosegljivih, dostopnih, v uporabnika usmerjenih, kakovostnih in varnih javnih socialnovarstvenih storitev, storitev zdravstvene nege in zdravstvene rehabilitacije ter dolgotrajne oskrbe pri izvajalcih s področja socialnega varstva in dolgotrajne oskrbe,
 - povečati učinkovitost upravljanja in vodenja izvajalskih organizacij, avtonomije izvajalca ter upravljanja kakovosti dela in izvajanja javnih storitev,
 - vzpostaviti bolj privlačno, kakovostno in varno delovno okolje ter pozitivno organizacijsko klimo,
 - pridobiti povratne informacije o upravljanju kadrov na tem področju in rešitve za oblikovanje kadrovskih politik v socialnem varstvu in dolgotrajno oskrbi,
 - zagotavljati učinkovito izrabo javnih virov za zagotavljanje storitev v mreži javne službe,
 - preprečiti dodatno poglobljanje tveganja odhodov (zadržanja) obstoječih zaposlenih na področju socialnega varstva in zdravstvene dejavnosti v druge panoge in izboljšati postopke iskanja in zaposlovanja novih kadrov, ki se potrebujejo v večji meri zaradi predvidenih širitev dejavnosti in potreb uporabnikov, dviga povprečne starosti, uvedbe sistema dolgotrajne oskrbe, procesa deinstitutionalizacije kot tudi iz naslova doseganja standardov in normativov na področju socialnega varstva.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
 (MSP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktne oseba za vsebinska pojasnila: Mateja Jenko Paš,
 e-naslov: mateja.jenko-pas@gov.si

6. TEMA: **Kompetence v poklicih socialne oskrbe in dolgotrajne oskrbe ter priprava strokovnih podlag za nove kadrovske normative**

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme: 1.2.2.

Naslov teme: Kompetence v poklicih socialne oskrbe in dolgotrajne oskrbe ter priprava strokovnih podlag za nove kadrovske normative

Cilji:

- Pridobiti pregled poklicnih skupin, ki v socialnem varstvu in dolgotrajni oskrbi izvajajo storitve skladne z zakoni, ki urejajo socialno varstvo, zdravstveno dejavnost (v delu izvajalcev, ki so tudi izvajalci socialnovarstvenih storitev) in dolgotrajno oskrbo s poudarkom na zagotavljanju storitev starejšim od 65 let v vsaj petih državah EU (vključno z Nizozemsko, Španijo, Nemčijo), Švici ter dveh državah izven EU.
- Pridobiti pregled kompetenc poklicnih skupin (iz prejšnje točke) v primerjavi s kompetencami poklicnih skupin na področju socialnovarstvenih storitev (vključno s kompetencami zdravstvenih delavcev, ki opravljajo delo pri izvajalcih socialnovarstvenih storitev), oziroma dolgotrajne oskrbe v Republiki Sloveniji.

- Izvesti primerjavo načina in trajanja usposabljanja za delo poklicnih skupin (navedenih v prvih dveh točkah).
- Primerjati načine vključevanja poklicnih skupin v delo pri izvajalcih na področju socialnega varstva in dolgotrajne oskrbe (npr. zaposlovanje na podlagi pogodbe o zaposlitvi ali drugih oblik, prostovoljno delo, samozaposlitev, aktivna politika zaposlovanja ipd.).
- Pridobiti organizacijske strukture (organigrame) izvajalcev s področja socialnega varstva oziroma dolgotrajne oskrbe za države, vključene v raziskavo, vključno s Slovenijo.
- Izvesti primerjavo pravic zaposlenih (plača, letni dopust, druge bonitete) v vseh državah, ki so predmet raziskave, vključno s Slovenijo.
- Primerjati krovne pristojnosti za področje socialnega varstva oziroma dolgotrajne oskrbe (npr. katero ministrstvo je pristojno za obravnavano področje).
- Zbrati informacije o praksah naslavljanja izzivov pri zagotavljanju zadostnega števila ustrezno usposobljenega kadra na področju socialnega varstva in dolgotrajne oskrbe v raziskovanih državah.
- Pridobiti podatke o značilnostih zaposlenih v socialnem varstvu in dolgotrajni oskrbi v državah, ki so predmet raziskave (npr. spolna in starostna struktura, izobrazbena raven, delovne izkušnje, stopnja fluktuacije, obseg zaposlitve, etična in jezikovna raznolikost itd.).

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji se tako, kot v drugih razvitih državah, srečujemo z mankom kadra v skrbstvenih poklicih, za katerega se predvideva, da se bo on nespremenjenih razmerah še poglobljal zaradi upokojevanja ter rasti potreb po storitvah. Zagotavljanje prožnih mehanizmov spodbud za vključevanje v izobraževanje in delo v skrbstvenih poklicih, prenos oziroma širitev poklicnih kompetenc posameznih poklicnih skupin na področju socialnega varstva in dolgotrajne oskrbe (vključno z zdravstveno dejavnostjo, ki jo ti izvajalci opravljajo) se zdi priložnost za zagotavljanje potrebnega števila ustrezno usposobljenega kadra, za dvig kakovosti obravnave uporabnikov, za večjo prožnost pri zagotavljanju potrebnih storitev, optimizacijo virov ter ohranjanje in povečevanje dostopnosti do storitev na področju socialnega varstva in dolgotrajne oskrbe. Cilj raziskovalnega projekta je poglobljena analiza na področju človeških virov za opravljanje storitev na področju socialnega varstva, dolgotrajne oskrbe in zdravstvene dejavnosti, načinov njihovega usposabljanja, pridobljenih kompetenc v okviru formalnega izobraževanja, načina pridobivanja delovno specifičnih kompetenc, pravic zaposlenih, ki izhajajo iz dela, resorne pristojnosti na področju dejavnosti, ki so predmet raziskovalnega projekta in značilnosti populacije zaposlenih v teh dejavnostih, in sicer v več državah, kot to določa javni razpis ter oblikovanje predlogov strateškega sistemskega naslavljanja izzivov s katerimi se na področju skrbstvenih poklicev (zdravstvo, socialno varstvo in dolgotrajna oskrba) sooča Republika Slovenija.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MSP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Klavdija Kobal Straus,
e-naslov: klavdija.kobal-straus@gov.si

7. Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

Sofinancerji: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost
Republike Slovenije
Ministrstvo za naravne vire in prostor
Ministrstvo za infrastrukturo
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Ministrstvo za kulturo
Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije

1. TEMA: Izhodišča za sistem vrednotenja koristi investicij v ceste in ostalo prometno infrastrukturo

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.1.

Naslov teme: Izhodišča za sistem vrednotenja koristi investicij v ceste in ostalo prometno infrastrukturo

Cilji:

- Prehod na vrednotenje projektov investicij v prometno infrastrukturo z upoštevanjem ekonomske vrednosti okolja, podnebja, zdravja, prometne varnosti in energije.
- Zagotoviti primerljivost investicij v infrastrukturo za različne prometne načine.
- Omiliti vpliv prometa na razvoj prostora – nove investicije, poselitveni vzorci, cene nepremičnin.
- Izboljšati prometno varnost ranljivejših udeležencev v prometu.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen raziskovalne naloge je preveriti izpolnjevanje novih ciljev, katerim se je/bo zavezala Slovenija, skozi obstoječa izhodišča za vrednotenje investicijskih projektov v prometno infrastrukturo in priprava izhodišč za vrednotenje koristi investicij v prometno infrastrukturo in druge elemente prometnega sistema, skladnih s cilji prometne, podnebne, prostorske in okoljske politike.

V okviru raziskovalne naloge je treba analizirati vrednotenje ekonomskih koristi v analizah stroškov in koristi in predlagati rešitve za:

- upoštevanje družbenih ciljev razogljičenja,
- prispevek k zmanjševanju vpliva prometa na podnebne spremembe,
- vpliv na kakovost bivanja (hrup, onesnaženje, kakovost javnega prostora),
- vpliv na dolgoročni razvoj prostora – poselitveni vzorci, cene nepremičnin,
- vpliv na prometno varnost ranljivejših udeležencev v prometu,
- prihranek časa za pot za trajnostne oblike mobilnosti,
- induciran (povečan) promet zaradi investicije,
- vpliv na prevozno revščino (delež stroškov gospodinjstev za promet),
- ostali zunanji stroški, ki jih povzroča promet (nesreče, podnebje, okolje, ...)

Naloga mora obsegati analizo relevantnih dokumentov in predpisov, pregled prakse izbranih EU držav, pregled obstoječe prakse v RS in predlog novih izhodišč za sistem vrednotenja koristi investicij v ceste in ostalo prometno infrastrukturo ter ostale investicije v prometni sektor. Izhodišča bodo podlaga za opredelitev ciljev in ukrepov v nastajajoči DCPS.

Cilj naročnika je nadgraditi izhodišča za programsko orodje za vrednotenje projektov investicij v cestno infrastrukturo, predvsem za državne ceste, pa tudi za ostalo prometno infrastrukturo in druge investicije v prometni sektor z dodatnimi področji ocenjevanja/vrednotenja, ki so usklajeni z novimi strateškimi cilji Slovenije, in zagotoviti primerljivost analize stroškov in koristi med investicijami v različne prometne načine (železniško, cestno, kolesarsko in peš infrastrukturo ali investicije v razvoj storitev v prometu).

Razvojno politiko na področju prometa opredeljuje

- Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030 in

- Resolucija o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030 (Uradni list RS, št. 75/16 in 90/21);

Za razvoj prometa je ključnega pomena tudi

- Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (ReSPR50) (Uradni list RS št. 72/23).
Zakon o celostnem prometnem načrtovanju (Uradni list RS št. 130/22) predvideva sprejem nove Državne celostne prometne strategije (DCPS) v roku petih let od uveljavitve.

V Sloveniji se za pripravo vseh ravni investicijskih dokumentacij infrastrukturnih investicijskih projektov na področju državnih cest in javne železniške infrastrukture uporablja Uredba o metodologiji priprave in obravnave investicijske dokumentacije na področju državnih cest in javne železniške infrastrukture, za vse ostale investicije (občinske) pa je obvezna Uredba o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ. Uredbe ne določajo natančne metodologije za vrednotenje projektov na področju prometnih investicij, pri čemer so za evropske projekte v uporabi smernice Evropske komisije: Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects, Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020 (December 2014). Za finančno perspektivo 2021-2027 je bila pripravljena novelacija Economic Appraisal Vademecum 2021-2027, General Principles and Sector Applications. Za ekonomsko vrednotenje projektov investicij v cestno infrastrukturo za državne ceste, ki niso sofinancirane iz EU sredstev, se uporablja programska oprema OPCOST, ki učinke investicije ovrednoti v denarnih enotah.

Poročilo o izvajanju ukrepov iz Resolucije o nacionalnem programu razvoja prometa ugotavlja, da obstaja velika nekonsistentnost podatkov med nosilci ukrepov in nakazuje na pomanjkanje sodelovanja med njimi. Poročilo tudi navaja, da se krovne strateške dokumente prometne politike ni jemalo kot strateške moči spreminjanja slabih prometnih navad in odločitev, tako na osebнем kot družbenem nivoju, ampak le še kot eno od številnih neobveznih partikularnih študij s področja prometa. Ravno tako Strategija prostorskega razvoja Slovenija 2050, ki je bila sprejeta 2023, ugotavlja, da se v Sloveniji v preteklosti prometni podsistemi niso razvijali usklajeno. Uspešno je bilo dograjeno avtocestno omrežje, modernizirane so bile nekatere regionalne prometnice. Vlaganj v železniško infrastrukturo je bilo premalo. Železniška infrastruktura je zastarela, del prog še vedno neelektrificiran, ni zadostnih zmogljivosti ne za tovorni ne za potniški promet, prevozní časi niso konkurenčni cestnemu prometu. Nerešena ostaja težava ljubljanskega železniškega vozlišča, ki je ključni projekt za zagotavljanje pretočnosti omrežja in za rešitev problematike dnevne mobilnosti v ljubljanski urbani regiji.

Problem preteklega razvoja prometne infrastrukture se izkazuje tako, da je v osebнем potniškem prometu prevladujoči način mobilnosti osebni avto, kar povzroča velike prometne obremenitve, potrebe po dodatnih investicijah v cestno infrastrukturo, visoke stroške njenega vzdrževanja, okoljske obremenitve (emisije onesnaževal, hrupa, svetlobne onesnaženosti), zastoje, izgubo kmetijskih zemljišč. Posledično pa so z velikim deležem stroškov mobilnosti nadpovprečno finančno obremenjena tudi slovenska gospodinjstva (v letu 2021 je po podatkih EUROSTAT delež teh stroškov znašal 16,9 % izdatkov gospodinjstev, kar je največ med vsemi državami v EU).

Na drugi strani se je Slovenija kot članica EU zavezala k zelenemu prehodu, ki določa nove usmeritve na področju podnebne in energetske politike. Evropa si je določila jasen cilj: do 2050 bo Evropa prva brezfosilna celina na področju transporta.

Decembra 2020 je Evropska komisija objavila Strategijo za trajnostno in pametno mobilnost – usmerjanje evropskega prometa na pravo pot za prihodnost (COM(2020) 789), s katero predstavlja vizijo, ki bo zagotovila da bo prometni sistem EU dosegel zeleno preobrazbo. Navedeni so različni mejniki doseganja ciljev trajnostne, pametne in odporne mobilnosti.

Nadalje je julija 2023 EK objavila sveženj zakonodaje »okolju prijaznejši tovorni promet za večjo gospodarsko korist z manjšim vplivom na okolje« oz. »Greening freight for more economic gain with less environmental impact«.

Na podlagi ciljev EU, ki jih je prevzela tudi Slovenija, je bila leta 2023 sprejeta Strategija prostorskega razvoja prometa do 2050, v mesecu decembru 2024 je Vlada Republike Slovenije sprejela Posodobljeni Celoviti Nacionalni energetske in podnebni načrt Republike Slovenije, na podlagi 2022 sprejetega Zakona o celostnem prometnem načrtovanju pa se pripravlja Državna celostna prometna strategija, katere priprava osnutka je predvidena v letu 2025.

Vsi navedeni strateški dokumenti vključujejo strožje cilje pri emisijah iz prometa, okoljski in podnebni sprejemljivosti ter porabi prostora za prometno infrastrukturo.

Posodobljeni Celoviti Nacionalni energetske in podnebni načrt (NEPN) Republike Slovenije

Posodobljeni Celoviti NEPN na cilju razsežnosti razogljičenje za področje prometa predvideva naslednje cilje:

- prispevati k doseganju neto ničelnih emisij TGP na ravni EU do leta 2050, kar je izhodišče za načrtovanje ciljev, politik in potrebnih ukrepov do leta 2030,
- zmanjšati skupne emisije TGP za vsaj 55 % do leta 2033 glede na leto 2005,
- zmanjšati emisije TGP do leta 2030, kot Sloveniji to določa Uredba o delitvi bremen, tj. vsaj za 28 % glede na leto 2005, z doseganjem sektorskih ciljev (od tega na sektorju promet: - 1%)
- doseči vsaj 33-odstotni delež OVE v končni rabi energije do leta 2030 (vsaj 26-odstotni delež OVE v prometu),

na cilju razsežnosti energetske učinkovitosti pa je en od ključnih ciljev:

- Pospešeno izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v vseh sektorjih (tudi pri oskrbi z energijo) kot ključni dejavnik uspešnega izhoda iz energetske krize in učinkovite izvedbe zelenega prehoda (in torej zmanjšanje porabe energije in drugih naravnih virov) po načelu »energijske učinkovitosti na prvem mestu«, kar je predpogoj za uspešen in konkurenčen prehod v podnebno nevtrarno družbo.

Pri reševanju prometne problematike, ki prispeva kar polovico emisij TGP (ne ETS), je ključnega pomena pravilno in učinkovito oblikovanje in izvedba ustreznih ukrepov, ki bodo vplivali na emisije TGP. V prvem koraku mora Slovenija zaradi nenehne rasti cestnega (tovornega in potniškega) prometa posebno pozornost nameniti železniškemu prometu in ukrepom trajnostne mobilnosti. S tem bo zmanjšala ogljični odtis v prometnem sektorju in razbremenila gosti promet, ki postaja nevzdržen za slovenske ceste. Za izvajanje tega cilja bomo nadgradili obstoječo železniško infrastrukturo, razvijali kolesarsko in peš infrastrukturo, razvijali integralni javni promet, spodbujali trajnostne oblike prevoza, izboljšali povezanost prostorskega in prometnega načrtovanja in razvijali podporno okolje za večjo učinkovitost in rabo alternativnih goriv v prometu.

Slovenija mora v naslednjem desetletju obvladati rast rabe energije potniškega in tovornega prometa ter usmerjati prometne tokove na alternativne transportne načine. Pri tem je ključnega pomena postopno zmanjševanje rabe energije s povečanjem energetske učinkovitosti in prehodom na nizkoemisijaska vozila oziroma energijsko učinkovitejše transportne načine. Za spodbujanje pešačenja in kolesarjenja bomo aktivno spodbujali izgradnjo kolesarske infrastrukture in infrastrukture za pešce povsod, kjer je to smiselno in okoljsko sprejemljivo. Na ta način bo Slovenija omogočila prebivalstvu enostaven, hiter, zelen in za okolje ter mestna središča ne invaziven promet v zadnjih kilometrih. Cilj je, da se v deležu potovanj zmanjša število potovanj z osebnim avtomobilom in bistveno poveča število potovanj peš, s kolesom ali javnim potniškim prevozom.

Predvideno je, da se rezultati raziskovalne naloge vključijo v Državno celostno prometno strategijo kot strokovna podlaga za vrednotenje novih projektov prometne infrastrukture.

Zakon o celostnem prometnem načrtovanju (ZCPN. Uradni list RS, št. 130/22)

Zakon v 11. členu določa, da je treba pri celostnem prometnem načrtovanju upoštevati eksterne stroške prometa. Poleg tega zakon določa tudi načelo prednostnega upravljanja prometa ter bolj splošna načela trajnostnega prometa, celostnega pristopa in prometne dostopnosti.

11. člen (načelo vključevanja eksternih stroškov prometa)

(1) Pri celostnem prometnem načrtovanju se upoštevajo tudi eksterni stroški posameznih vrst prometa in se spodbuja sprejemanje ukrepov, ki udejanjajo načelo, da morajo uporabniki prometne infrastrukture v čim večjem obsegu kriti celotne eksterne stroške prometa.

(2) Pri načrtovanju razvoja prometa se zagotavljajo poštenu konkurenčni pogoji za vse prometne načine.

8. člen (načelo prednostnega upravljanja prometa)

(1) V okviru celostnega prometnega načrtovanja je treba prednostno zagotoviti boljši izkoristek obstoječe prometne infrastrukture in ukrepov upravljanja prometa pred vlaganji v nove infrastrukturne zmogljivosti.

(2) Učinkovito upravljanje prometa ima pri primerljivih stroških v primeru povečevanja prometa prednost pred zagotavljanjem novih infrastrukturnih zmogljivosti.

7. člen (načelo trajnostnega prometa)

(1) S celostnim prometnim načrtovanjem se spodbuja razvoj trajnostnega prometa, katerega cilj je spremeniti strukturo prometnih načinov v korist bolj trajnostnih oblik mobilnosti, ki so energetsko učinkovitejše, prispevajo h gospodarni rabi prostora ter povzročajo manj izpustov toplogrednih plinov, hrupa in drugih onesnaževal kakor prevozna sredstva na fosilna goriva.

(2) Razvoj trajnostnega prometa se spodbuja zlasti tako, da se zagotavljajo pogoji za večjo uporabo vseh oblik trajnostnega prometa, da se okrepi razvoj javnega potniškega prometa, da se spodbujajo rešitve za oblike mobilnosti, ki nadomeščajo ali zmanjšujejo uporabo osebnih vozil, in da se oblikujejo rešitve za druge oblike mobilnosti, ki koristijo ciljem iz prejšnjega odstavka.

9. člen (načelo celostnega pristopa)

(1) Celostno prometno načrtovanje temelji na pristopu, da je treba vse vrste prometa uravnotežiti in povezati v učinkovit trajnostni prometni sistem.

10. člen (načelo prometne dostopnosti)

(1) Država in občine zagotovijo, da se s prometnim sistemom zagotavlja ustrezna prometna dostopnost vsem prebivalcem, pri čemer se posebna pozornost nameni ranljivim udeležencem v prometu.

(2) S celostnim prometnim načrtovanjem se zagotavlja optimalna usklajenost prometnega sistema s potrebami ljudi po mobilnosti in potrebami gospodarstva po oskrbi oziroma transportni logistiki.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3, Uradni list RS, št. 199/21).

Zakon določa načela trajnostnega prostorskega razvoja, ki predvideva, da se trajnostni prostorski razvoj dosega z usklajevanjem družbenih, gospodarskih in okoljskih vidikov razvoja s prostorskimi potenciali območij, kar pomeni, da mora tudi prometna infrastruktura podpirati uravnoteženo doseganje vseh vidikov razvoja.

6. člen (načelo trajnostnega prostorskega razvoja)

(1) Z urejanjem prostora se spodbuja trajnostni prostorski razvoj, ki ob upoštevanju ciljev urejanja prostora in na podlagi spremljanja stanja prostorskega razvoja omogoča zadovoljevanje potreb sedanje generacije, hkrati pa ne ogroža zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij. Trajnosten prostorski razvoj se v procesih prostorskega načrtovanja dosega z usklajevanjem družbenih, gospodarskih in okoljskih vidikov razvoja s prostorskimi potenciali območij.

(2) S trajnostnim prostorskim razvojem se zagotavljajo kakovost življenja, pravična, racionalna in učinkovita raba prostorskih potencialov, zemljišč in objektov, dostopnost storitev družbenega in gospodarskega pomena ter usklajena in dopolnjujoča razmestitev dejavnosti v prostoru.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MOPE 43 %, MNVP 7 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila: Gregor Steklačič,
e-naslov: gregor.steklacic@gov.si (MOPE)
mag. Mojca Piry
e-naslov: mojca.piry@gov.si (MNVP)

2. TEMA: Možnosti in kriteriji za upoštevanje multimodalnega nivoja uslug v prometnem načrtovanju

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.2.

Naslov teme: Možnosti in kriteriji za upoštevanje multimodalnega nivoja uslug v prometnem načrtovanju

Cilji:

- Proučiti razpoložljive metode za ugotavljanje multimodalnega nivoja uslug za vse prometne načine v mednarodni literaturi, jih primerjati in predstaviti.
- Pripraviti ustrezno metodologijo, ki bi bila primerna za uporabo v Sloveniji.
- Predlagati ustrezen način implementacije v predpise in prakso projektiranja.
- Predlagati ustrezna, na multimodalnem nivoju uslug temelječa merila za vrednotenje projektov pri sofinanciranju – merila in pogoji za križišča in linijsko infrastrukturo za javni potniški promet, pešce in kolesarje.
- Proučiti možnosti za uporabo metodologije multimodalnega nivoja uslug tudi na kombiniranih potovanjih in predlagati metodo za ugotavljanje dostopnosti na podlagi multimodalnega nivoja uslug.

Podrobnejša obrazložitev:

Pri projektiranju cest se v Sloveniji skladno s Pravilnikom o projektiranju cest uporablja metoda HCM (Highway Capacity Manual), vendar so pogoji za »nivo uslug« (Level of Service) podani le za pretočnost motornega prometa. Po sprejetju pravilnika se je HCM razvil, tako da danes bolje upošteva tudi druge prometne načine, poleg tega pa po svetu obstajajo tudi druge, sodobnejše metode za ugotavljanje »nivoja uslug« za vse prometne načine, oziroma udeležence v prometu.

Po načelu trajnostnega prometa v ZCPN se s celostnim prometnim načrtovanjem spodbuja razvoj trajnostnega prometa, katerega cilj je spremeniti strukturo prometnih načinov v korist bolj trajnostnih oblik mobilnosti, ki so energetske učinkovitejše, prispevajo h gospodarni rabi prostora ter povzročajo manj izpustov toplogrednih plinov, hrupa in drugih onesnaževal kakor prevozna sredstva na fosilna goriva. Treba je zagotoviti pogoje za večjo uporabo vseh oblik trajnostnega prometa in okrepiti razvoj javnega potniškega prometa ter spodbujati rešitve za oblike mobilnosti, ki nadomeščajo ali zmanjšujejo uporabo osebnih vozil. Po načelu celostnega pristopa pa je treba vse vrste prometa uravnotežiti in povezati v učinkovit trajnostni prometni sistem.

Tem načelom ni mogoče slediti na način, da določamo le nivo uslug za motorni promet, ne pa tudi za vse ostale prometne načine.

Za ustrezno upoštevanje teh načel je zato treba z nalogo ciljnega raziskovalnega programa doseči naslednje cilje:

- Proučiti razpoložljive metode za ugotavljanje multimodalnega nivoja uslug za vse prometne načine v mednarodni literaturi, jih primerjati in predstaviti;
- Pripraviti ustrezno metodologijo, ki bi bila primerna za uporabo v Sloveniji;
- Predlagati ustrezen način implementacije v predpise in prakso projektiranja;
- Predlagati ustrezna, na multimodalnem nivoju uslug temelječa merila za vrednotenje projektov pri sofinanciranju – merila in pogoji za križišča in linijsko infrastrukturo za javni potniški promet, pešce in kolesarje;
- Proučiti možnosti za uporabo metodologije multimodalnega nivoja uslug tudi na kombiniranih potovanjih in predlagati metodo za ugotavljanje dostopnosti na podlagi multimodalnega nivoja uslug.

Pri vrednotenju doprinosa določenih projektov načrtovanja in izvedbe infrastrukture za pešce in kolesarje se pojavljajo težave. Pri infrastrukturi za hojo in kolesarjenje namreč ni jasne metodologije, s katero bi lahko spremljali nivo uslug za omenjene udeležence v prometu pred izvedbo infrastrukture in po njej, zato je težko vrednotiti ustreznost določenih rešitev. Z metodologijo za opredelitev nivoja uslug za pešce in kolesarje bi Ministrstvo za infrastrukturo kot ministrstvo, pristojno za prometno infrastrukturo, pridobilo ustrezne strokovne podlage za razvoj področja, kar bi v prihodnje služilo pri pripravi posodobitev Pravilnika o projektiranju cest in drugih podzakonskih aktov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MOPE 40 %, MZI 10 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Tadej Žaucer,
e-naslov: tadej.zaucer@gov.si (MOPE)

3. TEMA: Prilagajanje podnebnim spremembam - razvoj optimalnega zavarovalniškega modela za mikro, mala in srednja podjetja (MSP)

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.3.

Naslov teme: Prilagajanje podnebnim spremembam - razvoj optimalnega zavarovalniškega modela za mikro, mala in srednja podjetja (MSP)

Cilji:

- Pregled obstoječih zavarovalniških produktov za MSP na temo izrednih vremenskih dogodkov in naravnih nesreč po kategorijah škode (objekti, infrastruktura, stroji in oprema, zaloge, škoda zaradi izpada prihodka, ...) v Evropi (vir Insurance Europe) in Sloveniji ter podati strokovno oceno njihove uspešnosti in primernosti.
- Spodbujanje trajnostnih prilagoditvenih ukrepov: Predlagati sheme spodbud in mehanizmov, ki podjetja motivirajo k prilagajanju podnebnim spremembam (npr. ugodnosti za MSP (država, zavarovalnice ...), ki sprejmejo preventivne ukrepe, kot je protipoplavna zaščita).

- Povečanje zavarovalne vključenosti MSP: Raziskati možnosti državnega subvencioniranja premij za MSP, ki so izpostavljena višjim tveganjem. Predlagati dostopne zavarovalniške produkte, ki so prilagojeni geografskim in socialno-ekonomskim značilnostim Slovenije. Predlagati sistem ozaveščanja MSP o tveganju naravnih nesreč za spodbuditev zavarovalne vključenosti.
- Razvoj sistema za hitro izplačane škodne zahtevke: Razviti lokalno prilagojeno uporabo parametričnih zavarovalnih modelov, ki omogočajo hitro sprožitev izplačil ob izrednih vremenskih dogodkih (npr. suše, poplave) na podlagi vnaprej določenih meril, kot so količina padavin ali temperatura.
- Razvoj hibridnega modela zavarovanja za izredne vremenske dogodke in naravne nesreče skupaj z institucionalnimi deležniki: Oblikovati optimalni model za Slovenijo, ki združuje elemente zasebnih zavarovalniških produktov (npr. parametrična zavarovanja) in javnih podpornih shem (npr. pozavarovanje, subvencioniranje premij za MSP). Opraviti tudi razmislek o geografsko prilagojenih rešitvah.
- Izdelava priporočil za javne politike: oblikovanje zakonodajnih in regulatornih predlogov za omogočanje javno-zasebnih partnerstev in drugih modelov na področju zavarovanja za izredne vremenske dogodke in naravne nesreče. Izvesti primerjavo prednosti (za državo, MSP, zavarovalnice,...) uvedbe predlaganih modelov zavarovanja v primerjavi z dosedanjim sistemom povračil in učinkovitostjo izplačil v primeru škod v gospodarstvu nastalih zaradi naravne nesreče (skladno z zakonodajo kot je ZOPNN itd.). Za izbran model priprava konkretnih predlogov potrebnih sprememb zakonodaje, ki bi omogočala njegovo uvedbo, ter izvedba ex-ante analize njegovih učinkov.

Podrobnejša obrazložitev:

Podnebne spremembe povečujejo pogostost in intenzivnost vremenskih dogodkov (poplave, suše, vročinski valovi), kar povzroča velike finančne izgube za gospodinjstva, podjetja in državo. Trenutni modeli zavarovalniških produktov ne uspejo pokriti vseh potreb trga, premije pa so za mikro, mala in srednja podjetja (MSP) pogosto predrage. MSP-ji se zato odločajo za zavarovanje ali se odločajo za prilagojene pakete, ki nudijo ugodno zavarovanje, v primeru dejanske škode pa povračajo le minimalno višino škode (dostikrat celo fiksni znesek) in v primerih višje škode ne pokrijejo zadostnega deleža škode. Namen CRP-a bo razvoj optimalnega hibridnega modela zavarovanja, ki bo združeval javno podporo in zasebne zavarovalniške produkte, ter okrepil zavarovalno vključenost MSP-jev.

Upoštevane bodo tudi najboljše prakse in pobude v EU, za pristop k zavarovanju naravnih nesreč.

Predlagani CRP bo omogočil napredek na področju razvoja zavarovalniških produktov, prilagojenih na podnebna tveganja. Ob hkratnem sodelovanju države, zavarovalnic in raziskovalnih ustanov bo Slovenija lahko razvila primer dobre prakse hibridnega modela zavarovanja, ki ga lahko pozneje razširi tudi na druga področja trajnostnega financiranja.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 200.000,00 EUR (MOPE 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila:	Zala Stojin Božič, e-naslov: zala.stojin-bozic@gov.si Klemen Risto Bizjak, e-naslov: klemen-risto.bizjak@gov.si
--	--

4. TEMA: Razvoj metodologije ugotavljanja in vrednotenja vplivov načrtov in programov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.4.

Naslov teme: Razvoj metodologije ugotavljanja in vrednotenja vplivov načrtov in programov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino

Cilji:

- Analiza in primerjalno ovrednotenje domačih in mednarodnih izkušenj. Na eni strani tuje literature in s sistematičnim preučevanjem primerov izvedenih strateških presoj vplivov na okolje za strateške in izvedbene načrte urejanja prostora na lokalni ravni (doma in v tujini) ter na drugi strani s primarnimi raziskavami z vprašalniki, naslovljenimi na slovenske izvajalce.
- Priročnik z metodološkimi navodili za izdelavo okoljskih poročil za občinske prostorske akte, ki bodo služila njihovim pripravljavcem – občinam in pooblaščenim izdelovalcem.
- Prenos znanja v obliki delavnic za občinske uradnike, uradnike, ki sodelujejo v celoviti presoji vplivov na okolje (t.i. nosilce urejanja prostora), za izdelovalce okoljskih poročil in prostorskih aktov.
- Navedena strokovna raziskava bo služila tudi za prenovo Uredbe o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 in 44/22 – ZVO-2), ki jo je treba spremeniti že zaradi spremenjene zakonodaje, vsekakor pa tudi na podlagi dosedanjih izkušenj z njenim izvajanjem, saj se od leta 2005 dalje ni spreminjala.

Podrobnejša obrazložitev:

Z izvedbo projekta želimo povečati kakovost okoljskih poročil, ki jih izdelujejo različni subjekti za pripravljavce načrtov in programov, za katere je treba izvesti celovito presojo vplivov na okolje, pri čemer se želimo usmeriti zlasti na občine kot naročnike.

Okoljsko poročilo mora vsebovati informacije, potrebne za celovito presojo vplivov plana na okolje, pri njegovi pripravi pa se praviloma uporabljajo obstoječe znanje in postopki vrednotenja ter upošteva vsebina in natančnost plana. Opredeliti, opisati in ovrednotiti mora vplive izvedbe načrta/programa na okolje in možne alternative, ob upoštevanju ciljev in geografskih značilnosti območja, na katerega se načrt/program nanaša. Informacije, ki jih mora vsebovati okoljsko poročilo, so navedene v 5. členu SEA direktive, ki ga prenaša slovenska Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 in 44/22 – ZVO-2)

Ustrezna kakovost okoljskih poročil je pogoj za izvedbo posvetovanj z javnostjo, za sprejem ustrezno informiranih odločitev glede vsebine programov/načrtov in pogosto tudi za pridobitev sredstev iz skladov EU. Kakovost okoljskih poročil je bistvenega pomena za časovno racionalno in vsebinsko kvalitetno programiranje oziroma načrtovanje.

V trenutni praksi posamezne faze celovite presoje (zlasti vsebinjenje, ugotavljanje ustreznosti okoljskega poročila) zaradi zahtev po dopolnitvi gradiva trajajo predolgo, od nekaj mesecev do nekaj let. Izdelava okoljskih poročil je prepuščena izdelovalcem na prostem trgu, njihove kompetence ali druge zahteve niso predpisane. Pripravljavci načrtov in programov (ministrstva in občine) izbirajo izdelovalce okoljskih poročil na prostem trgu ob upoštevanju pravil javnega naročanja, največkrat le po kriteriju ekonomsko najugodnejše ponudbe.

Največ težav z zagotavljanjem ustreznih okoljskih poročil imajo občine, ki so na področju urejanja prostora pristojne za pripravo prostorskih aktov na občinski ravni. Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP in 23/24) jim

nalaga, da za vse občinske prostorske načrte (OPN) in praviloma tudi za njihove spremembe (SD OPN) izvedejo postopek celovite presoje vplivov na okolje, kot tudi za nekatere občinske podrobne prostorske načrte (OPPN). Po podatkih MOPE je takih OPN, SD OPN in OPPN v povprečju cca 50 na leto. Okoljsko poročilo, ki predstavlja spremljajoče gradivo prostorskega akta, mora zagotoviti občina sama, pri tem pa se zlasti majhne občine srečujejo s pomanjkanjem kadra in strokovnega znanja.

Za mnenje o obsegu in natančnosti informacij, ki morajo biti vključene v okoljsko poročilo, občine sicer lahko zaprosijo ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, vendar to možnost zelo redko izkoristijo.

Ker so vsebina, oblika in način priprave občinskih prostorskih aktov s predpisi MNVP podrobno določeni, bi bilo smiselno na podoben način določiti tudi podrobnejšo vsebino, obliko in način izdelave okoljskih poročil. To je eden od načinov, kako kot država lahko zagotovimo njihovo ustrezno kakovost.

Rezultati projekta bodo:

- analiza in primerjalno ovrednotenje domačih in mednarodnih izkušenj
- priročnik z metodološkimi navodili za izdelavo okoljskih poročil, vključno z navodili za presojanje vplivov na obseg in kvaliteto kmetijskih zemljišč ter vplivov na kulturno dediščino in krajino, za občinske prostorske akte, ki bodo služila njihovim pripravljavcem – občinam in pooblaščenim izdelovalcem.
- prenos znanja v obliki delavnic.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR

(MOPE 25 %, MNVP 15 %, MKGP 5 %, MK 5 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila:

dr. Tanja Pucelj Vidovič,

e-naslov: tanja.pucelj-vidovic@gov.si (MOPE)

Simona Peršak Cvar

e-naslov: simona.persak-cvar@gov.si (MNVP)

5. TEMA: Kadrovska strategija in akcijski načrt za slovenski nacionalni jedrski program

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme: 4.8.3.

Naslov teme: Kadrovska strategija in akcijski načrt za slovenski nacionalni jedrski program

Cilji:

- Pripraviti kadrovsko strategijo in akcijski načrt za slovenski nacionalni jedrski program. Ključni elementi strategije bodo:
 - analiza trenutnega stanja,
 - projekcija potreb jedrskih kadrov z okvirnim številom in izobrazbeno strukturo po sektorjih in deležnikih do leta 2050,
 - identifikacija potrebnih ukrepov v sistemih izobraževanja in usposabljanja. Predvidijo se tudi potrebni viri.
- Ocena trenutnega stanja naj, v sodelovanju z največjimi deležniki (industrija, regulator, raziskave in visoko šolstvo), oceni tudi starostno strukturo, projekcija pa še okvirni katalog pričakovanih

kompetenc. Projekcije naj upoštevajo mogoče scenarije razvoja jedrske energetike v Sloveniji, in sicer:

1. Dolgoročno obratovanje NEK.
2. Gradnjo nove večje enote električne moči pribl. 1 GW.
3. Gradnjo enega ali več malih oz. modularnih reaktorjev.
4. Gradnjo novega raziskovalnega reaktorja.
5. Kombinacije scenarijev 1+2, 1+3 in 1+2+3, vse tudi s 4 in brez 1.

Podrobnejša obrazložitev:

Zasnova in izvedba kadrovske strategije in akcijskega načrta za slovenski nacionalni jedrski program naj poleg strategije in akcijskega načrta nakaže tudi pričakovane nosilce in financirje posameznih aktivnosti ter ključne mehanizme za uravnoteženje sodelovanja in konkurence vseh deležnikov pri pridobivanju in izobraževanju kadrov doma in v regiji. Omogoči naj tudi redno obnavljanje in prilaganje povezanim strateškim dokumentom (energetika, jedrska energetika), ki se bodo razvijali ali spreminjali v prihodnosti. Naročniku se preda vse zbrane dokumente, podatke, orodja, itd.

Projekcije potreb po kadrih naj vsebujejo tudi okvirne časovnice v skladu s ključnimi fazami jedrskega programa (odločitev, gradnja, obratovanje. Projekcije naj bodo skladne tudi z dokumentom IAEA NG-T-3.1 (Rev. 2, 2024): Milestones in the Development of a National Infrastructure for Nuclear Power, <https://www.iaea.org/publications/15516/milestones-in-the-development-of-a-national-infrastructure-for-nuclear-power>). Smiselno naj se upošteva in uporabi tudi orodja za projekcijo, ki jih je pripravila mednarodna agencija za atomsko energijo IAEA (IAEA Capacity Building Hub <https://nucleus.iaea.org/sites/connect/CBHpublic/SitePages/Home.aspx>).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MOPE 25 %, MVZI 25 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Janez Gale,
e-naslov: janez.gale@gov.si

Tema, pri katerih je MOPE sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za finance

TEMA: Nadgradnja izračunljivega modela splošnega ravnovesja Republike Slovenije z okoljsko in energetske komponento

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme: 2.5.1.

Naslov teme: Nadgradnja izračunljivega modela splošnega ravnovesja Republike Slovenije z okoljsko in energetske komponento

Cilji:

- Nadgradnja izračunljivega modela splošnega ravnovesja Republike Slovenije z okoljsko in energetske komponento za izračun makroekonomskih učinkov ukrepov povezanih z zelenim prehodom.
- Priprava matrike družbenih računov in ostalih vhodnih podatkov modela na podlagi zadnjih razpoložljivih podatkov, ki najbolje opisujejo trenutno delovanje slovenskega gospodarstva.

Členitev matrika na proizvode in sektorje mora biti takšna, da bo omogočila vrednotenje učinkov širokega nabora ukrepov in instrumentov na makroekonomske kazalnike ter sektorje.

- Razčlenitev energetskega sektorja, ki bo upoštevala dejstvo, da imamo v Sloveniji različne vire proizvodnje električne energije, ki se med sabo razlikujejo tako z vidika samega delovanja, kot tudi izpustov toplogrednih plinov.
- Razvoj in uporaba naprednejših političnih instrumentov (npr. davek na ogljik).
- Razčlenitev sektorja država, ki bo omogočal vrednotenje makroekonomskih in fiskalnih učinkov zelenih ukrepov glede na različne načine njihovega financiranja (npr. davek na ogljik se porabi za znižanje davkov na dohodek; investicija v izgradnjo dodatnih jedrskih kapacitet je delno financirana s strani države in sicer iz naslova povečanja posrednih davkov).
- Simulacijske analize makroekonomskih, sektorskih in fiskalnih učinkov zelenih ukrepov.
- Razvoj uporabniku prijaznega vmesnika za simulacijo različnih scenarijev.
- Usmeritve fiskalni politiki, predvsem glede financiranja zelenih ukrepov.

Podrobnejša obrazložitev:

Nadgradnja zajema:

- Pripravo matrike družbenih računov in ostalih vhodnih podatkov modela na podlagi zadnjih razpoložljivih podatkov, ki najbolje opisujejo trenutno delovanje slovenskega gospodarstva. Členitev matrike na proizvode in sektorje mora biti takšna, da bo omogočila vrednotenje učinkov širokega nabora ukrepov in instrumentov na makroekonomske kazalnike ter sektorje.
- Razčlenitev energetskega sektorja, ki bo upoštevala dejstvo, da imamo v Sloveniji različne vire proizvodnje električne energije, ki se med sabo razlikujejo tako z vidika samega delovanja, kot tudi izpustov toplogrednih plinov.
- Razvoj in uporabo naprednejših političnih instrumentov (npr. davek na ogljik).
- Razčlenitev sektorja država, ki bo omogočal vrednotenje makroekonomskih in fiskalnih učinkov zelenih ukrepov glede na različne načine njihovega financiranja (npr. davek na ogljik se porabi za znižanje davkov na dohodek; investicija v izgradnjo dodatnih jedrskih kapacitet je delno financirana s strani države in sicer iz naslova povečanja posrednih davkov).
- Simulacijske analize makroekonomskih, sektorskih in fiskalnih učinkov zelenih ukrepov.
- Razvoj uporabniku prijaznega vmesnika za simulacijo različnih scenarijev.
- Usmeritve fiskalni politiki, predvsem glede financiranja zelenih ukrepov.

Okvirno obdobje trajanja projekta:

do 36 mesecev

Okvirni obseg sredstev:

do 200.000,00 EUR

(MF 25 %, MOPE 25 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:

Ana Milanez,

e-naslov: ana.milanez@gov.si (MF)

Tema, pri katerih je MOPE sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje

TEMA: Analiza izpostavljenosti visokofrekvenčnim elektromagnetnim sevanjem v Sloveniji ter ocena zdravstvenih tveganj

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.3.

Naslov teme: Analiza izpostavljenosti visokofrekvenčnim elektromagnetnim sevanjem v Sloveniji ter ocena zdravstvenih tveganj

Cilji:

- Razvoj računskega modela za ocenjevanje izpostavljenosti prebivalstva različnim visokofrekvenčnim EMS v okolju za celo Slovenijo.
- Opredelitev območij v Sloveniji, kjer so določene vrednosti VF EMS povišane glede na zakonodajo, s pomočjo verificiranega modela.
- Meritev osebne izpostavljenosti VF EMS v različnih mikro okoljih.
- Izdelava celovite ocene tveganja za zdravje in oblikovanje predlogov ukrepov za omejevanje izpostavljenosti.
- Promocija znanja o vplivih VF EMS na zdravje s poudarkom na novih tehnologijah, priprava predlogov za oblikovalce politik javnega zdravja ter ozaveščanje ciljnih skupin - mladi, zdravstveni delavci, učitelji, predstavniki množičnih medijev.

Ključni cilji projekta so:

- Glavni cilj predlaganega projekta je razvoj dinamičnega registra vseh brezžičnih sistemov, ki so vir visokofrekvenčnih elektromagnetnih sevanj (VF EMS) na območju Republike Slovenije. Podatki o virih VF EMS naj temeljijo na registru Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije. Register bo služil kot podlaga za izdelavo javno dostopne karte obremenjenosti okolja ter izpostavljenosti ljudi VF EMS. Za doseganje tega cilja bo uporabniku na voljo spletna aplikacija, ki bo omogočila enostaven in brezplačen dostop do informacij o izpostavljenosti VF EMS. Na podlagi geografskih podatkov lokacije bo namreč uporabnik pridobil informacijo o vrednosti VF EMS za to lokacijo oziroma območje glede na zakonsko določene mejne vrednosti za varovanje zdravja. Uporabniku bodo na voljo tudi podatki o virih visokofrekvenčnih EMS na izbranem območju ter o skupnih sevalnih obremenitvah, ki jih ti viri VF EMS povzročajo. Ta aplikacija bo omogočala spremljanje izpostavljenosti VF EMS v določenem okolju, zmanjševala zaskrbljenost zaradi umeščanja novih tehnologij (5G omrežje) in drugih naprav v okolje. Hkrati bo prispevala k večji ozaveščenosti prebivalstva o VF EMS. Podatki bodo na voljo vsem operaterjem, planerjem in projektantom, ki iščejo podatke o obstoječi obremenjenosti okolja z VF EMS pri izboru lokacij za nove vire VF EMS. Še posebno bo ta podatek zelo koristen pri odločanju za nameščanje novih brezžičnih sistemov generacije 5G, kjer drugi viri že obstajajo in so mikrolokacije že obremenjene z VF EMS.
- Na podlagi verodostojnih podatkov o virih določiti prostorske porazdelitve VF EMS na območju celotne Slovenije zaradi različnih virov EMS v okolju kot so: bazne postaje sistemov 2G, 3G, 4G in 5G, radijski in televizijski oddajniki, zveze, Na podlagi rezultatov je mogoče opredeliti tista območja v Sloveniji, kjer so vrednosti VF EMS povišane glede na zakonodajo.
- Analizirati osebno izpostavljenost prostovoljcev v različnih mikrookoljih zaradi baznih postaj, radijskih in TV oddajnikov, zvez in drugih virov VF EMS v okolju in rabe različnih električnih in elektronskih naprav doma. Posnetek stanja bo omogočil vpogled v časovno in prostorsko izpostavljenost VF EMS, ki v kratkih časovnih intervalih vzorčijo lokacijo (GSP) s pripadajočo vrednostjo VF EMS v širokem frekvenčnem območju, kjer delujejo vse relevantne tehnologije in sistemi.
- Izdelati celovito oceno tveganja za zdravje in pripraviti načrta strategije komuniciranja in ozaveščanja javnosti o problematiki VF EMP s posebnim poudarkom na najbolj ranljivih skupinah prebivalstva.
- Pripraviti predloge za oblikovalce politik javnega zdravja na podlagi smernic Svetovne zdravstvene organizacije in drugih mednarodnih organizacij kot pomoč pri odločanju na področju zdravstvenih tveganj zaradi različnih virov VF EMS v Sloveniji ter uvajanju ukrepov za zmanjševanje tveganj za posamezne najbolj ranljive skupine prebivalstva (npr. otrok in mladostnikov).

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je podrobna analiza izpostavljenosti prebivalstva visokofrekvenčnim elektromagnetnim sevanjem (VF EMS), še posebno zaradi uvajanja nove tehnologije 5G ter opraviti celovito oceno tveganj. Tehnologija 5G prinaša številne prednosti, kot so hitrejši prenosi podatkov in izboljšana povezaljivost, vendar pa se ob tem pojavljajo tudi vprašanja o njenem vplivu na okolje in zdravje. Proučevanje okolja v kontekstu 5G je ključno za razumevanje teh vplivov, saj se tehnologija hitro razvija in njen učinek na ekosisteme ter človeško zdravje še ni povsem razjasnjen. Namen projekta je pridobiti podatke o izpostavljenosti prebivalstva.

Podatki o območjih obremenjenosti bodo pripravljeni tudi v obliki, ki bo omogočala njihov vnos v Atlas okolja in druge geografsko informacijske sisteme.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MZ 20 %, MZ URSIV 10 %, MOPE 20 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila: Damijan Škrk (MZ),
e-naslov: Damijan.skrk@gov.si
Marjeta Zupančič (MOPE),
e-naslov: marjeta.zupancic@gov.si

Tema, pri katerih je MOPE sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje

TEMA: Nacionalna shema za zdravje in okolje

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 1.9.1.

Naslov teme: Nacionalna shema za zdravje in okolje

Cilji:

- Analiza zakonodaje, strateških dokumentov in deklaracij z vidika okolja in zdravja (STRS, NEPN, RDPSS 2050, Deklaracija COP28 o podnebjju in zdravju, Globalni akcijski načrt za podnebje in zdravje, Agenda za trajnostni razvoj 2030, Evropski zeleni dogovor, Deklaracija iz Dohe o podnebnih spremembah in zdravju, Budimpeška deklaracija o okolju in zdravju, Ocena ranljivosti in tveganja za zdravje, itd.).
- Identifikacija obstoječih nacionalnih in regijskih programov, shem, orodij, projektov (vključno z EU in CRP projekti) s področja javnega zdravja, blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje (npr. Zdravje v občinah, Zelena shema, predhodni CRP projekti).
- Identifikacija obstoječih mednarodnih certifikatov za zdravstvene zavode oz. ustanove s področja blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje.
- Mednarodna primerjava (»benchmark») z vidika najuspešnejših nacionalnih in regijskih shem s področja krepitve zdravja v povezavi z blaženjem podnebnih sprememb in prilagajanjem nanje ter razširjenosti okoljskih in predvsem trajnostnih znakov za zdravstvene zavode oz. ustanove (najmanj po tri države).

Cilji izvedbene faze:

- Vsebinsko in vizualno oblikovanje nacionalne sheme ali nadgradnja obstoječe sheme za krepitev

zdravja in razogljičenje zdravstvenega sistema (okoljski, ekonomski in družbeni vidik trajnostnega prehoda ter vsi vidiki javnega zdravja), kot praktično orodje za občine in zdravstvene zavode, ki združuje in nadgrajuje vse predhodne relevantne programe in projekte ter omogoča mednarodno primerjavo občin in zdravstvenih ustanov. Shema se zastavi izrazito praktično - po sistemu semaforja oz. kljukanja (kaj je že narejeno oz. v kakšni meri in kako priti do želenega cilja), opredeljeni so kvantitativni in kvalitativni kazalniki s primeri dobrih praks za izboljšave itd.

- Oblikovanje dolgoročno vzdržnega organizacijskega okvirja oz. poslovnega modela (vodenje sheme, motiviranje deležnikov za vključitev in izboljšave, podpora uporabnikom in izobraževanja, skrbništvo informacijskega sistema, terenske evalvacije, nadgradnje sheme, itd.).
- Oblikovanje kadrovskega okvirja oz. sistemske rešitve za občine in zdravstvene zavode.
- Priprava vsebinskih izhodišč, funkcionalnih specifikacij in arhitekturne sheme za nacionalno informacijsko središče, ki bo služilo kot podatkovno skladišče, orodje za vizualni prikaz podatkov, primerjalno orodje med občinami in med zdravstvenimi zavodi z vidika krepitev zdravja, blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe.
- Identifikacija potrebnih sprememb zakonodaje za krepitev javnega zdravja v povezavi z okoljem in za pridobivanje podatkov.
- Outputi poleg osnovnega dokumenta: Word dokument s ključnimi rezultati projekta v obsegu 50 strani, vizualno privlačen in uporabniku prijazen vodnik za pristop k shemi in za njeno implementacijo, vizualno privlačna in uporabniku prijazna PPT predstavitev, 4-stranska pdf. infografična predstavitev, najmanj 3 predstavitve za naročnika oz. ciljno javnost.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je razviti nacionalno shemo, kot praktično orodje za občine in zdravstvene zavode, ki bo omogočalo krepitev zdravja prebivalcev ter učinkovit trajnostni prehod zdravstvenega sistema tako z vidika blaženja kot tudi prilagajanja na podnebne spremembe in bo vključevala vse vidike javnega zdravja. Shema, ki bo zasnovana motivacijsko, bo na osnovi kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov omogočala primerjavo med občinami oz. zdravstvenimi ustanovami ter mednarodno. Občine in zdravstveni zavodi bodo s shemo pridobili vpogled v trenutno stanje, služila bo kot dolgoročno orodje za napredek ter podporo pri sprejemanju odločitev, usmerjenih v zdravo okolje, brezogljično delovanje in odpornost na podnebne spremembe z namenom krepitev zdravja prebivalstva.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 100.000,00 EUR (MZ 30 %, MOPE 20 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Nataša Hočevar
e-naslov: natasa.hocevar@gov.si

8. Predlagatelj teme: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Pregled potreb in predlog razširitev storitev bolnišnične šole

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.2.

Naslov teme: Pregled potreb in predlog razširitev storitev bolnišnične šole

Cilji:

- Analiza obstoječih storitev bolnišnične šole in predlogi širitev storitev:
 - zagotavljanje programov bolnišnične šole za učence in dijake na zdravljenju v bolnišnici;
 - aktivnosti za vključevanje v matično šolsko okolje med zdravljenjem in po njem, dokler ni možna polna vključenost v matično šolo, ter tudi poznejše svetovanje in povezovanje z matično šolo;
 - strokovna podpora vrtcem in šolam, ki vključujejo dolgotrajno bolne otroke;
 - podpora učencem in dijakom s posebnimi potrebami, ki imajo življenjsko ogrožajoče zdravstvene težave in le redko ali sploh ne obiskujejo šole.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilji bolnišničnega izobraževanja in raziskovalnega projekta

Bolnišnične šole v Sloveniji zagotavljajo vzgojno-izobraževalni proces učencem in dijakom, ki se zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo redno vključevati v pouk na matični šoli. Njihova ključna vloga je omogočiti kontinuiteto izobraževanja ter s tem prispevati k celostnemu razvoju otrok in mladostnikov.

V okviru projekta pričakujemo podrobnejšo analizo naslednjih ciljev:

1. Analiza stanja in prenos dobrih praks

- 1.1 Izpeljati analizo trenutnega delovanja bolnišnične šole in ugotoviti potrebe na terenu.
- 1.2 Primerjati slovenski model z mednarodnimi praksami ter poiskati učinkovite rešitve za izboljšanje sistema.
- 1.3 Nadgraditi obstoječe programe bolnišnične šole in metode poučevanja ter jih prilagoditi različnim ciljnim skupinam.

2. Razvoj in širitev storitev bolnišničnih šol

- 2.1 Analizirati obstoječe storitve in identificirati dodatne potrebe otrok in mladostnikov, ki zaradi zdravstvenih razlogov niso redno vključeni v šolski proces.
- 2.2 Razširiti storitve na otroke, ki so zaradi kroničnih ali življenjsko ogrožujočih bolezni v šoli manj prisotni in se vključujejo le v skladu z individualiziranim programom.
- 2.3 Oblikovati podporne storitve za vrtce in šole, ki vključujejo dolgotrajno bolne otroke, ter jim zagotoviti strokovno pomoč in smernice.
- 2.4 Razviti podporne programe za otroke in mladostnike s težavami na področju duševnega zdravja, ki bi jim prilagojen izobraževalni proces lahko pomagal pri rehabilitaciji.

3. Normativne spremembe

- 3.1 Na podlagi ugotovitev pripraviti predlog normativnih sprememb za prilagoditev bolnišničnega izobraževanja dejanskim potrebam otrok in mladostnikov.
- 3.2 Vzpostaviti trajnostne rešitve za povezovanje bolnišničnih šol z rednimi izobraževalnimi ustanovami, zdravstvenimi službami in drugimi podporami v sistemu.
- 3.3 Oblikovati predlog mreže bolnišničnih šol s kadrovskimi resursi.

S projektom želimo izboljšati delovanje bolnišnične šole, povečati njeno dostopnost ter prispevati k celoviti podpori otrokom in mladostnikom, ki se zaradi bolezni srečujejo s posebnimi izzivi v izobraževalnem procesu.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 40.000,00 EUR (MVI 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Polona Šoln Vrbinc,
e-naslov: Polona.Soln@gov.si

Tema, pri katerih je MVI sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje

TEMA: Analiza zaznane problematike digitalne zasvojenosti otrok in mladostnikov ter odraslih s popisom potreb in aktivnosti za preprečevanje le-teh ter proučitev možnosti vzpostavitve mehanizma stalnega spremljanja rabe IKT v šolskem okolju in širše

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.13.

Naslov teme: Analiza zaznane problematike digitalne zasvojenosti otrok in mladostnikov ter odraslih s popisom potreb in aktivnosti za preprečevanje le-teh ter proučitev možnosti vzpostavitve mehanizma stalnega spremljanja rabe IKT v šolskem okolju in širše

Cilji:

- Analiza uporabe digitalnih tehnologij po starosti, namenu, vsebini z vidika uporabnikov s poudarkom na otrocih in mladostnikih, strokovnih delavcev in staršev.
- samoocena kompetenc in potreb strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, zdravstvu, socialnem varstvu za izvajanje preventivnih aktivnosti, prepoznavo ter usmerjanje k nadaljnjim virom pomoči.
- Popis in pregled obstoječih aktivnosti, ki naslavlajo nekemične zasvojenosti in njihov obseg v šolskem okolju in izven.
- Popis in pregled zunanjih virov pomoči in strokovne obravnave (zdravstvene ustanove in sociala), vključno z geografsko razpršenostjo, dostopnostjo, virom financiranja.
- Postavljanje mejnikov/definicije primerne, prekomerne, tvegane rabe IKT v šolskem prostoru in izven.
- Priprava predloga protokola o sodelovanju med šolami oz. VIZ in drugimi deležniki (javnozdravstvenimi ustanovami, Centri za duševno zdravje, CSD, izvajalci socialnovarstvenih programov, nevladnimi organizacijami, starši) v primerih zaznave tvegane rabe digitalnih tehnologij in IKT.
- Priprava podlag za oblikovanje smernic za uporabo IKT v VIZ in izven.
- Oblikovanje predloga za vzpostavitev mehanizma (instrumenta) za spremljanje rabe in prekomerne rabe IKT.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen raziskovalnega projekta je narediti analizo problematične rabe digitalnih tehnologij in digitalne zasvojenosti otrok in mladostnikov ter odraslih, pregled obstoječih preventivnih programov in vsebin v šolskem okolju in širše ter oblikovanje sistema spremljanja problematike in razvojem protokolov sodelovanja med različnimi službami v okviru zdravstva, šolstva in sociale.

Zasvojenost osebe z digitalnimi tehnologijami kot tudi prekomerna uporaba lahko negativno vplivata na fizično in duševno zdravje. Zaradi razvoja možganov, ki traja do 24 leta starosti, proliferacije digitalnih tehnologij in vseprisotne rabe med otroki in mladostniki je ključno izobraževanje in opismenjevanje za varno in smotrno rabo digitalnih tehnologij, kot tudi prepoznavanje tveganega vedenja, ki lahko vodi v razvoj nekemičnih zasvojenosti.

Prvi cilj opolnomočenja in digitalnega opismenjevanja za premišljeno in varno rabo digitalne tehnologije naslavlja učni načrti (skupni cilji) in mnoge druge aktivnosti MVI in MZ. Drugi cilj, torej zgodnje prepoznavanje tveganega vedenja med otroki in mladostniki za razvoj nekemičnih zasvojenosti, pa v šolskem prostoru (in drugih družbenih podsistemi) ni sistematično naslovljen.

Revizija računskega sodišča za področje digitalnih zasvojenosti iz leta 2023 je priporočila trem ministrstvom (MVI, MDDSZ in MZ), naj poskrbijo za izvedbo raziskave o tem, koliko ur dnevno osnovnošolci in srednješolci v običajnih okoliščinah preživijo pred zasloni zaradi sledenja pouku in drugih obveznosti za šolo ter posebej v prostem času, pri čemer naj se raziskava osredotoča tudi na preveritev potreb otrok in mladostnikov po določeni vrsti strokovne obravnave. Zato je potrebno, da se v raziskavo vključijo strokovnjaki vseh treh področij – zdravstva, pedagogike in sociale.

Revizija nadalje navaja, da je potrebna analiza, na podlagi katere bi bilo mogoče opredeliti tak obseg uporabe digitalnih tehnologij, ki bi bil za potrebe izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah še primeren za zdravje in razvoj otrok in mladostnikov. Predvidoma se na podlagi analize oblikujejo enotna in med resorji usklajena priporočila za vrtce, šole, starše in strokovne delavce. Poleg tega pa se prouči možnost in pripravijo predlogi za vzpostavitev mehanizma analiziranja in spremljanja potreb glede preprečevanja tveganega vedenja za razvoj nekemičnih zasvojenosti pri otrocih in mladostnikih in širše.

V okviru raziskovalnega projekta se pričakuje tudi pregled obstoječih praks v šolskem okolju za preprečevanje in zgodnjo prepoznavo problematične rabe digitalnih naprav pri otrocih in mladostnikih ter priprava predlogov za dodatno kritično obravnavo teh vsebin z namenom zmanjšanja škodljivih posledic prekomerne rabe ter oblikovanje priporočil glede splošnih šolskih pravil.

Revizijsko poročilo še posebej izpostavi nepregledno delitev pristojnosti za posamezne aktivnosti in podvajanje posameznih aktivnosti (javna služba in NVO) MZ in MDDSZ, zato predlaga, da se na podlagi rezultatov izvedene raziskave konkretnije določi vloga deležnikov znotraj posameznih mrež v okviru javne službe (VIZ, strokovne zdravstvene in socialne službe) ter vlogo zunanjih deležnikov, kot dopolnitev aktivnosti javne mreže. S tem namenom se v projektu pripravi predlog protokola o sodelovanju med različnimi deležniki v primeru zaznave prekomerne rabe IKT.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(MZ 16,67 %, MVI 16,67 %, MDDSZ 16,67 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Mateja Markl,
e-naslov: mateja.markl@gov.si

Tema, pri katerih je MVI sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za pravosodje

TEMA: Analiza vrzeli v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj in razvoj programa za skupno multidisciplinarno usposabljanje

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme: 5.10.2.

Naslov teme: Analiza vrzeli v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj in razvoj programa za skupno multidisciplinarno usposabljanje

Cilji:

- Ugotovitev pomanjkljivosti v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov z različnih področij (policija, pravosodje, sociala, vzgoja in izobraževanje, duševno zdravje), ki obravnavajo mladoletnike zaradi kaznivih dejanj.
- Pregled programov multidisciplinarnih usposabljanj v treh državah.
- Opredelitev znanj, ki jih je glede na ugotovljene pomanjkljivosti treba zagotoviti posameznim skupinam strokovnjakov.
- Opredelitev vsebin za skupna multidisciplinarna usposabljanja, ki obravnavajo mladoletnike zaradi kaznivih dejanj.
- Ocena števila strokovnjakov, ki bi jim bilo potrebno zagotoviti multidisciplinarno usposabljanje na letni ravni.
- Priprava programa skupnega multidisciplinarnega usposabljanja.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt je namenjen izboljšanju kompetenc strokovnjakov, ki delajo z mladoletnimi storilci kaznivih dejanj, ter vzpostavitvi učinkovitega in usklajenega sistema obravnave, ki bo temeljil na multidisciplinarnem pristopu. Ključni cilj je priprava programa skupnega multidisciplinarnega usposabljanja, namenjenega strokovnjakom vseh področij, ki se vključujejo v obravnavo mladoletnikov, s poudarkom na izboljšanju sodelovanja med institucijami, pri čemer bo predvideno tudi ustrezno evalviranje usposabljanj.

Analiza trenutnega sistema usposabljanj bo osredotočena na ugotavljanje vrzeli v znanju strokovnjakov, potrebnem za izboljšanje sodelovanja med različnimi sektorji. Primerjalna analiza bo zajela države, ki so uspešno implementirale multidisciplinarna usposabljanja. Na podlagi analize vrzeli bodo identificirana ključna znanja za posamezne strokovne skupine in osnovna skupna znanja, ki jih potrebujejo vsi sodelujoči strokovnjaki za uspešno medsebojno sodelovanje, pri čemer bo poseben poudarek na razvijanju kompetenc za sodelovanje med institucijami.

Pri oblikovanju vsebin usposabljanj bodo upoštevani ključni dejavniki uspešnega multidisciplinarnega sodelovanja.

Pripravljena bo ocena potreb po multidisciplinarnem usposabljanju, ki bo vključevala oceno števila strokovnjakov, ki jih je treba usposobiti ter določitev ključnih ciljev, ki jih je treba doseči. Analiziran bo tudi najprimernejši način izvedbe usposabljanj – ali naj se izvajajo na nacionalni ali regionalni ravni. Končni rezultat projekta bo priprava celovitega programa multidisciplinarnega usposabljanja, ki bo temeljil na načelih sodelovanja. Program bo vključeval vsebine za različne strokovne skupine, ter predloge za stalno spremljanje in evalvacijo učinkovitosti usposabljanj. Evalvacija bo vključevala tako kvantitativne kot kvalitativne kazalnike, pri čemer bo posebna pozornost namenjena dejanskemu izboljšanju sodelovanja med institucijami in pozitivnemu vplivu na mladoletnike, obravnavane v mladoletniškem kazensko-pravnem sistemu.

Okvirno obdobje trajanja projekta:

do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev:

do 64.000,00 EUR

(MP 12,50 %, MDDSZ 12,50 %, MZ 12,50 %, MVI 12,50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:

Janja Plevnik,

e-naslov: janja.plevnik@gov.si (MP)

9. Predlagatelj teme: Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost

Republike Slovenije

1. TEMA: Razvoj strategije prehoda na vzdržne modele znanstvenega objavljanja, usklajene z dobrimi praksami v Evropskem raziskovalnem prostoru

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalen sektor

Številka teme: 2.6.4.

Naslov teme: Razvoj strategije prehoda na vzdržne modele znanstvenega objavljanja, usklajene z dobrimi praksami v Evropskem raziskovalnem prostoru

Cilji:

- Analiza prevladujočih načinov znanstvenih objav slovenskih raziskovalcev (npr. glede na poslovni model založnikov) ter razlogov in okoliščin za te (npr. navezanost na določene založnike in razlogi za to).
- Analiza dobrih praks držav Evropskega raziskovalnega prostora s poudarkom na državah, ki se aktivno prilagajajo dolgoročnim rešitvam priporočil evropskih raziskovalnih politik na področju znanstvenega objavljanja.
- Priprava predloga konkretne strategije z ustrezno časovnico, ki bo upoštevala aktualne politike in dobre prakse ERA in bo lahko podlaga za izvajanje aktivnosti prehoda Slovenije v bolj vzdržne in po možnosti neprofitne oblike odprtega znanstvenega objavljanja na način, da po eni strani omejimo nevzdržno porabo javnih sredstev, ki bodo na tak način lahko porabljeni v podporo odličnosti raziskav, po drugi strani pa s temi spremembami ne bo okrnjena konkurenčnost slovenskih raziskovalcev (v okviru teh rešitev predlagati tudi npr. načine promocije, ozaveščanja in usposabljanja akterjev znanstvenoraziskovalnega sistema, ureditev vprašanja upravičenosti stroškov odprtega dostopa v naročniških/hibridnih revijah ipd.).

Podrobnejša obrazložitev:

Področje odprte znanosti je v evropskem in globalnem merilu doseglo veliko podporo in razvoj. Načela odprte znanosti so bila kot prepoznane prioritete uvedena na nivoju evropskih² in mednarodnih³ raziskovalnih politik in preko »European Research Area Policy Agenda⁴« ter spremljajočih nacionalnih ukrepov prenesena v praktično delovanje evropskega raziskovalnega prostora (European Research Area, ERA), vključno s Slovenijo. V ospredju odprte znanosti, ki jo preko nacionalne zakonodaje in raziskovalne in inovacijske strategije in vladnih reformnih ukrepov na področju znanosti uvajamo tudi v Sloveniji, je odprti dostop do javno financiranih rezultatov raziskav. Osrednji del teh rezultatov so znanstveni članki v znanstvenih revijah. Tako v okviru reforme ERA kot s tem povezanimi nacionalnimi zahtevami je potrebno za članke objavljene v znanstvenih revijah zagotoviti polno in takojšnjo odprto dostopnost. Pomemben del znanstvenih revij danes še vedno izhaja v poslovnih modelih, ki kljub plačilu naročnine zahtevajo dodatno plačilo za odprto dostopno objavo članka (t.i. naročniške oziroma hibridne revije). To je z vidika rabe javnih financ oteževalna okoliščina, ki pa se ji v sedanjih razmerah na področju znanstvenega založništva zaradi omejenih možnosti kakovostnega objavljanja po posameznih raziskovalnih disciplinah še ni mogoče dovolj učinkovito izogniti. Pri tem je velika težava, da gre pri komercialnih založbah mednarodne znanstvene literature pogosto za monopolni položaj le teh, da lahko na tak način brez omejitev postavljajo cene. Le te se posledično pogosto spiralno dvigajo.

² Council of the EU conclusions: The transition towards an Open Science system (2016) <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9526-2016-INIT/en/pdf>

³ UNESCO Open science recommendation: <https://en.unesco.org/science-sustainable-future/open-science/recommendation>

⁴ https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/ec_rtd_era-policy-agenda-2021.pdf

Koalicija S⁵ je povezala financiranje raziskav, zlasti tiste v evropskem prostoru (član Koalicije S je tudi ARIS) s ciljem, da pospeši prehod držav ERA (in širše) v takojšnji in polni odprti dostop do znanstvenih publikacij. Ena od oblik urejanja vprašanj stroškov objavljanja v naročniških/hibridnih revijah je bila uvedba preoblikovalnih pogodb s prehodnim obdobjem do 31.12.2024, ki pa se v splošnem niso obnesle kot učinkovite. Zato jih Koalicija S ne podpira več. V sklopu svojih splošnih usmeritev npr. glede financiranja odprtega dostopa v naročniških revijah pa izjemoma še vedno dopušča članom, da uporabljajo preoblikovalne pogodbe tudi po zaključku leta 2024 kot del s tem povezanih nacionalnih rešitev. Eno od osrednjih vprašanj za predloge projektov na to temo je zato, kako naj Slovenija oblikuje svoj pristop in rešitve glede zagotavljanja odprtega dostopa v okviru pogodb s ponudniki mednarodne znanstvene literature ali platformami za odprte objave.

Za Slovenijo je namreč ključno, da to področje v kompleksnih tranzicijskih razmerah znanstvenega objavljanja čim boljše dolgoročneje uredi in pri tem upošteva rešitve in izkušnje drugih držav ERA. Željene so rešitve oziroma predlogi po zgledu dobrih praks ERA, ki vodijo v preferirane dolgoročne rešitve v skladu s priporočili evropskih raziskovalnih politik na tem področju.

Rešitve na tem področju so postopne. Zato je nujno potrebno, da se pripravi predlog konkretne strategije z ustrežno časovnico, ki bo podlaga za izvajanje aktivnosti prehoda v bolj vzdržne in po možnosti neprofitne oblike odprtega znanstvenega objavljanja na način, da po eni strani ne bo pretirane porabe javnih sredstev, ki bodo na tak način lahko v podporo odličnosti, po drugi strani pa s temi spremembami ne bo okrnjena konkurenčnost slovenskih raziskovalcev.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MVZI 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Ivan Skubic,
e-naslov: ivan.skubic@gov.si

2. TEMA: Razvoj in posodobitev jedrske raziskovalne infrastrukture

Težišče 4: Ohraneno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme: 4.8.4.

Naslov teme: Razvoj in posodobitev jedrske raziskovalne infrastrukture

Cilji:

- Analiza sedanjih in projekcija bodočih potreb deležnikov in potencialnih uporabnikov po storitvah jedrskih raziskovalnih reaktorjih v Sloveniji in EU.
- Priprava funkcionalnih in tehničnih zahtev ter razvoj koncepta večnamenskega jedrskega raziskovalno izobraževalnega reaktorja.
- Identifikacija in ocena načrtovanih stroškov in koristi reaktorja.
- Opredeliti vlogo raziskovalno-izobraževalnih reaktorjev pri razogljičenju elektroenergetskega sistema, pri podaljšanju življenjske dobe jedrske elektrarne NEK ter pri pripravah na gradnjo morebitne nove jedrske elektrarne v Sloveniji.
- Razvoj in ohranjanje kompetenc in znanja na področju uporabe jedrskih tehnologij.
- Izdelava načrta prednostnih aktivnosti za razvoj in posodobitev jedrske raziskovalne infrastrukture.

⁵ <https://www.coalition-s.org/>

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MVZI 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Tomaž Boh,
e-naslov: tomaz.boh@gov.si

3. TEMA: Razvoj študijskega programa slovenskega znakovnega jezika na prvi univerzitetni stopnji študija

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme: 3.2.1.

Naslov teme: Razvoj študijskega programa slovenskega znakovnega jezika na prvi univerzitetni stopnji študija

Cilji:

- Pregled stanja in potreb za razvoj študijskega programa slovenskega znakovnega jezika na prvi univerzitetni stopnji študija.
- Izdelava analize področnih značilnosti in obveznih sestavin navedenega študijskega programa v skladu z Zakonom o visokem šolstvu in Merili NAKVIS za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov.
- Priprava priporočil in predlogov glede ureditve za pripravo in izvedbo študijskega programa slovenskega znakovnega jezika na prvi univerzitetni stopnji študija.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MVZI 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Duša Marjetič,
e-naslov: dusa.marjetic@gov.si

4. TEMA: Raziskava bivanja študentov in študentk

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 3.12.1.

Naslov teme: Raziskava bivanja študentov in študentk

Cilja:

- Izvedba analize bivanja študentske populacije v visokošolskih središčih ter vpliv načinov bivanja študentov in študentk na stanovanjski trg ter na dostopnost študija in uspešnost dokončanja.
- Priprava priporočil in predlogov glede ureditve bivanja študentov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MVZI 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Duša Marjetič,
e-naslov: dusa.marjetic@gov.si

Tema, pri kateri je MVZI sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

TEMA: Kadrovska strategija in akcijski načrt za slovenski nacionalni jedrski program

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.8.: Nizkoogljično krožno gospodarstvo

Številka teme: 4.8.3.

Naslov teme: Kadrovska strategija in akcijski načrt za slovenski nacionalni jedrski program

Cilji:

- Pripraviti kadrovsko strategijo in akcijski načrt za slovenski nacionalni jedrski program. Ključni elementi strategije bodo:
 - analiza trenutnega stanja,
 - projekcija potreb jedrskih kadrov z okvirnim številom in izobrazbeno strukturo po sektorjih in deležnikih do leta 2050,
 - identifikacija potrebnih ukrepov v sistemih izobraževanja in usposabljanja. Predvidijo se tudi potrebni viri.
- Ocena trenutnega stanja naj, v sodelovanju z največjimi deležniki (industrija, regulator, raziskave in visoko šolstvo), oceni tudi starostno strukturo, projekcija pa še okvirni katalog pričakovanih kompetenc. Projekcije naj upoštevajo mogoče scenarije razvoja jedrske energije v Sloveniji, in sicer:
 1. Dolgoročno obratovanje NEK.
 2. Gradnjo nove večje enote električne moči pribl. 1 GW.
 3. Gradnjo enega ali več malih oz. modularnih reaktorjev.
 4. Gradnjo novega raziskovalnega reaktorja.
 5. Kombinacije scenarijev 1+2, 1+3 in 1+2+3, vse tudi s 4 in brez 1.

Podrobnejša obrazložitev:

Zasnova in izvedba kadrovske strategije in akcijskega načrta za slovenski nacionalni jedrski program naj poleg strategije in akcijskega načrta nakaže tudi pričakovane nosilce in financirje posameznih aktivnosti ter ključne mehanizme za uravnoteženje sodelovanja in konkurence vseh deležnikov pri pridobivanju in izobraževanju kadrov doma in v regiji. Omogoči naj tudi redno obnavljanje in prilaganje povezanim strateškim dokumentom (energetika, jedrska energetika), ki se bodo razvijali ali spreminjali v prihodnosti. Naročniku se preda vse zbrane dokumente, podatke, orodja, itd.

Projekcije potreb po kadrih naj vsebujejo tudi okvirne časovnice v skladu s ključnimi fazami jedrskega programa (odločitev, gradnja, obratovanje). Projekcije naj bodo skladne tudi z dokumentom IAEA NG-T-3.1 (Rev. 2, 2024): Milestones in the Development of a National Infrastructure for Nuclear Power, <https://www.iaea.org/publications/15516/milestones-in-the-development-of-a-national-infrastructure-for-nuclear-power>). Smiselno naj se upošteva in uporabi tudi orodja za projekcijo, ki jih je pripravila mednarodna agencija za atomsko energijo IAEA (IAEA Capacity Building Hub <https://nucleus.iaea.org/sites/connect/CBHpublic/SitePages/Home.aspx>).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
(MOPE 25 %, MVZI 25 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Janez Gale,
e-naslov: janez.gale@gov.si

10. Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost
Republike Slovenije

1. TEMA: Analiza stanja in razvoj trajnostnega turizma v zamejstvu

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalen sektor

Številka teme: 2.6.5.

Naslov teme: Analiza stanja in razvoj trajnostnega turizma v zamejstvu

Cilji:

- Analiza stanja na področju turizma v zamejstvu.
- Identifikacija potencialov in usmeritev turistične politike za dvig kakovosti in pospeševanje razvoja trajnostnega turizma v zamejstvu (spodbujanje turistične ponudbe ter razvoj lokalnih turističnih produktov).
- Možnosti za sodelovanje med slovenskim gospodarstvom, raziskovalnimi organizacijami in univerzami z zamejskimi gospodarskimi organizacijami in drugimi subjekti na področju turizma.

Podrobnejša obrazložitev:

Zamejstvo predstavlja širši slovenski narodni prostor. Gospodarstvo je temelj za življenje in obstoj, kar velja tudi za zamejstvo. Razvoj območja ter napredek je mogoč le s povezovanjem, koristi od povezovanja pa ima tako zamejska gospodarska skupnost, kot tudi matična država, saj gospodarstvo poteka v dveh smereh. Trajnostni turizem je eden izmed najhitreje rastočih sektorjev gospodarstva in predstavlja pomembno razvojno priložnost zamejskega območja. Turizem je že danes ena izmed gospodarskih panog, ki v zamejskem območju prinaša velik delež dohodkov, kljub temu pa ima še velike razvojne potenciale. Raznolikost teh območij (op. zamejska območja so bogata z naravnimi lepotami, kulturno dediščino in zgodovinskimi znamenitostmi, ki privabljajo turiste) omogoča razvoj nove turistične ponudbe in kakovostno nadgradnjo obstoječe (op. ustvarja nova delovna mesta, spodbuja lokalno podjetništvo, povečuje prihodke ter privablja investicije, ki so ključne za izboljšanje infrastrukture in kakovosti življenja).

Potrebno je poiskati mehanizem, oblike in metode dela, ki bodo skozi spodbujanje trajnostnega turizma omogočile dvig kakovosti ter konkurenčnost lokalnega gospodarstva in s tem okrepitev ekonomskih temeljev zamejske gospodarske skupnosti ter dale zagon povezovanju zamejskih gospodarskih organizacij s Slovenijo. Razvoj trajnostnega turizma v zamejstvu je pomemben za celovit in uravnotežen razvoj teh območij. Spodbujanje trajnostnega turizma tudi pomaga krepiti identiteto zamejskih skupnosti in njihovo prepoznavnost na mednarodni ravni.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Petra Grilc,
e-naslov: petra.grilc@gov.si,
tel. št.: 01/400 3218

2. TEMA: Vzpostavitev in krepitev ekosistema slovenskih podjetnikov v ZDA

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalen sektor

Številka teme: 2.6.6.

Naslov teme: Vzpostavitev in krepitev ekosistema slovenskih podjetnikov v ZDA

Cilji:

- Identifikacija glavnih centrov slovenskih podjetnikov v ZDA.
- Analiza obstoječih akademsko-poslovnih ekosistemov slovenskih podjetnikov v ZDA.
- razumevanje interesov in izzivov slovenskih podjetnikov v ZDA ter njihovega interesa za sodelovanje s slovenijo.
- Predlaganje politik in strategij za izboljšanje delovanja samega ekosistema za podporo internacionalizaciji, temelječih na dobrih praksah iz EU.
- Predlaganje politik in strategij za krepitev poslovnih ekosistemov, temelječih na dobrih praksah iz EU.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt temelji na veljavnih razvojnih politikah, kot so Program spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva, Raziskovalna in inovacijska strategija Slovenije (RISS), zakonu o podpornem okolju za podjetništvo (ZPOP-1) in Zakonu o spodbujanju investicij (ZSInv)

Glavni cilji projekta so identifikacija geografskih centrov slovenskih podjetnikov v ZDA, analiza njihovih akademsko-poslovnih ekosistemov, razumevanje izzivov in interesov ter oblikovanje strategij in politik za krepitev ekosistema na podlagi dobrih praks iz EU.

Raziskava se bo osredotočila na štiri ključna vprašanja:

1. Kje se nahajajo glavni centri slovenskih podjetnikov v ZDA?
2. Kako vzpostaviti učinkovit ekosistem?
3. Kakšen je interes podjetnikov za sodelovanje s Slovenijo?
4. Kateri so glavni izzivi pri njihovem delovanju?

Metodologija vključuje kartiranje centrov podjetnikov s pomočjo geografskih informacijskih sistemov (GIS), ankete in intervjuje s podjetniki in raziskovalci ter študije primerov uspešnih akademsko-poslovnih ekosistemov iz EU. Analiza bo podlaga za praktične predloge, ki bodo vključeni v digitalno platformo za mreženje in sodelovanje.

Rezultati bodo identifikacija ključnih podjetniških središč (npr. New York, Silicijska dolina, Boston), poglobljena analiza ekosistemov, dokumentirane dobre prakse iz EU ter konkretni predlogi za izboljšanje sodelovanja slovenskih podjetnikov v ZDA s Slovenijo, vključno z organizacijo znanstveno-poslovnih dogodkov. Projekt bo trajal 12 mesecev in bo služil kot strateški okvir za nadaljnjo podporo internacionalizaciji slovenskega gospodarstva.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Nejc Perhavec,
e-naslov: nejc.perhavec@gov.si
tel. št.: 01/400 3319

3. TEMA: Ukrepi za dvig dodane vrednosti na zaposlenega

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme: 2.7.1.

Naslov teme: Ukrepi za dvig dodane vrednosti na zaposlenega

Cilja:

- Dvig dodane vrednosti na zaposlenega.
- Identifikacija ukrepov, s katerimi bi podjetja najhitreje dvignila dodano vrednost na zaposlenega.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt »Ukrepi za dvig dodane vrednosti na zaposlenega« je namenjen oblikovanju učinkovitih ukrepov za dvig dodane vrednosti na zaposlenega. S pomočjo raziskave želimo prepoznati ključne dejavnike, ki vplivajo na dvig produktivnosti in prepoznati ovire, ki dvig produktivnosti zavirajo. Z raziskavo želimo ugotoviti ali so ukrepi, ki naslavljaajo podjetja v določeni panogi, usmerjeni dovolj ciljno, da bi lahko prinesli rezultate. Vse pogosteje je namreč slišati mnenja, da bi bilo bolj učinkovito, če bi lahko ukrepe oblikovali tako, da bi jih bilo mogoče sproti prilagajati za potrebe posameznega podjetja. V raziskavi se želimo osredotočiti na naslednja vprašanja:

- katere so najboljše prakse za dvig dodane vrednosti na zaposlenega v drugih državah in regijah;
- kako lahko najbolj učinkovito spodbudimo inovacije in tehnološki razvoj v podjetjih;
- kako na dvig produktivnosti vplivajo tehnološke in kako netehnološke inovacije;
- kako lahko učinkovito spodbudimo izvoz in internacionalizacijo slovenskih podjetij.

Pri raziskavi naj bi uporabili kvantitativne in kvalitativne metode raziskovanja. Pričakovani rezultati raziskave so:

- identifikacija ključnih dejavnikov in ovir, ki omejujejo dvig dodane vrednosti;
- konkretna priporočila za oblikovanje politik, ki bodo spodbujale dvig dodane vrednosti;
- identifikacija primerov dobrih praks iz drugih držav in regij, ki bi se lahko uporabile v Sloveniji;
- ekonomske analize, ki bodo ocenile vpliv različnih ukrepov na dvig dodane vrednosti na zaposlenega.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Tomislav Jurman,
e-naslov: tomislav.jurman@gov.si
tel. št.: 01/400 3460

4. TEMA: Predlog smernic požarne varnosti za rabo lesa pri gradnji

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalen sektor

Številka teme: 2.6.7.

Naslov teme: Predlog smernic požarne varnosti za rabo lesa pri gradnji

Cilji:

- Pregled ustreznosti obstoječih smernic požarne varnosti glede na tehnologije lesene gradnje.
- Analiza primerov tujih smernic požarne varnosti na trgih, kjer je razvita lesena gradnja.
- Razvoj in priprava predloga novih smernic za požarno varnost uporabe lesa pri različnih tehnologijah gradenj.

Podrobnejša obrazložitev:

Na globalnem in nacionalnem nivoju potekajo različna prizadevanja za doseg ciljev zelenega prehoda. Kot eno izmed najpomembnejših področjih, kjer je potrebo iskati spremembe, je izpostavljeno grajeno okolje, ki generira kar 40% toplogrednih plinov. Največji prispevek k izpustom grajenega okolja prispevajo uporabljeni gradbeni materiali, zato je izrednega pomena, da se daje prednost uporabi materialom, ki v času njihove proizvodnje, uporabe in razgradnje izkazujejo čim manjše negativne okoljske vplive. Dokazano je, da imajo na tem segmentu izrazito prednost naravni obnovljivi materiali, ki tekom svojega nastanka kopičijo v sebi CO₂, prav tako pa je za njihovo predelavo, uporabo in razgradnjo potrebno bistveno manj energije, kot to velja za gradbene materiale temelječe na fosilnih virih (beton, jeklo, aluminij, plastika...). Na področju grajenega okolja se tako izpostavlja predvsem potencial večje uporabe lesa in lesnih kompozitov, ki ima v Sloveniji tudi bogato tradicijo.

Glede na surovinski potencial (cca 58% ozemlja poraščeno z gozdovi) želi Slovenija krepiti tudi industrijo temelječo na lesu, kar je jasno opredelila tudi v strateških razvojnih dokumentih (Slovenska industrijska strategija 2021 – 2030, Izvedbeni dokument razvoja lesne industrije do 2030). Poseben poudarek je dan razvoju industrije vezane na leseno gradnjo, katera se dodatno stimulira tudi preko zelenih javnih naročil. Na nacionalnem nivoju je zaznati pozitivne premike glede uporabe lesa pri gradnji, zlasti pri individualni gradnji, med tem ko pa pri večjih objektih rast ne sledi pričakovanjem in možnostim. V zadnjem času je v zvezi s tem zaznati s strani različnih deležnikov pripombe nad določenimi regulatornimi omejitvami vezanimi na požarno varnost pri rabi lesa v gradnji, ki naj nebi sledile razvoju tehnologije tovrstne gradnje in dognanjem iz tujine. Požarna varnost v stavbah se v Slovenije presoja v skladu s Tehničnimi smernicami TSG-1-001: 2019, ki se glede rabe lesa v veliki meri sklicujejo na smernice Uporaba gorljivih/negorljivih gradbenih materialov (SZPV 412).

Upoštevajoč dejstvo, da so bile smernice SZPV 412 objavljene v letu 2012, med tem ko se je tehnologija rabe lesa pri gradnji v tem času hitro razvijala, v samih smernicah pa je bilo tudi omenjeno, da se bodo smernice v bodoče dopolnjevale s podrobnejšimi in obširnejšimi priporočili glede rabe lesa, pa do sedaj to še ni bilo narejeno, je osnovni cilj CRP projekta razvoj/priprava predloga za nove požarno varstvene smernice, ki bodo sledile novim tehnološkim rešitvam in mednarodnim dognanjem na področju uporabe lesa pri gradnji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 15 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Sebastijan Milovanovič Jarh,
e-naslov: sebastijan.milovanovic-jarh@gov.si
tel. št.: 01/400 3460

5. TEMA: Dodajanje vrednosti lesu slabše kakovosti/gozdno lesnim sortimentom

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalen sektor

Številka teme: 2.6.8.

Naslov teme: Dodajanje vrednosti lesu slabše kakovosti/gozdno lesnim sortimentom

Cilji:

- Analiza stanja lesa slabše kakovosti v Sloveniji.
- Podrobna analiza praks ravnanja z lesom slabše kakovosti v Sloveniji, državah EGS, ter državah, ki imajo na tem področju dobre prakse.
- Priprava predloga/nabora izdelkov potencialne predelave lesa slabše kakovosti v Sloveniji, upošteva ekonomsko upravičenje predloga, glede na obstoječo konkurenco.
- Sodelovanje z deležniki: vključitev lastnikov gozdov, družbe SiDG d. o. o., združenja SLOLES, GIS, SURS, GZS, OZS ...
- Primerjanje % izkoristka posekanega lesa za izdelke in za energetske izdelke kot zadnjega člena kaskadne rabe lesa.

Podrobnejša obrazložitev:

Delež lesa slabše kakovosti je pri proizvodnji gozdno lesnih sortimentov iz slovenskih gozdov visoko nad 30 odstotki. Trenutno konča tak les večinoma kot energent za pridobivanje toplote, v manjši meri za kogeneracijo elektrika/toplota.

Predelava v razne plošče (iverne, osb, lsb, vlaknenke...), je že del naše industrijske zgodovine, enako celuloza za papir, les za jamske konstrukcije (rudniki, premogovniki) podobno. Identificirana je tudi predelava tovrstnega lesa v lesno volno za toplotno izolacijo, ki jo naše gradbeništvo kupuje v tujini. Veliko se razpravlja tudi o možnostih rabe za izdelke biorafinerij (fibrilirana celuloza, utekočinjen les, lepila na osnovi lesa...), ki pa še ne pomenijo pomembnejših izdelkov, ki bi krepili naš bruto družbeni produkt.

Potrebo po naslavljanju problematike predelave lesa slabše kakovosti naslavlja tudi Izvedbeni dokument ukrepov razvoja lesnopredelovalne industrije do 2030, ki je strateški razvojni dokument na področju lesarstva.

Osnovni cilj zadevnega raziskovalnega projekta je identificirati možnosti dodajanja višje dodane vrednosti lesu slabše kakovosti preko izdelkov s čim višjo stopnjo predelave in daljšo ročnostjo rabe, ter razviti matriko donosnosti predelave lesa slabše kakovosti v bolj donosne izdelke, da bi izboljšali izkoristek razpoložljivega domačega biomateriala z ugodnim okoljskim učinkom/odtisom.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 15 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Velislav Žvipelj,
e-naslov: velislav.zvipelj@gov.si
tel. št.: 01/400 3667

6. TEMA: Razvoj modela za ugotavljanje potencialnih trgov za prodor slovenske lesnopredelovalne industrije

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalen sektor

Številka teme: 2.6.9.

Naslov teme: Razvoj modela za ugotavljanje potencialnih trgov za prodor slovenske lesnopredelovalne industrije

Cilji:

- Posnetek značilnosti ponudbe slovenske lesnopredelovalne panoge po posameznih skupinah lesnih izdelkov.
- Analiza in identifikacija potencialnih trgov in določitev njihovih karakteristik.
- Razvoj modela s spremenljivkami za načrtovanje ciljnih trgov.
- Presejalni test obetavnosti-perspektivnosti trgov / izdelkov.
- Identifikacija najprimernejših načinov/pristopov za vstop na potencialne trge po skupinah lesnih izdelkov (npr. delegacije, sejmi, vzorčne postavitve, direktni marketing, ipd.).

Podrobnejša obrazložitev:

Slovenska lesnopredelovalna industrija zagotavlja širok spekter predelave lesa v izdelke/polizdelke, s katerimi nastopa tako na domačem kot tujih trgih. Z namenom zasledovanja cilja po predelavi lesa v izdelke z višjo stopnjo predelave in višjo dodano vrednostjo se pojavlja tudi potreba po večji internacionalizaciji lesnopredelovalne industrije. Podjetja se odločajo za nastop na določenem tujem trgu relativno stihijsko, kar se kaže tudi v omejeni uspešnosti tovrstnih poskusov prodorov na mednarodne trge.

Osnovni cilj CRP projekta je razviti model, ki bo omogočal ugotavljanje potencialnih tujih trgov za posamezne skupine lesnih izdelkov upoštevaje specifične slovenske predelave lesa. Model bi naj omogočal nosilcem razvojnih politik oblikovanje ustreznih podpornih ukrepov za spodbujanje internacionalizacije panoge, deležnikom lesnopredelovalne industrije pa ciljno usmerjanje ponudbe na potencialne trge in prilagoditve glede na potrebe določenih trgov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 15 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Zoran Bricman,
e-naslov: zoran.bricman@gov.si
tel. št.: 01/400 3269

7. TEMA: Metodologija izračuna cene sofinanciranega športnega programa

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.4.

Naslov teme: Metodologija izračuna cene sofinanciranega športnega programa

Cilji:

- Postaviti metodologijo izračuna cene športnega programa, za katerega izvajalec športnega programa prejema javna sredstva, bo osnova za izdajo predpisa ministra iz prvega odstavka 31. člena ZŠpo-1 (minister predpiše način in obliko izračuna cene sofinanciranih športnih programov).
- Skladno s 31. členom ZŠpo-1 morajo izvajalci sofinanciranih športnih programov javno objaviti izračun cene posameznega športnega programa.
- Večja transparentnost nad porabo javnih sredstev, in pregled vadečih nad cenami izvajalcev športnih programov, sofinanciranih iz javnih sredstev.
- Ministrstvo ne razpolaga s strokovnimi znanji za pripravo načina in oblike izračuna.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt se osredotoča na razvoj standardiziranih metodologij za izračun cene sofinanciranih športnih programov v Sloveniji, kar bo omogočilo pravičnejšo in preglednejšo razdelitev javnih sredstev. S pomočjo analize obstoječih praks in mednarodnih primerjav bo oblikovan model, ki bo temeljil na jasnih in objektivnih kriterijih. Metodologija bo testirana v pilotnih programih in optimizirana na podlagi povratnih informacij deležnikov. Ključni rezultat bo enotna metodologija, ki bo podlaga za predpis ministra in bo prispevala k večji transparentnosti ter optimizaciji financiranja športnih programov.

Cilj projekta je izboljšati preglednost nad porabo javnih sredstev ter tržnim obnašanjem ponudnikov sofinanciranih programov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
 (MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Anja Ilievski,
 e-naslov: anja.ilievski@gov.si
 tel. št.: 01/400 3782

8. TEMA: Ukrepi prava družb za spodbujanje večje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva v zvezi s spoštovanjem mednarodnih pogodb s področja človekovih pravic in okolja ter boja proti podnebnim spremembam

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalen sektor

Številka teme: 2.6.10.

Naslov teme: Ukrepi prava družb za spodbujanje večje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva v zvezi s spoštovanjem mednarodnih pogodb s področja človekovih pravic in okolja ter boja proti podnebnim spremembam

Cilji:

- Pridobiti poglobljeno pravno analizo in pregled:
 - ukrepov za preprečevanje kršitev pravic, obveznosti in prepovedi iz mednarodnih pogodb s področja človekovih pravic in okolja ter boja proti podnebnim spremembam (kot je skrbni pregled, spremljanje in poročanje o ukrepanju, načrt združljivosti poslovnega modela in strategije gospodarske družbe, vzorčne pogodbene klavzule, določitev organa ter njegovih pristojnosti in nalog za vzpostavitev učinkovitega nadzora), ki so skladni z direktivo 2024/1760/EU o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti,
 - pravne ureditve odškodninske odgovornosti gospodarskih družb zaradi kršitev pravic, obveznosti in prepovedi iz mednarodnih pogodb s področja človekovih pravic in okolja; vključni

- naj se tudi analizo in pregled primernega načina zapisa obveznosti gospodarskih družb, da bodo lahko odgovarjale za kršitev, ki je povezana z mednarodnimi pogodbami (saj te običajno veljajo za države in ne posameznike),
- pravne ureditve začasne prekinitve ali prekinitve poslovnega odnosa v zvezi s spoštovanjem pravic, obveznosti in prepovedi iz mednarodnih pogodb s področja človekovih pravic in okolja ter boja proti podnebnim spremembam,
 - kako lahko spoštovanje pravic, obveznosti in prepovedi iz mednarodnih pogodb s področja človekovih pravic in okolja ter boj proti podnebnim spremembam vplivajo na večjo konkurenčnost gospodarskih družb.
- Pridobiti primerjalno študijo, katere namen bo pridobiti informacije, kako je urejeno področje ukrepov za preprečevanje kršitev določil mednarodnih pogodb s področja človekovih pravic in okolja ter boja proti podnebnim spremembam, področje začasne prekinitve ali prekinitve poslovnega odnosa in področje odškodninske odgovornosti gospodarskih družb v teh primerih v nekaterih drugih državah članicah EU ali tretji državi, ter kateri so tisti elementi (dobre prakse) v posamezni izbrani državi članici ali tretji državi, ki najbolj prispevajo k učinkovitosti njenega sistema ter razloge za to.
 - Pridobiti osnutek zakonskih določb z obrazložitvami, ki bi glede na primerjalno pravno analizo in identificirane primere ukrepov predstavljal podlago za nadaljnjo razpravo, vključno z opredelitvijo ali je treba spremeniti in dopolniti Zakon o gospodarskih družbah ali pripraviti od njega ločen zakon.

Podrobnejša obrazložitev:

Na konkurenčnost podjetniškega ekosistema države vpliva veliko faktorjev. Država je po Porterju lahko katalizator in izzivalec. Na konkurenčnost podjetniškega ekosistema lahko vpliva s svojimi politikami, ukrepi in spodbudami, ki ustvarjajo sinergijske učinke ter omogočajo odzivanje na izzive in ustvarjanje novih priložnosti. Značilnost slovenskega podjetniškega ekosistema je, da je močno vpet v globalno okolje, ki nanj pritiska in zahteva nenehno odzivanje in prilagajanje. Reprezentativna združenja slovenskega gospodarstva pozivajo k izboljšanju konkurenčnosti slovenskega gospodarstva, k zagotavljanju primerljivih konkurenčnih pogojev in predvidljivega poslovnega okolja. Uvrstitev Slovenije na lestvici svetovne konkurenčnosti se je v obdobju med 2013 in 2022 sicer pomembno izboljšala, vendar pa se njena skupna ocena v zadnjih letih znižuje, kar bi lahko kazalo na to, da se je kljub izboljšanju položaja glede na druge države njena splošna konkurenčnost v zadnjih letih zmanjšala. Odgovorno ravnanje gospodarskih družb je ključnega pomena za uspešen prehod na podnebno nevtravno in zeleno gospodarstvo v skladu z evropskim zelenim dogovorom ter za uresničitev ciljev Združenih narodov za trajnostni razvoj, vključno s cilji, povezanimi s človekovimi pravicami in okoljem. Cilj skrbnega pregleda v podjetjih glede trajnostnosti je zagotoviti, da gospodarske družbe prispevajo k trajnostnemu razvoju ter trajnostnemu prehodu gospodarstev in družb, in sicer s prepoznavanjem, prednostnim razvrščanjem, preprečevanjem, ublažitvijo, odpravo, čim večjim zmanjšanjem in popravilo škode dejanskih ali morebitnih negativnih vplivov na človekove pravice in okolje, ki so povezani s poslovanjem podjetij, poslovanjem njihovih odvisnih družb in njihovih poslovnih partnerjev v verigah dejavnosti podjetij, ter zagotoviti, da imajo vsi, ki so prizadeti zaradi nespoštovanja te dolžnosti, dostop do pravnega varstva in pravnih sredstev.

Pravila o skrbnem pregledu glede trajnostnosti gospodarske družbe bodo predmet nadzora. Vzpostaviti oziroma določiti bo treba enega ali več javnih, neodvisnih in samostojnih državnih organov za nadzor in nalaganje učinkovitih, sorazmernih in odvrčilnih sankcij.

Dolžnost nadzornih organov bo zagotovitev spremljanja pravilnega izvajanja določb o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti. Preučiti bo treba možnosti med učinkovitimi pristojnostmi za izvajanje pooblastil in možnosti za sodelovanja s podobnimi organi iz drugih držav. Državni nadzorni organ bo zagotavljal, da gospodarske družbe izpolnjujejo svoje obveznosti predvsem glede skrbnega pregleda in s tem povezanih obveznosti.

Določiti bo treba pravila o sankcijah, ki se uporabljajo za kršitve določb, sprejetih na podlagi določb o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti, ter sprejeti vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da se te sankcije izvajajo. Preučiti bo treba, katere sankcije bodo učinkovite, odvračilne in sorazmerne. Odločitev nadzornih organov, ki vsebuje sankcije v zvezi s kršitvijo določb o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti, se bo objavila.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Zlatko Ratej,
e-naslov: zlatko.ratej@gov.si
tel. št.: 01/400 3604

9. TEMA: **Novi model organiziranja turističnega vodenja**

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.5.: Gospodarska stabilnost

Številka teme: 2.5.2.

Naslov teme: Novi model organiziranja turističnega vodenja

Cilji:

- Priprava robustne metrike za lažje odločanje o novi ureditvi in regulativi turističnega vodenja (pregled stanja).
- Pregled rešitev in dobrih praks primerljivih drugih držav.
- Oblikovan predlog novega modela organizacije turističnega vodenja v skladu z novimi trendi na področju turizma in na trgu kadrov.

Podrobnejša obrazložitev:

Zakon o spodbujanju razvoja turizma (Uradni list RS, št. 2/04, 57/12, 17/15, 52/16 –ZPPreb-1, 29/17–Zšpo-1 in 13/18 – ZSRT-1) sicer ureja področje turističnega vodenja, vendar pa hiter razvoj slovenskega turizma, stanje na področju kadrov in novi trendi, terjajo drugačen pristop k turističnem vodenju. V okviru projekta CRP je predvidena priprava robustne metrike za lažje odločanje o novi ureditvi in regulativi turističnega vodenja (pregled stanja). V analizo se vključi pregled rešitev in dobrih praks primerljivih drugih držav. Rezultat projekta pa bo oblikovan predlog novega modela organizacije turističnega vodenja v skladu z novimi trendi na področju turizma in na trgu kadrov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Klaudija Redenšek,
e-naslov: klaudija.redensek@gov.si
tel. št.: 01/400 3342

10. TEMA: **Analiza namenskih virov občin za financiranje spodbujanja razvoja turizma**

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 2.12.1.

Naslov teme: Analiza namenskih virov občin za financiranje spodbujanja razvoja turizma

Cilji:

- Pregled in analiza višine prejetih sredstev občine iz koncesijskih dajatev, ki se po zakonu, ki ureja igre na srečo, namenijo lokalnim skupnostim na zaokroženem turističnem območju ter se uporabljajo za ureditev prebivalcem prijaznejšega okolja in za turistično infrastrukturo.
- Pregled in analiza porabe koncesijskih dajatev iz prejšnje alineje.
- Pregled in analiza turistične takse, po občinah (višina določene turistične takse, morebitno razlikovanje glede na vrsto nastanitvenega obrata in druge okoliščine).
- Pregled in analiza porabe turistične takse po občinah (za katere dejavnosti in storitve so bili porabljeni).
- Pregled rešitev in dobrih praks ter novih pristopov primerljivih drugih držav na področju ureditve turistične takse (višina, določitev višine, različna višina glede na vrsto nastanitvenega obrata, za kaj se lahko uporablja, prispevek (delež) občin k destinacijski oziroma regionalni organiziranosti).
- Pregled morebitnih drugih prispevkov, namenjenih razvoju turizma v primerljivih državah, zlasti prispevek turističnih in drugih s turizmom posredno povezanih dejavnosti, ki imajo iz naslova turizma neposredne ali posredne prihodke in koristi (Avstrija, ipd.).

Podrobnejša obrazložitev:

V skladu s 14. členom Zakona o spodbujanju razvoja turizma (Uradni list RS, št. 2/04, 57/12, 17/15, 52/16 –ZPPreb-1, 29/17–ZŠpo-1 in 13/18 – ZSRT-1) se sredstva za načrtovanje, organiziranje in izvajanje spodbujanja razvoja turizma na ravni turističnega območja zagotavljajo v proračunih občin, iz namenskih virov za financiranje spodbujanja razvoja turizma na ravni turističnih območij in iz drugih virov.

Namenska vira za financiranje spodbujanja razvoja turizma na ravni turističnega območja sta:

- del koncesijske dajatve, ki se po zakonu, ki ureja igre na srečo, nameni lokalnim skupnostim na zaokroženem turističnem območju ter se uporablja za ureditev prebivalcem prijaznejšega okolja in za turistično infrastrukturo,
- turistična taksa, ki je namenjena za opravljanje dejavnosti in storitev v javnem interesu, opredeljenih v 15. členu tega zakona.

V okviru projekta CRP je predviden pregled in analiza višine prejetih sredstev občine iz koncesijskih dajatev, ki se po zakonu, ki ureja igre na srečo, namenijo lokalnim skupnostim na zaokroženem turističnem območju ter pregled in analiza porabe le-te.

Prav tako se izvede pregled in analiza turistične takse po občinah (višina določene turistične takse, morebitno razlikovanje glede na vrsto nastanitvenega obrata in druge okoliščine) ter pregled in analiza porabe turistične takse po občinah (za katere dejavnosti in storitve so bila sredstva porabljeni).

V analizo se vključi pregled rešitev in dobrih praks ter novih pristopov primerljivih drugih držav na področju ureditve turistične takse (višina, določitev višine, različna višina glede na vrsto nastanitvenega obrata, za kaj se lahko uporablja, prispevek (delež) občin k destinacijski oziroma regionalni organiziranosti). Prav tako pa pregled morebitnih drugih prispevkov, namenjenih razvoju turizma v primerljivih državah, zlasti prispevek turističnih in drugih s turizmom posredno povezanih dejavnosti, ki imajo iz naslova turizma neposredne ali posredne prihodke in koristi (Avstrija, ipd.).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MGTŠ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Klaudija Redenšek,
e-naslov: klaudija.redensek@gov.si
tel. št.: 01/400 3342

11. Predlagatelj teme: Ministrstvo za kulturo

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost
Republike Slovenije

1. TEMA: Primerjalna raziskava umetnostnega trga

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 1.4.1.

Naslov teme: Primerjalna raziskava umetnostnega trga

Cilji:

- Analiza delovanja umetnostnega trga v Sloveniji (analiza obstoječih ukrepov in morebitnih administrativnih, pravnih, finančnih in drugih omejitev):
 - prepoznavna specifik umetnostnega trga v Sloveniji (prepoznavna ključnih deležnikov, analiza vrednostne verige in odsotnosti povezovalnega člena med umetniki in zbiratelji, zbiralna politika zbirateljev (zamejenost na lokalni prostor), netransparentnost, nereguliran trg, nizka kupna moč, omejeno število institucionalnih ter zasebnih zbirateljev, vloga in položaj umetnosti v družbi idr.),
 - pregled obstoječih ukrepov javnega in zasebnega sektorja (odkupi umetniških del, različne oblike podpore idr.),
 - pregled preteklih neuspešnih poskusov zakonodajnega urejanja trga,
 - ocena finančnega obsega trga (ocena obsega sivega trga).
- Pregled in analiza ukrepov evropskih držav (po izboru izvajalca) s primerljivo razvitim umetnostnim sistemom in vzpostavljenim trgom umetniških del:
Pregled in analiza ukrepov izbranih evropskih držav za večanje transparentnosti in zaupanja kupcev:
 - pregled mehanizmov za doseganje transparentnosti trga (provenienca umetniških del),
 - pregled ukrepov za doseganje transparentnosti pri bazah podatkov, tržnih trendih, spremljanju transakcij idr.,
 - pregled certifikacijskih sistemov in certificiranja (certifikat kakovosti za galerije, dražbene hiše idr.).Pregled davčnih politik v izbranih evropskih državah in njihov vpliv na umetnostni trg:
 - pregled mehanizmov za nižanje davčnih stopenj za nakup umetniških del, davčne spodbude za podjetja (sponzorstva, nakupi umetniških del) idr.Pregled in analiza ukrepov državne podpore razvoju in delovanju umetnostnega trga v izbranih evropskih državah:
 - pregled mehanizmov za podporo in profesionalizacijo deležnikov,
 - pregled mehanizmov za doseganje enakopravnih pogojev za vse udeležence trga,
 - pregled mehanizmov za vključevanja družbeno ranljivejših skupin v trg umetnosti,
 - pregled mehanizmov podpore za udeležbo na mednarodnih umetnostnih sejnih,
 - pregled storitev, aplikacij in orodij, kot so spletne platforme za prodajo umetniških del in organizacijo dražb, spletne baze idr.

- Predlogi ukrepov za izboljšanje delovanja in regulacijo umetnostnega trga na podlagi prilagoditve uspešnih praks evropskih držav specifikam umetnostnega trga v Sloveniji:
 - ukrepi za doprinos umetnostnega trga k družbenemu in gospodarskemu razvoju (promocija vloge umetnosti v družbi, naložbeni in nenaložbeni vidiki zbirateljstva, spodbujanje zbirateljstva med mlajšo generacijo idr.),
 - ukrepi za opolnomočenje deležnikov (izobraževanja o poslovnih vidikih umetnostnega trga (marketing, avtorske pravice idr.),
 - ukrepi za redno spremljanje trga (vzpostavitev baze podatkov, ustanovitev posvetovalnih teles, spodbujanje nakupa likovnih del v okviru investicij, financiranih iz javnih sredstev idr.)
 - drugi ukrepi, izhajajoč iz analize ukrepov izbranih evropskih držav.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilj raziskave je raziskati delovanje umetnostnega trga na področju vizualnih umetnosti v Sloveniji ter analizirati sistemske rešitve in ukrepe izbranih evropskih držav, na podlagi katerih lahko Ministrstvo za kulturo oblikuje ukrepe za bolj transparenten in reguliran trg umetniških del.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 26 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
 (MK 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Blanka Tivadar,
 e-naslov: blanka.tivadar@gov.si,
 tel. št.: 01/369 58 57

2. TEMA: Korpus lahkega branja za poenostavljanje besedil z orodji umetne inteligence

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 1.4.2.

Naslov teme: Korpus lahkega branja za poenostavljanje besedil z orodji umetne inteligence

Cilji:

- Izdelati korpus lahkega branja: za potrebe poenostavljanja besedil z orodji umetne inteligence je treba razviti korpus, ki bo poleg kompleksnih besedil vseboval tudi njihove poenostavljene različice. Tovrstna poenostavljena besedila, ki se imenujejo »lahko branje«, služijo osebam z zmanjšanimi sposobnostmi (v začetni fazi lahko tudi tistim, ki se šele učijo slovenskega jezika).
- Korpus lahkega branja bo osnova za izdelavo tehničnih pripomočkov, npr. (samodejnega) pretvornika besedil v lahko branje in elektronskih bralnikov – naprave za branje elektronskih datotek ali predvajanje digitalno posnetih zvočnih knjig, bralniki zaslonov na računalniških ali mobilnih napravah, (ročni) bralniki z izgovorom besedila, pametna pisala ipd.
- Predvideni učinki: Korpus lahkega branja bo omogočil izdelavo orodij za komunikacijo oseb s posebnimi potrebami s ciljem, da se povečajo njihove sporazumevalne zmožnosti, dostop do kulturnih dobrin in storitev sodobne informacijske družbe ter orodij za izdelavo vsebin v lahkem branju – skratka boljša opremljenost oseb s posebnimi potrebami s prilagojenimi jezikovnimi in jezikovnotehnološkimi pripomočki ter orodji.
- Ciljne skupine so zlasti osebe s posebnimi potrebami, kot so osebe z motnjami v kognitivnem razvoju in druge osebe, ki težje berejo in razumejo prebrano (npr. osebe z bralno-napisovalnimi

težavami, gluhi in naglušni, osebe po poškodbi glave, pa tudi tujci na začetni stopnji usvajanja slovenskega jezika in kulture.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MK 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Blanka Tivadar,
e-naslov: blanka.tivadar@gov.si,
tel. št.: 01/369 58 57

3. TEMA: Analiza glasbenega trga v Sloveniji: trendi, izzivi in priložnosti

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 1.4.3.

Naslov teme: Analiza glasbenega trga v Sloveniji: trendi, izzivi in priložnosti

Cilji:

- Določitev ciljev raziskave:
 - Analiza trenutnih trendov in izzivov na slovenskem glasbenem trgu.
 - Ocena ekonomskega vpliva glasbene industrije v Sloveniji.
 - Identifikacija potreb in priložnosti za razvoj glasbene scene.
- Zbiranje podatkov:
 - Ankete in intervjuji: Izvedba anket in intervjujev z različnimi deležniki slovenskega glasbenega trga: glasbenimi profesionalci, umetniki, tehniki, menedžerji, mediji in organizatorji dogodkov, kolektivnimi organizacijami idr.
 - Sekundarni viri: Zbiranje podatkov iz obstoječih poročil, uradnih statistik in drugih relevantnih virov.
- Analiza trga:
 - Trgi žive glasbe: Analizirati stanje prizorišč, festivalov in koncertov v Sloveniji.
 - Posneta glasba: Pregledati trende v prodaji posnete glasbe in uporabo pretočnih platform.
 - Medijska krajina: Pregled prisotnosti glasbe v slovenskem medijskem prostoru.
 - Kolektivno upravljanje: Ocena učinkovitosti sistemov kolektivnega upravljanja avtorskih pravic.
 - Mednarodni potenciali: Ocena ekonomskega stanja prisotnosti slovenske glasbe na mednarodnih glasbenih trgih.
- Demografska analiza:
 - Analiza demografskih značilnosti slovenskega glasbenega občinstva, vključno s starostjo, spolom, dohodkom in geografskimi razlikami.
- Priporočila za politiko in poslovno strategijo:
 - Razvoj priporočil za podporo in razvoj slovenske glasbene industrije.
 - Identifikacija priložnosti za izboljšanje poslovnih modelov in povečanje prihodkov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MK 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Blanka Tivadar,
e-naslov: blanka.tivadar@gov.si,
tel. št.: 01/369 58 57

4. TEMA: Produksijski procesi in način prenosa znanja v umetniških javnih zavodih

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.5.

Naslov teme: Produksijski procesi in način prenosa znanja v umetniških javnih zavodih

Cilji:

- Raziskava o produksijskih procesih in načinu prenosa znanj v umetniških javnih zavodih mora upoštevati specifičnosti področij umetniških javnih zavodov, in sicer gledališko dejavnost, področje opere, baleta, lutkovnih umetnosti (npr. SNG Drama Ljubljana, SNG Opera in balet Ljubljana, SNG Maribor (Drama, Opera in balet), Lutkovno gledališče Ljubljana in Lutkovno gledališče Maribor, SNG Nova Gorica).

Prvi del raziskave bo omogočal optimiziranje in standardiziranje delovnih procesov javnih zavodov na področju umetnosti in kulture. Z izoblikovanjem priporočil bi javni zavodi poskrbeli za optimalne delovne procese, izboljšali predvidevanje kadrovskih potreb, skrbeli za varnost zaposlenih in vključenih v produksijske procese.

- Raziskava predvideva preučitev produksijskih procesov znotraj umetniških javnih zavodov s področja umetnosti, in sicer:
 - identificiranje ključnih elementov produksijskih procesov na področju gledališke produkcije (gledališka, operna, baletna, lutkovna predstava), podpornih programov (pogovori, gledališka pedagogika idr.),
 - identificiranje vključenih kadrov oziroma profilov poklicev, ki so vključeni v vse faze produksijskih procesov (predprodukcija in produkcija) (igralski ansambel, vodstvo, tehnično osebje, zunanji sodelavci, idr.),
 - izdelava analize delovnih procesov in kadrovskih obremenitev,
 - izdelava časovnega okvirja, potrebnega za pripravo (vaje), do premiere in posamezne faze priprave (vsebinsko, časovno, kadrovsko) na ravni produkcije (predstava) in postprodukcije (abonmaji, izven),
 - identificiranje časovnega razmerja med individualno pripravo in skupinskim delom,
 - Identificiranje ključnih elementov umetniškega programiranja (vsebinsko, od česa je odvisno),
 - Identificiranje obremenitev zaposlenega (vaje, predstave, termini, število vlog, število nastopov – matično prizorišče, gostovanja),
 - upoštevanje smernic trajnostne produkcije v produksijskih procesih,
 - priprava priporočil za izboljšanje delovnih procesov, upravljanja s kadri, varnosti zaposlenih in drugih vključenih v produksijske procese (priporočila namenjena tako delodajalcem (umetniškim javnim zavodom) kot pristojnemu ministrstvu v obliki predloga zakonskih izboljšav).

Drugi del raziskave predvideva tudi preučitev metod prenosa znanja in izkušenj v umetniških javnih zavodih tako znotraj umetniških kolektivov kot tudi ostalih poklicnih polj v kulturi. Zaradi specifičnosti umetniških in produksijskih procesov ter v nekaterih primerih tudi večje fluktuacije osebja je prenos znanj in izkušenj na področju kulture nedosleden oziroma pomanjkljiv. Z izoblikovanjem priporočil bi poskrbeli za oblikovanje krovne strategije, modelov prenosa znanj in izkušenj in nov model spremljanja kariernega razvoja različnih zaposlitvenih profilov v kulturi. Raziskava predvideva preučitev metod prenosa znanja in izkušenj, in sicer:

- identificiranje obstoječih metod prenosa znanj in izkušenj znotraj javnih zavodov,
- identificiranje specifičnosti prenosa znanj in izkušenj glede na področje dela (npr. igralski ansambel, vodstvo, tehnično osebje),
- nujnost prenosa znanj in načini za poklice, za katere ni formalnega izobraževanja in se jih lahko naučiš samo s prakso,
- priprava priporočil za izboljšanje prenosa znanj v obliki predlogov za delodajalce (umetniške zavode) in predloga zakonskih izboljšav za pristojno ministrstvo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 50.000,00 EUR
 (MK 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Blanka Tivadar,
 e-naslov: blanka.tivadar@gov.si,
 tel. št.: 01/369 58 57

Tema, pri katerih je MK sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

TEMA: Razvoj metodologije ugotavljanja in vrednotenja vplivov načrtov in programov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.4.

Naslov teme: Razvoj metodologije ugotavljanja in vrednotenja vplivov načrtov in programov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino

Cilji:

- Analiza in primerjalno ovrednotenje domačih in mednarodnih izkušenj. Na eni strani tuje literature in s sistematičnim preučevanjem primerov izvedenih strateških presoj vplivov na okolje za strateške in izvedbene načrte urejanja prostora na lokalni ravni (doma in v tujini) ter na drugi strani s primarnimi raziskavami z vprašalniki, naslovljenimi na slovenske izvajalce.
- Priročnik z metodološkimi navodili za izdelavo okoljskih poročil za občinske prostorske akte, ki bodo služila njihovim pripravljavcem – občinam in pooblaščenim izdelovalcem.
- Prenos znanja v obliki delavnic za občinske uradnike, uradnike, ki sodelujejo v celoviti presoji vplivov na okolje (t.i. nosilce urejanja prostora), za izdelovalce okoljskih poročil in prostorskih aktov.
- Navedena strokovna raziskava bo služila tudi za prenovo Uredbe o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. [73/05](#) in [44/22](#) – ZVO-2), ki jo je treba spremeniti že zaradi spremenjene zakonodaje, vsekakor pa tudi na podlagi dosedanjih izkušenj z njenim izvajanjem, saj se od leta 2005 dalje ni spreminjala.

Podrobnejša obrazložitev:

Z izvedbo projekta želimo povečati kakovost okoljskih poročil, ki jih izdelujejo različni subjekti za pripravljavce načrtov in programov, za katere je treba izvesti celovito presajo vplivov na okolje, pri čemer se želimo usmeriti zlasti na občine kot naročnike.

Okoljsko poročilo mora vsebovati informacije, potrebne za celovito presojo vplivov plana na okolje, pri njegovi pripravi pa se praviloma uporabljajo obstoječe znanje in postopki vrednotenja ter upošteva vsebina in natančnost plana. Opredeliti, opisati in ovrednotiti mora vplive izvedbe načrta/programa na okolje in možne alternative, ob upoštevanju ciljev in geografskih značilnosti območja, na katerega se načrt/program nanaša. Informacije, ki jih mora vsebovati okoljsko poročilo, so navedene v 5. členu SEA direktive, ki ga prenaša slovenska Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 in 44/22 – ZVO-2)

Ustrezna kakovost okoljskih poročil je pogoj za izvedbo posvetovanj z javnostjo, za sprejem ustrezno informiranih odločitev glede vsebine programov/načrtov in pogosto tudi za pridobitev sredstev iz skladov EU. Kakovost okoljskih poročil je bistvenega pomena za časovno racionalno in vsebinsko kvalitetno programiranje oziroma načrtovanje.

V trenutni praksi posamezne faze celovite presoje (zlasti vsebinjenje, ugotavljanje ustreznosti okoljskega poročila) zaradi zahtev po dopolnitvi gradiva trajajo predolgo, od nekaj mesecev do nekaj let. Izdelava okoljskih poročil je prepuščena izdelovalcem na prostem trgu, njihove kompetence ali druge zahteve niso predpisane. Pripravljalci načrtov in programov (ministrstva in občine) izbirajo izdelovalce okoljskih poročil na prostem trgu ob upoštevanju pravil javnega naročanja, največkrat le po kriteriju ekonomsko najugodnejše ponudbe.

Največ težav z zagotavljanjem ustreznih okoljskih poročil imajo občine, ki so na področju urejanja prostora pristojne za pripravo prostorskih aktov na občinski ravni. Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP in 23/24) jim nalaga, da za vse občinske prostorske načrte (OPN) in praviloma tudi za njihove spremembe (SD OPN) izvedejo postopek celovite presoje vplivov na okolje, kot tudi za nekatere občinske podrobne prostorske načrte (OPPN). Po podatkih MOPE je takih OPN, SD OPN in OPPN v povprečju cca 50 na leto. Okoljsko poročilo, ki predstavlja spremljajoče gradivo prostorskega akta, mora zagotoviti občina sama, pri tem pa se zlasti majhne občine srečujejo s pomanjkanjem kadra in strokovnega znanja.

Za mnenje o obsegu in natančnosti informacij, ki morajo biti vključene v okoljsko poročilo, občine sicer lahko zaprosijo ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, vendar to možnost zelo redko izkoristijo.

Ker so vsebina, oblika in način priprave občinskih prostorskih aktov s predpisi MNVP podrobno določeni, bi bilo smiselno na podoben način določiti tudi podrobnejšo vsebino, obliko in način izdelave okoljskih poročil. To je eden od načinov, kako kot država lahko zagotovimo njihovo ustrezno kakovost.

Rezultati projekta bodo:

- analiza in primerjalno ovrednotenje domačih in mednarodnih izkušenj
- priročnik z metodološkimi navodili za izdelavo okoljskih poročil, vključno z navodili za presojanje vplivov na obseg in kvaliteto kmetijskih zemljišč ter vplivov na kulturno dediščino in krajino, za občinske prostorske akte, ki bodo služila njihovim pripravljalcem – občinam in pooblaščenim izdelovalcem.
- prenos znanja v obliki delavnic.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR

(MOPE 25 %, MNVP 15 %, MKGP 5 %, MK 5 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:

dr. Tanja Pucelj Vidović,

e-naslov: tanja.pucelj-vidovic@gov.si (MOPE)

12. Predlagatelj teme: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost
Republike Slovenije

1. TEMA: Izhodišča za zbiranje statističnih podatkov o invalidih

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.3.

Naslov teme: Izhodišča za zbiranje statističnih podatkov o invalidih

Cilji:

- Analiza obstoječih definicij invalidnosti v povezavi z mednarodnimi standardi (mdr. Konvencija o pravicah invalidov, metodologija Washingtonske skupine).
- Analiza primerljivosti podatkov na nacionalni in mednarodni ravni.
- Analiza možnosti povezovanja različnih administrativnih virov podatkov, ki se nanašajo na invalidnost in njen vpliv na življenje posameznikov.
- Preučiti, kako izboljšati dostopnost in uporabnost administrativnih podatkov za pripravo nacionalnih statistik.
- Razvoj kazalnikov za spremljanje invalidnosti na nacionalni ravni, temelječih na obstoječih podatkih in mednarodnih priporočilih.
- Priprava pravnih in tehničnih priporočil za povezovanje administrativnih virov podatkov z zagotovitvijo anonimnosti in skladnosti z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov.

Podrobnejša obrazložitev:

Odbor za pravice invalidov kot nadzorni mehanizem, ki prek sistema periodičnega poročanja držav pogodbenic Konvencije o pravicah invalidov nadzoruje izvajanje določb konvencije, je Sloveniji v Sklepnih ugotovitvah glede uvodnega poročila Slovenije državi priporočil, naj razvije sistematične postopke zbiranja podatkov in poročanja prek informacijskega sistema državne komisije in predstavniških organizacij invalidov o invalidnosti, ki so v skladu s konvencijo in upoštevajo kratek sklop vprašanj o invalidnosti Washingtonske skupine ter naj zbira, analizira in širi razčlenjene podatke o svojih invalidnih prebivalcih, vključno s podatki, razčlenjenimi po spolu, starosti, etnični pripadnosti, vrsti invalidnosti ali druge telesne okvare, družbenoekonomskem položaju, zaposlitvi in prebivališču ter podatke o ovirah, ki so jih invalidi deležni v družni in njihovi stopnji revščine. Evropska komisija (DGJust), skupina na visoki ravni za nediskriminacijo, enakost in raznolikost, podskupina za podatke o enakosti, je skupaj z agencijo FRA razvila Smernice za izboljšanje zbiranja in uporabe podatkov o enakosti, da bi zagotovili konkretna navodila, kako izboljšati zbiranje in uporabo podatkov o enakosti na nacionalni ravni. V Sloveniji se podatki o invalidih zbirajo v skladu z različnimi predpisi, predvsem z namenom uveljavljanja pravic in zagotavljanja ustreznih storitev na različnih področjih. Podatki o invalidih se zbirajo tudi v okviru državne statistike. Obstoječe zbirke podatkov vključujejo veliko podatkov, ki jih priporoča Odbor za invalide, vendar pa so pogosto medsebojno nepovezljive. Namen raziskovalnega projekta je priprava celostne analize ter priprava priporočil za nadaljnje korake pri vzpostavitvi sistema zbiranja statističnih podatkov o invalidih.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Saša Ristić Zvonar,
e-naslov: sasa.ristic-zvonar@gov.si

2. TEMA: Celovita analiza prevoda Konvencije o pravicah invalidov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.4.

Naslov teme: Celovita analiza prevoda Konvencije o pravicah invalidov

Cilji:

- Izvedba celovite analize prevoda Konvencije o pravicah invalidov z vidika pravne in jezikoslovne skladnosti, kulturne ustreznosti, strokovne terminologije ter skladnosti z mednarodnimi standardi in smernicami.
- Vključevanje zainteresirane javnosti v proces analize, s posebnim poudarkom na vključevanju invalidov, invalidskih organizacij, strokovnjakov in predstavnikov neodvisnih institucij za človekove pravice.
- Organizacija posveta na temo analize prevoda, z namenom izmenjave mnenj in pridobivanja povratnih informacij od ključnih deležnikov.
- Priprava možnih predlogov sprememb besedila, razvrščenih glede na nujnost popravkov.
- Izboljšanje ozaveščenosti in razumevanja Konvencije o pravicah invalidov.

Podrobnejša obrazložitev:

Odbor za pravice invalidov kot nadzorni mehanizem, ki prek sistema periodičnega poročanja držav pogodbenic Konvencije o pravicah invalidov nadzoruje izvajanje določb konvencije, je Sloveniji v Sklepnih ugotovitvah glede uvodnega poročila Slovenije državi priporočil, naj pregleda sedanji uradni prevod konvencije v slovenščini, da bi zagotovila točnost prevoda v vseh dostopnih oblikah. Zagovornik načela enakosti je Vladi Republike Slovenije priporočil, naj zagotovi nov in izboljšan prevod konvencije, ki bo odpravil napake in nedoslednosti v besedilu veljavnega uradnega prevoda ter pripravil svoje predloge popravkov. Namen naloge je izvedba celovite in poglobljene analize, v katero bo vključena strokovna in zainteresirana javnost, neodvisne institucije za človekove pravice ter invalidske organizacije in invalidi. Poseben poudarek naj bo namenjen proučitvi terminologije, predvsem termina »invalid«, pri čemer naj se upoštevajo raznolika stališča invalidskih organizacij in invalidov. Analiza naj vključuje tudi pravne posledice, ki bi jih imel nov prevod konvencije na slovenski pravni red.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 60.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Saša Ristić Zvonar,
e-naslov: sasa.ristic-zvonar@gov.si

3. TEMA: Analiza prispevka migracij k zagotavljanju visoko produktivnega gospodarstva

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme: 2.7.2.

Naslov teme: Analiza prispevka migracij k zagotavljanju visoko produktivnega gospodarstva

Cilji:

- Analiza aktualne izobrazbene strukture državljanov tretjih držav in njihova usklajenost s potrebami na trgu dela.
- Primerjalna analiza povprečne višine vplačanih dajatev zaposlenih državljanov tretjih držav v slovensko družbo (davkov in prispevkov) na eni in povprečne višine izdatkov iz sistema socialne varnosti RS državljanom tretjih držav, na drugi strani.
- Analiza povprečne dodane vrednosti, ustvarjene na podlagi zaposlitve državljanov tretje države (v eur/leto), ki je še sprejemljiva za namen finančno vzdržnega delovanja zdravstvenega, izobraževalnega, socialnega in stanovanjskega sistema slovenske družbe.
- Ugotovitev deleža državljanov tretjih držav v številu napotenih delavcev ter njihovega prispevka v slovensko družbo (finančni vidik).
- Proučitev smotrnosti aktualnega modela, ki se uporablja za ugotavljanje potreb po zaposlitvah državljanov tretjih držav.
- Prikaz in proučitev drugih modelov, ki se v svetu uporabljajo za ugotavljanje potreb po zaposlovanju državljanov tretjih držav.
- Analiza učinkovitosti pokrivanja strukturnih neskladij na trgu dela z migracijami.
- Analiza združevanja družinskih članov delavcev iz tretjih držav in njihovega vključevanja na trg dela.

Podrobnejša obrazložitev:

Na podlagi nizozemske študije o posledicah migracij na javne finance (https://demo-demo.nl/wp-content/uploads/2023/06/Borderless_Welfare_State-2.pdf), si želimo tudi v Sloveniji ustvariti podobno, a smiselno manj obsežno študijo, ki bi prikazala posledice migracij na slovenske javne finance.

Osredotočili bi se zgolj na delovne migrante, torej tiste, ki pridejo v Slovenijo iz razloga dela. Smiselno bi bilo, da se glede na določene kriterije (npr. starost, izobrazba, delovno mesto), razdeli migrante v skupine pri prilivih in odlivih javnih financ.

Najprej je potrebno analizirati, kdo so migranti, ki prihajajo v Slovenijo, in sicer glede na državljanstvo, starost, izobrazbo, kvalifikacije, delovno mesto, višino plače, kje stanujejo (ali v SLO, ali v tujini), kje delajo (ali v SLO ali so napoteni v EU), ali se jim pridružujejo tudi družinski člani.

Nato je potrebno oceniti, koliko prilivov v javne finance prispevajo migranti. Predvideva se, da imajo minimalne plače, na osnovi katerih naj bi plačevali minimalne prispevke in minimalne davke (ob minimalni plači in ob davčnih ugodnostih se predvideva, da mnogi dohodnine sploh ne plačajo). Svojih dohodkov naj ne bi porabljali v SLO, temveč v državi, v kateri delajo (če so napoteni na delo v EU) ali v državi, kjer živi družina.

Nato je potrebno oceniti, koliko odlivov iz javnih financ je namenjeno za migrante. Predvideva se, da koristijo pravice iz socialnega zavarovanja (predvsem zdravstvenega, za brezposelnost in za starševsko varstvo). Ob tem je potrebno upoštevati tudi druge morebitne socialne transferje, davčne olajšave in oceniti stroške v zvezi z upravnimi postopki (UE, FURS, ZRSZ): število javnih uslužbencev, opravljene ure javnih uslužbencev za delo z migranti.

V kolikor bi bilo mogoče, bi želeli tudi oceno odlivov iz javnih financ za tiste migrante, ki se v SLO združijo z družinskimi člani, ki so prav tako upravičeni do določenih sredstev iz javnih financ.

Na osnovi te študije, ki bo ocenila prilive in odlive javnih financ zaradi delovnih migracij, bo Slovenija lažje oblikovala politiko selektivnih delovnih migracij. Hkrati pa bi bila študija tudi podlaga za spremembo Strategije Vlade Republike Slovenije na področju priseljevanja in za morebitno pripravo zakonskih in podzakonskih aktov.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 12.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Tomaž Kuralt,
e-naslov: tomaz.kuralt@gov.si

4. TEMA: Vpliv lastništva nepremičnin na položaj upokojencev

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.5.

Naslov teme: Vpliv lastništva nepremičnin na položaj upokojencev

Cilji:

- Ugotoviti delež upokojencev, ki imajo v lasti nepremičnino (ali jo ima v lasti partner v istem gospodinjstvu ...).
- Opredeliti vrste nepremičnin, povprečno kvadraturu (skupno in na člana gospodinjstva), lokacijo, vrednost nepremičnin.
- Opredeliti implicitno rento iz naslova lastništva nepremičnine (koliko bi v istem mestu oz. na primerljivi lokaciji plačevali najemnine).
- Analizira in priprava projekcij glede deleža upokojencev, ki bodo imeli nepremičnino v lasti v naslednjih 5, 10, 15 ... 30 letih.
- Analiza vpliva lastništva nepremičnine na socialni položaj in revščino med upokojenci
- Analiza primerljivosti podatkov na nacionalni in mednarodni ravni.
- Analiza možnosti povezovanja različnih administrativnih virov podatkov, ki se nanašajo na vpliv lastništva nepremičnin pri upokojenih.
- Preučiti, kako izboljšati položaj upokojencev, ki nimajo v lasti nepremičnin.
- Razviti kazalnike za spremljanje vpliva lastništva nepremičnin na položaj upokojencev na nacionalni ravni, temelječih na obstoječih podatkih in mednarodnih priporočilih.
- Priprava pravnih in tehničnih priporočil za povezovanje administrativnih virov podatkov za ugotovitev vpliva lastništva nepremičnin na položaj upokojencev.

Podrobnejša obrazložitev:

Obrazložitev razlogov za raziskavo

Cilji:

- Ugotoviti delež upokojencev, ki imajo v lasti nepremičnino (ali jo ima v lasti partner v istem gospodinjstvu ...).

- Število upokojencev, ki živi v isti nepremičnini še z drugimi družinskimi člani, ki niso partner ali zakonec.
- Opredeliti vrste nepremičnin, povprečno kvadraturu (skupno in na člana gospodinjstva), lokacijo (mestno (urbana) ali podeželska (ruralna) okolica), vrednost nepremičnin (tudi glede na regijo v Sloveniji).
- Opredeliti implicitno rento iz naslova lastništva nepremičnine (koliko bi v istem mestu oz. na primerljivi lokaciji plačevali najemnine).
- Analiza in priprava projekcij glede deleža upokojencev, ki bodo imeli nepremičnino v lasti v naslednjih 5, 10, 15 ... 30 letih.
- Analiza vpliva lastništva nepremičnine na socialni položaj in revščino med upokojenci (stroški vzdrževanja glede na znesek pokojnine).
- Analiza primerljivosti podatkov na nacionalni in mednarodni ravni. Število lastniških stanovanj v Sloveniji na število upokojencev ter primerljivo glede na število oskrbovanih stanovanj na upokojenca v Sloveniji.
- Analiza možnosti povezovanja različnih administrativnih virov podatkov, ki se nanašajo na vpliv lastništva nepremičnin pri upokojencih.
- Preučiti, kako izboljšati položaj upokojencev, ki nimajo v lasti nepremičnin.
- Projekcije, koliko oskrbovanih stanovanj, bi potrebovali v naslednjih 5, 10, 15...30 letih glede na trend staranja prebivalstva v Sloveniji.
- Razviti kazalnike za spremljanje vpliva lastništva nepremičnin na položaj upokojencev na nacionalni ravni, temelječih na obstoječih podatkih in mednarodnih priporočilih.
- Priprava pravnih in tehničnih priporočil za povezovanje administrativnih virov podatkov za ugotovitev vpliva lastništva nepremičnin na položaj upokojencev.

1. Demografske spremembe in staranje prebivalstva

Slovenija se sooča s hitrim staranjem prebivalstva, kar pomeni, da bo v prihodnjih desetletjih delež starejšega prebivalstva, med katerega spada tudi upokojensko prebivalstvo, naraščal, kar bo dodatno obremenilo tako pokojninski sistem kot tudi stanovanjsko politiko. Glede na ta trend je nujno preučiti, kakšen vpliv ima lastništvo nepremičnin na socialni položaj upokojencev, še posebej v kontekstu stroškov bivanja in dostopa do osnovnih življenjskih potrebščin.

2. Stanje socialne varnosti upokojencev

V Sloveniji si prizadevamo za dostojne pokojnine, vendar kljub temu več kot polovica upokojencev prejema pokojnine, ki so pod pragom tveganja revščine, kar jim otežuje ohranjanje dostojnega življenjskega standarda. Zlasti upokojenci, ki nimajo v lasti nepremičnine ali pa so lastniki nepremičnine z nizko tržno vrednostjo, so še posebej ranljivi, saj so odvisni od svojih pokojnin, ki ne zadoščajo za kritje osnovnih stroškov bivanja, hrane, zdravljenja in drugih potrebščin. Lastništvo nepremičnine lahko pomembno vpliva na kakovost življenja, saj prinaša dolgoročne prihranke v obliki varčevanja za stroške najemnine.

3. Razumevanje in obvladovanje stroškov vzdrževanja nepremičnin

Poleg začetnega stroška nakupa nepremičnine se upokojenci soočajo tudi s stroški vzdrževanja lastniške nepremičnine (kot so davki, popravila, obratovalni stroški). Razumevanje, v kolikšni meri ti stroški obremenjujejo upokojence, je ključno za oblikovanje politik, ki bodo zagotovile finančno stabilnost upokojencem, bodisi z optimizacijo stroškov vzdrževanja bodisi s pomočjo pomoči pri financiranju teh stroškov.

4. Povečanje števila najemniških stanovanj in dostopnost do le-teh

V Sloveniji je dostop do najemniških stanovanj še vedno omejen, zlasti v mestnih središčih, kjer je povpraševanje po najemniških stanovanjih veliko. Pomanjkanje dostopnih najemniških stanovanj za upokojence, ki nimajo nepremičnine v lasti, lahko vodi v njihovo socialno izključenost. Raziskava bo omogočila analizo potreb po oskrbovanih in socialnih stanovanjih, kar bi lahko pripomoglo k boljšemu načrtovanju in dostopnosti teh stanovanj v prihodnosti.

5. Vpliv lastništva nepremičnine na preprečevanje revščine med upokojenci

Revščina med upokojenci je velik problem, zlasti med tistimi, ki nimajo nepremičnine v lasti. Nepremičnine namreč nudijo stabilnost, varnost in možnosti za preživljanje, saj zmanjšujejo odvisnost od nestabilnih dohodkov. Raziskava bo pomagala osvetliti, kako lastništvo nepremičnine pripomore k zmanjšanju tveganja revščine med upokojenci, in podala priporočila za oblikovanje ustreznih ukrepov za pomoč tistim, ki lastništva nepremičnine ne morejo doseči.

6. Potreba po dolgoročnih projekcijah v luči staranja prebivalstva

Ker je staranje prebivalstva globalni fenomen, bo Slovenija v prihodnosti potrebovala načrtovane ukrepe, ki bodo ustrezno odzvali na potrebe starajočega se prebivalstva, zlasti upokojencev. Projekcije o lastništvu nepremičnin v prihodnosti so potrebne za pripravo dolgoročnih strategij, ki bodo upoštevale tako stanovanjske kot tudi socialne potrebe upokojencev. Analiza teh trendov bo pomagala oblikovati učinkovite politike za zagotavljanje dostopa do dostojnih stanovanj za upokojence v prihodnosti.

7. Priporočila za izboljšanje položaja upokojencev brez lastništva nepremičnine

Upokojenci, ki nimajo lastništva nepremičnine, so pogosto izpostavljeni večjim tveganjem, povezanih z najemninami in nestabilnostjo najemniškega trga. Raziskava bo preučila možnosti za izboljšanje dostopa do nepremičnin za te upokojence in predlagala rešitve, kot so subvencionirane najemnine, dostop do javnih stanovanj ali alternativni modeli stanovanjskega varstva (npr. oskrbovana stanovanja).

8. Povezovanje administrativnih virov za izboljšanje podatkovnih analiz

Trenutno različni administrativni viri, kot so statistični podatki, nepremičninski registri in podatki o pokojninah, niso vedno učinkovito povezani in integrirani. Raziskava bo preučila možnosti za povezovanje teh virov, da bi omogočila natančnejše in celovitejše analize, ki bodo podprle sprejemanje informiranih odločitev na področju stanovanjske politike in socialne zaščite upokojencev.

Sklepno:

Raziskava bo pripomogla k boljšemu razumevanju vpliva lastništva nepremičnin na socialni položaj upokojencev v Sloveniji in omogočila oblikovanje celovitih politik, ki bodo zagotovile dostopnost do ustreznega bivanja za vse upokojence, ne glede na njihovo lastništvo nepremičnin. Na ta način bo raziskava podprla izboljšanje kakovosti življenja upokojencev in prispevala k trajnostnemu razvoju socialne in stanovanjske politike v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Danijel Kovač,
e-naslov: danijel.kovac@gov.si

5. TEMA: Analiza obstoječe ureditve platformnega dela, vključno z analizo prepoznavanja in odpravljanja prikritih delovnih razmerij

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.7.: Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta

Številka teme: 1.7.1.

Naslov teme: Analiza obstoječe ureditve platformnega dela, vključno z analizo prepoznavanja in odpravljanja prikritih delovnih razmerij

Cilji:

- Celovita analiza obstoječega stanja ureditve glede na zahteve Direktive (EU) 2024/2831 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o izboljšanju delovnih pogojev pri platformnem delu.

- Analiza delovnopravnega statusa oseb, ki opravljajo delo preko digitalnih spletnih platform.
- Analiza ostalih oblik prikritih delovnih razmerij.
- Oblikovanje rešitev za uresničitev prenosa ukrepov iz Direktive (EU) 2024/2831.
- Analiza izvedbenega dela zahtev Direktive (EU) 2024/2831 na področju prikritih delovnih razmerij in učinkovite izpodbojne pravne domneve o obstoju delovnega razmerja ter ugotavljanja elementov delovnih razmerij (povezovanje baz podatkov in evidenc, sodelovanje med različnimi nadzornimi in državnimi organi,...).

Podrobnejša obrazložitev:

V oktobru 2024 je bila sprejeta Direktiva (EU) 2024/2831 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o izboljšanju delovnih pogojev pri platformnem delu (v nadaljnjem besedilu: Direktiva 2024/2831/EU), ki jo je v slovenski pravni red treba prenesti do 2. 12. 2026.

Namen projekta je analizirati obstoječo delovnopravno ureditev glede na zahteve Direktive 2024/2831/EU. Za namen morebitnih sprememb obstoječe zakonodaje je potrebna analiza delovnopravnega statusa oseb, ki delo opravljajo preko digitalnih platform dela, ter glede na to oblikovati rešitve za uresničitev prenosa Direktive 2024/2831/EU. Poudarek naj bo namenjen tudi ugotovitvi ali je glede na obstoječo ureditev v Zakonu o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPVE, 119/21 – ZČmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22, 54/22 – ZUPŠ-1, 114/23 in 136/23 – ZIUZDS) potrebna drugačna opredelitev pravne domneve o obstoju delovnega razmerja med digitalno platformo dela in osebo, ki opravlja delo prek digitalne platforme dela, s predlogom rešitve. V povezavi s tem naj se preuči možnost ugotavljanja elementov delovnih razmerij s pomočjo povezovanja baz podatkov in evidenc ter sodelovanja med različnimi nadzornimi in državnimi organi.

Ugotovi naj se tudi ali je glede na Direktivo 2024/2831/EU in značilnosti platformnega dela glede na obstoječo ureditev podana potreba po specifičnosti ureditve plačila, delovnega časa, odmorov, počitkov in letnega dopusta, ureditev glede zagotavljanja varnosti in zdravja ter varstva zasebnosti in dostojanstva platformnih delavcev, vključno z vprašanjem ustreznega omejevanja (pretiranega) stalnega e-nadzora ter drugih vprašanj delovnega razmerja, vse navedeno s predlogom rešitve v primeru, da se ugotovi potrebnost posebne ureditve.

Poudarek daje Direktiva 2024/2831/EU tudi na ukrepe v zvezi z algoritmičnim upravljanjem. V zvezi z navedenim naj projekt obsega predloge v zvezi z zaščitnimi ukrepi, vezanimi na obdelavo osebnih podatkov v zvezi z avtomatiziranimi sistemi, ureditev obveznosti obveščanja o uporabi avtomatiziranih sistemov, zagotovitev pravice do prenosljivosti podatkov, človekovega nadzora in ocene učinkov odločitev ter človekovega pregledovanja.

Preuči naj se tudi potreba po zakonskem urejanju naslednjih vprašanj:

- sodelovanje delavske strani pri delovanju digitalne platforme dela in uporabljenih algoritmov (informiranje in posvetovanje z delavskimi predstavniki),
- sindikalno delovanje in kolektivno pogajanje,
- zagotavljanje učinkovitega inšpekcijskega nadzora, vključno z dostopom do in nadzorom virtualnega »prostora«-delovnega okolja,
- ukrepi vezani na obveščanje in posvetovanje, zagotovitev komunikacijskih kanalov,
- ukrepi vezani na prijavo platformnega dela, zagotavljanje ustreznih informacij pristojnim organom ter zagotovitev pravnega varstva oseb, ki opravljajo platformno delo.

Zbere naj se izkušnje iz držav, kjer je platformno delo bolj razvito, in opravi primerjalni pregled ukrepov, ki so jih države članice že prenesle v nacionalne sisteme na podlagi Direktive 2024/2831/EU.

Projekt naj zajema tudi analizo ostalih oblik prikritih delovnih razmerij v luči opravljanja dela preko digitalnih platform.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR
(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Mojca Bergant,
e-naslov: mojca.bergat@gov.si

6. TEMA: Celovita analiza stanja na področju platformnega dela v Republiki Sloveniji

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.6.

Naslov teme: Celovita analiza stanja na področju platformnega dela v Republiki Sloveniji

Cilji:

- Dobiti vpogled v aktualno stanje na trgu platformnega dela v Sloveniji: zbiranje podatkov in analiza pogojev dela, položaja oseb, ki opravljajo platformno delo, načinov algoritemskega menedžmenta. Pri tem je cilj raziskati različne oblike platformnega dela, tudi tiste, ki do sedaj še niso bile dovolj raziskane.
- Dobiti vpogled v prakse platformnega upravljanja in izkušnje oseb, ki opravljajo platformno delo: raziskati želimo vzroke za odločitve za delo preko digitalnih platform dela, odnos oseb, ki opravljajo platformno delo do algoritmičnega upravljanja, odnos do ostalih oseb, ki opravljajo platformno delo, odnos do regulacij, odnos do združevanja z ostalimi delavci in ostalimi osebami, ki opravljajo platformno delo, odnos do same digitalne platforme dela....
- Dobiti vpogled v stališča oseb, ki opravljajo platformno delo do različnih regulatornih rešitev, predvsem te, ki so vsebovane v sprejeti Direktivi (EU) 2024/2831 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o izboljšanju delovnih pogojev pri platformnem delu. Rezultati študije bodo v pomoč odločevalcem pri prenosu direktive v slovenski pravni red.

Podrobnejša obrazložitev:

Direktiva (EU) 2024/2831 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o izboljšanju delovnih pogojev pri platformnem delu mora biti v slovenski pravni red prenesena do 2. decembra 2026.

Namen projekta je pridobiti kakovostne podatke in analizo za zakonodajalca, da bo lahko na ustrezen način prenesel določbe direktive. Namen projekta je pridobiti podatke o stanju na slovenskem trgu platformnega dela in vseh oblikah platformnega dela, tudi tistih, ki do sedaj niso bili dovolj raziskani.

Ker gre za razmeroma novejšo obliko dela, ki ima svoje posebnosti, je cilj projekta pridobiti vpogled tudi v odnos in perspektivo tistih, ki upravljajo platformno delo. Namen projekta je pridobiti podatke o odnosu platformnih delavcev do obstoječe zakonodaje in zaposlitvenega statusa, platforme, algoritmičnega upravljanja, določil direktive, kolektivnega združevanja, varstva podatkov in ostalih vsebin, ki so vsebovane v direktivi.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 40.000,00 EUR

(MDDSZ 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Mojca Bergant,
e-naslov: mojca.bergant@gov.si

Tema, pri kateri je MDDSZ sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za zdravje

TEMA: Analiza zaznane problematike digitalne zasvojenosti otrok in mladostnikov ter odraslih s popisom potreb in aktivnosti za preprečevanje le-teh ter proučitev možnosti vzpostavitve mehanizma stalnega spremljanja rabe IKT v šolskem okolju in širše

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.13.

Naslov teme: Analiza zaznane problematike digitalne zasvojenosti otrok in mladostnikov ter odraslih s popisom potreb in aktivnosti za preprečevanje le-teh ter proučitev možnosti vzpostavitve mehanizma stalnega spremljanja rabe IKT v šolskem okolju in širše

Cilji:

- Analiza uporabe digitalnih tehnologij po starosti, namenu, vsebini z vidika uporabnikov s poudarkom na otrocih in mladostnikih, strokovnih delavcev in staršev.
- samoocena kompetenc in potreb strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, zdravstvu, socialnem varstvu za izvajanje preventivnih aktivnosti, prepoznavo ter usmerjanje k nadaljnjim virom pomoči.
- Popis in pregled obstoječih aktivnosti, ki naslavlja nekelemične zasvojenosti in njihov obseg v šolskem okolju in izven.
- Popis in pregled zunanjih virov pomoči in strokovne obravnave (zdravstvene ustanove in sociala), vključno z geografsko razpršenostjo, dostopnostjo, virom financiranja.
- Postavljanje mejnikov/definicije primerne, prekomerne, tvegane rabe IKT v šolskem prostoru in izven.
- Priprava predloga protokola o sodelovanju med šolami oz. VIZ in drugimi deležniki (javnozdravstvenimi ustanovami, Centri za duševno zdravje, CSD, izvajalci socialnovarstvenih programov, nevladnimi organizacijami, starši) v primerih zaznave tvegane rabe digitalnih tehnologij in IKT.
- Priprava podlag za oblikovanje smernic za uporabo IKT v VIZ in izven.
- Oblikovanje predloga za vzpostavitev mehanizma (instrumenta) za spremljanje rabe in prekomerne rabe IKT.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen raziskovalnega projekta je narediti analizo problematične rabe digitalnih tehnologij in digitalne zasvojenosti otrok in mladostnikov ter odraslih, pregled obstoječih preventivnih programov in vsebin v šolskem okolju in širše ter oblikovanje sistema spremljanja problematike in razvojem protokolov sodelovanja med različnimi službami v okviru zdravstva, šolstva in sociale.

Zasvojenost osebe z digitalnimi tehnologijami kot tudi prekomerna uporaba lahko negativno vplivata na fizično in duševno zdravje. Zaradi razvoja možganov, ki traja do 24 leta starosti, proliferacije digitalnih tehnologij in vseprisotne rabe med otroki in mladostniki je ključno izobraževanje in

opismenjevanje za varno in smotno rabo digitalnih tehnologij, kot tudi prepoznavanje tveganega vedenja, ki lahko vodi v razvoj nekemičnih zasvojenosti.

Prvi cilj opolnomočenja in digitalnega opismenjevanja za preiščeno in varno rabo digitalne tehnologije naslavlja učni načrti (skupni cilji) in mnoge druge aktivnosti MVI in MZ. Drugi cilj, torej zgodnje prepoznavanje tveganega vedenja med otroki in mladostniki za razvoj nekemičnih zasvojenosti, pa v šolskem prostoru (in drugih družbenih podsistemih) ni sistematično naslovljen.

Revizija računskega sodišča za področje digitalnih zasvojenosti iz leta 2023 je priporočila trem ministrstvom (MVI, MDDSZ in MZ), naj poskrbijo za izvedbo raziskave o tem, koliko ur dnevno osnovnošolci in srednješolci v običajnih okoliščinah preživijo pred zasloni zaradi sledenja pouku in drugih obveznosti za šolo ter posebej v prostem času, pri čemer naj se raziskava osredotoča tudi na preveritev potreb otrok in mladostnikov po določeni vrsti strokovne obravnave. Zato je potrebno, da se v raziskavo vključijo strokovnjaki vseh treh področij – zdravstva, pedagogike in sociale.

Revizija nadalje navaja, da je potrebna analiza, na podlagi katere bi bilo mogoče opredeliti tak obseg uporabe digitalnih tehnologij, ki bi bil za potrebe izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah še primeren za zdravje in razvoj otrok in mladostnikov. Predvidoma se na podlagi analize oblikujejo enotna in med resorji usklajena priporočila za vrtce, šole, starše in strokovne delavce. Poleg tega pa se prouči možnost in pripravijo predlogi za vzpostavitev mehanizma analiziranja in spremljanja potreb glede preprečevanja tveganega vedenja za razvoj nekemičnih zasvojenosti pri otrocih in mladostnikih in širše.

V okviru raziskovalnega projekta se pričakuje tudi pregled obstoječih praks v šolskem okolju za preprečevanje in zgodnjo prepoznavo problematične rabe digitalnih naprav pri otrocih in mladostnikih ter priprava predlogov za dodatno kritično obravnavo teh vsebin z namenom zmanjšanja škodljivih posledic prekomerne rabe ter oblikovanje priporočil glede splošnih šolskih pravil.

Revizijsko poročilo še posebej izpostavi nepregledno delitev pristojnosti za posamezne aktivnosti in podvajanje posameznih aktivnosti (javna služba in NVO) MZ in MDDSZ, zato predlaga, da se na podlagi rezultatov izvedene raziskave konkretnije določi vloga deležnikov znotraj posameznih mrež v okviru javne službe (VIZ, strokovne zdravstvene in socialne službe) ter vlogo zunanjih deležnikov, kot dopolnitev aktivnosti javne mreže. S tem namenom se v projektu pripravi predlog protokola o sodelovanju med različnimi deležniki v primeru zaznave prekomerne rabe IKT.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 90.000,00 EUR
(MZ 16,67 %, MVI 16,67 %, MDDSZ 16,67 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Mateja Markl,
e-naslov: mateja.markl@gov.si (MZ)

Tema, pri kateri je MDDSZ sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za pravosodje

TEMA: Analiza vrzeli v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj in razvoj programa za skupno multidisciplinarno usposabljanje

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.10.: Zaupanja vreden pravni sistem

Številka teme: 5.10.2.

Naslov teme: Analiza vrzeli v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov, ki sodelujejo pri obravnavi mladoletnikov zaradi kaznivih dejanj in razvoj programa za skupno multidisciplinarno usposabljanje

Cilji:

- Ugotovitev pomanjkljivosti v obstoječem sistemu usposabljanj strokovnjakov z različnih področij (policija, pravosodje, sociala, vzgoja in izobraževanje, duševno zdravje), ki obravnavajo mladoletnike zaradi kaznivih dejanj.
- Pregled programov multidisciplinarnih usposabljanj v treh državah.
- Opredelitev znanj, ki jih je glede na ugotovljene pomanjkljivosti treba zagotoviti posameznim skupinam strokovnjakov.
- Opredelitev vsebin za skupna multidisciplinarna usposabljanja, ki obravnavajo mladoletnike zaradi kaznivih dejanj.
- Ocena števila strokovnjakov, ki bi jim bilo potrebno zagotoviti multidisciplinarno usposabljanje na letni ravni.
- Priprava programa skupnega multidisciplinarnega usposabljanja.

Podrobnejša obrazložitev:

Projekt je namenjen izboljšanju kompetenc strokovnjakov, ki delajo z mladoletnimi storilci kaznivih dejanj, ter vzpostavitvi učinkovitega in usklajenega sistema obravnave, ki bo temeljil na multidisciplinarnem pristopu. Ključni cilj je priprava programa skupnega multidisciplinarnega usposabljanja, namenjenega strokovnjakom vseh področij, ki se vključujejo v obravnavo mladoletnikov, s poudarkom na izboljšanju sodelovanja med institucijami, pri čemer bo predvideno tudi ustrezno evalviranje usposabljanj.

Analiza trenutnega sistema usposabljanj bo osredotočena na ugotavljanje vrzeli v znanju strokovnjakov, potrebnem za izboljšanje sodelovanja med različnimi sektorji. Primerjalna analiza bo zajela države, ki so uspešno implementirale multidisciplinarno usposabljanje. Na podlagi analize vrzeli bodo identificirana ključna znanja za posamezne strokovne skupine in osnovna skupna znanja, ki jih potrebujejo vsi sodelujoči strokovnjaki za uspešno medsebojno sodelovanje, pri čemer bo poseben poudarek na razvijanju kompetenc za sodelovanje med institucijami.

Pri oblikovanju vsebin usposabljanj bodo upoštevani ključni dejavniki uspešnega multidisciplinarnega sodelovanja.

Pripravljen bo ocena potreb po multidisciplinarnem usposabljanju, ki bo vključevala oceno števila strokovnjakov, ki jih je treba usposobiti ter določitev ključnih ciljev, ki jih je treba doseči. Analiziran bo tudi najprimernejši način izvedbe usposabljanj – ali naj se izvajajo na nacionalni ali regionalni ravni.

Končni rezultat projekta bo priprava celovitega programa multidisciplinarnega usposabljanja, ki bo temeljil na načelih sodelovanja. Program bo vključeval vsebine za različne strokovne skupine, ter predloge za stalno spremljanje in evalvacijo učinkovitosti usposabljanj. Evalvacija bo vključevala tako kvantitativne kot kvalitativne kazalnike, pri čemer bo posebna pozornost namenjena dejanskemu izboljšanju sodelovanja med institucijami in pozitivnemu vplivu na mladoletnike, obravnavane v mladoletniškem kazenskoopravnem sistemu.

Okvirno obdobje trajanja projekta:

do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev:

do 64.000,00 EUR

(MP 12,50 %, MDDSZ 12,50 %, MZ 12,50 %, MVI 12,50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:

Janja Plevnik,

e-naslov: janja.plevnik@gov.si (MP)

13. Predlagatelj teme: Ministrstvo za naravne vire in prostor

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost
Republike Slovenije
Ministrstvo za javno upravo

1. TEMA: Razvoj in vzdrževanje neodvisnih strokovnih znanj in orodij za analizo nevtronskih poškodb reaktorske posode za varno in odgovorno proizvodnjo električne energije z jedrsko tehnologijo

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.11.: Varna in globalno odgovorna Slovenija

Številka teme: 4.11.3.

Naslov teme: Razvoj in vzdrževanje neodvisnih strokovnih znanj in orodij za analizo nevtronskih poškodb reaktorske posode za varno in odgovorno proizvodnjo električne energije z jedrsko tehnologijo

Cilji:

- Uporaba determinističnih in MC metod ter računskih orodij ter verifikacija in validacija metod za transport nevtronov v tlačnovodnih jedrskih reaktorjih.
- Analiza staranja reaktorske posode zaradi obsevanja z nevtroni v Nuklearni Elektrarni Krško, kar je pomembno za dolgoročno obratovanje JE.
- Analiza in pregled fizikalnih parametrov, ki omejujejo življenjsko dobo reaktorske posode.
- Razvoj in ohranjanje kompetenc in znanja na področju izračunov transporta nevtronov v jedrskih objektih.
- Priprava plana prednostnih raziskovalnih aktivnosti za naslednjih 5 let.

Podrobnejša obrazložitev:

Jedrsko tehnologija predstavlja ključni steber za zagotavljanje stabilne in nizkoogljice proizvodnje električne energije. Za dolgoročno varnost in zanesljivost jedrskih reaktorjev je osnovnega pomena celovito razumevanje in obvladovanje degradacijskih mehanizmov, ki omejujejo življenjsko dobo reaktorske posode. Eden od primarnih dejavnikov, ki prispevajo k staranju reaktorske posode, je obsevanje z nevtroni, kar povzroča spremembe v mikrostrukturi materiala in s tem poslabšanje mehanskih lastnosti reaktorske posode.

Za natančno analizo nevtronskih poškodb reaktorske posode se uporabljajo napredne deterministične in Monte Carlo metode za modeliranje in simulacijo transporta nevtronov. Te metode omogočajo podrobno simulacijo nevtronskega fluksa in spektra v reaktorski posodi, kar je ključno za oceno stopnje poškodb. Verifikacija in validacija teh metod se izvaja s primerjavo rezultatov z eksperimentalnimi in referenčnimi podatki, kar zagotavlja njihovo zanesljivost in točnost.

Analiza staranja reaktorske posode v Nuklearni elektrarni Krško je ključnega pomena za njeno dolgoročno obratovanje. Identifikacija degradacijskih mehanizmov, kot so krhkost materiala, spremembe v mikrostrukturi in mehanskih lastnostih, omogoča boljše razumevanje dolgotrajnih učinkov nevtronskega obsevanja. Modeliranje teh procesov prispeva k oblikovanju scenarijev dolgoročnega obratovanja in oceni vpliva različnih načinov obratovanja na poškodbe materiala.

Za doseg celovite ocene trajnosti reaktorske posode je potreben pregled fizikalnih parametrov, ki omejujejo njeno življenjsko dobo. Ti parametri vključujejo nevtronski fluks, temperaturo, mehanske obremenitve in radiacijske obremenitve. Na podlagi teh parametrov se razvijajo modeli, ki napovedujejo staranje materiala in določajo mejne vrednosti za varno obratovanje.

Poleg tehničnih vidikov je pomemben tudi razvoj in ohranjanje kompetenc ter znanja na področju izračunov transporta nevtronov v jedrskih objektih. To se dosega z izobraževanjem in usposabljanjem strokovnjakov na področju nevtronske fizike in numeričnih metod in s sodelovanjem z akademskimi in raziskovalnimi institucijami.

Na podlagi omenjenih raziskav se pripravi tudi načrt prednostnih raziskovalnih aktivnosti za naslednjih pet let. Ta načrt bo določal ključne raziskovalne smernice in prioriteta področja analize nevtronskih poškodb, identificiral manjkajoča znanja in potrebe za izboljšanje modeliranja ter eksperimentalnih metod. Pomembno je tudi vključiti v načrt sodelovanje z nacionalnimi in mednarodnimi raziskovalnimi projekti, kar omogoča implementacijo naprednih rešitev in inovacij na tem področju.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 225.000,00 EUR
(MNVP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: dr. Andreja Peršič,
e-naslov: andreja.persic@gov.si

2. TEMA: Standardizacija in aplikativna uporaba tehnologij za detekcijo sevov povzročitelja račje kuge in okoljske DNK za monitoring tujerodnih rakov v slovenskih vodah

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.5.

Naslov teme: Standardizacija in aplikativna uporaba tehnologij za detekcijo sevov povzročitelja račje kuge in okoljske DNK za monitoring tujerodnih rakov v slovenskih vodah

Cilji:

- Vzpostavitev standardiziranega sistema za detekcijo povzročitelja račje kuge (vključno s spremljanjem genotipov) na osnovi DNK in okoljske DNK (eDNK).
- Vzpostavitev standardiziranega sistema za detekcijo tujerodnih vrst rakov na osnovi okoljske DNK (eDNK).
- Podpora varstvenim ciljem in upravljanju območij Natura 2000 za obdobje 2023–2028 predvidenimi v skladu z Programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2023–2028 (PUN).

Navedeni krovni cilji bodo doseženi z naslavljanjem naslednjih operativnih ciljev:

- Zaznavanje prisotnosti povzročitelja račje kuge vključno z genotipizacijo sevov v Sloveniji in neposredni okolici ter priprava protokola za obdelavo in hrambo vzorcev, za analize ter za interpretacijo rezultatov.
- Vzpostavitev, validacija in standardizacija protokolov za zaznavanje prisotnosti povzročitelja račje kuge iz tkiv rakov vključno z genotipizacijo sevov.
- Analiza uporabnosti pristopov z eDNK za ugotavljanje prisotnosti povzročiteljev račje kuge (vključno z genotipizacijo sevov) in ovrednotena primerjalna analiza s klasično metodo

vzorčenja samih tkiv rakov vključno s primerjavo rezultatov in postavljanjem minimalnega standarda kakovosti vključno s postopki dobre laboratorijske prakse za preprečevanje kontaminacije.

- Presečni pregled prisotnosti povzročiteljev račje kuge (vključno z genotipizacijo sevov) v Sloveniji v ključnih vodotokih na območju prisotnosti domorodnih rakov, identifikacija neokuženih populacij, opredelitev zaznavanja izbruhov.
- Predlog sheme monitoringa račje kuge in opredelitev korakov za ukrepanje ob ugotovitvi prisotnosti različnih sevov povzročitelja račje kuge na območju populacij domorodnih vrst rakov (prednostno za pristojne javne inštitucije) v dogovoru z sofinancerjem.
- Vzpostavitev, validacija in standardizacija protokolov za vzorčenje vode ter priprava protokola za obdelavo in hrambo vzorcev, za analize ter za interpretacijo rezultatov za detekcijo eDNK tujerodnih rakov vključno s postopki dobre laboratorijske prakse za preprečevanje kontaminacije.
- Izdelava, validacija in standardizacija specifičnih testov za identifikacijo ključnih vrst tujerodnih rakov (tujerodne vrste rakov zaznane v naravi v Sloveniji in neposredni okolici ter vrste sladkovodnih rakov, ki zadevajo Unijo v skladu z Uredbo EU 1143/2014 o Invazivnih tujerodnih vrstah) na osnovi eDNK za doseganje natančne in hitre identifikacije, ponovljivosti in analiz velikega števila vzorcev, v dogovoru s sofinancerjem.
- Priprava in testiranje protokola za uporabo eDNK za iskanje novih žarišč tujerodnih rakov s poudarkom na območjih, kjer te lahko pričakujemo (vodotoki v bližini že znanih nahajališč, v bližini avtocestnih postajališč, v bližini večjih trgovin z živili v urbanih središčih, v bližini restavracij s pripravljenimi raki);
- Priprava protokolov za vse faze identifikacije ključnih vrst tujerodnih rakov (terenski odvzem vzorcev, hramba vzorcev in laboratorijske analize, obdelava rezultatov, interpretacija rezultatov).

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji je bilo do sedaj zabeleženih že več vrst tujerodnih rakov v naravi, signalni rak, trnavec, močvirski škarjar, ozkoškarjevec, rdečeškarjevec in morebiti tudi marmornati škarjar. Tujerodne vrste rakov, imajo velike ekonomske in okoljske posledice, npr. povečevanje erozije brežin v rečnih sistemih, spremembe rečnih ekosistemov in širjenje bolezni (zlasti račja kuga) in s tem posredno in neposredno prispevajo k neugodnem ohranitvenem stanju domorodnih vrst rakov.

Uredba EU št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst je za države članice zavezujoča in narekuje ukrepe za omejevanje širjenja tujerodnih vrst, ki vključuje mnoge zelo invazivne tujerodne vrste potočnih rakov. V Sloveniji je bilo v naravi do zdaj zabeleženih že pet, oz. potencialno šest tujerodnih vrst potočnih rakov. Verjetni pa so tudi novi vnosi in širjenje iz sosednjih držav, zlasti močno invazivnih vrst oz. populacij, ki so prisotne v sosednjih državah, kakor tudi vnosi novih vrst zaradi odprte trgovine z živimi živalmi.

Na Seznam invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo v skladu z Uredbo EU št. 1143/2014, je uvrščena večina v Sloveniji zabeleženih tujerodnih vrst rakov. To so invazivne tujerodne vrste za katere je bilo prepoznano da njihova ustalitev in širjenje ogroža biotsko raznovrstnost, torej ekosisteme, habitate ali vrste in/ali zdravje ljudi ter gospodarstvo in zahteva ukrepanje na ravni EU.

Slovenija je sprejela Akcijski načrt za obravnavanje prednostnih poti vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo (2022 – 2027) za obvladovanje in omejevanje vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst, vključno z večino tujerodnih rakov v Sloveniji, kjer je izpostavljena potreba po učinkovitem sistemu zgodnjega odkrivanja prisotnosti invazivnih vrst.

Račja kuga, ki jo povzroča oomiceta *Aphanomyces astaci*, je na seznamu prijavljenih bolezni Svetovne organizacije za varstvo živali (WOAH oz. OIE) in je zaradi tega njeno spremljanje nujno. V Sloveniji v okviru nacionalnega monitoringa rakov izvajamo le posredno ugotavljanje prisotnosti račje kuge na nekaj naključno odvzetih vzorcih rakov na terenu (15 vzorcev letno). Rezultati teh raziskav so pokazali prisotnost povzročitelja račje kuge na številnih vodotokih. Zaznani so tudi lokalni propadi populacij zavarovanih domorodnih rakov.

Poleg prisotnosti račje kuge je zelo pomembno tudi spremljanje genotipov oz. genotipizacija sevov *A. astaci*, kar pa v Sloveniji ne poteka. Znano je, da so avtohtone evropske vrste rakov bolj dovzetne za okužbo z določenimi genotipi tega povzročitelja bolezni. Do zdaj je bilo v Sloveniji poskusno izveden samo en primer genotipizacije na eni populaciji rakov.

Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2023–2028 (PUN) predvideva več ukrepov za obvladovanje invazivnih tujerodnih in ohranjanje domorodnih vrst rakov na Natura 2000 območjih, med drugim tudi popisati okuženost račje kuge v okviru izvajanja ukrepov v okviru omrežja Natura 2000.

Vzpostavitev učinkovitega sistema za detekcijo tujerodnih vrst rakov ter njihovih patogenov, t.j. sevov račje kuge, na osnovi okoljske DNK (eDNK) bi neposredno pripomoglo k izboljššanemu upravljanju z Naturo 2000 in podprlo varstvene cilje določene v Programu upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2023–2028.

Izvajalec mora zagotoviti primerno infrastrukturo in opremo, ki omogoča izvedbo vseh korakov analize DNK skladno z dobro laboratorijsko prakso na način, da je preprečena kontaminacija vzorcev in primerno hrambo vzorcev še najmanj 5 let po zaključku projekta.

Sofinancer MNVP pričakuje, da bo izvajalec izdelal 2 vmesni letni poročili o napredku in eno končno poročilo, vsa v izključno slovenskem jeziku in izvedel predstavitev rezultatov sofinancerju in ločeno strokovni javnosti pred oddajo zaključnega poročila in potrditvijo izdelkov (protokolov).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 240.000,00 EUR
(MNVP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila: dr. Branka Tavzes,
e-naslov: branka.tavzes@gov.si

3. TEMA: Metodologija spremljanja upravljalvske sposobnosti/usposobljenosti občin na področju urejanja prostora

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.6.

Naslov teme: Metodologija spremljanja upravljalvske sposobnosti/usposobljenosti občin na področju urejanja prostora

Cilji:

- Podrobna analiza obsega, vrste ter načina izvajanja izvirnih nalog iz pristojnosti občin na področju prostorskega razvoja oziroma urejanja prostora v skladu z 21. členom Zakona o lokalni samoupravi ter drugim odstavkom 5. člena ZUreP-3.

- Ocena kadrovskih in finančnih potreb za kakovostno izvajanje izvirnih nalog in pristojnosti ter predlog sistemskih izboljšav z utemeljitvijo.
- Opredelitev kazalnika/ov za spremljanje usposobljenosti kadra in financiranja nalog na področju urejanja prostora po občinah z viri podatkov za potrebe poročanja o stanju na področju prostorskega razvoja.

Podrobnejša obrazložitev:

Zakon o lokalni samoupravi v 21. členu določa izvirne naloge občin, med njimi načrtovanje prostorskega razvoj, kar podrobneje opredeljuje Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) v drugem odstavku 5. člena, kjer določa pristojnosti občin na področju urejanja prostora. Naloge oziroma pristojnosti naj bi zagotavljale vse občine, ne glede na svojo velikost ali zmogljivost, da jih izvajajo.

Za izvajanje nalog prostorskega razvoja, ki jih podajata oba zakona in Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja so ključni usposobljeni kadri in razpoložljiva sredstva, ki se za te naloge namenijo. V okviru naloge naj bi se preverila predvsem kadrovska zasedba in finančna sredstva za izvajanje nalog. Skladno z Zakonom o urejanju prostora spremljamo prostorski razvoj in o njem vsake 4 leta poročamo Vladi in seznanjamo Državni zbor RS. S tako raziskavo želimo pridobiti predlog kazalnika/e ter vire za zagotavljanje podatkov za kazalnike za področje prostorskega upravljanja, ki sedaj v sistemu za spremljanje stanja manjkajo.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 80.000,00 EUR
 (MNVP 37,5 %, MJU 12,5 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Blanka Bartol,
 e-naslov: blanka.bartol@gov.si

4. TEMA: Razvoj metode za spremljanje stanja krajin in kazalnikov

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.6.

Naslov teme: Razvoj metode za spremljanje stanja krajin in kazalnikov

Cilji:

- Preveritev vsebinskih okvirov in možnosti za poenotenje zasnove kazalnikov za spremljanje stanja krajine za izvajanje nacionalnih, EU in mednarodnih predpisov kot so Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 in sistem spremljanja prostorskega razvoja, Evropska konvencija o krajini in Zakon o obnovi narave.
- Pregled znanstvene literature in metod spremljanja stanja vseh vrst krajin ter primerov iz tujine.
- Opredelitev vsebin in podatkovnih virov za kazalnike za spremljanje stanja krajine na različnih vrstah območij ter oblikovanje metodologije.
- Zajem podatkov ter preizkus in testiranje učinkovitosti in uporabnosti kazalnikov na različnih krajinskih območjih v sodelovanju z institucionalnimi in zainteresiranimi deležniki ter po potrebi prilagoditev metodologije.
- Priprava navodil in usmeritev za uporabnike.

Podrobnejša obrazložitev:

Spremljanje stanja prostorskega razvoja je ena od nalog urejanja prostora. Vzpostavljen je sistem spremljanja stanja, ki pa le delno vključuje kazalnike s področja krajine. Spremljanje sprememb, ki vplivajo na krajine, je eden od ukrepov, ki jih morajo izvajati pogodbenice Evropske konvencije o krajini, ki se le deloma izvaja, v praksi največkrat v okviru okoljskih presoj. Pri tem se običajno uporabljajo kvalitativni kazalniki kot sta na primer »kakovost krajine« in »zaznavna vrednost, ki pa so premalo natančno opredeljeni. To ne daje možnosti za sistematično spremljanje krajine, hkrati pa manjkajo metode in kazalniki, s katerimi bi to izvajali. Ob sprejemu Zakona o obnovi narave so bili določeni tudi indikatorji po vrstah ekosistemov od katerih se del nanaša tudi na krajino izven poselitvenih in v poselitvenih območjih. Vprašanje je, ali je mogoče kazalnike oblikovati na način, da bi lahko zagotovili izvajanje spremljanja in poročanja za različne politike, ki naslavlja različna krajinska območja, a gre za isti prostor v katerem se srečujejo, na kakšen način je to mogoče narediti, kakšni so potrebni podatkovni viri, kako jih lahko zajamemo ter uporabimo. Pri tem je pomembna tudi robustnost metodologije ter pozitivna uporabniška izkušnja.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 30 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 250.000,00 EUR
(MNVP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Blanka Bartol,
e-naslov: blanka.bartol@gov.si)

5. TEMA: Izdelava podpornega digitalnega sistema za pregled vzrokov porušitve vodnih objektov in druge infrastrukture zaradi poplav

Težišče 4: Ohraneno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.7.

Naslov teme: Izdelava podpornega digitalnega sistema za pregled vzrokov porušitve vodnih objektov in druge infrastrukture zaradi poplav

Cilji:

- Nadgraditev metodologije popisa škode na vodnih objektih in druge infrastrukture zaradi poplav, ki je bila razvita v letu 2024.
- Nadgraditev digitalne baze vodnih objektov VONU z vključitvijo opisnih podatkov za potrebe popisa škode na vodnih objektih.
- Izdelava aplikacije (vmesnika) za popis škode na terenu, ki omogoča direktni digitalni vnos podatkov za evalvacijo škode na objektu.

Podrobnejša obrazložitev:

V letu 2024 je MNVP financiral izdelavo metodologije za popis škode na vodnih objektih in druge infrastrukture kot posledice poplavnih dogodka v avgustu 2023. Pri evidenci škode zaradi poplav je bilo ugotovljeno, da v večini primerih popisovalcem ni bilo na voljo ustreznih informacij vzrokov za nastanek škode. Poznavanje vzroka za nastanek škode je pomemben podatek in informacija pri načrtovanju sanacijskih ukrepov in tudi samih ukrepov protipoplavne zaščite, pri katerih morajo biti objekti zasnovani tako, da ohranjajo polno funkcionalnost pri običajnih obratovalnih razmerah in nuditi zadostno odpornost pri izrednih in izjemnih obratovalnih razmerah, da zagotovijo (omogočijo) varno evakuacijo ljudi iz ogroženih območij v času nastopa izjemnih dogodkov. Poznavanje stanja objektov je pogoj za vzdrževanje funkcionalnosti objektov in izvedbo potrebnih vzdrževalnih, razumevanje vzrokov za poškodbe objektov ali njihovo odpoved v času nastopa izjemnih razmer pa osvetli

informacije, ki pomembno vplivajo na zasnovo sanacijskih del ali novo načrtovanih objektov in ureditve, izbiro materialov in/ali načina gradnje ter pripomore k večji odpornosti objektov za izboljšanje poplavalne varnosti. Cilj naloge je bil razvoj metodologije popisa škode na osnovi popisnega lista s podatki o objektu, škodnem dogodku in vzroku odpovedi. Rezultat naloge je bil popisni list, obrazec za evalvacijo objekta. Z nadgraditvijo izhodiščnega stanja in razvojem vmesnika bo omogočeno, da se pregled in vnos ugotovitev na terenu vnese v digitalni obliki in s prenosom v bazo vodnih objektov direktno aktualizira zapis o posameznem objektu v bazi VONU.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MNVP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Boštjan Savšek,
e-naslov: bostjan.savsek@gov.si

6. TEMA: Razvoj sistema opazovanja velikih pregrad

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.8.

Naslov teme: Razvoj sistema opazovanja velikih pregrad

Cilji:

- Analiza in pregled potrebnih meritev in pregledov pregrad.
- Demonstracija in validacija predlaganih sodobnih metod izvajanja meritev in pregledov na izbranem pilotnem objektu.
- Predlog tehničnih opazovanj s potrebnimi koraki za vzdrževanje in upravljanje pregradnih objektov kot osnova za podzakonski akt.

Podrobnejša obrazložitev:

Na območju Slovenije je zgrajenih 43 velikih pregradnih objektov, ki spadajo med kritično infrastrukturo strateškega pomena. Med velike pregradne objekte se po definiciji ICOLD (International Commission on Large Dams) prištevajo pregrade, ki dosegajo višino 15 m ali več (od dna temelja do krone pregrade) oziroma pregrade z višino med 5 m in 15 m, ki zadržujejo najmanj 3 hm³ vode. Ti objekti so namenjeni za proizvodnjo električne energije, za zadrževanje velikih pretokov, za industrijsko rabo vode, za namakanje, pa tudi za rekreacijo. Pomembno je, da se stanje in obnašanje velikih pregradnih objektov redno spremlja (t.j. izvaja redno tehnično opazovanje) in sicer z ustreznimi meritvami in pregledi, pa tudi z numeričnimi analizami, s katerimi ugotavljamo njihovo varnost tako v primeru hidrostatske obtežbe kot tudi seizmičnih obremenitev.

Za osnovo spremljanja stanj in obnašanj tovrstnih objektov se še vedno uporablja »Pravilnik o tehničnem opazovanju visokih jezov« (Ur. list SFRJ št. 7, 1966). Glede na to, da je bil omenjeni pravilnik izdan pred 58 leti, bi ga bilo nujno potrebno novelirati v skladu s sodobnimi tehnologijami, ki omogočajo bistveno boljši vpogled v stanje in obnašanje pregradnih objektov, pa tudi v skladu s podnebnimi spremembami, s katerimi se soočamo v zadnjih desetletjih. V sklopu razvoja sistema opazovanja velikih pregrad je naj se predvidi, da se vpeljejo sodobne metode detekcije stanja pregrad, kot so: meritve z optičnimi kablji, uvedba dronov pri pregledu objektov ter uvedba sodobnih numeričnih metod za opredelitev stanja objektov.

S tem projektom se urejajo osnove za podzakonske predpise.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 75.000,00 EUR
(MNVP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Boštjan Savšek,
e-naslov: bostjan.savsek@gov.si

7. TEMA: Razvijanje trajnostnih, ekonomskih in okoljevarstvenih rešitev za upravljanje s hudourniškiimi in rečnimi sedimenti

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.9.

Naslov teme: Razvijanje trajnostnih, ekonomskih in okoljevarstvenih rešitev za upravljanje s hudourniškiimi in rečnimi sedimenti

Cilji:

- Razviti osnove za modele upravljanja s sedimenti po principih sonaravnosti in krožnega gospodarstva. Razvoj modelov za krožno gospodarjenje s sedimentom vključuje širok spekter vidikov, od analize lastnosti sedimentov in njihove uporabe, razvoja naprednih tehnologij za obdelavo, do obvladovanja finančnih, zakonodajnih in okoljskih izzivov. S tem pristopom se lahko ustvari trajnostno vrednost, ki ne le zmanjša vpliv na okolje, ampak tudi ustvari nove ekonomske priložnosti za podjetja in skupnosti.

Model(i) se testirajo na treh izbranih primerih.

Vsebine:

1. Razumevanje lastnosti in vrednosti sedimentov
2. Izgradnja krožnega poslovnega modela za sedimente
3. Tehnološke rešitve za krožno gospodarjenje s sedimenti
4. Okoljski in družbeni vidiki
5. Sodelovanje z drugimi industrijami in deležniki
6. Trženje in izobraževanje

1. Razumevanje lastnosti in vrednosti sedimentov

- Fizikalne in kemične lastnosti sedimentov: Pomembno je razumeti, kakšne vrste sedimentov imamo (gramoz, pesek, ilovica, organika itd.) in kako se te razlikujejo glede na sestavo, velikost delcev, vsebnost hranil, onesnaževal in podobno. To je ključno, saj določene vrste sedimentov morda niso primerne za vse vrste rabe (npr. onesnaženi sedimenti).
- Uporabne možnosti sedimentov: Sedimenti so lahko uporabni v različnih industrijskih panogah, kot so:
 - o Gradbeništvo: Pesek, gramoz in drugi materiali se pogosto uporabljajo za beton, ceste, nasipanje.
 - o Kmetijstvo: Organski deli sedimentov, bogati z hranili, so lahko uporabljeni kot gnojilo ali izboljševalci tal.
 - o Energetski sektor: V nekaterih primerih se sedimenti lahko uporabijo tudi za pridobivanje energije (npr. biomasa iz organskih delcev).

2. Izgradnja krožnega poslovnega modela za sedimente

Krožni poslovni modeli temelje na ponovni uporabi virov z minimalnimi izgubami in odpadki. Za sedimentne materiale lahko razvijemo različne poslovne modele, ki vključujejo:

- Zbiranje, predelava in distribucija:
 - o Prvi korak v krožnem modelu je zbiranje sedimentov. To lahko vključuje sodelovanje z občinami, infrastrukturnimi podjetji, hidroelektrarnami, gradbenimi podjetji ali kmetijskimi gospodarstvi, ki proizvajajo ali zbirajo sedimente.
 - o Po zbiranju je treba sedimentom zagotoviti postopek predelave, ki omogoča njihovo ponovno uporabo. To lahko vključuje čiščenje (npr. filtracija onesnaževal), obdelavo za specifične industrijske potrebe (drobljenje, predelava v beton) ali izboljšanje kakovosti za kmetijsko uporabo.
 - o Distribucija: Poslovni model mora vključevati učinkovite logistične sisteme, ki omogočajo, da predelani sedimenti pridejo do končnih uporabnikov, kot so gradbena podjetja, kmetije ali druge industrije.
- Finančni vidiki:
 - o Investicije v tehnologijo: Zagon poslovnega modela krožnega gospodarstva za sedimente zahteva začetne investicije v tehnologije za zbiranje, obdelavo in prevoz sedimentov.
 - o Učinkoviti stroški: Poslovni model mora zagotoviti, da so stroški zbiranja, transporta in predelave nižji od stroškov pridobivanja novih materialov ali odpravljanja odpadkov na deponijah.
 - o Spodbude in subvencije: Ker gre za okolju prijazen pristop, lahko podjetja iščejo možnosti za pridobitev subvencij ali olajšav (npr. za zmanjšanje odpadkov ali emisij CO₂), kar lahko zmanjša začetne stroške poslovanja.
- Obnovljivi viri in trajnostni razvoj: Krožni model mora vključevati trajnostni pristop, ki zagotavlja dolgoročno ekonomsko, okoljsko in socialno vrednost. Uporaba sedimentov mora biti usklajena z načeli sonaravnega razvoja, kjer so vplivi na okolje minimizirani (npr. z zmanjšanjem potrebe po pridobivanju naravnih virov) in kjer poslovni model prispeva k širšim ciljem trajnostne rabe virov.

3. Tehnološke rešitve za krožno gospodarjenje s sedimenti

Za uspešno implementacijo krožnega gospodarstva pri sedimentih bodo potrebne napredne tehnologije:

- Tehnologije za čiščenje in obdelavo sedimentov:
 - o Razvoj novih metod za čiščenje sedimentov (odstranjevanje onesnaževal, kot so težke kovine, pesticidi) je ključen za njihovo ponovno uporabo. Na primer, lahko se uporabljajo bioremediacijske metode, ki temeljijo na uporabi mikroorganizmov za razgradnjo onesnaževal.
 - o Različne tehnologije, kot so mokro drobljenje, separatorji ali filtracija, omogočajo ločevanje vrednih materialov in omogočajo njihovo ponovitev v proizvodnih procesih.
- Inovacije v gradbeništvu:
 - o Raziskati je treba možnosti uporabe sedimentov v gradbeništvu na način, ki ni omejen zgolj na osnovne sestavine, temveč omogoča izdelavo novih gradbenih materialov (npr. betonov iz recikliranih sedimentov).
- Zeleni energetske viri:
 - o Raziskava možnosti, kako bi se organski delci sedimentov lahko uporabili za pridobivanje bioenergije ali bioplinov, predstavlja potencial za prehod v bolj trajnostno energetiko.

4. Okoljski in družbeni vidiki

- Zmanjšanje negativnih vplivov na okolje: Pomembno je, da poslovni model zmanjša negativne vplive na okolje. Z zmanjšanjem količine odpadkov, obvladovanjem onesnaževal in optimizacijo rabe virov lahko takšni modeli prispevajo k zmanjšanju ekološkega odtisa.

- Spodbujanje trajnostnih praks v industriji: Poslovni model mora vključevati ozaveščanje podjetij in drugih deležnikov o koristih krožnega gospodarstva in pomembnosti sonaravne uporabe sedimentov.
- Ustvarjanje novih delovnih mest: Razvoj novih tehnologij in postopkov za ponovno rabo sedimentov lahko vodi tudi v ustvarjanje novih delovnih mest, zlasti v obrtniških, raziskovalnih in tehnoloških sektorjih.

5. Sodelovanje z drugimi industrijami in deležniki

- Javni in zasebni sektor: Razvoj krožnega poslovnega modela za sedimente zahteva sodelovanje med vladnimi institucijami, podjetji, raziskovalnimi inštituti in lokalnimi skupnostmi.
- Zakonodaja in regulativa: Poslovni model mora biti v skladu z zakonodajo, ki ureja ravnanje s hudourniški in rečnimi sedimenti. To vključuje predpise o vodah, varstvu okolja, ravnanju z odpadki, predpisih za kakovost vode in zaščiti naravnih habitatov.

6. Trženje in izobraževanje

- Izobraževanje o vrednosti sedimentov: Pomembno je ozaveščati vse udeležence v procesu o koristih krožnega gospodarstva, vključno z javnostjo, podjetji in lokalnimi skupnostmi.
- Trženje trajnostnih proizvodov: Izdelki, pridobljeni iz recikliranih sedimentov, so lahko tržno zelo privlačni, če se pravilno promovirajo kot okolju prijazni, trajnostni in inovativni izdelki.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
 (MNVP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Stanka Koren,
 e-naslov: stanka.koren@gov.si

8. TEMA: Upravljanje z vodami v luči politične ekologije s poudarkom na politološkem in sociološkem vidiku

Težišče 5: Visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja

Tematski sklop 5.12.: Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve

Številka teme: 5.12.7.

Naslov teme: Upravljanje z vodami v luči politične ekologije s poudarkom na politološkem in sociološkem vidiku

Cilji:

- Ugotoviti razkorake in razloge pri upravljanju z vodami med formalnimi in neformalnimi akterji oziroma med upravljanjem in stanjem stvari na terenu.
- Reflektirati razmerja med stroko in politiko na področju upravljanja z vodami v polpretekli zgodovini.
- Oblikovanje interdisciplinarnih strokovnih podlag za politične odločitve in oblikovanje normativnih aktov ter medsektorsko sodelovanje.
- Identifikacija in opredelitev ključnih razvojnih konceptov na področju upravljanja z vodami v Sloveniji in Evropski Uniji (IWRM, RBMP, NBS, RR, EA, HST, OneHealth).
- Identificiranje formalnih akterjev, ki so z zakonom zavezani, da sodelujejo pri upravljanju z vodami na ravni državne in lokalne skupnosti in neformalnimi akterji, ki vključujejo okoljske nevladne organizacije, naravovarstvene organizacije, civilne iniciative, lokalne skupnosti.

- Nadgradnja komunikacijskih form in procesov upravljanja, ki bodo v funkciji večanja odpornosti družbe na podnebne spremembe.
- Reševanje konfliktov med formalnimi in neformalnimi akterji na sistemski, konceptualni in komunikacijski ravni (inkluzivna participacija po načelih deliberacije), konceptualni (HST + OneHealth) in komunikacijski ravni (načela deliberativne demokracije).

Podrobnejša obrazložitev:

V Sloveniji se na področju upravljanja z vodami pojavlja vrsto novih izzivov zaradi podnebnih sprememb in drugih dejavnikov, ki jim obstoječi institucionalni aranžma niso več kos, ne da bi generiral:

- sistemske, konceptualne in komunikacijske konflikte med civilno družbo in državo,
- implementacijski deficit v fazi izvajanja projektov,
- neodločanje kot način odločanja
- glasno nasprotovanje ter druge nevšečnosti prizadetih akterjev predvsem na lokalni ravni v javni sferi.

Vse to onemogoča učinkovito upravljanje kakovostnih javnih storitev vezanih na vodo.

Na osnovi rezultatov raziskave želimo dopolniti razvojne dokumente upravljanja z vodami v Republiki Sloveniji (Nacionalni program upravljanja z vodami, Strategija trajnostnega razvoja Republike Slovenije, Načrte upravljanja z vodami - Okvirna vodna direktiva 2000/60/EC itd.).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
 (MNVP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Stanka Koren,
 e-naslov: stanka.koren@gov.si

Tema, pri kateri je MNVP sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za solidarno prihodnost

TEMA: Možni modeli aktivacije velikih družinskih hiš s praznimi ali delno praznimi bivalnimi površinami

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.3.: Dostojno življenje za vse

Številka teme: 1.3.1.

Naslov teme: Možni modeli aktivacije velikih družinskih hiš s praznimi ali delno praznimi bivalnimi površinami

Cilji:

- Definirati pojem velike družinske hiše z določitvijo gabaritov in značilnosti.
- Analizirati razloge za nizko zasedenost in ohranjanje praznih objektov.
- Raziskati pripravljenost lastnikov za aktivacijo hiš ali njihovih delov ter načine, kako jih k temu spodbuditi.
- Ugotoviti pripravljenost potencialnih najemnikov ali prihodnjih lastnikov za bivanje v (delih) velikih hiš, vključno z njihovimi potrebami in pričakovanji.
- Razmisliti o tehničnih posegih, ki bi omogočili bivanje več gospodinjstev v teh nepremičninah.

- Pripraviti različne modele aktivacije hiš (npr. dolgoročni najem dela hiše, etažiranje in prodaja novega dela stavbe, spodbujanje aktivacije praznih hiš) s predlogi tehničnih rešitev, organizacijske strukture ter potrebne državne ali občinske podpore.

Podrobnejša obrazložitev:

Na območju Slovenije je bil predvsem v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja močan trend gradnje velikih družinskih hiš, namenjenih več generacijam. Zaradi sprememb družinskih struktur in demografskih gibanj so se številne od teh nepremičnin spremenile v domove z enočlanskimi ali dvočlanskimi gospodinjstvi, ali pa so povsem prazne. Te nepremičnine so zaradi svoje velikosti in strukture pogosto neizkoriščene, njihovi lastniki pa jih pogosto težko vzdržujejo.

Projekt si prizadeva razviti modele za aktivacijo teh hiš, ki bodo vključevali tehnične in zakonodajne prilagoditve ter organizacijske rešitve. Pri tem bo upošteval vrednotne in kulturne specifičnosti slovenskega prebivalstva glede lastništva nepremičnin. Cilj je zmanjšati potrebo po novih gradnjah ter omogočiti bolj racionalno rabo obstoječih nepremičnin in prostora v Sloveniji.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 120.000,00 EUR
 (MSP 33,3 %, MNVP 16,7 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Jaka Trilar,
 e-naslov: jaka.trilar@gov.si (MSP)
 Ines Lupše,
 e-naslov: ines.lupse@gov.si (MNVP)

Tema, pri kateri je MNVP sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

TEMA: Izhodišča za sistem vrednotenja koristi investicij v ceste in ostalo prometno infrastrukturo

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.1.

Naslov teme: Izhodišča za sistem vrednotenja koristi investicij v ceste in ostalo prometno infrastrukturo

Cilji:

- Prehod na vrednotenje projektov investicij v prometno infrastrukturo z upoštevanjem ekonomske vrednosti okolja, podnebja, zdravja, prometne varnosti in energije.
- Zagotoviti primerljivost investicij v infrastrukturo za različne prometne načine.
- Omiliti vpliv prometa na razvoj prostora – nove investicije, poselitveni vzorci, cene nepremičnin.
- Izboljšati prometno varnost ranljivejših udeležencev v prometu.

Podrobnejša obrazložitev:

Namen raziskovalne naloge je preveriti izpolnjevanje novih ciljev, katerim se je/bo zavezala Slovenija, skozi obstoječa izhodišča za vrednotenje investicijskih projektov v prometno infrastrukturo in priprava izhodišč za vrednotenje koristi investicij v prometno infrastrukturo in druge elemente prometnega sistema, skladnih s cilji prometne, podnebne, prostorske in okoljske politike.

V okviru raziskovalne naloge je treba analizirati vrednotenje ekonomskih koristi v analizah stroškov in koristi in predlagati rešitve za:

- upoštevanje družbenih ciljev razogljičenja,
- prispevek k zmanjševanju vpliva prometa na podnebne spremembe,
- vpliv na kakovost bivanja (hrup, onesnaženje, kakovost javnega prostora),
- vpliv na dolgoročni razvoj prostora – poselitveni vzorci, cene nepremičnin,
- vpliv na prometno varnost ranljivejših udeležencev v prometu,
- prihranek časa za pot za trajnostne oblike mobilnosti,
- induciran (povečan) promet zaradi investicije,
- vpliv na prevozno revščino (delež stroškov gospodinjstev za promet),
- ostali zunanji stroški, ki jih povzroča promet (nesreče, podnebje, okolje, ...)

Naloga mora obsegati analizo relevantnih dokumentov in predpisov, pregled prakse izbranih EU držav, pregled obstoječe prakse v RS in predlog novih izhodišč za sistem vrednotenja koristi investicij v ceste in ostalo prometno infrastrukturo ter ostale investicije v prometni sektor. Izhodišča bodo podlaga za opredelitev ciljev in ukrepov v nastajajoči DCPS.

Cilj naročnika je nadgraditi izhodišča za programsko orodje za vrednotenje projektov investicij v cestno infrastrukturo, predvsem za državne ceste, pa tudi za ostalo prometno infrastrukturo in druge investicije v prometni sektor z dodatnimi področji ocenjevanja/vrednotenja, ki so usklajeni z novimi strateškimi cilji Slovenije, in zagotoviti primerljivost analize stroškov in koristi med investicijami v različne prometne načine (železniško, cestno, kolesarsko in peš infrastrukturo ali investicije v razvoj storitev v prometu).

Razvojno politiko na področju prometa opredeljujeta

- Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030 in
- Resolucija o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030 (Uradni list RS, št. 75/16 in 90/21);

Za razvoj prometa je ključnega pomena tudi

- Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (ReSPR50) (Uradni list RS št. 72/23).
- Zakon o celostnem prometnem načrtovanju (Uradni list RS št. 130/22) predvideva sprejem nove Državne celostne prometne strategije (DCPS) v roku petih let od uveljavitve.

V Sloveniji se za pripravo vseh ravni investicijskih dokumentacij infrastrukturnih investicijskih projektov na področju državnih cest in javne železniške infrastrukture uporablja Uredba o metodologiji priprave in obravnave investicijske dokumentacije na področju državnih cest in javne železniške infrastrukture, za vse ostale investicije (občinske) pa je obvezna Uredba o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ. Uredbe ne določajo natančne metodologije za vrednotenje projektov na področju prometnih investicij, pri čemer so za evropske projekte v uporabi smernice Evropske komisije: Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects, Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020 (December 2014). Za finančno perspektivo 2021-2027 je bila pripravljena novelacija Economic Appraisal Vademecum 2021-2027, General Principles and Sector Applications. Za ekonomsko vrednotenje projektov investicij v cestno infrastrukturo za državne ceste, ki niso sofinancirane iz EU sredstev, se uporablja programska oprema OPCOST, ki učinke investicije ovrednoti v denarnih enotah.

Poročilo o izvajanju ukrepov iz Resolucije o nacionalnem programu razvoja prometa ugotavlja, da obstaja velika nekonsistentnost podatkov med nosilci ukrepov in nakazuje na pomanjkanje sodelovanja med njimi. Poročilo tudi navaja, da se krovne strateške dokumente prometne politike ni jemalo kot strateške moči spreminjanja slabih prometnih navad in odločitev, tako na osebnem kot družbenem nivoju, ampak le še kot eno od številnih neobveznih partikularnih študij s področja

prometa. Ravno tako Strategija prostorskega razvoja Slovenija 2050, ki je bila sprejeta 2023, ugotavlja, da se v Sloveniji v preteklosti prometni podsistemi niso razvijali usklajeno. Uspešno je bilo dograjeno avtocestno omrežje, modernizirane so bile nekatere regionalne prometnice. Vlaganj v železniško infrastrukturo je bilo premalo. Železniška infrastruktura je zastarela, del prog še vedno neelektrificiran, ni zadostnih zmogljivosti ne za tovorni ne za potniški promet, prevozni časi niso konkurenčni cestnemu prometu. Nerešena ostaja težava ljubljanskega železniškega vozlišča, ki je ključni projekt za zagotavljanje pretočnosti omrežja in za rešitev problematike dnevne mobilnosti v ljubljanski urbani regiji.

Problem preteklega razvoja prometne infrastrukture se izkazuje tako, da je v osebem potniškem prometu prevladujoči način mobilnosti osebni avto, kar povzroča velike prometne obremenitve, potrebe po dodatnih investicijah v cestno infrastrukturo, visoke stroške njenega vzdrževanja, okoljske obremenitve (emisije onesnaževal, hrupa, svetlobne onesnaženosti), zastoje, izgubo kmetijskih zemljišč. Posledično pa so z velikim deležem stroškov mobilnosti nadpovprečno finančno obremenjena tudi slovenska gospodinjstva (v letu 2021 je po podatkih EUROSTAT delež teh stroškov znašal 16,9 % izdatkov gospodinjstev, kar je največ med vsemi državami v EU).

Na drugi strani se je Slovenija kot članica EU zavezala k zelenemu prehodu, ki določa nove usmeritve na področju podnebne in energetske politike. Evropa si je določila jasen cilj: do 2050 bo Evropa prva brezfosilna celina na področju transporta.

Decembra 2020 je Evropska komisija objavila Strategijo za trajnostno in pametno mobilnost – usmerjanje evropskega prometa na pravo pot za prihodnost (COM(2020) 789), s katero predstavlja vizijo, ki bo zagotovila da bo prometni sistem EU dosegel zeleno preobrazbo. Navedeni so različni mejniki doseganja ciljev trajnostne, pametne in odporne mobilnosti.

Nadalje je julija 2023 EK objavila sveženj zakonodaje »okolju prijaznejši tovorni promet za večjo gospodarsko korist z manjšim vplivom na okolje« oz. »Greening freight for more economic gain with less environmental impact«.

Na podlagi ciljev EU, ki jih je prevzela tudi Slovenija, je bila leta 2023 sprejeta Strategija prostorskega razvoja prometa do 2050, v mesecu decembru 2024 je Vlada Republike Slovenije sprejela Posodobljeni Celoviti Nacionalni energetski in podnebni načrt Republike Slovenije, na podlagi 2022 sprejetega Zakona o celostnem prometnem načrtovanju pa se pripravlja Državna celostna prometna strategija, katere priprava osnutka je predvidena v letu 2025.

Vsi navedeni strateški dokumenti vključujejo strožje cilje pri emisijah iz prometa, okoljski in podnebni sprejemljivosti ter porabi prostora za prometno infrastrukturo.

Posodobljeni Celoviti Nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN) Republike Slovenije

Posodobljeni Celoviti NEPN na cilju razsežnosti razogljičenje za področje prometa predvideva naslednje cilje:

- prispevati k doseganju neto ničelnih emisij TGP na ravni EU do leta 2050, kar je izhodišče za načrtovanje ciljev, politik in potrebnih ukrepov do leta 2030,
- zmanjšati skupne emisije TGP za vsaj 55 % do leta 2033 glede na leto 2005,
- zmanjšati emisije TGP do leta 2030, kot Sloveniji to določa Uredba o delitvi bremen, tj. vsaj za 28 % glede na leto 2005, z doseganjem sektorskih ciljev (od tega na sektorju promet: - 1%)
- doseči vsaj 33-odstotni delež OVE v končni rabi energije do leta 2030 (vsaj 26-odstotni delež OVE v prometu),

na cilju razsežnosti energetska učinkovitost pa je en od ključnih ciljev:

- Pospešeno izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v vseh sektorjih (tudi pri oskrbi z energijo) kot ključni dejavnik uspešnega izhoda iz energetske krize in učinkovite izvedbe zelenega prehoda (in torej zmanjšanje porabe energije in drugih naravnih virov) po načelu

»energijske učinkovitosti na prvem mestu«, kar je predpogoj za uspešen in konkurenčen prehod v podnebno nevtrarno družbo.

Pri reševanju prometne problematike, ki prispeva kar polovico emisij TGP (ne ETS), je ključnega pomena pravilno in učinkovito oblikovanje in izvedba ustreznih ukrepov, ki bodo vplivali na emisije TGP. V prvem koraku mora Slovenija zaradi nenehne rasti cestnega (tovornega in potniškega) prometa posebno pozornost nameniti železniškemu prometu in ukrepom trajnostne mobilnosti. S tem bo zmanjšala ogljični odtis v prometnem sektorju in razbremenila gosti promet, ki postaja nevzdržen za slovenske ceste. Za izvajanje tega cilja bomo nadgradili obstoječo železniško infrastrukturo, razvijali kolesarsko in peš infrastrukturo, razvijali integralni javni promet, spodbujali trajnostne oblike prevoza, izboljšali povezanost prostorskega in prometnega načrtovanja in razvijali podporno okolje za večjo učinkovitost in rabo alternativnih goriv v prometu.

Slovenija mora v naslednjem desetletju obvladati rast rabe energije potniškega in tovornega prometa ter usmerjati prometne tokove na alternativne transportne načine. Pri tem je ključnega pomena postopno zmanjševanje rabe energije s povečanjem energetske učinkovitosti in prehodom na nizkoemisijska vozila oziroma energijsko učinkovitejše transportne načine. Za spodbujanje pešačenja in kolesarjenja bomo aktivno spodbujali izgradnjo kolesarske infrastrukture in infrastrukture za pešce povsod, kjer je to smiselno in okoljsko sprejemljivo. Na ta način bo Slovenija omogočila prebivalstvu enostaven, hiter, zelen in za okolje ter mestna središča ne invaziven promet v zadnjih kilometrih. Cilj je, da se v deležu potovanj zmanjša število potovanj z osebnim avtomobilom in bistveno poveča število potovanj peš, s kolesom ali javnim potniškim prevozom.

Predvideno je, da se rezultati raziskovalne naloge vključijo v Državno celostno prometno strategijo kot strokovna podlaga za vrednotenje novih projektov prometne infrastrukture.

Zakon o celostnem prometnem načrtovanju (ZCPN. Uradni list RS, št. 130/22)

Zakon v 11. členu določa, da je treba pri celostnem prometnem načrtovanju upoštevati eksterne stroške prometa. Poleg tega zakon določa tudi načelo prednostnega upravljanja prometa ter bolj splošna načela trajnostnega prometa, celostnega pristopa in prometne dostopnosti.

11. člen (načelo vključevanja eksternih stroškov prometa)

(1) Pri celostnem prometnem načrtovanju se upoštevajo tudi eksterni stroški posameznih vrst prometa in se spodbuja sprejemanje ukrepov, ki udeležajo načelo, da morajo uporabniki prometne infrastrukture v čim večjem obsegu kriti celotne eksterne stroške prometa.

(2) Pri načrtovanju razvoja prometa se zagotavljajo pošteni konkurenčni pogoji za vse prometne načine.

8. člen (načelo prednostnega upravljanja prometa)

(1) V okviru celostnega prometnega načrtovanja je treba prednostno zagotoviti boljši izkoristek obstoječe prometne infrastrukture in ukrepov upravljanja prometa pred vlaganji v nove infrastrukturne zmogljivosti.

(2) Učinkovito upravljanje prometa ima pri primerljivih stroških v primeru povečevanja prometa prednost pred zagotavljanjem novih infrastrukturnih zmogljivosti.

7. člen (načelo trajnostnega prometa)

(1) S celostnim prometnim načrtovanjem se spodbuja razvoj trajnostnega prometa, katerega cilj je spremeniti strukturo prometnih načinov v korist bolj trajnostnih oblik mobilnosti, ki so energetske učinkovitejše, prispevajo h gospodarni rabi prostora ter povzročajo manj izpustov toplogrednih plinov, hrupa in drugih onesnaževal kakor prevozna sredstva na fosilna goriva.

(2) Razvoj trajnostnega prometa se spodbuja zlasti tako, da se zagotavljajo pogoji za večjo uporabo vseh oblik trajnostnega prometa, da se okrepi razvoj javnega potniškega prometa, da se spodbujajo

rešitve za oblike mobilnosti, ki nadomeščajo ali zmanjšujejo uporabo osebnih vozil, in da se oblikujejo rešitve za druge oblike mobilnosti, ki koristijo ciljem iz prejšnjega odstavka.

9. člen (načelo celostnega pristopa)

(1) Celostno prometno načrtovanje temelji na pristopu, da je treba vse vrste prometa uravnotežiti in povezati v učinkovit trajnostni prometni sistem.

10. člen (načelo prometne dostopnosti)

(1) Država in občine zagotovijo, da se s prometnim sistemom zagotavlja ustrezna prometna dostopnost vsem prebivalcem, pri čemer se posebna pozornost nameni ranljivim udeležencem v prometu.

(2) S celostnim prometnim načrtovanjem se zagotavlja optimalna usklajenost prometnega sistema s potrebami ljudi po mobilnosti in potrebami gospodarstva po oskrbi oziroma transportni logistiki.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3, Uradni list RS, št. 199/21).

Zakon določa načela trajnostnega prostorskega razvoja, ki predvideva, da se trajnostni prostorski razvoj dosega z usklajevanjem družbenih, gospodarskih in okoljskih vidikov razvoja s prostorskimi potenciali območij, kar pomeni, da mora tudi prometna infrastruktura podpirati uravnoteženo doseganje vseh vidikov razvoja.

6. člen (načelo trajnostnega prostorskega razvoja)

(1) Z urejanjem prostora se spodbuja trajnostni prostorski razvoj, ki ob upoštevanju ciljev urejanja prostora in na podlagi spremljanja stanja prostorskega razvoja omogoča zadovoljevanje potreb sedanje generacije, hkrati pa ne ogroža zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij. Trajnostni prostorski razvoj se v procesih prostorskega načrtovanja dosega z usklajevanjem družbenih, gospodarskih in okoljskih vidikov razvoja s prostorskimi potenciali območij.

(2) S trajnostnim prostorskim razvojem se zagotavljajo kakovost življenja, pravična, racionalna in učinkovita raba prostorskih potencialov, zemljišč in objektov, dostopnost storitev družbenega in gospodarskega pomena ter usklajena in dopolnjujoča razmestitev dejavnosti v prostoru.

Okvirno obdobje trajanja projekta:

do 12 mesecev

Okvirni obseg sredstev:

do 150.000,00 EUR

(MOPE 43 %, MNVP 7 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila:

Gregor Steklačič,

e-naslov: gregor.steklacic@gov.si (MOPE)

mag. Mojca Piry

e-naslov: mojca.piry@gov.si (MNVP)

Tema, pri kateri je MNVP sofinancer:

Predlagatelj teme: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

TEMA: Razvoj metodologije ugotavljanja in vrednotenja vplivov načrtov in programov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.4.

Naslov teme: Razvoj metodologije ugotavljanja in vrednotenja vplivov načrtov in programov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino

Cilji:

- Analiza in primerjalno ovrednotenje domačih in mednarodnih izkušenj. Na eni strani tuje literature in s sistematičnim preučevanjem primerov izvedenih strateških presoj vplivov na okolje za strateške in izvedbene načrte urejanja prostora na lokalni ravni (doma in v tujini) ter na drugi strani s primarnimi raziskavami z vprašalniki, naslovljenimi na slovenske izvajalce.
- Priročnik z metodološkimi navodili za izdelavo okoljskih poročil za občinske prostorske akte, ki bodo služila njihovim pripravljavcem – občinam in pooblaščenim izdelovalcem.
- Prenos znanja v obliki delavnic za občinske uradnike, uradnike, ki sodelujejo v celoviti presoji vplivov na okolje (t.i. nosilce urejanja prostora), za izdelovalce okoljskih poročil in prostorskih aktov.
- Navedena strokovna raziskava bo služila tudi za prenovo Uredbe o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 in 44/22 – ZVO-2), ki jo je treba spremeniti že zaradi spremenjene zakonodaje, vsekakor pa tudi na podlagi dosedanjih izkušenj z njenim izvajanjem, saj se od leta 2005 dalje ni spreminjala.

Podrobnejša obrazložitev:

Z izvedbo projekta želimo povečati kakovost okoljskih poročil, ki jih izdelujejo različni subjekti za pripravljavce načrtov in programov, za katere je treba izvesti celovito presajo vplivov na okolje, pri čemer se želimo usmeriti zlasti na občine kot naročnike.

Okoljsko poročilo mora vsebovati informacije, potrebne za celovito presajo vplivov plana na okolje, pri njegovi pripravi pa se praviloma uporabljajo obstoječe znanje in postopki vrednotenja ter upošteva vsebina in natančnost plana. Opredeliti, opisati in ovrednotiti mora vplive izvedbe načrta/programa na okolje in možne alternative, ob upoštevanju ciljev in geografskih značilnosti območja, na katerega se načrt/program nanaša. Informacije, ki jih mora vsebovati okoljsko poročilo, so navedene v 5. členu SEA direktive, ki ga prenaša slovenska Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 in 44/22 – ZVO-2)

Ustrezna kakovost okoljskih poročil je pogoj za izvedbo posvetovanj z javnostjo, za sprejem ustrezno informiranih odločitev glede vsebine programov/načrtov in pogosto tudi za pridobitev sredstev iz skladov EU. Kakovost okoljskih poročil je bistvenega pomena za časovno racionalno in vsebinsko kvalitetno programiranje oziroma načrtovanje.

V trenutni praksi posamezne faze celovite presoje (zlasti vsebinjenje, ugotavljanje ustreznosti okoljskega poročila) zaradi zahtev po dopolnitvi gradiva trajajo predolgo, od nekaj mesecev do nekaj let. Izdelava okoljskih poročil je prepuščena izdelovalcem na prostem trgu, njihove kompetence ali druge zahteve niso predpisane. Pripravljavci načrtov in programov (ministrstva in občine) izbirajo izdelovalce okoljskih poročil na prostem trgu ob upoštevanju pravil javnega naročanja, največkrat le po kriteriju ekonomsko najugodnejše ponudbe.

Največ težav z zagotavljanjem ustreznih okoljskih poročil imajo občine, ki so na področju urejanja prostora pristojne za pripravo prostorskih aktov na občinski ravni. Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP in 23/24) jim nalaga, da za vse občinske prostorske načrte (OPN) in praviloma tudi za njihove spremembe (SD OPN) izvedejo postopek celovite presoje vplivov na okolje, kot tudi za nekatere občinske podrobne prostorske načrte (OPPN). Po podatkih MOPE je takih OPN, SD OPN in OPPN v povprečju cca 50 na leto. Okoljsko poročilo, ki predstavlja spremljajoče gradivo prostorskega akta, mora zagotoviti občina sama, pri tem pa se zlasti majhne občine srečujejo s pomanjkanjem kadra in strokovnega znanja.

Za mnenje o obsegu in natančnosti informacij, ki morajo biti vključene v okoljsko poročilo, občine sicer lahko zaprosijo ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, vendar to možnost zelo redko izkoristijo.

Ker so vsebina, oblika in način priprave občinskih prostorskih aktov s predpisi MNVP podrobno določeni, bi bilo smiselno na podoben način določiti tudi podrobnejšo vsebino, obliko in način izdelave okoljskih poročil. To je eden od načinov, kako kot država lahko zagotovimo njihovo ustrezno kakovost.

Rezultati projekta bodo:

- analiza in primerjalno ovrednotenje domačih in mednarodnih izkušenj
- priročnik z metodološkimi navodili za izdelavo okoljskih poročil, vključno z navodili za presojanje vplivov na obseg in kvaliteto kmetijskih zemljišč ter vplivov na kulturno dediščino in krajino, za občinske prostorske akte, ki bodo služila njihovim pripravljavcem – občinam in pooblaščenim izdelovalcem.
- prenos znanja v obliki delavnic.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR
(MOPE 25 %, MNVP 15 %, MKGP 5 %, MK 5 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila: dr. Tanja Pucelj Vidović,
e-naslov: tanja.pucelj-vidovic@gov.si (MOPE)
Simona Peršak Cvar
e-naslov: simona.persak-cvar@gov.si (MNVP)

14. Predlagatelj teme: Ministrstvo za digitalno preobrazbo

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost
Republike Slovenije

1. TEMA: Priprava kurikulumnega neformalnega izobraževanja za pridobitev in razvoj digitalnih kompetenc vključno s testiranjem in certificiranjem

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme: 1.2.3.

Naslov teme: Priprava kurikulumnega neformalnega izobraževanja za pridobitev in razvoj digitalnih kompetenc vključno s testiranjem in certificiranjem

Cilji:

- Za pripravo neformalnega izobraževanja za pridobitev in razvoj digitalnih kompetenc mora biti premostitev digitalne vrzeli v digitalnem znanju, zagotavljanje smiselnega certificiranja in opolnomočenje posameznikov s praktičnim znanjem, uporabnim za njihov poklicni ali osebni razvoj.

Analiza:

Določitev ciljnih skupin na podlagi ZSDV ter identifikacija izobraževalnih potreb.

Izvedba ankete ali intervjujev z namenom ugotovitve posebnih vrzeli v spretnostih ali znanju.

Razvoj učnega načrta:

Oblikovanje učnega načrta, prilagojenega ugotovljenim potrebam in učnim ciljem.

Osredotočenost na praktično in uporabno znanje, pomembno za ciljno skupino.

Identifikacija strukturirane in zanimive oblike za učinkovito učenje izven formalnega sistema (drugačni motivacijski dejavniki).

Preverjanje znanja in ocenjevanje:

Razviti je potrebno okvir za preverjanje in ocenjevanje, da bi izmerili razumevanje materije in usposobljenost udeležencev.

Vključiti je potrebno različne metode ocenjevanja, kot so kvizi, projekti in praktični prikazi, ki odražajo sodobne pristope za poučevanje digitalnih vsebin.

Določitev jasnih meril za uspešno dokončanje oz. uspeh pri preverjanju znanja.

Postopek certificiranja:

Vzpostavitev sistema certificiranja, ki potrjuje dosežke udeležencev.

Opredelitev meril za pridobitev certifikata in zagotavljanje odražanja obvladovanja predvidenih spretnosti ali znanj.

Identifikacija možnosti sodelovanja s priznanimi institucijami za zagotavljanje verodostojnosti.

Strategija izvajanja:

Določitev primerne platforme ali prostorov za izvajanje programa.

Izbira ustreznih metod poučevanja, kot so delavnice, spletni tečaji ali kombinirano učenje.

Zagotavljanje dostopnosti in vključenost za raznoliko občinstvo.

Zagotavljanje kakovosti:

Priprava/identifikacija mehanizma za stalno izboljševanje na podlagi povratnih informacij udeležencev in podatkov o uspešnosti.

Vzpostavitev protokola za redno posodabljanje učnega načrta, da se uskladi z razvijajočimi se industrijskimi standardi ali izobraževalnimi trendi.

Spremljanje in vrednotenje:

Vzpostavitev sistema za spremljanje učinkovitosti programa.

Načrt protokola za redna vrednotenja ocene vpliva na udeležence in opredelitev področij za izboljšave.

Promocija in obveščanje:

Razvoj strategije trženja za promocijo programov neformalnih izobraževanj.

Osvetlitev prednosti udeležbe, vključno s pridobitvijo praktičnih spretnosti in priznanega potrdila.

Partnerstva in sodelovanje:

Identifikacija možnosti/priložnosti za sodelovanje s strokovnjaki iz industrije, izobraževalnimi ustanovami ali delodajalci, da se poveča relevantnost, pomembnost in prepoznavnost programov.

Protokol za iskanje partnerstev za morebitno sofinanciranje, sodelovanje pri pripravi učnih vsebin, ipd.

Povratna zanka:

Izdelava procesa t.i. »povratne zanke«, ki udeležencem omogoča, da prispevajo k vsebini in strukturi programa.

Predvideti uporabo povratnih informacij za utemeljene prilagoditve in izboljšave.

Podrobnejša obrazložitev:

Cilji:

- Izvedba analize stanja obstoječih kurikulumov neformalnega izobraževanja, učnih programov, načinov za preverjanje znanja ter potrjevanje znanja (certifikati, potrdila, ...) z namenom pridobitve čim boljšega vpogleda v področje.
- Razvoj okvira učnega načrta (vključno s trajanjem izobraževanj in predlaganimi metodami za poučevanje), ki ga bo možno prilagajati glede na aktualne vsebine oz. potrebe prebivalstva z vidika razvoja digitalnih kompetenc in ki ga je možno prilagajati glede na lastnosti ciljne skupine (mlajši udeleženci, delovno aktivno prebivalstvo, starejši udeleženci, ...)
- Priprava metodologije za preverjanje znanja na podlagi učnega načrta/načrtov ter podane vsebine. Metodologija naj temelji na analizi stanja, s čimer bo omogočena določena stopnja primerljivosti in standardizacije.

- Priprava ustreznega potrdila za udeležence oziroma certifikata, ki so uspešno opravili preverjanje znanja (za kakšno obliko potrdila gre, je odvisno od analize področja in zmožnosti).
- Priprava metodologije za vrednotenje uspešnosti in učinkovitosti izvajanja neformalnih izobraževanj.
- Priprava procesa oz. postopka, namenjenega zagotavljanju kakovosti (predvideti možnost nadgradenj oz. sprememb učnih načrtov na podlagi tehnološkega napredka, vključevanja idej in predlogov udeležencev, ipd.).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
 (MDP 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Erika Lenčič Stojanovič,
 e-naslov: Erika.Lencic-Stojanovic@gov.si

15. Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, Urad Republike Slovenije za meroslovje

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Načrtovanje, izdelava in validacija trojne točke ogljikovega dioksida (CO₂)

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.11.

Naslov teme: Načrtovanje, izdelava in validacija trojne točke ogljikovega dioksida (CO₂)

Cilj:

- Načrtovati, izdelati in preizkusiti celico trojne točke ogljikovega dioksida za umerjanje dolgocevnih standardnih platinastih uporovnih termometrov.

Podrobnejša obrazložitev:

Ena od temeljnih nalog nacionalnega meroslovnega sistema je zagotoviti sledljivost meritev fizikalnih veličin v industriji, znanosti, zdravstvu in ostalih panogah, ki zagotavljajo ustrezno raven življenjskega standarda vseh državljanov. Ključni partnerji Urada RS za meroslovje pri zagotavljanju sledljivosti meritev so nosilci nacionalnih etalonov za fizikalne veličine in akreditirani laboratoriji. Njihova osnovna naloga je, da nenehno ugotavljajo potrebe slovenske industrije in ostalih panog po umerjanju etalonov in merilnih instrumentov. Akreditirani laboratoriji so zadalženi predvsem za to, da na osnovi analize potreb širijo ponudbo kalibracijskih postopkov na ustrezni točnosti ravni, nosilci nacionalni etalonov pa zagotavljajo znanstveno-tehnološko podporo za razvoj in vzdrževanje kalibracijskih postopkov na najvišji ravni v Republiki Sloveniji.

Cilj predlaganega raziskovalnega projekta je načrtovati, izdelati in preizkusiti celico trojne točke ogljikovega dioksida za umerjanje dolgocevnih standardnih platinastih uporovnih termometrov, ki so ključni za visoko natančne temperaturne meritve. Takšna celica bi lahko zamenjala obstoječo celico živega srebra v Mednarodni temperaturni lestvici iz 1990 po prepovedi uporabe živega srebra. Zaradi navedenega je menjava celice nujna, da se vzdržujejo kalibracijske in merilne zmogljivosti na področju merjenj temperature.

Celica trojne točke ogljikovega oksida bi zamenjala obstoječe celice brez nadaljnjih prilagoditev in bi delovala z že obstoječo laboratorijsko opremo. Globina potopitve izdelane celice bo 20 cm – z vstavljenim standardnim termometrom, nivo trdnega ogljikovega dioksida se nahaja 15 cm nad senzorjem. Senzor standardnega termometra je platinasta žica, navita na nosilec iz kremenčevega stekla, ki se nahaja na dnu termometrijske cevi in ima dolžino približno 5 cm. Tako se minimizira neželene izgubne toplotne tokove, ki vplivajo na izmerjeno temperaturo faznega prehoda. Izbrana globina potopitve določi tudi vse ostale dimenzije celice. Za izdelavo celice je potrebno oblikovati kovino, jo elektro-kemijsko polirati in variti v vakuumu. Pred polnjenjem celice s plinom bo po možnosti narejena kemijska analiza, ki bi omogočila korekcijo vplivov primesi v čistem plinu. Uporabljen bo najčistejši dobavljiv plin. Potrebno bo vzpostaviti primeren visokotlačni sistem za ravnanje s čistim plinom. Ko bo prototip celice deloval, se bo določila temperatura trojne točke, ki se mora ujemati z že znanimi in objavljenimi vrednostmi. Želena ponovljivost je vsaj 1 mK. Izmeril se bo tudi vpliv hidrostatskega tlaka. V primeru uspešne izdelave celice se bodo pridobljene izkušnje uporabile v prihodnjem delu z drugimi temperaturnimi točkami, kot je npr. trojna točka žveplovega heksafluorida.

Okvirne faze projekta:

- Faza 1 – Projektiranje (6 mesecev): odločitev o podrobnostih dizajna (celica za ponovno polnjenje ali trajno zaprta celica, globina potopitve in zunanje mere, material celice ...) in priprava tehničnih risb.
- Faza 2 – Izdelava (12 mesecev): izdelava projektirane celice na podlagi tehničnih risb, poliranje, tlačne obremenitve, toplotna obdelava in polnjenje celice z vzorcem plina.
- Faza 3 – Validacija (6 mesecev): določitev temperature trojne točke, izračun.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 85.000,00 EUR
(MGTŠ MIRS 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Urška Turnšek,
e-naslov: urska.turnsek@gov.si

2. TEMA: Določitev novih korekcijskih koeficientov za enačbe realnega delnega tlaka vodne pare za premostitev med merilnimi principi instrumentov v območju do 1 ppm

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.12.

Naslov teme: Določitev novih korekcijskih koeficientov za enačbe realnega delnega tlaka vodne pare za premostitev med merilnimi principi instrumentov v območju do 1 ppm

Cilj:

- Cilj projekta je izvedba eksperimentov za določitev novih korekcijskih koeficientov za enačbe realnega delnega tlaka vodne pare v prisotnosti drugih plinov v območju ekstremno nizkih koncentracij vodne pare do 1 ppm ter pri tlaku plina (kot so zrak, dušik, argon) do 10 bar.

Podrobnejša obrazložitev:

Temeljna cilja:

- Izvedba eksperimentov za določitev novih korekcijskih koeficientov za enačbe realnega delnega tlaka vodne pare v prisotnosti drugih plinov.
- Izvedba eksperimentov v območju ekstremno nizkih koncentracij vodne pare do 1 ppm ter pri tlaku plina (kot so zrak, dušik, argon) do 10 bar.

Ena od temeljnih nalog nacionalnega meroslovnega sistema je zagotoviti sledljivost meritev fizikalnih veličin v industriji, znanosti, zdravstvu in ostalih panogah, ki zagotavljajo ustrezno raven življenjskega standarda vseh državljanov. Ključni partnerji Urada RS za meroslovje pri zagotavljanju sledljivosti meritev so nosilci nacionalnih etalonov za fizikalne veličine in akreditirani laboratoriji. Njihova osnovna naloga je, da nenehno ugotavljajo potrebe slovenske industrije in ostalih panog po umerjanju etalonov in merilnih instrumentov. Akreditirani laboratoriji so zadalženi predvsem za to, da na osnovi analize potreb širijo ponudbo kalibracijskih postopkov na ustrezni točnosti ravni, nosilci nacionalni etalonov pa zagotavljajo znanstveno-tehnološko podporo za razvoj in vzdrževanje kalibracijskih postopkov na najvišji ravni v Republiki Sloveniji. Izvedba eksperimentov za določitev novih koeficientov v enačbah realnega delnega tlaka vodne pare bo pripomogla k izboljšanju kalibracijskih in merilnih zmogljivosti, ki jih potrebuje predvsem farmacija in industrija čistih plinov.

Okvirne faze projekta:

- Izvedba meritev s pomočjo primarnega rosiščnega generatorja v kombinaciji z merilnikom rosišča, ki deluje na principu hlajenja zrcala – CMH (*Chilled Mirror Hygrometer*). V ta namen bo uporabljen senzor MBW 373LX, ki zagotavlja dovolj točne meritve in je precej stabilen v zelo širokem območju (do -80 °C temperature zmrzišča oz. 550 ppb koncentracije vodne pare), pod to vrednostjo pa ima zelo dolg odzivni čas ter slabšo obnovljivost.
- Izvedba meritev v nizkem območju (pod -60 °C oz. pod 10 ppm) s senzorjem CRDS (*Cavity Ring-Down Spectroscopy*). CRDS deluje na popolnoma drugačnem (spektroskopskem) principu in je prilagojen za merjenje nizkih koncentracij vodne pare. Njegove prednosti v primerjavi z CMH-jem so precej hitrejši odzivni čas ter večja ločljivost.
- Primerjava rezultatov meritev iz teh dveh različnih merilnih principov, kar bo služilo kot podlaga za določitev novih korekcijskih koeficientov za realni delni tlak vodne pare v tem ekstremno nizkem območju.
- Določitev novih koeficientov, ki bo omogočila nadgradnjo obstoječega primarnega etalona v tem nizkem območju, kar predstavlja smer bodočega razvoja potreb industrije (industrija čistih plinov, farmacija idr.).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 85.000,00 EUR
(MGTŠ MIRS 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Suzana Kocijančič,
e-naslov: suzana.kocijancic@gov.si

16. Predlagatelj teme: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Ekonomski učinki sodbe Sodišča Evropske unije v zadevi C-265/19 na slovenske imetnike pravic izvajalcev in proizvajalcev fonogramov do enkratnega primerne nadomestila za priobčitev javnosti fonogramov

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 1.4.4.

Naslov teme: Ekonomski učinki sodbe Sodišča Evropske unije v zadevi C-265/19 na slovenske imetnike pravic izvajalcev in proizvajalcev fonogramov do enkratnega primerne nadomestila za priobčitev javnosti fonogramov

Cilj:

- Analizirati in oceniti trenutno dejansko stanje v zvezi z enkratnim pravičnim nadomestilom za priobčitev javnosti fonogramov, vključno z višino prejetih zneskov, ki so bili izplačani slovenskim imetnikom pravic.
- Identificirati morebitne potrebne sistemske spremembe v zvezi z ureditvijo enkratnega pravičnega nadomestila.
- Pripraviti stališče k morebitni spremembi ureditve tega vprašanja na ravni EU.

Podrobnejša obrazložitev:

Kratek opis teme in navedba ciljev

a. Kratek opis teme:

Pogodba Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) o izvedbah in fonogramih (v nadaljevanju: Pogodba WIPO o izvedbah in fonogramih) določa pravico do enkratnega pravičnega nadomestila za neposredno ali posredno uporabo fonogramov, izdanih za komercialne namene, za radiodifuzno oddajanje ali kakšno drugo priobčitev javnosti fonogramov (v nadaljevanju: enkratno pravično nadomestilo), ki ga prejmeta izvajalec (katerega izvedbe so posnete na uporabljenem fonogramu) in proizvajalec fonogramov. Posamezne države pogodbenice lahko določijo, da bodo to pravico uredile v omejenem obsegu (na podlagi načela materialne vzajemnosti) ali sploh ne (t. i. pridržki). Več tretjih držav je uveljavilo to možnost in omejilo pravico do enkratnega pravičnega nadomestila ali pa te pravice sploh ni določilo. Evropska unija (v nadaljevanju: EU) je kot država pogodbenica uredila to pravico z Direktivo 2006/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine (v nadaljevanju: Direktiva 2006/115/ES), vendar brez pridržkov. Nekatere države članice EU so pravico do enkratnega pravičnega nadomestila za izvajalce in proizvajalce fonogramov tretjih držav (ki niso državljani ali prebivalci katere od držav članic EU oz. EGP) omejile pod pogojem materialne vzajemnosti. Med njimi je tudi Republika Slovenija, ki je določila pogoj dejanske vzajemnosti.

Pogoj dejanske vzajemnosti (določen v drugem odstavku 176. člena ZASP⁶) onemogoča izplačilo enkratnega pravičnega nadomestila izvajalcem in proizvajalcem fonogramov iz tistih držav nečlanic EU, ki so na podlagi Pogodbe WIPO o izvedbah in fonogramih uveljavile možnost, da to pravico na svojem ozemlju omejijo ali je ne uredijo. Slovenska kolektivna organizacija (IPF, k.o.) tako na podlagi nacionalne zakonodaje ni zavezana izplačevati tega nadomestila izvajalcem in proizvajalcem fonogramov (imetnikom pravic) iz tretjih držav, ki te pravice v svoji državi nimajo ali je omejena. Iz sodbe Sodišča Evropske unije v zadevi C-265/19 izhaja, da pravice do enkratnega pravičnega nadomestila državljanov tretjih držav ne omejijo države članice EU, pač pa EU, če se odloči za to. Zato pogoj dejanske vzajemnosti, določen v drugem odstavku 176. člena ZASP⁷, ni skladen z Direktivo 2006/115/ES. Na podlagi omenjene sodbe Sodišča Evropske unije bo zato slovenska kolektivna

⁶ Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15, 63/16 – ZKUASP, 59/19 in 130/22)

⁷ Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15, 63/16 – ZKUASP, 59/19 in 130/22)

organizacija morala izplačevati tudi tem imetnikom pravic, kar pomeni, da bo (ob nespremenjeni tarifi in nespremenjenem obsegu uporabe del) manjši obseg zbranih nadomestil izplačala slovenskim imetnikom pravic (izvajalcem in proizvajalcem fonogramov).

b. Cilji, ki bi jih z izvedbo raziskovalnega projekta želeli doseči so:

1. Analizirati in oceniti trenutno dejansko stanje v zvezi z enkratnim pravičnim nadomestilom, vključno z višino prejetih zneskov, ki so bili izplačani slovenskim imetnikom pravic
2. Identificirati morebitne potrebne sistemske spremembe v zvezi z ureditvijo enkratnega pravičnega nadomestila
3. Pripraviti stališče k morebitni spremembi ureditve tega vprašanja na ravni EU

V okviru študije bi radi izvedeli, **kolikšen znesek zbranih nadomestil** (iz naslova pravice do enkratnega pravičnega nadomestila) **bo navedena kolektivna organizacija morala v skladu z omenjeno sodbo izplačati imetnikom pravic iz tretjih držav** (in ki jim do zdaj na podlagi pogoja dejanske vzajemnosti teh nadomestil ni izplačevala), **kolikšen delež vseh zbranih nadomestil predstavlja ta znesek in zaolikšen delež se bo znižalo izplačilo tega nadomestila slovenskim imetnikom pravic.**

Na podlagi študije naj bi tudi izvedeli, **kolikšna je verjetnost, da bodo slovenski uporabniki pripravljeni pristati na zvišanje tarif** (da bi slovenski imetniki ohranili enako višino nadomestila ob povečanem izplačilu imetnikom iz tretjih držav), in **kolikšno zvišanje tarife bi bilo zanje še sprejemljivo**, če do spremembe Direktive 2006/115/ES ne bi prišlo in pogoj materialne vzajemnosti ne bi bil uveden.

EU je podpisala Pekinško pogodbo Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o avdiovizualnih izvedbah (v nadaljnjem besedilu: Pekinška pogodba) in namerava pristopiti k njej (jo ratificirati).

Pekinška pogodba podeljuje izvajalcem materialne avtorske pravice do izvedb v živo in posnetih izvedb ter nekatere moralne pravice, in tudi omogoča nekatere pridržke, ki jih posamezne države pogodbenice lahko izkoristijo. V okviru študije bi radi izvedeli, **kaj pomeni za slovenske imetnike pravic pristop EU k Pekinški pogodbi** (ratifikacija) **z izraženim pridržkom ali brez**, torej ali se obravnava imetnike vseh držav podpisnic enako ali pa se uveljavi pogoj materialne vzajemnosti (da so imetniki držav podpisnic, ki niso članice EU oz. EGP, upravičene do nadomestila le, če imajo enako nadomestilo urejene tudi same).

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 12 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 20.000,00 EUR
(MGTŠ, UIL 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Marko Aškerc,
e-naslov: marko.askerc@uil-sipo.si,
tel. št. 01/620 31 36

17. Predlagatelj teme: Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

1. TEMA: Ozaveščanja s področja kibernetске varnosti za starejše odrasle

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.2.: Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo

Številka teme: 1.2.4.

Naslov teme: Ozaveščanja s področja kibernetске varnosti za starejše odrasle

Cilj:

- Izvedba primerjalne analize programov izobraževanja starejših odraslih s področja varne uporabe IKT, ki se izvajajo v tujini, tako v državah EU kot tudi globalno.
- Razvoj skalabilnega in vsebinsko prilagodljivega modela izobraževanja starejših odraslih s področja varne uporabe IKT, ki omogoča prilagodljivo izvajanje izobraževanj ne glede na obseg ali stopnjo specializacije programov. Model mora omogočati vključevanje vsebin o varni uporabi IKT v različne izobraževalne kontekste.
- Pripraviti predlog kurikulum s konkretnimi izobraževalnimi vsebinami o varni uporabi IKT, ki bo skladen z razvitim modelom in neposredno uporaben za institucije, ki izvajajo izobraževanje starejših odraslih. Kurikulum mora zajemati vsebine vključno z, vendar ne omejeno na:
 - povečanje osnovnega znanja o kibernetских tveganjih,
 - spodbujanje varne uporabe digitalnih tehnologij,
 - razvijanje veščin prepoznavanja prevar,
 - poudarjanje pomena zaščite osebnih podatkov,
 - razvijanje varnega ravnanja na spletu,
 - gradnja podpornega okolja za varno rabo IKT,
 - spodbujanje priglašanja zlorab in prevar na spletu pristojnim organom.

Podrobnejša obrazložitev:

Ob vse večji digitalizaciji vsakdanjega življenja, je ključnega pomena, da z digitalno pismenostjo ozaveščamo starejše odrasle. Digitalna pismenost pomeni sposobnost učinkovito, varno in odgovorno uporabo digitalnih tehnologij, ki vključujejo tako uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT), kot npr. pametnih telefonov, računalnikov kot uporabo spletnih storitev (npr. e-bančništvo, e-uprava, e-zdravstvo). Starejši odrasli so lahko na področju digitalnih spretnosti ranljiva skupina, saj v času njihove delovne dobe digitalizacije še ni bilo oziroma še ni bila tako razvita kot danes, zato jim primanjkuje znanja, vedenja in veščin o različnih digitalnih storitvah in napravah, ki bi jim lahko tudi olajšale vsakdanje življenje in obveznosti.

Izzivi, ki se pri starejših odraslih kažejo so:

- Pomanjkanje osnovnega znanja o delovanju pametnih naprav, e-storitev, e-podpisa in drugih modernih tehnologij;
- Nerazumevanje delovanja IKT in posledično napake uporabnikov, ki lahko rezultirajo v izgubi podatkov ali finančnih sredstev;
- Upad kognitivnih in telesnih zmogljivosti zaradi staranja ovirajo spremljanje hitrih sprememb in napredka na področju IKT.

Starejši odrasli so zaradi navedenih izzivov bolj izpostavljeni tveganjem, ki jih digitalno okolje prinaša. Tveganje za to demografsko skupino uporabnikov digitalnega okolja predstavljajo sodobne oblike spletnih prevar, kot so phishing (lažno predstavljanje), lažna tehnična podpora, ljubezenske prevare ali finančne goljufije prek spleta. Zaradi slabše digitalne pismenosti starejši odrasli tudi težje prepoznajo nevarnosti, kot so okužene povezave, ponarejene spletne strani ali goljufive aplikacije, zato so pogoste tarča kibernetских kriminalcev, ker jih le-ti dojemajo kot bolj zaupljive in manj tehnološko vešče.

Zaradi vseh navedenih tveganj, boljšega razumevanja digitalnega sveta in omogočanja znanja za kakovostno in dostojno življenje, je nujno potrebno ozaveščanje in usposabljanje starejših odraslih, ki mora biti prilagojeno značilnostim njihove starostne skupine. Projekt mora uresničiti naslednje cilje:

- Izvedba primerjalne analize programov izobraževanja starejših odraslih s področja varne uporabe IKT, ki se izvajajo v tujini, tako v državah EU kot tudi globalno.
- Razvoj skalabilnega in vsebinsko prilagodljivega modela izobraževanja starejših odraslih s področja varne uporabe IKT, ki omogoča prilagodljivo izvajanje izobraževanj ne glede na obseg ali stopnjo specializacije programov. Model mora omogočati vključevanje vsebin o varni uporabi IKT v različne izobraževalne kontekste.
- Pripraviti predlog kurikulum s konkretnimi izobraževalnimi vsebinami o varni uporabi IKT, ki bo skladen z razvitim modelom in neposredno uporaben za institucije, ki izvajajo izobraževanje starejših odraslih. Kurikulum mora zajemati vsebine vključno z, vendar ne omejeno na:
 - povečanje osnovnega znanja o kibernetičnih tveganjih,
 - spodbujanje varne uporabe digitalnih tehnologij,
 - razvijanje veščin prepoznavanja prevar,
 - poudarjanje pomena zaščite osebnih podatkov,
 - razvijanje varnega ravnanja na spletu,
 - gradnja podpornega okolja za varno rabo IKT,
 - spodbujanje priglaskanja zlorab in prevar na spletu pristojnim organom.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 30.000,00 EUR
(URSIV 50 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Katarina Janjič,
e-naslov: katarina.janjic@gov.si

18. Predlagatelj teme: Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

1.TEMA: Slovenska gospodarsko-poslovna prisotnost v Braziliji in Argentini: celotni pregled obstoječih struktur in njihovih pričakovanj kot osnova za nadaljnje povezovanje med seboj ter z matično domovino

Težišče 3: Učenje za in skozi vse življenje

Tematski sklop 3.4.: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete

Številka teme: 3.4.1.

Naslov teme: Slovenska gospodarsko-poslovna prisotnost v Braziliji in Argentini: celotni pregled obstoječih struktur in njihovih pričakovanj kot osnova za nadaljnje povezovanje med seboj ter z matično domovino

Cilji:

- Širši kontekst slovenskega izseljenstva skozi čas:
Postaviti gospodarski vidik slovenskega izseljenstva v širši zgodovinski in družbeni kontekst, s poudarkom na analizi gospodarske vloge izseljencev skozi čas.
- Popis slovenskih gospodarstvenikov v Južni Ameriki.

Izvesti celovit popis oseb slovenskega rodu v Južni Ameriki, s poudarkom na Braziliji in Argentini, ki delujejo v gospodarstvu kot lastniki podjetij ali na upravljaljskih mestih, z osredotočenjem na tiste posameznike, ki še niso vključeni v obstoječe gospodarske zveze.

- Analiza gospodarskih dinamik slovenske diaspore:
Raziskati in analizirati dinamike znotraj slovenske gospodarske diaspore, z vključitvijo naslednjih vidikov: konkurenčnost gospodarskih dejavnosti diaspore; uspešnost podjetij na trgu in njihova mednarodna usmerjenost; prevladujoče gospodarske panoge in velikost podjetij; novi izzivi, tehnološki razvoj, vloga družin ter prenos lastništva; nasledstvo med diasporo in interes za družinske gospodarske panoge med generacijami Y in Z.
- Povezanost slovenskih gospodarstvenikov z izseljensko skupnostjo:
Raziskati stopnjo povezanosti slovenskih gospodarstvenikov v Južni Ameriki s širšo slovensko izseljensko skupnostjo, vključno z vidiki: ekonomska podpora dejavnostim in strukturam skupnosti; povečevanje ugleda skupnosti skozi uspešne gospodarstvenike.
- Predlog modela za internacionalizacijo slovenskih podjetij:
Na podlagi dobrih praks iz tujine razviti predlog modela in pristopov za krepitev povezovanja z gospodarsko diasporo, ki bi olajšal in podpiral uspešno internacionalizacijo slovenskih podjetij.
- Celovit koncept za nadaljnje raziskave:
Pripraviti metodologijo za nadaljnje raziskovanje in popisovanje slovenskih gospodarstvenikov v drugih državah in na drugih kontinentih. S tem vzpostaviti enovit koncept raziskovanja gospodarskih dinamik slovenskih izseljencev po svetu.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 25.000,00 EUR
(USZS 50 %, ARRS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: Suzana Martinez,
e-naslov: suzana.martinez@gov.si

19. Predlagatelj teme: Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve

Sofinancer: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost
Republike Slovenije

1.TEMA: Nove slovenske skupnosti v ZDA in Kanadi kot temelj za strateško znanstveno-tehnološko sodelovanje med Slovenijo in Ameriko

Težišče 2: Visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse

Tematski sklop 2.6.: Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor

Številka teme: 2.6.13.

Naslov teme: Nove slovenske skupnosti v ZDA in Kanadi kot temelj za strateško znanstveno-tehnološko sodelovanje med Slovenijo in Ameriko

Cilji:

- Razumevanje nove strukture slovenskih skupnosti v Ameriki: raziskava demografskih trendov, področij delovanja in potreb nove generacije Slovencev v ZDA in Kanadi (poseben poudarek na ohranjanju jezika, kulture in povezanosti s Slovenijo).
- Povezovanje slovenskih skupnosti v globalnih znanstveno-tehnoloških tokovih s Slovenijo.

- Analiza slovenskih podjetij in njihovih vezi z domovino: raziskava, kako so slovenska podjetja, nastala iz slovenskega znanja in raziskav, usmerjena v globalne trge, kako ohranjajo povezave s Slovenijo ter kako zaposlujejo mlade talente iz slovenskih skupnosti v ZDA in Kanadi.
- Identifikacija potreb in priložnosti vzorčnih podjetij za bolj učinkovito gospodarsko-tehnološko sodelovanje s Slovenijo: analiza potreb slovensko-ameriških in slovensko-kanadskih podjetij za večjo učinkovitost pri sodelovanju z znanstvenoraziskovalnimi institucijami in gospodarstvom v Sloveniji.
- Predlogi podpornih mehanizmov za povečanje konkurenčnosti slovenskih podjetij: na podlagi analize dobrih praks pri sodelovanju slovenskih podjetij v ZDA in Kanadi priprava predlogov za izboljšanje konkurenčnosti slovenskih podjetij na globalnem trgu, zlasti na področju znanstvenih in tehnoloških inovacij.
- Organizacija ciljno usmerjenih znanstveno-poslovnih dogodkov in srečanj med slovenskimi raziskovalci in podjetniki v ZDA, Kanadi in Sloveniji s ciljem krepitev sodelovanja, izmenjave znanja in ustvarjanja novih partnerskih vezi.
- Strategija za širitev raziskovalnega sodelovanja na Latinsko Ameriko: upoštevajoč strateške usmeritve, raziskati možnost širjenja projekta na Latinsko Ameriko (zlasti Argentino), kjer bi lahko uporabili slovenske skupnosti kot vzorčni primer za širitev raziskovalnega sodelovanja

Podrobnejša obrazložitev:

Prijavitelj v okviru raziskovalnega projekta izvede analizo nove strukture slovenskih skupnosti v ZDA in Kanadi, pri čemer naj posebno pozornost posveti ohranjanju jezika, kulture in povezanosti s Slovenijo. Prav tako je cilj raziskati obstoječe povezave slovenskih podjetij v teh državah s Slovenijo ter identificirati priložnosti za boljše vključevanje slovenskih podjetij v globalne znanstveno-tehnološke tokove. Prijavitelj naj analizira potrebo po podpornih mehanizmih za povečanje konkurenčnosti slovenskih podjetij in predlaga strategije za organizacijo ciljno usmerjenih dogodkov, ki bodo okrepili sodelovanje med slovenskimi raziskovalci, podjetniki in njihovimi kolegi v ZDA in Kanadi. Raziskava naj vključi tudi širitev možnosti sodelovanja na področju Latinske Amerike, s poudarkom na uporabi slovenskih skupnosti kot vzorčnega primera.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 10.000,00 EUR
 (MZEZ 50 %, ARRS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila: mag. Nataša Kos,
 e-naslov: natasa.kos1@gov.si

20. Ministrstvo za zdravje, Uprava Republike Slovenije za varstvo pred sevanji (sofinancer pri temi od MZ)

Predlagatelj teme MZ:

TEMA: Analiza izpostavljenosti visokofrekvenčnim elektromagnetnim sevanjem v Sloveniji ter ocena zdravstvenih tveganj

Težišče 1: Vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba

Tematski sklop 1.1.: Zdravo in aktivno življenje

Številka teme: 1.1.3.

Naslov teme: Analiza izpostavljenosti visokofrekvenčnim elektromagnetnim sevanjem v Sloveniji ter ocena zdravstvenih tveganj

Cilji:

- Razvoj računskega modela za ocenjevanje izpostavljenosti prebivalstva različnim visokofrekvenčnim EMS v okolju za celo Slovenijo.
- Opredelitev območij v Sloveniji, kjer so določene vrednosti VF EMS povišane glede na zakonodajo, s pomočjo verificiranega modela.
- Meritev osebne izpostavljenosti VF EMS v različnih mikro okoljih.
- Izdelava celovite ocene tveganja za zdravje in oblikovanje predlogov ukrepov za omejevanje izpostavljenosti.
- Promocija znanja o vplivih VF EMS na zdravje s poudarkom na novih tehnologijah, priprava predlogov za oblikovalce politik javnega zdravja ter ozaveščanje ciljnih skupin - mladi, zdravstveni delavci, učitelji, predstavniki množičnih medijev.

Ključni cilji projekta so:

- Glavni cilj predlaganega projekta je razvoj dinamičnega registra vseh brezžičnih sistemov, ki so vir visokofrekvenčnih elektromagnetnih sevanj (VF EMS) na območju Republike Slovenije. Podatki o virih VF EMS naj temeljijo na registru Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije. Register bo služil kot podlaga za izdelavo javno dostopne karte obremenjenosti okolja ter izpostavljenosti ljudi VF EMS. Za doseganje tega cilja bo uporabniku na voljo spletna aplikacija, ki bo omogočila enostaven in brezplačen dostop do informacij o izpostavljenosti VF EMS. Na podlagi geografskih podatkov lokacije bo namreč uporabnik pridobil informacijo o vrednosti VF EMS za to lokacijo oziroma območje glede na zakonsko določene mejne vrednosti za varovanje zdravja. Uporabniku bodo na voljo tudi podatki o virih visokofrekvenčnih EMS na izbranem območju ter o skupnih sevalnih obremenitvah, ki jih ti viri VF EMS povzročajo. Ta aplikacija bo omogočala spremljanje izpostavljenosti VF EMS v določenem okolju, zmanjševala zaskrbljenost zaradi umeščanja novih tehnologij (5G omrežje) in drugih naprav v okolje. Hkrati bo prispevala k večji ozaveščenosti prebivalstva o VF EMS. Podatki bodo na voljo vsem operaterjem, planerjem in projektantom, ki iščejo podatke o obstoječi obremenjenosti okolja z VF EMS pri izboru lokacij za nove vire VF EMS. Še posebno bo ta podatek zelo koristen pri odločanju za nameščanje novih brezžičnih sistemov generacije 5G, kjer drugi viri že obstajajo in so mikrolokacije že obremenjene z VF EMS.
- Na podlagi verodostojnih podatkov o virih določiti prostorske porazdelitve VF EMS na območju celotne Slovenije zaradi različnih virov EMS v okolju kot so: bazne postaje sistemov 2G, 3G, 4G in 5G, radijski in televizijski oddajniki, zveze, Na podlagi rezultatov je mogoče opredeliti tista območja v Sloveniji, kjer so vrednosti VF EMS povišane glede na zakonodajo.
- Analizirati osebno izpostavljenost prostovoljcev v različnih mikrookoljih zaradi baznih postaj, radijskih in TV oddajnikov, zvez in drugih virov VF EMS v okolju in rabe različnih električnih in elektronskih naprav doma. Posnetek stanja bo omogočil vpogled v časovno in prostorsko izpostavljenost VF EMS, ki v kratkih časovnih intervalih vzorčijo lokacijo (GSP) s pripadajočo vrednostjo VF EMS v širokem frekvenčnem območju, kjer delujejo vse relevantne tehnologije in sistemi.
- Izdelati celovito oceno tveganja za zdravje in pripraviti načrta strategije komuniciranja in ozaveščanja javnosti o problematiki VF EMP s posebnim poudarkom na najbolj ranljivih skupinah prebivalstva.
- Pripraviti predloge za oblikovalce politik javnega zdravja na podlagi smernic Svetovne zdravstvene organizacije in drugih mednarodnih organizacij kot pomoč pri odločanju na področju zdravstvenih tveganj zaradi različnih virov VF EMS v Sloveniji ter uvajanju ukrepov za zmanjševanje tveganj za posamezne najbolj ranljive skupine prebivalstva (npr. otrok in mladostnikov).

Podrobnejša obrazložitev:

Namen projekta je podrobna analiza izpostavljenosti prebivalstva visokofrekvenčnim elektromagnetnim sevanjem (VF EMS), še posebno zaradi uvajanja nove tehnologije 5G ter opraviti celovito oceno tveganj. Tehnologija 5G prinaša številne prednosti, kot so hitrejši prenosi podatkov in izboljšana povezaljivost, vendar pa se ob tem pojavljajo tudi vprašanja o njenem vplivu na okolje in zdravje. Proučevanje okolja v kontekstu 5G je ključno za razumevanje teh vplivov, saj se tehnologija hitro razvija in njen učinek na ekosisteme ter človeško zdravje še ni povsem razjasnjen. Namen projekta je pridobiti podatke o izpostavljenosti prebivalstva.

Podatki o območjih obremenjenosti bodo pripravljene tudi v obliki, ki bo omogočala njihov vnos v Atlas okolja in druge geografsko informacijske sisteme.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 36 mesecev
Okvirni obseg sredstev: do 150.000,00 EUR
(MZ 20 %, MZ URSIV 10 %, MOPE 20 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila: Damijan Škrk (MZ),
e-naslov: Damijan.skrk@gov.si
Marjeta Zupančič (MOPE),
e-naslov: marjeta.zupancic@gov.si

21. Ministrstvo za infrastrukturo (sofinancer pri temi od MOPE)

Predlagatelj teme MOPE:

6. TEMA: Možnosti in kriteriji za upoštevanje multimodalnega nivoja uslug v prometnem načrtovanju

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.2.

Naslov teme: Možnosti in kriteriji za upoštevanje multimodalnega nivoja uslug v prometnem načrtovanju

Cilji:

- Proučiti razpoložljive metode za ugotavljanje multimodalnega nivoja uslug za vse prometne načine v mednarodni literaturi, jih primerjati in predstaviti.
- Pripraviti ustrezno metodologijo, ki bi bila primerna za uporabo v Sloveniji.
- Predlagati ustrezen način implementacije v predpise in prakso projektiranja.
- Predlagati ustrezna, na multimodalnem nivoju uslug temelječa merila za vrednotenje projektov pri sofinanciranju – merila in pogoji za križišča in linijsko infrastrukturo za javni potniški promet, pešce in kolesarje.
- Proučiti možnosti za uporabo metodologije multimodalnega nivoja uslug tudi na kombiniranih potovanjih in predlagati metodo za ugotavljanje dostopnosti na podlagi multimodalnega nivoja uslug.

Podrobnejša obrazložitev:

Pri projektiranju cest se v Sloveniji skladno s Pravilnikom o projektiranju cest uporablja metoda HCM (Highway Capacity Manual), vendar so pogoji za »nivo uslug« (Level of Service) podani le za pretočnost

motornega prometa. Po sprejetju pravilnika se je HCM razvil, tako da danes bolje upošteva tudi druge prometne načine, poleg tega pa po svetu obstajajo tudi druge, sodobnejše metode za ugotavljanje »nivoja uslug« za vse prometne načine, oziroma udeležence v prometu.

Po načelu trajnostnega prometa v ZCPN se s celostnim prometnim načrtovanjem spodbuja razvoj trajnostnega prometa, katerega cilj je spremeniti strukturo prometnih načinov v korist bolj trajnostnih oblik mobilnosti, ki so energetske učinkovitejše, prispevajo h gospodarni rabi prostora ter povzročajo manj izpustov toplogrednih plinov, hrupa in drugih onesnaževal kakor prevozna sredstva na fosilna goriva. Treba je zagotoviti pogoje za večjo uporabo vseh oblik trajnostnega prometa in okrepiti razvoj javnega potniškega prometa ter spodbujati rešitve za oblike mobilnosti, ki nadomeščajo ali zmanjšujejo uporabo osebnih vozil. Po načelu celostnega pristopa pa je treba vse vrste prometa uravnovežiti in povezati v učinkovit trajnostni prometni sistem.

Tem načelom ni mogoče slediti na način, da določamo le nivo uslug za motorni promet, ne pa tudi za vse ostale prometne načine.

Za ustrezno upoštevanje teh načel je zato treba z nalogo ciljnega raziskovalnega programa doseči naslednje cilje:

- Proučiti razpoložljive metode za ugotavljanje multimodalnega nivoja uslug za vse prometne načine v mednarodni literaturi, jih primerjati in predstaviti;
- Pripraviti ustrezno metodologijo, ki bi bila primerna za uporabo v Sloveniji;
- Predlagati ustrezen način implementacije v predpise in prakso projektiranja;
- Predlagati ustrezna, na multimodalnem nivoju uslug temelječa merila za vrednotenje projektov pri sofinanciranju – merila in pogoji za križišča in linijsko infrastrukturo za javni potniški promet, pešce in kolesarje;
- Proučiti možnosti za uporabo metodologije multimodalnega nivoja uslug tudi na kombiniranih potovanjih in predlagati metodo za ugotavljanje dostopnosti na podlagi multimodalnega nivoja uslug.

Pri vrednotenju doprinosa določenih projektov načrtovanja in izvedbe infrastrukture za pešce in kolesarje se pojavljajo težave. Pri infrastrukturi za hojo in kolesarjenje namreč ni jasne metodologije, s katero bi lahko spremljali nivo uslug za omenjene udeležence v prometu pred izvedbo infrastrukture in po njej, zato je težko vrednotiti ustreznost določenih rešitev. Z metodologijo za opredelitev nivoja uslug za pešce in kolesarje bi Ministrstvo za infrastrukturo kot ministrstvo, pristojno za prometno infrastrukturo, pridobilo ustrezne strokovne podlage za razvoj področja, kar bi v prihodnje služilo pri pripravi posodobitev Pravilnika o projektiranju cest in drugih podzakonskih aktov.

Okvirno obdobje trajanja projekta:	do 18 mesecev
Okvirni obseg sredstev:	do 150.000,00 EUR (MOPE 40 %, MZI 10 %, ARIS 50 %)

Kontaktna oseba za vsebinska pojasnila:	Tadej Žaucer, e-naslov: tadej.zaucer@gov.si (MOPE)
--	--

22. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (sofinancer pri temi od MOPE)

Predlagatelj teme je MOPE

TEMA: Razvoj metodologije ugotavljanja in vrednotenja vplivov načrtov in programov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino

Težišče 4: Ohranjeno zdravo naravno okolje

Tematski sklop 4.9.: Trajnostno upravljanje naravnih virov

Številka teme: 4.9.4.

Naslov teme: Razvoj metodologije ugotavljanja in vrednotenja vplivov načrtov in programov na okolje, ohranjanje narave, varstvo človekovega zdravja in kulturno dediščino

Cilji:

- Analiza in primerjalno ovrednotenje domačih in mednarodnih izkušenj. Na eni strani tuje literature in s sistematičnim preučevanjem primerov izvedenih strateških presoj vplivov na okolje za strateške in izvedbene načrte urejanja prostora na lokalni ravni (doma in v tujini) ter na drugi strani s primarnimi raziskavami z vprašalniki, naslovljenimi na slovenske izvajalce.
- Priročnik z metodološkimi navodili za izdelavo okoljskih poročil za občinske prostorske akte, ki bodo služila njihovim pripravljavcem – občinam in pooblaščenim izdelovalcem.
- Prenos znanja v obliki delavnic za občinske uradnike, uradnike, ki sodelujejo v celoviti presoji vplivov na okolje (t.i. nosilce urejanja prostora), za izdelovalce okoljskih poročil in prostorskih aktov.
- Navedena strokovna raziskava bo služila tudi za prenovo Uredbe o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 in 44/22 – ZVO-2), ki jo je treba spremeniti že zaradi spremenjene zakonodaje, vsekakor pa tudi na podlagi dosedanjih izkušenj z njenim izvajanjem, saj se od leta 2005 dalje ni spreminjala.

Podrobnejša obrazložitev:

Z izvedbo projekta želimo povečati kakovost okoljskih poročil, ki jih izdelujejo različni subjekti za pripravljavce načrtov in programov, za katere je treba izvesti celovito presojo vplivov na okolje, pri čemer se želimo usmeriti zlasti na občine kot naročnike.

Okoljsko poročilo mora vsebovati informacije, potrebne za celovito presojo vplivov plana na okolje, pri njegovi pripravi pa se praviloma uporabljajo obstoječe znanje in postopki vrednotenja ter upošteva vsebina in natančnost plana. Opredeliti, opisati in ovrednotiti mora vplive izvedbe načrta/programa na okolje in možne alternative, ob upoštevanju ciljev in geografskih značilnosti območja, na katerega se načrt/program nanaša. Informacije, ki jih mora vsebovati okoljsko poročilo, so navedene v 5. členu SEA direktive, ki ga prenaša slovenska Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05 in 44/22 – ZVO-2)

Ustrezna kakovost okoljskih poročil je pogoj za izvedbo posvetovanj z javnostjo, za sprejem ustrezno informiranih odločitev glede vsebine programov/načrtov in pogosto tudi za pridobitev sredstev iz skladov EU. Kakovost okoljskih poročil je bistvenega pomena za časovno racionalno in vsebinsko kvalitetno programiranje oziroma načrtovanje.

V trenutni praksi posamezne faze celovite presoje (zlasti vsebinjenje, ugotavljanje ustreznosti okoljskega poročila) zaradi zahtev po dopolnitvi gradiva trajajo predolgo, od nekaj mesecev do nekaj let. Izdelava okoljskih poročil je prepuščena izdelovalcem na prostem trgu, njihove kompetence ali druge zahteve niso predpisane. Pripravljavci načrtov in programov (ministrstva in občine) izbirajo izdelovalce okoljskih poročil na prostem trgu ob upoštevanju pravil javnega naročanja, največkrat le po kriteriju ekonomsko najugodnejše ponudbe.

Največ težav z zagotavljanjem ustreznih okoljskih poročil imajo občine, ki so na področju urejanja prostora pristojne za pripravo prostorskih aktov na občinski ravni. Zakon o urejanju prostora (ZUreP-

3) Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP in 23/24) jim nalaga, da za vse občinske prostorske načrte (OPN) in praviloma tudi za njihove spremembe (SD OPN) izvedejo postopek celovite presoje vplivov na okolje, kot tudi za nekatere občinske podrobne prostorske načrte (OPPN). Po podatkih MOPE je takih OPN, SD OPN in OPPN v povprečju cca 50 na leto. Okoljsko poročilo, ki predstavlja spremljajoče gradivo prostorskega akta, mora zagotoviti občina sama, pri tem pa se zlasti majhne občine srečujejo s pomanjkanjem kadra in strokovnega znanja.

Za mnenje o obsegu in natančnosti informacij, ki morajo biti vključene v okoljsko poročilo, občine sicer lahko zaprosijo ministrstvo, pristojno za celovito presojo vplivov na okolje, vendar to možnost zelo redko izkoristijo.

Ker so vsebina, oblika in način priprave občinskih prostorskih aktov s predpisi MNVP podrobno določeni, bi bilo smiselno na podoben način določiti tudi podrobnejšo vsebino, obliko in način izdelave okoljskih poročil. To je eden od načinov, kako kot država lahko zagotovimo njihovo ustrezno kakovost.

Rezultati projekta bodo:

- analiza in primerjalno ovrednotenje domačih in mednarodnih izkušenj
- priročnik z metodološkimi navodili za izdelavo okoljskih poročil, vključno z navodili za presojanje vplivov na obseg in kvaliteto kmetijskih zemljišč ter vplivov na kulturno dediščino in krajino, za občinske prostorske akte, ki bodo služila njihovim pripravljavcem – občinam in pooblaščenim izdelovalcem.
- prenos znanja v obliki delavnic.

Okvirno obdobje trajanja projekta: do 24 mesecev

Okvirni obseg sredstev: do 100.000,00 EUR

(MOPE 25 %, MNVP 15 %, MKGP 5 %, MK 5 %, ARIS 50 %)

Kontaktne osebe za vsebinska pojasnila:

dr. Tanja Pucelj Vidović,

e-naslov: tanja.pucelj-vidovic@gov.si (MOPE)

Simona Peršak Cvar

e-naslov: simona.persak-cvar@gov.si (MNVP)

PRILOGA:

»Priloga – tema 5.10.1. »Smotrnost vzpostavitve zbornične ureditve sodnih izvedencev, sodnih cenilcev in sodnih tolmačev kot nosilca javnega pooblastila«.

Predvideni željeni cilji, ki se jih z izvedbo izbranega raziskovalnega projekta na razpisano temo želi doseči:

Uvod

Ocena stanja - evalvacija 57. člen ZSICT: »Vlada v dveh letih od uporabe tega zakona skupaj s Strokovnim svetom poroča Državnemu zboru Republike Slovenije o doseganju ciljev prenove sodnega izvedenstva, sodnega cenilstva in sodnega tolmačenja, o ustreznosti vključevanja stroke in regulacije strokovnih vprašanj s tega področja ter o potrebi po ustanovitvi zbornice.«

Sedanje stanje na področju pravosodja:

- Notarska zbornica Slovenije,
- Zbornica upraviteljev Slovenije,
- Zbornica izvršiteljev Slovenije,
- Odvetniška zbornica Slovenije,
- Strokovni svet za sodno izvedenstvo, sodno cenilstvo in sodno tolmačenje (Ministrstvo za pravosodje).

Večja vloga stroke je bila izkazana ter realizirana s centralizacijo naslovnika strokovnih vprašanj, to je z ustanovitvijo Strokovnega sveta, ob upoštevanju, da slednji pri svojem delovanju ves čas zagotavlja strokovnost, nepristranskost in učinkovitost.

Ugotovljeno je, da nekatere rešitve v zvezi s Strokovnim svetom niso (bile) domišljene, včasih tudi ključne ne, kot npr: učinkovitost, sistemska in administrativna organiziranost, način poslovanja med ministrstvom in Strokovnim svetom, zagotavljanje visokega nivoja izvedenskih/cenilnih del in tolmačenj/prevodov, redna strokovna usposabljanja po strokovnih sklopih, odrezana oz. premajhna vloga društev/združenj SICT in posledično obvezno članstvo, kot ga zahteva zbornična ureditev, disciplinski postopki, nezadostno sodelovanje s sodišči, itd., pri čemer pa se je Strokovni svet izkazal za ključnega pri izvedbi več postopkov, ki so bili identificirani v okviru določb ZSICT.

Zastavljeni cilj, da naj bi bili procesi ter postopki po ZSICT preprosti ter učinkoviti, se je zgolj delno realiziral.

Kljub temu, da bi ustanovitev zbornice izvedencev, cenilcev in tolmačev kot popolnoma avtonomnega krovnega organa zagotovila večjo avtonomnost ter neodvisnost sodnih izvedencev, cenilcev in tolmačev, je predlagatelj ocenil, da bo doseg ciljev lažje dosegljiv z ustanovitvijo Strokovnega sveta. Strokovni svet je sicer samostojen pri sprejemanju svojih (strokovnih) odločitev, a s premajhno odločevalsko vlogo. Zato je potrebno kritično razmisliti o zbornični ureditvi.

Izhodišče

Ob ustanovitvi nemškega cesarstva je nastopila potreba po unifikaciji procesne zakonodaje in formalizaciji dela izvedencev. Reichstag se pri tem ni opredelil za sistem dovoljenj ali koncesij, kot je veljal predhodno, temveč za sistem zaposlitve (v državnih ali lokalnih organih ali pravni osebi, kateri so poverjena javna pooblastila) ali zaprisege. Sčasoma se je uveljavilo, da vlogo izvedenstva opravlja zapriseženi izvedenec, pri čemer je sprejem zaprisege in preverjanje pogojev za izvedenca bilo v nadaljevanju poverjeno (področnim) zbornicam. Ta sistem se je v povojnem obdobju obnovil in nadgradil v sedanjo obliko izvedenstva.

Nekaj tez za raziskavo:

- **primerjalnopravna ureditev izvedenstva v izbranih pravnih redih**
 - vzpostavitev standardov neodvisnosti in nepristranskosti izvedenca
 - kontinuirano zagotavljanje visoke kakovosti del SICT za sodišča in drugih državnih organov

- oris temeljnih značilnosti izvedenstva v državah članicah EU

Vsaka država članica EU pozna institut izvedenstva. Na evropski ravni je bilo v nedavni preteklosti izvedenih več raziskav, ki so analizirale stopnjo sorodnosti nacionalnih ureditev (predvsem na področju civilnih zadev), v cilju morebitne krepitve harmonizacijskih naporov na tem področju v prihodnosti. Glavni zaključki teh raziskav, ki so bili leta 2015 zbrani in povzeti za potrebe evropskega parlamenta.

- Primerjava učinkovitosti in ciljev doseženih z zbornično ureditvijo SICT v primerjavi z inštitutom Strokovnega sveta SICT pri Ministrstvu za pravosodje
 - ali bi bil primernejši regulatorni organ sodišče, ki je dejanski uporabnik storitev inštituta in je vsebinsko bolj povezan z inštitutom. Inštitut izvedeništva, cenilstva in tolmačenja (SICT) je bil vselej zgodovinsko reguliran s strani sodišča, pod izvršilno vejo oblasti je postal podvržen v novjšem času. Ali je prehod regulative pridonesele k bolj učinkovitemu delovanju sodišč ali je zadeve le še poslabšale?
 - ali je inštitut SICT primerljiv npr. z odvetništvom, ki je v našem sistemu samostojna in neodvisna služba. SICT je trenutno urejen le v smislu regulacije pogojev za imenovanje SICT s sankcijami za kršitve, Strokovni svet pa je zgolj posvetovalno telo ministrstva, ki nima pa regulatorne funkcije s katero bi lahko pomembno pridonesele h kakovostnem delu pa tudi skrbi za vseživljenjsko, predvsem pa kakovostno usposabljanje SICT.

- primerjava z ureditvami SICT v drugih državah, tudi v Kanadi in ZDA:

- kdo je regulatorni organ – sodna ali izvršilna veja oblasti
- kako so urejeni imeniki, imenovanja, licence ipd.
- primerjava nekaterih strokovnih interesnih združenj:
 - npr. Swiss Chamber of Technical and Scientific Forensic Experts (SCFE), Hauptverband der allgemein beeideten und gerichtlich zertifizierten Sachverständigen Österreichs, Bundesverband Deutscher Sachverständiger und Fachgutachter, Belgische Kamer van Deskundigen, Komora procinetelja Crne Gore (KPCG), Berufsverband qualifizierter Dolmetscher und Übersetzer in Deutschland itd.

- vprašanje ustrezne umeščenosti inštituta sodnega izvedeništva, cenilstva in tolmačenja v sedanjem pravosodnem sistemu npr.:

- ali bi bil primernejši regulatorni organ sodišče, ki je dejanski uporabnik storitev inštituta in je vsebinsko bolj povezan z inštitutom. Inštitut izvedeništva, cenilstva in tolmačenja (SICT) je bil vselej zgodovinsko reguliran s strani sodišča, pod izvršilno vejo oblasti je postal podvržen v novjšem času. Ali je prehod regulative pridonesele k bolj učinkovitemu delovanju sodišč ali je zadeve le še poslabšale?
- ali je inštitut SICT primerljiv npr. z odvetništvom, ki je v našem sistemu samostojna in neodvisna služba. SICT je trenutno urejen le v smislu regulacije pogojev za imenovanje SICT s sankcijami za kršitve, Strokovni svet pa je zgolj posvetovalno telo ministrstva, ki nima pa regulatorne funkcije s katero bi lahko pomembno pridonesele h kakovostnem delu pa tudi skrbi za vseživljenjsko, predvsem pa kakovostno usposabljanje SICT.
- **vprašanje javnega interesa dela SICT:** dejstvo je, da sodni sistem brez delovanja SICT ne bi ustrezno funkcioniral. Ta sistem je nujen za zagotavljanje pravičnih in učinkovitih sodnih postopkov, saj so SICT ključni pri razumevanju zapletenih tehničnih, ekonomskih ali jezikovnih vprašanj, ki se pojavljajo v sodnih zadevah. Zato ni toliko pomembno vprašanje ali je delovanje SICT v javnem interesu, temveč na kakšen način je to regulirano. Trenutno je urejeno, kot oblastno urejanje, po strogi vertikali in ne daje stroki nobenih javnih pooblastil, za urejanje članstva. Nadzor je prepuščen društvom in združenjem, ki pa niso nosilci javnih pooblastil, da bi lahko ustrezno nadzorovali

članstvo. Ker nimajo javnih pooblastil jim ni omogočeno izvajanje temeljnih funkcij za učinkovito delovanje SICT: kakovost dela, kolektivno zastopanje interesov članstva in učinkovito sankcioniranje tistih članov, ki kršijo pravila (kodeks itd.).

- **vprašanje konkretizacije načina zagotavljanja enakovrednega zastopanja vseh strokovnih področij:** skupna točka vseh področij je delo za sodišče in v javnem interesu. Regulacija različnih področij v zborničnem sistemu je v slovenskem sistemu že urejeno – npr. Inženirska zbornica, Gospodarska zbornica, Zdravniška zbornica. SICT zasledujejo precej podobne cilje, kot jih sicer sedaj uresničujejo člani v poklicnih društvih kot strokovnih interesnih združenjih.
- **vprašanje ali bi bilo izvajanje podeljenih pooblastil zbornici res bolj učinkovito od izvajanja le-teh v okviru državne uprave:** potrebna je analiza delovanja SICT skozi časovno obdobje, ko je bilo delovanje regulirano v okviru sodnega sistema, sedanjega sistema in anticipiranega zborničnega sistema.
- **mogoč scenarij edinstvene skupne ureditve SICT v enotni organizaciji - zbornici:**
 - o postopen prehod iz Strokovnega sveta v zbornico
 - o razmislek o pravno organizacijskih oblik združenj glede na drugi odstavek 42. člena Ustave (posamezniki imajo možnost ustanoviti pravno osebo za kolektivno delovanje na področju skupnih interesov).
- **Primerjalne prednosti in slabosti obeh sistemov (Strokovni svet, zbornična ureditev)**

Raziskovalni projekt naj **poda odgovore** tudi na ključne dileme sedanjega stanja: Strokovni svet ali zbornična ureditev:

- Ali je zbornični sistem učinkovitejši od trenutnega sistema (Strokovni svet)?
- Ali zbornična ureditev omogoča višjo operativno stopnjo delovanja oz. poslovanja: organizacijsko, komunikacijsko, kadrovske, tehnično, ...?
- Ali zbornična ureditev omogoča procese ter postopke po ZSICT-A preprostejše ter učinkovitejše?
- Ali zbornična ureditev zagotavlja visoke ravni kakovosti dela SICT in nadzora v primerjavi s sedanjo ureditvijo?
- Ali zbornična ureditev omogoča enostavnejšo ureditev disciplinskih postopkov?
- Ali zbornična ureditev omogoča bistveno izboljšanje komunikacije s sodišči?
- Ali zbornična ureditev zagotavljanja enakovredno zastopanje vseh strokovnih sklopov (področij)?

Prilogo pripravila: Janko Trobiš in Vincenc Butala, 12. 12. 2024.